

5.
ZACHARIAE HOGELII,

Ecclesiastæ & Gymnasiarchæ

Erfordiensis,

CORNÆUS CON-
FUTATUS

DIALOGIS ANTAPOLOGETICIS,
de octo Controversiis Religi-

onis, quas de

Communione sub una specie,

Purgatorio,

Missa,

Confirmatione & Unctione,

Transubstantiatione,

Traditionibus,

Libris Maccabeorum, &

Petri Primatu,

Theologis Evangelico-Catholicis, speciatim

ERFORDIENSIBUS,

Vitiligator Herbipolita iste in

Pilatis novis, Muro papyraceo, Scripto, & Aristotelis

revivivi parte tertia,

hactenus movit,

Secundum Canonicas & Ecclesiasticas litteras

pro afferendâ veritate conscriptis,

& earundem studiosis in

ACADEMIA ERFORDIENSI

ad disputandum propositis.

FRANCOFURTI apud Melch. Klossmannum,

Anno clc lxc LX.

ILLUSTRISSIMO atq; CELSISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO, DOMINO

ERNESTO,

Duci Saxoniae, Juliaci, Cliviae &
Montium, Landgravio Thuringiae, Marchioni
Misniae, Burggravio Magdeburgensi, Comiti in Marca & Ra-
vensburg, Domino in Ravenstein, Domino meo
clementissimo,

*Gratiam Dei eternam, Spiritum sapientiae & roboris, cor-
porisq; & animae salutem P.*

 HEODOSIO Imperatori pius eremita quidam sua-
ferat, in familiari conversatione, clementiam erga re-
os & abstinenciam a sanguinis ipsorum effusione: in-
deq; obtemperante ipso, Resp. sceleratis impleta fu-
erat. Conquerentibus igitur de ejus injustitia Ordinibus, misit
veredarium ad eremitam, ut consilium alterum peteret. Hic, prae-
sente & spectante legato, arripuit sarculum, hortumq; ingressus,
sarriit, noxia demolitus est, herbas sterileis extirpavit, virenteis
excoluit, & communiit oluscula: tum abire hominem, & refer-
re jussit, quae vidisset. Qui indignatus, quasi absq; responso di-
missus, retulit, quae illum fecisse conspicerat. Rem verò mox
Imperator intellexit, ut improbos nimirum eradicaret, & bonos
viros foveret: sicq; fecit, & Remp. composuit. Refert e Ro-
manis Cardinalibus Petrus Damiani li. VII. epist. XI. ad Gottifre-
dum, Ducem Thuscum. Sunt autem in improbis, quos reprimi fas
est atq; omitti, Christi & Pauli consilio, Matth. XV. 14. Rom. XVI.
17. excludiq; Principis Christiani favore, maximè isti, qui ut eg-
γιδασκαλίας & insidiosissimis conatibus Electorum DEI fidem ac
salutem impediunt, & ipsorum animos eunt labefactatum, Act. XV.

24. Vicissim fovebit pollente cura, uti bonos alios, ita potissimum doctrinae sanitate atq; vitæ integritate conspicuos Christi in Evangelio ministros. Id quod ipsum Illustrissima T. Celsitudo, PRINCEPS Clementissime, dudum est, quod reapse præstat; tantum abest, ut sit hanc rem monenda. Ex eo namq; tempore, quando DOMINUS, Rex ille exercituum, ad veritatis cælestis defensionē & propagationem Ipsam armavit, Ecclesiæq; suæ clypeum, ac utriusq; Tabulæ Legis custodem constituit, Eam sicut *Patria* patrem, *Prudentia* nymphum, *Iustitia* patronum, *Eruditio* evergeten, & *Pax* hospitem agnoscit, ita *Pietas* filium, *Ecclesiæ* Catholicæ Pars per Europam ea, quæ *Evangelicè* per Lutherum Theandrum *reformata*, nutrimum, sinceriorisq; *theologiæ* pastores & professores populorum tam sollicitum experiuntur tutorem, quàm isti, qui *cum caliditate ambulant*, ad *Dei sermonem falsant & cavonantur*, II. Cor. IV. 2. II. 17. procul Eandē fugiunt, ceu infestum sibi *Herculem* hydræ. Quod dum post alios compluribus ad publicam notitiam refero, quò certius scio, T. Celsitudini nihil palpationum a me obtrudi, & *uti angelus DEI, ita esse Dominum meum, quum audit bonum aut malum, & Dominum Deum Tuum fore Tecum*, II. Sam. XIV. 18. hoc audentius Diatribas hæc meas Ipsi consecro: non quod ignorem, didacticis adq; simplicium instructionem conducentibus scriptis Eam magis delectari, quàm eristicis; sed quod confidam, hoc inter nos convenire, ut a THEODOSII Eremita non modò melioribus plantis sit tempori subveniendum, sed & (si arborator sit intelligens,) capiendæ erucæ, talpæ effodiendæ, atq; lacertæ necandæ, & siquid aliud vel hic ibi repat, vel nascatur perniciosum, tollatur, furesq; ejiciantur ocyus, neq; sit ei solùm, unde riget inspicatos infitosq; furculos, verum & runcina, & ligo, & fustis. Præterea quemadmodum Christus scitè ait, *Marci IX. ult. Habete in vobis ipsi salem, & pacem habete alii cum aliis*: Sic & quieti studendum esse, Celsitudo T. me quidem admonuerit. Admitto totus. Verùm & *Moses mansuetus erat valde præ omnibus hominibus, qui erant in superfieste terra*, Num. XII. 3, nec S. Paulum deficiebat *Spiritus lenitatis*, I. Cor.

1. Cor. IV. 21. & Christus ipse arundinem quas satam non confringebat, & linum fumigans non exstinguebat, Matth. XII. 18. Ille tamen Israëuitarum vācordiam in vitulo adorato quā verbis & factis severē castigavit, Exod. XXXII. ? Iste neq; Petro pepercit, non recto pede incedenti, sed in os obstetit, Gal. II. 11. & os obturari vult dissidiorum auctoritus, Tit. I. 11. Hic deniq; quā acriter contenderit cum Phariseis & Sadducæis æque, ac Baptista, liquet. Bene Melanchthon in epistola ad legatum Pontificium in Colloquio Wotmationensi anno clolcXL. *Nec deterremur illorum sapientum iudicis, qui disputant, ut in amicitiis quedā vitia amicorum ferenda sunt, ita esse in Ecclesia quedam errata dissimulanda. Habent hæc præcepta suum locum: sed non ubiq; valent. Regula Pauli tenenda est: Siquis aliud Evangelium docuerit, anathema sit. Doctrina & cultū peccata non sunt probanda. Zacharias veritatem & pacem conjungit, & utramq; diligendam adserit, c. VIII. 19. Veritas, instar dominæ, præcedere; pax & charitas, instar pedisequæ, comitari illam debet: suntq; & huic gradus sui, & exigit illa quandoq; parrhesiam.*

Est vero Illustrissimi nominis ea Tui gloria, certe in tanta vicinia, ut Virtus hæc utraq; ἀμαράντοις frondibus illud indefeō labore exornare atq; circumcingere credantur, aridente in mediō gratissimo Deo & mortalibus tanto in animo pari, *Modestia ac Clementia.* Quæ ipsa sicuti me, famulorum Christi minimū, allexit, ut levidense munusculum præsens sibi inscriberem (facio verò subjectissimè) sic in spe sum haut ambigua, fore, ut Ipsa suscipiat æquā, quā submisit tantum non jam exoro, manu. Qui magnus consilio pollensq; opere cluet, largiatur Cels. Tux secundum cor eius, & omne ipsius consilium impleat, ut, cum familiā illustrissimā protecta illi⁹ vigilante paternaq; dextra, terris subditis inq; iisdem Christi Ecclesiis diutissime sospes & tranquilla in IPSO, præsit profitq;. Ex museo meo, Erfurti, mense Septembri, Anno clolcLX.

Illustr. Cels. T.
subjectiss.

ZACH. HOGELIUS.

BENEVOLO LECTORI S.

Solet iis, qui erroris ac mendacii patrocinium susceperunt, id imprimis cura esse, ut, si argumentorū copia & pondere in causa superiores esse non possint, verborum tamen numero vicisse suis videantur, quodq; nervosa disputatione effici posse desperant, id saltem verbosa quadam sermocinatione, quantum in ipsis est, studeant efficere: ut sic veritati, quam refellere nullo modo possunt, utcumq; tenebras offundant phaleris ad populum, (quod ajunt,) atq; modo dicendi genere. Ex quorum numero quosdam Lejolitum esse, testatur ipse ejus secta scriptor, Alph. Rodericius, parte II. Exerc. Perfect. tract. III. cap. IV. dum ait, institutionis ipsorum caput esse humanam prudentiam, litteras, doctrinae ostentationem, uno verbo robur brachii eorum, intelligentiamq; naturalem & eloquentiam; quibus dum se vanissime jactant, rideat eos ex alto Deus, quasi sic eos alloquens: Bene habet, jactabunde: faciam ego, ut, dum tu calamistratis illis fucatisq; eloquentia styliq; verbis inaccessis, elatus, tumidus, typho superbiae velut quadrigis invehis, nihil proficias, impleaturq; in te ac tui similibus, quod Oseas Propheta dixit: Da eis, Domine: quid dabis ei? Da eis vulvam sine liberis & ubera arentia.

Est ex illis MELCH. CORNÆUS. Quisam mihi tantundem intercederet contentionis, ac cum Pontificiis proximioribus, nisi ejusdem Dionais sermonibus & sale nigro, (quae facetias monachus alicubi adpellat,) etiam nunc ore Democriteo manantibus, adigerer, ut responderem. Eccam τὴν τοῦ πολέμου ἀρχὴν. Malus & nequam est homo, qui nihil iniperium heri sui servus facit. Nihil autem est, suum qui officium facere immemore est, nisi adeo monitus: ut est in Pseudolo. Ego itaq; ne ne malus aut nequam & nihili essem homo, Christianas Institutiones praeterito anno, juventuti Gymnasii nostri ex officio instillavi, auditis dilutisq; nunquam non inter disputandum iis, quae opponi solent ab adversariis. Ac quoniam subinde crepari ab illa experiebar in Questionibus cum Papiis argumenta ea, quae in anonymi auctoris (qui Cornæus an alius foret, incertus eram,) novellis chartis, titulo, Kurkund Buti inscriptis, extant, in gratiam auditorum, ut, quam frivola essent, perspicerent magis, Theses conscripsi, ubi examinabam. Quarum ut vix unas & alteras, de Communionem sub utraq; specie, & de Purgatorio, edideram: male adeo hoc habuit Cornæum, ubi rescivit, ut ejus libello pararet vindicias.

Prie-

Prioribus dialogum, Pilatos Novos & Coenam morticinam Lutheristarum Erfurtenfium; posterioribus alium, Murum papyraceum Purgatorii, contra Lutheristas, præsertim Erfurtitas, aheneum, opposuit. Legere ego, ubi accepi, atque a rescriptione antapologetica abstinere: non tam, quod me nendum ille nominatim citaret, (tamen si, qua scripseram, perstringeret cavillis suis,) & numquis alius ex reverendo Evangelico Presbyterio Erfordienfi, quod invaserat, aliquid operæ in rem impensurus esset, expectarem, quàm ne rixarum cum famoso sophista viderer amantior, si stylum propere in eum convertissem. Silvi ergo, mihiq; dato studio temperavi insuper ab ulteriori P. Curtii N. (ut scripti, a Cornæo defensi, consarcinatorum vocaveram,) refutatione, Φιλησυχίας ἐνεκα. Quid? quod, quum abhinc semestri Antagonista, silentii mei impatiens, denuo chargeret dialogum, Scriptum est, esse Purgatorium, Scriptum non est, non esse Purgatorium, ibiq; cap. penult. Erfurtenfibus reliquis excusatis, rabiosa lingua omne virus in me solum evomeret, cæpi quidem Confutationem, præsentem adornare, inq; nundinis vernalibus Bibliopola promisit. Verum tamen facile mihi persuasi iterum, ut colophonem imponi, & nuper Francofurti aliquid ejus vanire nollam, quod, vincerem an minus, cernerem jam animo eventum, interim nullius conscius, etsi ab heretico flagellatus. Ita verò dum desideo, cui nunquam, quod agam, deest: mugit ab adverso Boreæ mox putris ut Auster, Cornæus. Visum nempe è Theologie Candidatis viro eximio & doctissimo, Joh. Hulsemanno Guesfalo, non ita pridem fuit, in Murum Cornæanum intorquere Balistam. Quid monachus? Mittit Erfurtum nuper novas ineptias, inq; iis appendicem de Larido Ballistarum, adversus Velites ac rorarios Erfurtenfes. Qui si qui sint præter me, indicet miles gloriosus. Cui, Balistarum viderit, an aliquid lardi remittat. Mihi verò, nequid meo ex silentio vel veritas, vel Ecclesia patria, vel fama mea detrimenti capiat, judico nō a plig esse silendū, a balatrope toties læso. Utare itaq; hisce, licet: ubi ad quatuor nobis a Cornæo objectas chartas istas respondeo, ordinem earundem sequutus, & verba, ac descriptionis genus dialogisticum. Discursuum tu observa nervos: & vale.

ERRATA.

Pagina a pag. 94. usq; ad 116. numerentur ita: 94. 95. &c. Quia Contr. 2. in marg. numeri 57. 58. ad 99. bis positi, differentia e causa posterioribus addatur numerus capitis. Lege p. 19. lin. 21. XIII. p. 5. l. 3. Curtius. p. 8. l. 24. confinxere. p. 17. l. 1. nus, sibi veritus aliisq; sui. p. 57. 1. Bailius. p. 152. l. 13. locus tertius. Complura cetera intelligens Lector emendabit ipse.

COR.

CORNÆI CONFUTATI,

eoq; P. CURTII N. iterata vice repulsi,

CONTROVERSIÆ I.

De Communione sub utraq; specie:

hujus Quæstioni I. in libello, Kurß und Gutß

illius PILATIS NOVIS opposita.

SECTIO PRIOR,

Categorica, de Sacrilegio Papistarum Poteriocleptico,

Cornæi capitibus I. & II. respondens.

CAPUT I.

Ingressus Colloquii. De Disputatione Erfordiensis. Quan-

tum Ecclesia hic defecerit. Quo sensu P. Curtius dictus

Nequam. Status quæstionis.

OGELIUS. Have, Cornæe. CORNÆ? Et tu have,

1.

quisquis es. Unde tam properè? *Hog.* ex Thyrigetum Me-
tropoli, ubi bellum illud meministi, quod abhinc mensis
aliquot in Pilatis Novis scripsisti voce calamisq; strictis pa-

tratum pro religione. *Corn.* Nimirum Acatholici Lutheristæ una ac Cal-
vinistæ in Romanocatholicos pugnabant? *Hog.* Jam acu rem non teti-
gisti. Illi quidem, non item isti, in hos pugnabant: Acatholicorū nullus
omnino. *Corn.* Quam verò penes aciem felix stabat victoriā? *Hog.* Quid
rogas? Veritas tandem vincit, tandemq; triumphat, etsi non semper. Ibi
vicit eertè. *Corn.* Ah quā sæpe Hæresis, qua tetriorem animi pestem
orbis non habet, faciem ita interpolat & cerussat suam, ut incautis obre-
pat etiam pro Catholica vera Fide? *Hog.* Fateor. Exemplo vestra est, *Pa-
pismus, Lojolismus.* *Corn.* Num ergo Lutheranus es tu? *Hog.* Ex toto asse.
Corn. Si placet, de re videamus. Dice sodes, an tu prælio præsens inter-
fuisti? *Hog.* Et pars quidem non parva. *Corn.* Ullusne verus Papista co-
ram clypeum objecit, aut pedem pede contulit, aut mucronē mucrone
reppulit? Nemo, quod sciam. Tantum modo aliqui, rudimenti theolo-
gici ponendi ergo, argumenta Papistarum animose in medium adduxe-
runt. Et hosce personatos ac theatrales Papistas tu umbraticus & sceni-

2.

cus

2
 cus miles devicisti? o mimicum triumphum tuum! Non te pudet levitatis? *Hog. Vah.* Tam ex propinquo imposuit tui tibi trosculus mendace nuncio? Quid istius fuffuris Sociennis credere fas erit, quando de stupendis miraculis projiciunt ampullas, quæ ex suis Japones viderint? Narrabo rem, ut resciscas, velut gesta est.

3
 Prolatis Thesibus, (quas nosti,) de Pontificiâ benedicti calicis subtractione, constituta hora & loco publico juvenus aderat litterata, inq; ea adolescentes, nonnulla scholarum more proposituri, quæ a Vestris opponuntur. Hos verò quid pungis? Nec a congressibus vestris Academicis absunt viri, quos facere tantundem non pudet. An & istos, quod exercent suos nostris Disputationibus, personatos ac theatrales Lutheranos, alteros, qui responsant ipsis voce ultima, umbraticos scenicosq; victores ac triumphatores nominabis parili levitate? Erat insuper non nemo e nostris, qui vestrum in sensum concludebat, si Ecclesia perperam interdixisset calice Laicos, totam pudendum in morem multis sæculis defecisse. In quo confutando sensus noster hic erat contra, Liqueat, non duntaxat Ecclesiis in Oriente & versus Austrum dispersis inde ab ævo Apostolorum in præsens usq; omissionem sacri potus nunquam fuisse in usu, verum & in cæteris mundi partibus eundem juxta cum pane fidelibus omnibus ministratum in Scholasticorū usque tempora. Testis Thomas Aquinas, ætate suâ, CCCC. abhinc annis, *aliquibus in Ecclesiis servatum fuisse, ut solus sacerdos communicarit sanguine, reliqui verò corpore.*
 4
 p. III. Sū. *art. XII.* Quæ novella tunc consuetudo si ab illis, quorum intererat, cohibita adæquè fuisset, posteaquam post annum Christianæ epochæ clo CC. inolescere cœperat, ac a Gelasio Rom. Episcopo olim factum, non vires acquisivisset eundo. Ubi tamen, Episcoporum atq; presbyterorum culpa, quod cum Dema in *Φιλονόσµους* partim evaserant καὶ πολυπράγµονας, partim quod Transubstantiationis admiratio, ambitio & novitatis præposterus amor ab iracunda Dianâ inspirata iisdem fuerant, in Conciliis tribus, Constantiensi, Basileensi & Tridentina in contrarium audentius fuit itum, & antiquiori mori fibula imposita solennibus decretis: tantum abest, ut remedium paraverint invalescenti morbo: reliqua certe, eaq; maxima Ecclesiarum pars, Magistratus, populos, monachosq; insuper innumeros & clericos ad sacerdotium nondum evectos complectens, quanquam non potita fuit utraq; specie, injuriam passa fuit, nemini fecit, eo magis excusabilis, quò lubentior utramq; sumisset, si daretur, ac sumendi copiam sibi interdu a præsidibus Ecclesiarum petiit, immo & ipsis vitio vertit, quod altera specie se defraudaverint.

verint. Bellarmino ex Pii II. Papæ monumentis refert, a. c. 1552. li. IV. de a Petro Dresdeni Jacobellum Misnensem, Pragensium concionatorem, *Sacram. impulsus, pro concione populum instruxisse, non posse eum salvari, nisi de calice Domini quoque biberent, placuisseque hunc articulum omnibus hereticis, quod se invenisse tandem aliquando viderent expressum locum Evangelii contra usum & doctrinam Rom. Ecclesie.* Quantum porro proximo sæculo in Tridentino Concilio non supremi modò per Europam Dynastæ, sed ipsi etiam eruditiores Episcopi nonnulli, qui intererant, inserint restitutionem integre Evcharistiæ, non est in obscuro. Adeo ne quidem sacerdotum Pontificiorum ordo universus impediit illam. Contumaces tamen foedissimè peccavisse nō nego, referoq; huc S. Cypriani nobilem sententiam in illos ipsos dictam, qui in vini locum aquam substituerant in Sacramento ætate ipsius. *Siquis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter, non hoc observavit & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magisterio suo docuit, potest simplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi. Nobis vero non poterit ignosci, qui nunc a Domino admoniti & instructi sumus.* Defecisse igitur Ecclesiam ex parte tantummodo, ex hisce apparet, In hanc sententiam itaq; τὸ ἀντιπικτοῦν illi paucis tūm satisfiebat. Mox, idem qui protulerat, Francisci Svaris locum laudabat: ubi ut inferat, Evcharistiam a sacerdote non nisi sub utraq; specie cōficiendam esse, disputat, ejus institutionem habere vim præcepti, ac negativi quidē, ita ut juxta illā sit consecranda, aut omnino nō consecranda. *Quum n. (ait) aliquid, quod ex se nō habet aliud esse, nisi quod ab institutione accepit, divino jure instituitur, ut tali modo fiat: hoc ipso prohibetur aliter fieri.* Mirariis si, tam acutum Papistæ viderent in probāda consecrationis sub utraq; specie necessitate, quid ita cæcutirēt in agnoscēdā eo p se ex fundamento cōmunionis sub utraq; specie necessitate. Ibi verò verus quidā Papista, qui sane non aberat, necdum invitatus, juvenili excitus ardore, interfari, ac obmurmurare subito de magna consecrationis atque communionis diversitate: mox, præsertim ubi rogatus est, insurgere adversus præceptum bibendi: τὸ *Hoc facite* referre tantūm ad præceptum consecrandi, quo tum, neq; unquam aliās, Dominus instituerit sacerdotium: conqueri de vini raritate in variis mundi oris: vestra urgere alia, præcipue Ecclesie potestatem in ordinanda communione sub una specie. Quam tamen ut demonstraret ὁ κρηναῖος, impulsus in contentione, respondit: *Quia ipsa fecit.* Ex ungue leonem.

Quin adeo ipsis in Thesibus adducta jam fuerant latibularii cuiusdam

dam Papicolæ, quem nos Curtium Nequam appellavimus, palmaria ob-
 jectamenta, inq; oculis omnium difflata, ut paleas ventus solet. *Corn.*
 Semper tu hominum tuorum more jactatores. *Hog.* Non tu Curtio so-
 lidè satis responsum arbitraris? *Corn.* Vos virum longe vobis meliorem
 Curtium Nequam compellitare ausi estis? Hæccine Evangelica est mo-
 destia & mansuetudo, quam jactare soletis? quid, si ille contrà vos *Lon-*
guriones Nebulones vocaret? annon pari jure ageret? Certe ostenditis,
 non esse vos frugi aut sapientes: qui convitio tam inhonesto æmulum
 invaditis. Scurrarum ille dioblarium mos est. Viri, quæis proba mens
 & ratio constar, non ita agere solent. *Hog.* Bona verba quæso. Ipsum
 hoc quidem ab eodem vero Papista, dum pedem pede conferebat, no-
 stris exprobrabatur: sed mox & diluebatur. Audi, qui res habeat. Pro-
 diit biennio abhinc *Florus Europæus* Francofurti: ubi p. 409. continetur
 Papistæ alterius *ἀντιρρῶν* venenatus libellus, speciose inscriptus, *In*
H. Schriffe wohlgegründeter Ausschlag der un Religions-Frieden und
dem Instrumento Pacis veranlasseten Vereinigung des Glaubens wieder
die verstockte Herzen. Quem etiam Herbipolis hæc tua ediderat anno
 cIo lxx LVII. alio ornatum titulo, *Kurz und Gut* / ut nosti. Ejus, quod
 publicè privatimq; Erfurti litteratis rudiq; vulgo a strepero quodam su-
 binde commendabatur, imposturis occursuri tandem nos, quum adver-
 sus auctorem agendum erat, qui publicaverat *breviculum* nauciq; , *neq;*
bonum libellum, *Pub. Curtium Nequam* nominavimus tribus nomini-
 bus propriis inditis, quos usus non adeo averfatur, nec res abhorret.
 Certe ut fuere *Publii* atq; *Curtii*, sic & *Nequam*: ut, qui claruit circa
 A. C. cIo CCXII. *Alexander Nequam*, scriptor Scholasticus, in *Alberti*
Magni Summa citatus. Est verò nequam *οὐρίδαυός*, homo nihili, nulli-
 us pretii, malus. *Plautus* *Pœnulo* ita: *Utrumq; faxo, habebit, & nequam &*
malum. *Varro*: *Carminari dicitur tūm lana, quum caret eo, quod in ea est*
nequam. In sacris Latina editio, vobis authentica, habet: *Si oculus tuus*
fuerit nequam. Et alibi: *Serve nequam.* Malum itaq; scriptorem saltim
 esse innuimus, & quia personam induit militis contra impetum alie-
 ni se defendentis, remq; inauspicate gessit, caculam. *Scaligero* enim
 ii, qui militibus serviebant, neq; a quo nomine merebant, dicti *cacula* militares:
 quia *καυκαί*, i. e. imbelles. Prodigum quidem, *αὐτοῖς*, libidinosum, infamem
 dicere tenebrionem, qui, quæsito angulo, nomen haud ediderit, nolui-
 mus. Satis erat negari bonum: perinde verò fuerit, *Nequam* an *Cacul-*
am appelleris. Ac si urit adeo vocula: patierisne, si nobis litterula suffi-

DE COMMUN.

ciet in posterum, ut dicatur *P. Curtius N.* Longurio verò nebulo vel scur-
ra dioblaris quis nostrum sit, dic tu age, si Curtio es melior: & proba.
Cæterum neq; istud dissimulo. Curtium quicumq; sit, maleferiatis nu-
gis, quibus impostum ivit simplicioribus, non minus meruit injectum
nomen, ac Sanctus ille Franc. Xaverius vester. Qui, quum ei mortui re-
suscitatio imputaretur, exclamavit: *O me nequam! juvenem ad me mor-
tui specie attulerant: jussus a me surgere nomine DEI surrexit.* Quod narratur
in *Rebus a Societate vestra gestis in Oriente.* Æque fallax est Curtius: sicuti pag. 126
monstrare, cumq; κατὰ πόδα persequi tunc cœpimus.

9.

C. Æquius fuisset κατὰ κεφαλὴν καὶ κατ' ἐγχεφάλαμον assequi. *Hog.*
Deus meliora. Ne quidem temetipsum hactenus adsequar unquam, sed
saltim illatenus itidē: dū, quæ tui tibi animi in Dialogo, *Pilatis Novis*, sunt
sensa de Thesibus Erfordiensibus, mecum ipse communicaveris. Nisi mo-
lestum est, cedo illa. Ostendam, vel te ipsum Curtii hyperaspisten *κακὴν*
esse. *Corn.* Mene, qui *mallemus hereticorum* tot jam annis audio meos
inter trosculos? Agedum, ades: conferemus manus. *Hog.* Memento er-
go, quodnam controversiæ inter nos & Curtium N. caput fiet. *Corn.*
De Coena Dominica. *Hog.* Et quid de eâ litis demum. *Corn.* An jus fasq;
sit una tantum vel panis vel vini, (ut loquimur,) specie eam celebrare.
Hog. Affirmant Papistæ: nos constanter abnuimus, statvimusq;, absq;
atroci sacrilegio id fieri non posse. Nosti, quid in Thesibus adsertum sit
ab auctore. *Corn.* Is tute fors es ipsemet? *Hog.* Ipsissimus. *Corn.* Pape!

CAPUT II.

*Cornelii Caput II. refellitur. Actio Sacrilegii in Papistas probatur
primum ex spoliatione sanguinis Christi. De concomitantia,
Papa nequam, & Concilii Trii.
verbis.*

101

CORN. Ergo hic cardo vertebatur Erfurti contestatæ invicem litis,
ut calicis a Synaxi subtractio sacrilegium esse adstrueretur. *HOGELI-
US.* Ita. *Corn.* Miror profecto, rem tam atrocem tam leviter inpingi pos-
se. Immo levisimè. *Hog.* Atrox, fateor, facinor sacrilegiū est. Afferro verò,
tantò majori jure vobis inpingi, quā quod Antiochus Epiphanes male au-
dit, quod *Persepoli sacrilegiū committere tentaverit in delubro idololatrico,*
& cap. V. 16. quod *sceleratis manibus templi Hierosolymitani sacra vasa cepe-
rit, & quaecumq; ab aliis Regibus ad augmentum gloriamq; loci & honorem fu-
erant reposita, profanis manibus contraxerit:* quantò majoris Dei ac Do-
mini

mini omnibus gentiliū deastris ipsoq; templo sacra ab Antiochis no-
vis violantur, dum laicis singulis fidelibus ipsisq; sacer dotibus, quan-
do non conficiunt sacramentum, ejus saltim unam speciem porrigunt,
porrigendamq; esse contendunt, calice benedictionis denegato. Proban-
dæ rei nulla est difficultas: nulla nostra levitas. *Corn.* Amabo, qui pro-
bas sacrilegiū? *Hog.* Quatuor probo argumentis. **En PRIMUM.** Publicæ
rei sacræ compilatio peculatiove est sacrilegium. *Corn.* Bene est, perge.
Hog. Atqui denegatio sanctificati calicis est publicæ rei sacræ compila-
tio. Ergo. *Corn.* Nego Minorem. Proba. *Hog.* Probo. Negatio calicis
est spoliatio sanguinis Christi, in Evcharistia ad usum Sacramentalem
atq; spirituales sub typo vini fidelibus ab eodem cōcessi, inq; Testamen-
to legati a jamjam morituro. Ergo est publicæ sacræ rei compilatio.
Corn. Nego antecedens. Nam sanguinem Christi una cum corpore sub
specie panis abunde præstant accipiuntq; Catholici. *Hog.* Vanissimus
animi conceptus est, inanis gloriatio. Probo antecedens.

13. Præter quod nullum aliud est medium participativum sanguinis
Dominici in Evcharistia, illius denegatio est spoliatio sanguinis. Est
verò calix sacer medium istud, neq; est aliud aliquod amplius præter i-
psum. Ergo calicis denegatio est spoliatio sanguinis Christi. Negas Mi-
norem? *Corn.* Erras, erras. Etiam species panis est. Hæc corpus Christi ex-
hibet, Christi, inquam, qui nunc est, vivi viventisq;, neq; jam mori am-
plius valentis. E. corpus sanguine vivido plenum animaq; instructum
exhibet. Quid tu hic tricaris? *Hog.* Tricor nihil. Consequentia nunc sal-
tim incertam dico, quam de pane profers. Quanquam enim exhibet Chri-
sti viventis corpus: eum tamen & animam & sanguinem una exhibere

14. *li. III. de sumenda in sua specie, de fide non est tam diu, dum ex Christi verbis,*
sacram. quibus Synaxin instituit, demonstratur. Etenim, teste Bellarmino, *Sa-*
Evcha. c. sacramenta & eorum efficacia & veritas integrè pendent ab institutione & ver-
XVII. *bis Christi.* Hæc autem docent, Christum, exhibito pane, nō dixisse, *Hoc*
est anima, caro ac sanguis meus, sed, *Hoc est corpus meum.* Opinio itaq; de
exhibitione sacramentali sanguinis per panē aut sub ejus specie in ver-
bis hæc non fundata, sed humani ingenioli est conjectura: quod in-
quæstionibus facti etiam humani, nedum divini, quod ex liberrima pri-
mæ causæ voluntate dependet, sæpissime hallucinari manifestum est.
Unde v. gr. si sciscitemur de mortuis, num sint resurrecturi, informatio
petenda est ex voluntatis divinæ revelatione in Scripturis contenta,
non ex cerebri nostri ratiociniis. De pane, quod sit organum sacrum,
pro exhibendo Christi corpore, discimus ex DEI verbo. Itaq; si quis fide-
libus

libus pervasum vult, quod ipse etiam panis Christi sanguinem imper-
 tiatur sumturis, aut hoc ex eodem verbo ostendat, aut fateatur, se causā
 cadere adversus dissentientes. Et inprimis respiciendum ad loca scri-
 pturæ, in quibus traditur Sacramenti institutio. Promittitur quidem
 ibi cum pane exhibitio corporis: sed ex sanguine cum sanguine, non ad-
 jicitur. Præsens itaq; sub specie panis corpus esse, necessario credimus.
 Adesse cum sanguine, non sine periculo erroris credit, qui credit: quo-
 niam hujusmodi determinatio præsentia ex verbis Domini nullatenus
 elucescit. Fac ergo, cogitet sacrilegus Misfificulus: *Verum equidem, in-
 stitutam esse Canam Sacram a Domino ita, ut impertiendus sit sanguis Domini.
 cus in vini specie, in altera autem corpus. Sed quid si supersedeam labore di-
 stribuendi populo poculi? Exhibetur enim in pane corpus viventis Christi: i-
 deoq; datur corpus non ex angue. Et quia anima atq; Divinitas a corpore
 Christi modo non a sunt, porriguntur hæc etiam sub panis specie. Faxo: dicam
 contentum esse debere vulgus priore specie: posteriorem recusabo: obtendam
 mysterium concomitantia sanguinis & animæ cum carne viventis. Tentari
 verò hoc pacto Dominum Deumq; nostrum, institutionem τῶν Φεικτῶν
 μυστηρίων convelli, divinis humana, certis dubia anteferri, tantum tam
 sapientis legislatoris testatorisq; legatum ex parte legatariis subripi, a-
 nimas fidelium conturbari, ansamq; præberi alia etiam divina dogmata
 ac mandata temerariâ præsumptione & probabiliter discurrendi de iis libi-
 dine interpolandi & violandi, quis rei intelligentior non animadver-
 tit?*

Lutheri judicio, sic tricanti audaculo hierophantæ respondendum
 erit. Lieber Herr/ mein Christus hat mir nicht befohlen zu folgern und zu
 gaudeln in seinem Sacrament/ sondern seine Worte zu fassen und behalten/
 darnach zu thun. Ihr aber nehmt mir/ als ein Seelmörder/ meines Herrn
 Worte/ und verbietet mir denselben zugehorchen: Gebt mir darnach ew-
 ern Geiser und Folgeren dafür/ die ihr selber nicht versteht/ noch wisset/
 was es sey. Die möget ihr bey euch behalten/ und ewern Säwen und
 Hunden ein Geströde, davon machen/ so gut ihrs könt. Ich sol wissen/ das
 ich Christus Leib und Blut empfahe im Sacrament/ wie seine Worte lauten.
 Wie aber Leib ohne Blut oder mit Blut/ wiederumb wie Blut ohne Leib
 oder mit Leib dar sey/ sol ich nicht wissen/ noch forschen. Er wirds wohl
 wissen. Die Worte sind mir befohlen/ und werden mir gewiß gnung
 seyn. Denn was solch folgern mit sich bringe/ ist iest gesagt/ das ich zulezt
 auch müste durch das folgern den Teuffel und seine Mutter im Sacrament
 fressen

16.

Tomo III.

Jē. f. 574.

edit. An.

1556.

8
fressen und sauffen. Isthuu verò est, quod præmiserat. Hiezu schlägt nun die Concomitanz/das ist / die Folge: Weil Christo Leib nicht ohne Blut ist / so folgt daraus / das sein Blut nicht ohne Seele ist. Daraus folgt / das seine Seele nicht ohne die Gottheit ist. Daraus folgt / das seine Gottheit nicht ohn den Vater und Heiligen Geist ist. Daraus folgt / das im Sacrament / auch unter einer Gestalt / die Seele Christi, die H. Dreysaltigkeit / gegessen und getruncken wird / samt seinem Leibe und Blut. Daraus folgt / das ein Weypfaff in einer ieglichen Messe die H. Dreysaltigkeit zweymal opfert und verkaufft. Daraus folgt / weil die Gottheit nicht ohne die Creatur ist / so muß auch Himmel und Erden im Sacrament seyn. Daraus folgt / das die Teuffel und die Helle auch im Sacrament findt / &c. Nimi-

rum si cum panis specie tam sanguis & anima & divinitas in sacramento sumuntur, quàm corpus, quod ista cum hoc conjuncta sint: utiq; sacerdos sumet sub eadem etiam cum Christo toto Patrem & Spiritum S. utpote cum illo itidem conjunctos, immo & creaturas, interq; easdem & cacodæmones: quoniam, quamdiu existunt, cum ipsis etiam Trinitas conjuncta est. Lutheri verba, quod Lutheri sint, horres, Cornæ? Admoneri potius vis e Pontificio? Andreæ Friccium Modrevium, Po-

i. IV. de e-loniæ Regis Secretarium, sic ajentem audi. *Separatim comestio nominatur, mēd. Reip. separatim bibitio ab, illa Sapientia, cui omnis sapientia humana de inseparabili Cbr. c. tate sanguinis vivi a carne viva cedere debet. Non enim hic disputandum est ex rationibus humanis: sed voluntas Christi intuenda, quæ convivium non-*
XIX.

manum instituit, sed cibo addidit potum. Quicquid igitur sit de concomitantia mystica in sacramento, qua monachi confixere fieri, ut, uno conjunctorum exhibito ad sumtionem, exhibeatur & alterum sub eadem specie: certe animus salutis curiosus non saturatur, quantumcunq; oblectetur, ejus plausibili *εὐχρηστί*, humano utiq; & fallibili. De quo deinceps plura suo loco. Minorem verò nostram quam repudiabas, S.

18. Paulus docet, nullum videlicet aliud dari medium participandi Christi sanguinem præter vinum. *Corn.* Ubinam, sodes? *Hog.* I. Cor. X. 16. & XI. 25, ex Christi ipsiusmet verbis. *Corn.* O quàm pueriliter hallucinaris? Da verba Apostoli: da Christi: & ego te falsæ criminationis convictum dabo. *Hog.* Verba Pauli eccilla: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* Verba Christi ex eodem

19. Paulo: *Hic calix novum Testamentum est in meo sanguine.* *Corn.* Agnosco verba; sed quod tu ante dicebas Paulum illis docere, id non agnosco. *Docent, in calice Synactico contineri verendum Servatoris sanguinem:*
fateor.

DE COMMUN.

fateor. *At solum & in solo illo* contineri, Apostolus non dicit: sed tui sacrilegâ falsitate imponis. Calix Eucharisticus est communicatio sanguinis, sed non solus, neq; sola, neq; solius. Est testamentum in Sanguine Christi, sed non solum. Quæ verò est malum ista amentia aut audacia, ut verbo Dei tu ita perfricte rem tanti ponderis addas? Hoccine tibi licet? *Hog.* Non addo quicquam verbis: sed ex verbis sensum illum diduco. *Corn.* Hæc væcordia est & mentis quidam stupor, ut tam imperite diducas sensum, qui verbis non inest. *Hog.* Verbis quidem mordax es, sed in rem non satis attentus, Antagonista. Arbitraris, quoniam in verbis citatis exclusiva particula non occurrit, idcirco ibi non solum calicem designari medium *δολυκόν* pretiosi sanguinis. Non verò animadvertis, loca hæc sola unicaq; sedes doctrinæ cælestis de hoc negotio esse, neq; aliunde ex sacris definiri id posse. Vin' scire ergo, utrum elementorum ad utrius cælestis rei signatæ exhibitionem sit destinatum? *Est panis νοινωσία* non sanguinis, nec corporis & sanguinis, sed *corporis: calix* itidem non corporis, nec utriusq; sed *sanguinis* nominatus. Sic Christi interpres Paulus est. Quem, si panis adæquè utriusq; organum distribuendum esset, ecquis ita invidum credat, quin indicaverit Corinthiis, panemq; connexerit cum utroq; signato, quando non secus, ac Dominus Eucharistiæ ritum instituens, ex instituto rem præsentem tractat? Arguo. Si i. nupiam alibi in Scripturis agitur de symbolis Sacramentalibus Eucharistiæ, præterquam in verbis Christi de Coenæ institutione, & in loco I. Cor X. 16. siq; 2. officia exhibendi ejus corpus ac sanguinem inter panem vinumq; ita distribuuntur ibi, ut ille corporis, hoc sanguinis communicatio nuncupetur & novum testamentum in sanguine: sequitur, ibi solum calicem, non item panem, designari medium participativum sanguinis Domini. Prius certum utrumq;. E. & posterius. Majorem illustro simili. Siquis baptizaret in nomine Patris & Filii & Spiritus S. & B. Mariæ Virg. aut in locum Mariæ substitueret Diabolum: quæritur, an Baptismus sit legitimus. Ajunt de illo modo Novum Sacerdotale, & Fabius in *Scrutinio sacerdotali*: de hoc *Tract. II.* Glossator. Negabunt verò de utroq; sani quique, & concludent ita: *pag. 19.* Solummodo Matth. XXII. modus baptizandi præscribitur, & in c. Si non quidem ita, ut baptizandi simus in nomine Patris & Filii & Spiritus *Dist. IV. De S.* Ergo ibi jubemur baptizari duntaxat in horum trium nomine, *Consecr.* non in alterius alicujus etiam nomine. Aliud. Johannes peccatori

20.

21.

Mediatorem paracletum apud DEUM, cujus satisfactioni pro culpa fidendum sit, in I. ep. cap. 1. & 2. nominaturus JESUM proponit. E. solus ipse ibidem Mediator esse docetur. Sic cap. V. tres dicuntur testes salutis nostrae in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus, unumq; esse: ibi ergo soli hi, non & B. Virgo aliusve testes ejus rei atq; unum in Deitate esse docentur. Sæpe nēpe exclusivæ voculæ subintelligendæ sunt, etsi nō exprimantur. Discas, Cornæ, ex versione tua Latina, cujus auctor inserit eas quandoq; (licet non in originario textu sint positæ,) sensus hoc fortius clariusq; indicandi causa. In Deuteronomio exempla occurrunt, c. VI. 13. X. 20. XII. 32. XXII. 27. XXXII. 39. ubi Dominus ait: *Ego, ego sum solus, & non est alius Deus mecum.* Quæ verò est, malum, (si imitari te in amarulento tuo loquendi genere licet,) ista amentia aut audacia, ut verbo DEI Versio ea ita perfricte rem tanti ponderis, exclusivam particulam, addat? Hoc cine Interpreti licebat? Si tamen licuit: neq; sacrilegæ falsitatis accusandus eram ego, quod scripserim, nullum aliud dari participandi sanguinis medium, præter calicem, idq; doceri a Paulo I. Cor. X. 16. Quæ verba qui vel obiter considerat, mecum fatebitur, non panem & calicem, sed solum calicem esse dictum communicationem sanguinis, hujusq; solius, non corporis etiam. De corpore enim, quod & calix sit ejus communicatio, ne verbum quidem occurrit: neq; panem esse etiam communicationem sanguinis, innuitur. Corn.

22. Non parco. Enimverò nimis puerile est peccatum, quum tu sic concludis: *Calix Synæcticus, juxta verba Servatoris & Apostoli, est communicatio sanguinis Christi: E. juxta verba Servatoris & Apostoli est solus calix talis, & non est aliud medium præter illum.* Est hæc illatio profecto vix semihominis, inscitæ & ruditatis plena logicæ, & huic ineptæ prorsus similis: Panis hordeaceus bonus est ad explendam hominis famem: E. panis hordeaceus solus & non farreus aut triticeus aut siligineus in hanc rem est bonus: neq; est aliud medium præter illud. Item: aqua siti extinguendæ est a natura & Deo concessa: E. sola illa est, & non Schlunthius, aut cerevisia, aut vinum, aut hydromeli. Item si quis ita ex sacris ineptiat: juxta verba Apostoli, *Spe salvi facti sumus, Eph. II.* Ergo sola spe salvi sumus, & non est aliud medium præter illud. Quid tibi videtur? anne hæc ineptia est? sed prorsus tua. Et miror, tam te hebetem esse, ut istuc non videas. Heg. *Λήγου. σὺ φισμα τῶν ὁμῶν.* Similium consequentiarum, quas adducis, geminas priores falsas esse, clamant sensus & experientia. Tertiæ in-

ineptia ex eo constat, quod Paulus, ubi spe salvōs nos factos ait, non spem commendat nomine medii salvifici meritive, (quæ Pontificiorum opinatio trita est,) sed saltem memorat tanquam antecedens cælestis gloriæ, quam pii hac in vita nondum ræpse, sed in spe duntaxat obtineant, & inter calamitates interim hærentes expectent. Extat autem oraculum id Rom. IIX. 23. non Eph. II. uti a te citatur, in Plauto versatiore utiq; quàm in Paulo. Mea verò argumentatio quod valida sit, tam diu verū erit, dū ex Christi Pauliq; verbis mōstres, panem etiam dedicatum esse æquē, ac calicem, impertiendo sanguini. Id quod fiet Græcorum Calendis. Proinde tecum habita, & noris, quàm sit tibi curta supellex dialectica habesq; oculus.

P. Curtium tamen, utpote cum aliis adversariis, piæ antiquitatis consensum subinde jactantem, ut eo minus offenderemus, & ad assentiendum veritati permoveremus, hanc in rem insuper nostra thesi IV. adduximus confessionem Concilij Tridentini ex Sess. III. cap. 3. *Corn.* Verum id multo majore stupore fecistis. Cedo enim verba. *Hog.* SEMPER hæc fides in Ecclesia Dei fuit, — *existere* — corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie ex vi verborum. Ita Concilium. Quid quæso, quum a litteris canonicis discesserimus, illustrius Ecclesiæ catholicæ perpetuo suffragio, quod Tridentini nobis largiuntur de verbis Evcharistiæ, quod ex ipsorum vi sanguis sit sub specie vini, sub altera verò corpus? Quid hic tricaris, Cornæ? Nam iterum fors urges, exclusivè Concilium non loqui, ideoq; ex vi verborum sanguinem esse quidem sub vini specie, sed non sub eadem sola? Verum urgeres hoc magno errore, ipsius Fr. Suaris judicio: qui disputat, *si quis dicat, vi verborum Christi esse sub specie panis amplius quid, quàm corpus, non esse hoc quidem apertam hæresin, ingentē tamen temeritatem esse & magnū errorem.* Aut quid exclamas potius? *Corn.* Proh superi! quàm puerilis hæc vestra fuit incogitantia! Quid putas? Annon jure merito Papistæ hic in sinu suo & vos & væcordiam vestram erident? Nam Concilium docet, sub speciebus vini esse sanguinem Christi, & quidem tantum, dum modo addas id, quod ipsummet diserte addit, *ex vi verborum.* *Hog.* Tuam potius bis puerilē incogitantiam erideo. Dicis, quod Concilium doceat, sub speciebus vini tantum esse sanguinem. Exclusivam tamen Concilium neutiquam ponit: etsi subintelligat certè. Licebat ergo nobis etiam verba Pauli modo in sensu exclusivo usurpare. Scito, adver-

23

in pa. III.

Tho. qu.

VI. art. II.

disp. LI.

sect. 3.

24.

farie, sacrilegam falsitatem non magis permissam esse tibi, quam nobis. 2. Equè nos, ac Concilium, addimus: *Ex vi verborum*. Non vides prævæcordia, quid scripserim. Atq; inde sic collegi. Semper in Ecclesia hæc fides fuit, quod sanguis ex vi verborum Christi tantum existat sub specie vini, teste Concilio ipso. Ergo solum vinum, nihilq; aliud, medium est fruendi sacramentaliter salutari sanguine, Ecclesiâ teste. *Corn.* Quæso te, annon hoc est ineptire, & sophisma a dicto secundum quid ad dictum simpliciter patrare? annon prorsus simile huic nugamentum? *Æthiops est albus secundum dentes tantum: E. Æthiops est tantum albus.* Ethi tamen, præclari sc. viri, audent jactare se methodo scholasticâ καὶ πῶδα incedere, alium, quem non norint, conviciari, ipsum summum Pontificem, verendum Imperatoribus Regibusq; Catholicis caput, totum nequam, compellitare. *Hog.* Nihil ineptio. Argumentum repeto. Vi quorum verborum sanguis est tantum sub speciebus vini, vi eorundem vinum solum est medium communicandi sanguinis. εὐδελον. At juxta Concilium, vi verborum Christi sanguis ipsius est tantum sub vini speciebus, teste Ecclesia catholica. E. vi verborum Christi vinum est solum medium communicandi sanguinis, teste Ecclesia, juxta ipsum Concilium. Posito hoc, sequitur omnino, vinum solum medium tale existere. Si quod enim & aliud foret ullum: utiq; Christus in institutione sacramenti illud adæque indicavisset, ac calicem, suis verbis. Quorum vi quodcumq; non est communicatio sanguinis, hoc omnino pro organo tali non est habendum. Concedunt verò Papistæ, vi verborum panem non esse organon hujusmodi, sed solum vinum. Ergo panis prorsus organon hoc non dicendus, sed vinum solum: nisi forsan monacho clericove cuiquam potestas concessa fuerit destinandi suo pro lubitu creaturâ aliquam muneri tali organico, atq; elevare in tam supernaturalem conditionem: quod faciendi ne quidem Papa sibi jus divinitus datum esse hætenus edocuit. Tantidem ergo valoris est sequela hæc: *Sanguis vi verborum est sub solius vini speciebus, ergo sanguis est sub solius vini speciebus: cum hisce: Petrus est homo visibilis, est ergo homo: Sacramentum mellis vel cerevisie aut aque non est sacramentum in sacris fundamentum, non ergo sacramentum est: Ro. Pontifex non est juxta scripturas sacras Ecclesie Monarcha Imperatoribus Regibusq; verendus, non est ergo Ecclesie Monarcha.* Prodis igitur, Cornæ, foricis instat, quæm

quàm rudis sis in logicis, quod, fallaciam a dicto secundum quid a me commissam, censes. Equidem processus fit a dicto tali ad dictum simpliciter, si infero: Sub solius speciebus vini est sanguis vi verborum: ergo sub iis solis est sanguis. Verum non sophisticatur illico, quicumq; ita procedit. Quandoq; quidem a dicto illo ad dictum hoc non licet argumentari: Quandoq; verò licet omnino. Sic: *JESUS solus est, Christus a dextris DEI sedens: est ergo solus Christus.* *Horatius est Poëta Lyricus: ergo est Poëta.* *Cornæus est γελωτοποιός tantum inter familiares sibi Prælatos Herbipolenses: ergo est γελωτοποιός.* In singulis hisce antecedentis prædicatum est intellectum cum determinatione aliqua vel modo certo: attamen in consequente rectè repetitur sine adjecto modo, si quippe est perfectivus, non destructivus, nec ad esse parziale. Quod ad Æthiopem tuū: patet, quod ex parte certā duntaxat, nec semper cuivis conspicuā, albeat, itaq; niger potius dici soleat, tanquam a potiori. Prædicatum ergo albedinis, quia ei competit secundum quid, cum determinatione ad pusillam corporis particulam, absolute ipsi qui adscriberet, aberraret. Secus verò est, quum de Christi sanguine ajo: *Est, vi verborum, ille tantum sub vino, E. est tantum ibi:* aut de Jeremia: *Fuit juxta Scripturas tantum propheta e sacerdotum prosapia, non ex regibus, E. fuit tantum propheta ex illis, n. e. r.* Valent ista, etsi determinationes prædicati non repetantur in conclusione: sunt namq; perfectivæ, & quidem indicant causam, qua motu subjectis prædicata ea tribuo, ut quum dico: *Lojola fuit, secundum sociennorum confessionem, miles loripes: E. fuit miles loripes.* Cornæanus verò Aristoteles, magnus scil. sophus, præ nugamentis & superciliosè convitiandi libidine, scholasticā methodum fallacias legitime resolvendi insuper habet. Satis ipsi esse videtur decoris, si alteri objecisse sophismatis crimen audiatur. Quod ad summum Pontificem vestrū deniq;: nequidē nequam absolute compellito usquam eum in Thesisibus. Tantum itaq; abest, ut totū nequā dixerim. Ita loquor. *Si oculus tuus est nequam sive malus: totum corpus tuum tenebrosum erit, Matth. VI. 23. Si Ro. Pontifex, Papistarum ocellus, est nequam: totum corpus, ejus Caput ipse est, tenebrosum erit.* Esse verò illum mali commatis, subjunxi continuo quidem; sed confirmavi etiam ex repulsa, quam Imperatori & Franciæ Regi, Principibusq; & his non Protestantibus solis, verum Pontificio quoq; Bavaro, restitutionem

Act. I.
sc. II.

tionem calicis postulantibus, qua in re verendi maximè erant, dedit inexorabilis Pluto. Juxta nullo diffiteor, diem me citiq; defecturum, si de *Paparum nequitia* post alios Iliadem scribere velim, a te irritato, qui incidisti in virum Plautinitatis æquè amantem. Legis in *Mostellaria*. Atq; ubi illo immigrat nequam homo indiligensq; Cum pigra familia, immundus, instrenuus, Hic jam edibus vitiū additur, Bone quum curantur malè. Reperis ibi descriptum vivis coloribus Curtio-Cornæanum Papam: etiamsi nihil sciamus, an modernus, uti compluribus prædecessores ipsius fuisse liquet, parricida, magus, adulter, Simoniacus aut perjurus sit. In Ecclesia Christi aliquandiu jam sedet homo indiligens cū pigra familia &c. Pax! Plus Plautino è fonte utiq; bibisti tu, quàm Trossulo tu, ἀνὸν τὸν καὶ γὰρ. Tympanio esset: aut intelligeret, quem nequam in schola dicamus. Erudies ocyus nugaculum, suorum dedecus. Atqui de Concilio Trid. siquid vis me monitum, adsum, ut percipiam.

28.]

Corn. Quod certè Concilium Tridentinum adduxeritis in medium, prorsus insipide & stolide egistis. Ignosce quæso! rei indignitas cogit sic fari. *Hog.* Quomodo insipide & stolide? Novam fabulam faris. *Corn.* Quia nempe ille ipse Concilij Trid. (si fideliter exponatur,) locus vos & opinionem vestram κατὰ τὸ πρῶτον quidem expresse damnat. Audi verba: *Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem,* (hæc, statim post conf. Vos omittis, quia Concilia & Patres amatis citare, ut Dæmon Scripturam solet,) *verum Domini nostri corpus, verumq; ejus sanguinem sub panis & vini specie una cum ipsius anima & divinitate existere.* Andin', sub utraq; specie & corpus & sanguinem & animam & divinitatem existere? Jam audi, quæ Vestri adscribere: *sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub specie vini ex vi verborum.* Itc-rum audi! ipsum verò corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamq; sub utraq; vi naturalis inius connexionis & concomitantia, qua partes Christi Domini, qui jam a mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur. Ergo Concilium Trid. apertè errorem vestrum jugulat. E. non potuit, nisi per amentiam, pro eo laudari. E. non probas, Papistas in sacramento sanguinem Christi suffurari, aut sacrilegio se inquinare: quod tamen tibi incumbibat. *Hog.* Sunt sane duo, quæ a Concilio Trid. adseri fateor

fatetur: 1. vi verborum Christi corpus ipsius esse sub panis, sanguinem sub vini specie: & 2. concomitantiam partium Christi, tamq; non modò naturalem, sed etiam sacramentalē, qua sub panis specie sanguis quoq; & anima adsint, puta hac fini, ut sub illa distribuantur & sumantur. Ita sc. vult intelligi. Utrumq; tradit creditum semper fuisse in Ecclesia: sed de uno solùm horum non fallit, de priori nempe. Quod Ecclesiam quidem semper tenuisse, cum veritate, consentaneum est, atq; ideo dignum estimabam, quod laudarem, ipsisq; adversariis obponerem posteriori omisso. Omissi verò non ex Satanica versutia, cujus notam apage a nobis! sed studio βραχυλογίας partim, partim quod impostura sit. Neq; enim Sacramentalis præsentia sanguinis & animæ Christi cum corpore sub panis specie ex DEI verbo, ubi de elementis mysterij disseritur, neq; ex perpetuo Ecclesiæ DEI consensu ostendi potest. Immo suus ipsum Concilium gladius jugulat. Concedit, vi verborum contineri tantum sanguinem sub vini specie. Quod si credit: quare conjicit, tamq; audaciter credendum esse elicet ex concomitantia partium Christi physica, quod sacramentaliter & sanguis illius sit sub panis specie? Contentum esse oportebat Domini verbis, sepositis hominum conjecturulis in definiendo tanti mysterij dogmate, neq; triticum Apostolicæ veritatis palea Scholasticæ subtilitatis obfuscare de sacramentali concomitantia. De qua in ipsa thesi monuimus: *Quibus (verbis Domini) inherere in tam abdito ab humana ratiocinationis sagacitate mysterio tutius est, quàm concomitantia, quæ ibi (a Concilio) mox laudatur, dubiâ subtilitate niti.* Tantum abest, ut dissimularim Concilij mentem: dummodò sciatur, fatente eo, Ecclesiæ semper ex vi verborum Christi persuasum fuisse, quod sanguis sit tantum sub specie vini: ad quod perinde est, seu per concomitantiam idem fruibile etiam sit sub panis specie, seu minus. Quod minimum est in ambiguo. Relinquitur interim, si divina verba spectes, solum calicem esse medium communicandi sanguinis: id quod si est error, concomitantia tamen gladius, quo, Cornæ, jugulari eundem somnias, tam papyraceus est, quàm Murus, quem Purgatorio præstruxisti. neq; præstat, quin ea, quæ ex Ecclesiæ sensu Concilium de vi verborum nostra pro sententia dixit, laudari a me potuerint citra amentiam. Adeo igitur nihil omnino obstat, quin hunc in modum concludamus: Calicem esse unicum organum distribuendi

sanguinis, ex verbis a Christo dictis & a Paulo expofitis constat. Ergo illi, qui Laicis auferunt calicem, defraudant eos salutifero sanguinis usu: five, (quod idem est,) illius negatio est hujus spoliatio, ideoq; sacrae rei publicae compilatio: quod sacrilegium est. Hoc argumentum nostrum primum.

CAPUT III.

*Probatio altera, ex Leonis & Gelasii Pontificum auctoritate. Cor-
neana distinctio inter calicis subtractionem justam & in-
justam rejicitur, cum causis prohibiti
calicis.*

30. **H.** Succedit SECUNDū. Quodcunq; Rom. Episcopi in contro-
versis religionis docent, tenendū est. At recusationē sacri po-
culi illi judicaverunt esse sacrilegium, idq; grande. Tenendum igitur
est. Majorem nega, fodes, nisi destructum velis uno impetu totum
li. IV. de Papatus Palladiū. Pontificē aliquid in re dubiā statuentem, sive errare pos-
Pont. Ro. sit, sive non, esse ab omnibus fidelibus audendum, disputat Bellarminus:
cap. 2. refertq; , convenire in eo Catholicos omnes. Minor probatur oraculis
serm. IV. duorum Pontificum. I. ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ Leo I. *Quumq; ad regendam in-*
de Qua- fidelitatem suam nostris audent interesse mysteriis, ita in sacramentorum
drages. communione se temperant, ut interdum tutius lateant, ore indigno cor-
pus Christi accipiant, sanguinem autem redemptinis nostrae haurire omnino
detrectent. Quod ideo Vestram volumus scire Sanctitatem, ut vobis hujus-
modi homines & his manifestentur indicis, & quorum deprehensa fuerit
sacrilega simulatio, notati & proditi a sanctorum societate, sacerdotuli
auctoritate pellantur. Quosnam compellit sacrilogos hypocritas?
illos, qui in sacramento se sic temperant, ut arbitrentur, licere sibi, ut
corpus Christi accipiant, recusato sanguine. II. ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ Gelasius:
(habetur in Jure ipso Pontificio.) Comperimus autem, quod quidam
Dist. II. summa tantummodo corporis sacri portione a calice sacri cruoris abstine-
De cōsec. ant. Qui proculdubio, (quoniam nescio qua superstitione docentur ob-
1. Cōper. stringi,) aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur:
quia divisio unius ejusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio non potest pro-
venire. Uterq; pro cathedra in eo conveniunt, ille in sermone ad
populum, hic in litteris ad duos Episcopos, quod a calice sacro nul-
li, qui sumit panem, abstinere liceat: quia committat, si faxit a-
liter, sacrilegium, ac grande quidem, Gelasio judice. Unde Gratia-
nus

nus, alijsq; sui ordinis, præfixit canoni titulum: *Corpus Christi sine ejus sanguine sacerdos non debet accipere*. Claruit anno c^{lo} CXX. triginta annis post Ivonem Carnotensem Episcopum, qui inscripserat canoni generalius: *Non esse sumendum corpus Domini sine calice*. Quod verò si sacrilegium grande est: utiq; templa Papistarum sacrilegorum plena sunt omnia. Ibi enim benedictionis poculum non solum a nullo eorum, nisi a sacrificulis, idq; quando conficiunt ipsi, accipitur, verum etiam acerrimo studio cavetur a libertate promiscua illud communicandi, ut hæresis audiat, si usus ejus pro laicis depostuletur. Heichabes, Cornæ, quo cerebrum terebres. Audin' Gelasium loquentem? *Divisio unius ejusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire*. Corn. Omnis divisio? etiam ex præcepto Ecclesiæ facta? Absit. Loquitur Gelasius de *divisione Manichaica*, ex errore & superstitione hæretica profectâ: de qua etiam Leo itidem Papa non multis ante Gelasium sæculis paria dixerat. Verba Gelasij perspicua sunt: *Ex qua nescio, inquit, superstitione*. Atqui nos nulla, nulla superstitione, sed *ratione & supremæ Ecclesiæ per Occidentem jussu calice abstinemus*. E. verba Gelasij nos non concernunt. E. Catholicici sacrilegi non sumus. Hog. Gelasium Manichæos perstrinxisse allegato canone, non apparet. Etenim Ecclesiæ unitatem hi sciderant ab anno CCXXC. Decesit autem ille demum triennio ante annum 13. Quis igitur credet, ipsum superstitionem Manichæorum intellexisse, quando ait: *Ex qua nescio superstitione?* Sæctæ enim hujusce errores, ut de vino, quod sit *fel principis tenebrarum*, jam ducentis annis non incogniti erant, sæpiusq; damnati a Leone I. anno CCCCLX. adeoq; XXX. saltem annis, & quod excurrit, non (ut, Cornæ, supputas,) *paucis sæculis, ante Gelasium defuncto*. Nescit Gelasius, quæ superstitio nonnullorum sit, qui sanguinem haurire detrectent grandi sacrilegio. Recentior igitur error ab eo prohibetur quorundam, qui sibi catholici æque esse adhuc videbantur, ac Pontificij. Tum Manichæos Romana Ecclesia nunquam non abstentos voluit ab Evcharistia, utpote manifestos nefariæ hæresis. Hos verò, quos *sacrilegos grandes* vocat Gelasius, jubet *aut integra percipere sacramenta, aut ab integris arceri*, alioquin non arcendos. Manichæi ergo non fuerunt. De illis verò, in quos Leo animadvertit, ipse ait: *Quos nemo ambigat esse Manichæos*. II. Patet inde, neq; in Manichæis, neq; in Catholicis pios veteres tulisse, quod altera tantum specie volue-

32.

c. Cöper.
de Conf.
D. 2.

32.

Aug. bar.
XLVI. ad
quodvult
deum.

loc. cit.

33.

rint uti in synaxi, sed in illis *heresin*, in his esse *superstitionem*, & tam hos, quam illos, *sacrilegos*, sacrata mensa indignos pronunciaverint. Id quod elucescit etiam ex ratione, superstiosis suis a Gelasio opposita, non determinata in errorem Manichaicum, sed generali: *Quia divisio unius ejusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.* Quibus in verbis causam reddit sententiæ, quam in superstiosos tulerat, & denotat, *tales esse mysterium secundum se, ut sine grandi sacrilegio dividi nequeat* : sicut ait e Lojolithis eruditioribus Gabriel ipse Vasques. Jam si divisio sacramenti, qua una species sumitur, altera detrectatur, in se grandes facit sacrilegos, estq; si non hæreticus, saltem *superstitiosus* error, judicio Gelasij: tua utiq; ruit, Cornæ, distinctio inter divisionem mysterij Manichaicam, & ratione jussuq; Ecclesiæ Occidentalis factam.

To. III. in
Tho. par.
III. Diss.
CCXVI. c.
VI. nu. 76.

34.

III. Enimvero quod dissentit a Christi voluntate, & conjunctum est cum *grandi sacrilegio*, hoc tam in Ecclesia Occidentali, quam in Manichæis & superstiosis aliis probari a piorum nemine poterit. Fac, cascorum tenebrionum aliquos adpersisse parvulos olim baptismo lactis vinive, non aquæ, quam a principe tenebrarum conditam putarent, eosq; ritu hoc postmodum Romanæ plebeculæ sacerdotem unum & alterum imitatum nescio qua superstitione, uti Julius I. memorat, quosdam *schismatica ambitione detentos lac pro vino in sacrificiis dedicasse* : episcopos verò Romanos & his & illis interdixisse sacramento, tanquam sacrilegis. Fac, tamen placuisse superioribus sæculis Concilio Romano & universæ Ecclesiæ Occidentali baptismum lactis vel vini, non quod de aqua cum Manichæis sensissent, sed nescio qua superstitione inductis, aquæ baptismo abolito. Sacrilegium non diceres jure? Aut adprobares, quia rationi consentaneum esset & auctoritati Ecclesiæ, si faceres, quod ipsa jussisset? Absit. Nulla ratio, nullus Papa, nullius ecclesiæ, ne quidem universalis, judicium, sive summum eligas, sive secundarium, facere potest, ut aliquid non sit idololatria, superstitio, error, hæresis, sacrilegium, incestus, quod revera in se horum quicquam est: nisi forsan Romanis licet *sedere in Dei templo, & dicere, quod Dii sint*, a nescio quo spiritu copiam adepti ex placito, non Esaïæ, sed suo lucem pro tenebris tenebrasq; pro luce statuendi. Sacrilegus est, qui sine sanguine solum de corpore contendit accipere: quacunq; ratione, aut cujuscunq; Ecclesiæ jussu faciat, perinde est: sive hæreticus sit cætera, si-

can. Cnm
omne.

II. Thes.
II. 4.
Esa. V. 20.

ve Catholicus. Bonus certe catholicus nequaquam erit, quia sacrilegus infallibili Paparum sententiâ. Est itaq; Cornæ, tua illa distinctio æquivalens distinctioni inter hominem rationalem & irrationalem. Quod enim de genere dicitur, de nulla specie potest negari. At de divisione sacramenti dicitur in genere, quod sit *grande sacrilegium*. Non potest itaq; distinguere inter *divisionem sacrilegam & non sacrilegam*, erroneam & justam.

IV. Adhæc quæ obsecro ratio est, quam Occidentis Ecclesiæ, decimo demum sæculo a Gelasiano interdicto Communionis in solo pane sequuta, mutilationem istam Constantiæ decreto synodico firmavit, atq; sacerdotibus in contrarium interdixit, ne cuiquam hominum, exceptis se solis, integrum præberent sacramentum? Intonabis hic, Cornæ, Tridentinum fulmen. *Siquis dixerit, S. Ecclesiam Sess. XXI. Catholicam non justis causis & rationibus adductam fuisse, ut Laicos, atq; etiam Clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse, anathema sit.* Ut verò negemus, cum justas causas Concilio Constantiensi fuisse, tunc eum, qui eas negat, anathematismum mereri, causa justa nobis est. Quam namq; ruinosa & tam celebratissimo virorum præstabilium, Sigismundi Imperatoris cura undecunq; convocatorum, conventu indignæ sint ratiunculæ, quibus moti inveciam proximè elapso sæculo XIV. consuetudinem vinum non distribuendi populis Ecclesiæ commendarunt, nullo negotio cognosci potest ex *Job. Gersono*, qui Concilio interfuit. Refert, *Tractat. de Commun. Laic.* introducendam fuisse consuetudinem de non communicando Laicos sub utraq; specie propter evitacionem multiplicis periculi, irreverentia & scandali circa susceptionem hujus sacramenti. Sunt verò speciatim pericula ista. Examinabimus. I. *Periculum effusionis* in ipsa distributione, vel in deportatione. Hoc verò eadem cautione averti oportebat, qua Lojolitæ Herbipolenses, in primis in rigidis jejuniis suis, vina Francica curant, nequid e cyathis in pisculentas atq; placentarias delicias effundant. Insuper quis vel fando audivit, in antiquiore Ecclesia notabilem adeo vini effusionem contigisse inter mysteriorum actionem, ut consultius Patrum ullivisum fuerit, ut seponeretur calix potius, quam adhiberetur a ministris cum periculo effusionis? Ita si deferenda sacra sunt ad infirmos, estq; metus, ut labatur sacerdos, effundatq; sanguinem divinum: præstabit, rheda ipsum vehi ad ægri ædes, imponive conopeum niveo Rom. Ponti-

Promptua- ficis equo, quàm grandis sacrilegii popularem fieri. Quid? *Pleba-*
rium Exē- nus quidam S. Jacobi, quum deferret corpus Domini ad communicandum
plorum quendam infirmum, in platea obvios habuit asinos aliquot, saccis frumen-
tu. XXX. ti oneratos, qui totam plateam occupaverant, imò quod vix scholaris, qui
ante plebanum portabat lucernam, pertransisset: plebanus autem, quod se-
nex esset, timeretq; precipitari cum sacramento in lutum, ait ad asinos: Quid
est, quod agitis, asini? numquid consideratis, quem gestem in mani-
bus? statim discedite, dantes gloriam Creatori vestro. Mox omnes a-
sini steterunt, & simul descenderunt: & licet descensus esset laboriosus, sac-
camentum non sunt lapsi de asinis. Tamen evenire poterat, ut laberetur se-
nex, & excuteret vase, inq; lapidem impingeret hostiam. Quidni ergo
propter periculum casus in aquam aut lutum etiam vetitus fuit bene-
dicti panis usus apud Laicos? Accedit II. *Periculum in vasorum sor-*
didatione ex laicorum attactu. Sordidam hypocrisin! mictilē invidiā!
Quibus Servator promisit præcepitq; fruitionem sanguinis, hi invi-
dentur vase. Quod si sordem contrahit ex admoto Principis labro:
aqua suppetit ei tamen non minus, ac olido sacrificulo, qua absterga-
tur. Dixissent, ut vinum porrigeretur laicis e vitro, cæteris ex Pon-
tificum sacro auro, ne sacrilegi evaderent. III. *Periculum a barbis*
longis laicorum. Imperassent rasuram potius. Sacrilegus, profecto ab-
sit, ut malim esse, quàm consecrato e poculo potare vel barbatis-
simum. Quare etiam, Cornæ, non mystaces Franconum sacra poti-
us casula tegis, & saltim a sacrilegio caves apud imberbe fidelium ge-
nus? IV. *Periculum, ut vinum acescat,* si pro infirmis asservetur, ut ve-
putrescat. Atqui quod amplius vinum non est, sed sanguis Christi fa-
ctus *κατὰ μετανοίαν*, quomodo converti ulterius nova transub-
stantiatione in acetum potest, vel computrescere? Falsumne illud:
Act. II. 27. *Nec sines sanctum illum tuum sentire corruptionem?* Tum si vitæ tantum
superest ægrotantibus, ut sacramento frui queant, in eorum domi-
bus facile consecrari elementa possunt: itaq; ad servationis cura non
necessaria est. Sin minus: ne quidem consecrari opus est. V. *Peri-*
culum, ut vinum non comparari possit apud nationes omnes, quod inter e-
as non nascatur, aut nimio vendatur. Non possumus non huc ad po-
Confess. nere temerarium Cardinalis Stanislai Hosii observatum. *Gregorio III.*
cath. cap. *XL. f. 80.* *Ecclesia universali presidente, (anno DCCXXXIII.) ante DCCC. annos*
plus minus, tacito quodam populorum omnium consensu utriusq; speciei
communio videtur abrogata. Nam qui vino abundabant, quum alios nu-
per

per ad fidem Christi conversos propter vini penuriam utraque species uti non
 posse viderent, nequid ea res pareret offendiculi, quod non unus & idem
 apud omnes ritus observaretur in hoc praesertim sacramento, quod proprie
 symbolum est unitatis, ab utriusque speciei usu abstinendum sibi esse putave-
 runt, altera tantum contenti. Ac duravit hac sub una tantum specie com-
 municandi consuetudo sine cujusquam interpellatione usque ad tempora
 Concilii Constantiensis. Populos vero nuper ad fidem conversos & vini in-
 opes antea nominaverat Germanos & Polonos: quorum illos, Grego-
 rio III. Pontifice, conversos demum vult, ac CC. post annis Polo-
 nos, & succedente demum tempore Septentrionales gentes nonnullas alias:
 quibus vini usus plane omnis incognitus esset, quod non multo amplius,
 quam abhinc CCC. annis etiam in Germania natum sui primum. Sed con-
 tra regerimus, 1. quod neque triticum reperiatur in quibusdam re-
 gionibus: qui defectus terrae tamen nunquam causam praebuit com-
 munioni absque pane. Quare igitur liceat uti Synaxi sine vino, quod
 ejus non quævis terra sit ferax? 2. Cassander tradit, in toto Occidente in Consult.
 f. mille amplius annis tam populo, quam clero, utramque speciem praebitam
 fuisse. Quod cum Hosii conjectura e diametro pugnat. 3. Saeculo
 quidem II. & IX. Germanorum partes nonnullae abjecerunt de-
 mum idolomaniam paganicam: at sunt, quae prius multo conversae
 fuere, quod vel ex Severini historia constat, & e Bonifacii contentio-
 ne cum Germaniae Episcopis. 4. Thomam obpono. Dicendum, quod, p. III. q.
 licet non in omnibus terris nascatur triticum vel vinum, tamen de faci- LXXIV.
 li ad omnes terras deferri potest, quantum sufficit ad usum hujus sacra- art. I.
 menti. Denique 5. Italis, Siculis, Hungaris, Hibernis, Hispanis,
 Francis, cum tuis, tum alteris, concedesne, Cornae, calicem, quibus
 vini magna copia? VI. Periculum a congelatione. Sed distribuatur 41.
 statim, quod consecratum est, praesentibus fidelibus. VII. Periculum 42.
 ab errore laicorum, quod CLERICOS aequent dignitate. Verum Chrysostr.
 interdum nec quicquam quidem inter sacerdotem interest & eos, quibus pra- bō. XIIIX.
 est: veluti quum tremenda mysteria percipienda sunt. Aequae enim o- in Corin.
 mnes admittimur. Non quemadmodum in Veteri Test. alia sacerdos, a-
 lia subditus edebat: nec plebi fas erat iis vesci, quibus sacerdos vesceba-
 tur. Nunc enim secus se res habet: omnibus siquidem unum corpus, u-
 num poculum proponitur. Sic Chrysostr. II. IX. Periculum ab errore;
 quod non licuerit communicare sub una tantum specie, ne quidem
 Rom. Ecclesiae. At si, eam errare non posse, credendum est: neque Leo,
 ne-

- neq; Gelasius hallucinati fuere, quando divisores sacramenti αἰώνους sacrilegis accensuerunt. Illam itaq; qui censet, dividendo sacramen-
44. tum, errasse, recte sentit: tantum abest, ut erret. IX. *Periculum ab errore*, quod virtus sacramenti non principalius sit in consecratione, quàm in sumptione: quasi verò non utraq;, & quidem in utraq;
45. specie requiratur, nisi sacrilegè agamus. X. *Periculum deniq; a multiplici seditione* in Ecclesia. Immo verò secedendum est a sacrilegis, qui emendationē nō admittunt. Satis fuerit, schisma pati, Christumq; sequi, quàm schismatis culpa laborare, atq; sacrilegium palliare. Hæ sunt gravissimæ justæq;, si diis placet, causæ illæ, quibus Synodus Constantiensis mota fuit ad stabiliendā consuetudinem sequiorem. In ipso ejus decreto ratio insuper adjicitur ista, quam tu quoq;
46. & plæriq; alii hac in materia μαθόντες γλωττοσοφείν sedulo incul-
- sess. XIII. catis. *Quum firmissime credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis, quem sub specie vini veraciter contineri.* Verùm 1. dubitari de hoc ipso omnino potest: quia non nititur Christi Pauliq; verbis. 2. Esto verum: quare autem ideo populo subtrahitur pars altera, clero neutra? quanta hæc est in indulgendis gratiæ divinæ organis admirandis, Sacramentis, prosopolepsia? Etiam additur eodem loco, consuetudinem omittendi calicem *ab Ecclesia & SS. Patribus introductam.* Istud verò quam foetidum sit commentum, vel ex Leonis ac Gelasij testimoniis colligitur, qui quincto adhuc sæculo mutilationem Synaxis sacrilegium dixerunt. Id quod non fecissent, nisi exacte scivissent, e-
47. am esse penitus ab ecclesiæ praxi alienam. Ecce ipsius Pontificij
- li. IV. Pa- Wilh. Lindani, proximo sæculo scripta, verba. *Quod per Occiden-*
- nop. cap. tem populo fuerit utraq; administratæ species in proximum fere *Constantiensis Synodi saculum, haud prolixâ opus habet demonstratione.* De Orientali Ecclesia non est in ambiguo, quod in hunc usq; diem integram omnibus dispenset Eucharistiam. Habes nugas Constantiensium.
- XXVI.
48. Jam Tridentinum Concilium quæ adhibet argumentorum momenta? Nullum, præterquam quod *totus Christus sit sub una etiam specie* fruibilis. Quod si juvat Pontificiam causam: cur etiam sacerdotib; non unam duntaxat porrigunt speciem? Ut etiam animum tranquillum reddat, demonstratione opus habet ex divinis Testamenti Christi tabulis. Hæ verò utramq; speciem requirunt. Si verò ca-
- teri um

seriū in conscientia relinquit, quod nō satisfactū sit Christi volunta-
 ti communicando sub una tantum: utiq; consuetudo ea emendan-
 da est, ut in fide accedatur ad mensam sacrosancti convivij. *Quod*
enim non est ex fide, peccatum est. Titubabit animus, si porrigas sum- *Rom. XIV.*
 masve alteram duntaxat speciem, violati præcepti Christi sibi con- *ult.*
 sciis: sive totum Christum adesse sub una specie credat, sive non to-
 tum. Tandem si totus Christus sub una sumitur: quare instituit sui
 fruitionem sub utraq; ? Quare non penitus Ecclesia sustulit commu-
 nionem sub utraq; ? Num supersedere calicis consecratione potest,
 uti superflua, saltem si respicias ad distributionem? Optimè verò
 hoc negatur in Glossa. *Nec superflue sumitur utraq; specie. Nam in c. Com-*
species panis ad carnem, & species vini ad animam refertur, quum vi-
perimus.
num sit sacramentum sanguinis, in quo est sedes anime. Ideoq; sumitur
sub utraq; specie, ut significetur, quod tam anime, quam corporis, partici-
patio valeat. Unde si sub una specie sumeretur: ad fruitionem alterius
santum valere significaretur. Huc spectant Vasquis verba. *Quum fu-* *To. III. in*
erit institutū ad refectiōē spirituale gratia, quā significat, & ex cujus signi- *III. p. Diss.*
ficatione rationem subit sacramenti: vim habet cujusdam convivij. Con- *CLXII. c. 1*
vivium autem, licet constet duplici re, nempe cibo & potu: quia tamen
non intelligitur refectio integra convivij in cibo aut in potu, sed in utroq;
simul, ideo dicitur unum convivium cibus & potus, & una refectio. Quod
 si verum, uti maximè est: utiq; ratio Tridentinorum est imbellis.
 Sive enim totus Christus sit in una specie, sive non totus: certe non
 sumitur totus per modum cibi in specie panis tantum, sed & sumen-
 dus per modum potus in specie potabili, ut integrum sit convivium.

V. Quodnam insuper est & quale supremum illud Occidentalis
 Ecclesiæ iudicium, quod sequendū putas vestri sacrilegij consortibus? 49.
 Erit vel Concilij, vel Papæ iudicium. Concilia verò, quæ obtruse-
 runt populis Synaxin αἰωνοῦ, sunt Constantiense, Basileense & Tri-
 dentinum. Priora autem duo ne quidem probantur Pontificiis per- *Vid. Bel-*
 omnia, sed redarguuntur tanquam schismatica, quod pugnent cum *lar. li. I. de*
 absoluto Rom. Pontificis imperio in concilia etiam generalia. Tri- *Concil. c.*
 dentinum igitur, quod se hac in materia refert ad definitionem *VII.*
 Constantiæ factā, (uti videre est in marginalibus notis,) hoc ipso cul-
 pæ illorum particeps evasit: neq; unquam ab Occidentalis Ecclesiæ
 ea parte, quæ ex Protestantibus constituitur, pro legitimo iudice a-
 gnitum fuit. Eadem conditio est Ro. Pontificis, ut Væjovis rejecta-
 nei.

24
 mei. Adeo planè, Cornæ, fumentum vendis *distinctione inter Divisionem mysterii factam ex hæresi & superstitione, & factam ex Occidentalis Ecclesiæ jussu atq; ratione.* Jussus certe improbus est, cujuscumq; sit, solidaq; ratione destitutus. Superstitiosi verò homines sunt, qui auctoritate humana ita sibi inponi patiuntur, ut præcipienti in quibuslibet parent. Dum igitur Curtius ac Papicolū cætera turba Rom. Ecclesiæ, communionem Laicorum saltim in una specie præscribenti, metu banni obsequuntur, superstitione hoc faciunt, si nō hæresi, non ratione, nec innoxia Ecclesiæ jussu. Verba ergo Leonis & Gelasii eos concernunt. Sacilegi ergo sunt. Aut enim, (ut cornua sub finem producam,) divisio unius ejusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio provenire potest: aut non potest. Si potest, Infallibiliarij Lojolitæ fuerunt Trōes: occidit, inquam, Rom. Episcoporum intrænis *καὶ αὐτοὺς* & pronunciandi citra hæresis periculum majestas. Habemus enim exempla duorū, qui erroris comineuntur, dum recusationem sacrilegæ simulationis grandisq; sacrilegii turpissimis nominibus proscindunt, & ajunt, divisionē mysterij sine grandi sacrilegio provenire non posse, ideoq; præcipiunt, homines hujusmodi, qui sanguinem redemptionis haurire detrectant, & tamen inter fideles latere volunt in Synaxi, manifestari, auctoritate sacerdotali pelli, & ab integris sacramentis arceri: quum tamen contrarium verum sit, & divisio mysterii sine sacrilegio omni provenire possit, si scil. fiat Occidentalis Ecclesiæ nutu. Si verò non potest: vicinus caussam. Fatemini itaq; gnathones & emissarii Romanę curiæ, eam aut in re tanti momenti graviter lapsam, aut sacrilegio grandi obstrictam.

CAPUT IV.

Probatio tertia, præcepto Christi, Bibite omnes. Quod contra Cornæi caput II. adseritur. An ne quidem mandata sint nobis a Christo manducatio panis.

9. **H.** TERTIUM ita argumentor. Qui rei sacræ usus est divinitus tam Laicis Christianis, quàm Clericis, præceptus, illius usus est prohibitio apud Laicos est sacrilegium. Calicis consecrati is usus, quo sanguis Domini inde hauritur in commemorationem mortis Dominicæ, est tam Laicis, quàm Clericis divinitus præceptus. Ergo

go usus hujus calicis prohibitio est sacrilegium. Majoris veritas constat non modò ex positâ superius sacrilegii, (si vocem strictè sumas,) definitione, verùm etiam inde, quod, (uti monui,) *Imperatores eos, qui constitutiones suas violabant, sacrilegos vocaverunt, l. un. c. de crim. sacr. l. 6. de appel. in C. Theodos. Magis sacrilegi dicendi, qui sanctioris multo Imperatoribus ad unum omnibus, Christi, Regis regum, constitutiones violare pervicacissimè pergunt, ipso Imperatorum ordine integritate Sacramenti privato.* Christi certè mandatum non ita facile eludetur a Papistis. *Corn.* Absit nefas! Moriri mavelim, quàm justissimæ Christi mandantis voluntati repugnare. *Hog.* Attamen faciunt Pontificii. *Corn.* Si nullum ullibi extat utriusq; sumendæ speciei mandatum: non queunt sane ei repugnare. Quis enim repugnet præcepto, quod non est? Aut cedò præceptum, si potes. Nego igitur Minorem tuam, quod usus iste calicis sit Laicis a Christo præceptus. *Hog.* Probo. Mandatum accipe: *Bibite ex eo omnes.* *Corn.* Hoc cine præceptum bibendi omnibus omnino Christianis in perpetuum imposuit Servator? O væcors anime, quisquis id putas. *Hog.* Servator dixit: *Bibite omnes.* *Corn.* Ita est. *Hog.* Ergo omnibus præcepit. *Corn.* Omnibus, quibus dixit: *Esto.* Omnibus fidelibus simpliciter: Nego. An non dixit etiam eodem tempore: *Omnes in hac nocte in me scandalum patiemini?* Ideone nos, etiam qui nunc sumus, ad unum omnes scandalum passi sumus? *Hog.* Christus posterius de Apostolis omnibus quidem, sed iis solis intellexit: prius de fidelibus omnibus. *Corn.* Dicis: sed si vir es, proba. *Hog.* Probavi bis in thesi V.

Thesi VII.

52.

Matth.
XXVI. 27.

v. 31.

53.

Ratio est. I. Quos Christus jussit edere, eosdem hisce verbis quoq; jussit bibere. Manifestum. *Corn.* Esto quidem. *Hog.* Omnes autem jussit edere. *Corn.* Omnes simpliciter: Nego. Apostolos tunc præsentem: Esto. *Hog.* Omnes simpliciter edere jussit. Probo, præmissa tantùm repetitaq; ex th. XI. distinctione, a Christo præcepta quedam esse Apostolis, tanquam Apostolis, ut *Marci XVI. 25. quedam ut verbi ministris, Job. XX. 23. quedam ut fidelibus, Matth. VI. 33. Multa nempe, (ut est thesi X.) imperavit iis facere, sed im atq; eo animi sensu, ut suo nomine ceteris universis idè imperavit. Huc v.g. pertinet illud Matth. XIII. 37. Quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate: & Luc. XI. 2. de Oratione Dominica. Ita & sentimus jussisse edere Apostolos directè & explicitè, inq; iis simul quoq; fideles quovis usu rationis præditos implicitè & mediatè. Rationem dedi thesi V. Jussit namq; id Apostolos,*

non quā tales : cateroquin præter eos neminem ad edendum obligasset : neq; quā divini verbi doctores : aliās ne quidem panis consecrati usus populis concedendus foret, sed etiam solis sacerdotibus : sed quā Christianos & discipulos suos. Conclufi : E. & bibere iussit, non Apostolos solos, sed & in Apostolis implicite & consequenter quoslibet Christianos, qui sumunt de pane. Quæro itaq; : An Christus Laicos non iussit edere? **34. Corn.** Tunc quidem non iussit. Et fors nunquam usquā iussit. Certe multorum hæc est sententia, quæ mihi semper arrisit, scil. non extare præceptum divinū de Synaxi à fidelibus unquam percipienda. **Hog.** Istud verò quā *Φοβερὸν ἀκούσμα* est, Eucharistiæ usum non esse divinitus fidelibus mandatum? Quoruis, Cornæ? Quæ horum Matæologorum amentia? quā os ferreum? Est nempe hoc ex deviiis, in quæ præfractæ opinionum suarum tenaces, & τὴν θέσιν *Φυλάττοντες* solent abripi. Itane verò non est ex Christi præceptis, ut fideles ipsius corpus in sacramento edant? Deleatur ergo, si placet, in posterum, noteturq; nigro theta in Indicibus expurgatoriis Theophylacti hoc, ex sensu utiq; Chrysostomi dictum. *Et id quidem communiter cunctis præcipit (Christus:) Accipite & manducate, corpus scilicet suū, quod omnib; æque dispartiens morti destinasset.* Evellatur Cypriani epistola contra Aquarios ad Cæcilium: ubi dum contendit, plebi ministrandum esse calicem, non meræ aquæ, sed vino mixtum, ait, sic Dominum tradidisse, docuisse, præcepisse. *Quod Christus magister & præcepit & gesit. — Quod Deo inspirante & mandante præcipitur. — Quum Dominus adveniens baptismi & calicis manifestaverit veritatem, qui aquam illam fidelem, aquam vitæ æternæ, præceperit in baptismo dari, calicem verò docuerit exemplo magisterii sui vini & aquæ conjunctione misceri. — Quod si & a Domino præcipitur, & ab Apostolo ejus hoc idem confirmatur & traditur, ut, quotiescunq; biberimus, in commemorationem Domini hoc faciamus, quod fecit & Dominus : invenimur non observari a nobis, quod mandatum est, nisi eadem, quæ Dominus fecit, nos quoq; faciamus. — Ab Evangelicis autem præceptis omnino decedendum non esse &c. Apostolus docuit. — Quod si nec minima de mandatis Dominicis licet solvere : quanto magis tam grandia, tam ad ipsum Dominica passionis & nostræ redemptionis sacramentum pertinentia fas non est infringere? Idem eadem epistola : Ceterum in Ecclesia calix Domini semper & sititur & bibitur. An ex hominum placito? Negat Justinus*

nus martyr. Nam Apostoli in Commentariis a se scriptis in tradiderunt in Apolo-
 sibi præcepisse Jesum: eum enim, pane accepto, quum gratias egisset, di-
 xisset: Hoc facite in mei commemorationem. Ministraverant nimi-
 rum panem, ut ederent. Docet verò Justinus, præcepisse eum, ut i-
 dem, quod fecerat, facerent fidelibus aliis, quando obituri essent
 officium sacrum. Non legisti, Cornæ, Tertullianum? *Evcharistia*
sacramentum & in tempore victus & omnibus mandatum a Domino, et-
iam antelucanis cælibus — sumimus. Non Augustino credis, epist. *de corona*
 CXIIX. ad Januarium? *Primum tenere volo, quod est hujus disputationis*
caput, Dominum nostrum Jesum Christum, sicut ipse in Evangelio loquitur,
leni iugo nos subdidisse & sarcina levi: unde sacramentis numero pauci-
simis, observatione facilimis, significatione præstantissimis, societatem no-
vi populi colligavit: sicut est baptismus Trinitatis nomine consecratus, &
communio corporis & sanguinis ejus. Pars verò novi populi major num
 clerici sunt, laici minor? obligati igitur & hi sunt ipsius iugo ad
 communionem æque, ac ad baptismum. Ipsam Apostolicam Ec-
 clesiam, eamq; promiscuam, non solos presbyteros, celebravisse ac
 sumsisse Evcharistiam, certum est ex I. Cor. XI. 20. 21. & A&. II. 44.
 46. quo loco negari non potest, quin agatur de Evcharistia, tum quod
 conjunguntur fractio panis cum doctrina & oratione, tum etiam quod vi-
 tuperatio potius, quàm laus fuisset, de fidelibus commemorare, perseverantes,
 eos fuisse in prandis & cænis corporalibus. Ita tuus Bellar. Rogas, an fe-
 cerint hoc Christi jussu, aut ex hominis cujuscumque inventionem? I. In *li. IV. de*
 promptu est Paulus, testis omni exceptione major, quum dicit: Ego *Evch. c.*
anim a Domino accepi, quod & tradidi vobis, loquutus utiq; ad eos *XXIV. §.*
παρόντος, imperativè: sicut v. 25. ait, *Annunciate,* & v. 28. *Explore se*
homo: nec secus, ac ipse a Domino acceperat. Accepisse autem in
 mandatis, non nisi perfricta fronte negabitur. Proinde & Corinthi-
 is dedit in mandatis. Præterea II. Matthæus memorat c. XXII. 10.
 jussu se cum collegis ab ascensuro jamjam Domino fuisse, ut bapti-
 zatas gentes doceret, quæcumq; sibi præcepisset servare. Constat autem
 ex Luc. XXII. 19. non modo ipsum ceterosq; Apostolos in prima Cœ-
 na sacratum panem comedere, sed etiam id facere, quod ipse fecerat,
 esse jussos. Quidnam autem fecerat? Ausculta sis Jansenio. Man-
 datum facere, quod ipse fecit, nempe accipere panem, gratias agere, be- *56. Concord.*
 nedicare, ac verbis suis consecrare, aliisq; dicendo in ipsius persona, Hoc est *Evāg. cap.*
 corpus meum, frangere ac sumere, aliisq; sumendum tradere, utiq; non *CI.*

c. XXXI. clericis solis. Ita idem iterum : Mandavit Christus, ut poculum
 li. de officio sim. liter omnibus porrigeretur. Crede Alberto Magno : Quum Christi a-
 Miss. c. V. ctio nostra sit institutio, pro certo hac duo servanda nobis esse precipit : &
 ideo sub unâ specie corpus, & sub altera tradimus sanguinem. Aut, si
 l. VI. p. 608. Lojolitam navis, Andradium accipe. Qui, teste Petro Suave in ipso
 Concilio Trid. dixit, Christum & præcepto & exemplo declarasse speciem
 panis omnibus concedendum, quia Apostoli Laici adhuc fuerint, & represen-
 To. III. in tarint universum populum. Crede Vasqui. Quare si illa verba sunt præ-
 III. pa. Th. cepti, (scil. Hoc facite,) ut jam contra Cajetanum probavimus : ex illis
 Disputat. recte colligitur, non tantum sacerdotes, sed etiam Laicos eo teneri. Inquit
 CCXIII. c. enim Paulus : Hoc facite, quotiescunq; biberitis, in meam commemo-
 U. nu. 10. rationem. Idemq; dixerat de manducantibus corpus. — Quum di-
 xit, Hoc facite, præcepit omnibus. — Verba illa ad universos homines
 referre debemus, ut universis per illa præceperit Christus unam actionem
 formaliter, ut cum Scholâ loquar, quamvis diverso modo, nimirum ut pas-
 sionem suam memorarent in hoc sacramento, unusquisq; suo modo. Ad-
 Epist. ad jungo his Bernhaldi Clarævallisensis verba : Christus in se credentibus
 Eratres in præcipit, dicens : Hoc facite in meam commemorationem. In quo et-
 Monte iam propter peccatum inobedientiæ quàm impium sit, si hominem tantæ
 DEI. pietatis Dei esse immemorem palam omnibus est : quàm amici hominis ab-
 57. euntis sub quolibet signo commendatam memoriam nefas sit oblivisci. Stu-
 penda itaq; Cornæ, est audacia & inscitia ista tua, quod ais, Chri-
 stum in verbis institutionis Evcharistiæ ne quidem ad sumtionem pa-
 nis benedicti fideles obstrinxisse : nec nomen te pudet tuum profiteri
 inter nescio quos tam divini mysterii contemptores, quos multos nu-
 meras, quibus ais videri, quod non extet præceptum divinum de Sy-
 naxi a fidelibus unquam percipienda. Quod piæ aures non ferent :
 fat scio. Equidem in Romanæ Ecclesiæ quinq; præceptis ultimum sic
 In Cate- habet : S. Evcharistiam ut minimum semel in anno, idq; circa festum Pa-
 chesi Cani- scharos sumito. Videri tamen possit, quod tantum determinatio tem-
 58. poris ea ab Ecclesia sit. At rem ipsam, usurpationem sacramenti, tu
 negas, quod ad fideles, ex divino mandato esse : putas ergo ejusdem
 esse originis ritum cum jejuniis Quadragesimali aliisque ethiopicis
 humanis, Apostolicarum aut Ecclesiasticarum traditionum spe-
 cioso nomine incrassatis. Saltim non impudentior Becano esses,
 qui circumspectius rem videri possit egisse. Evulgarat is disputatio-
 nem

nem de Communionem sub utraq; specie: ubi sic differit. Dixit! Apo- cap. X. nu.
 stolis in ultima coena praesentibus: Manducate, & bibite. An illis verbis 10.
 praeceptum dedit generale, quo omnes Christianos obligaret? Nihil minus.
 Ubi ergo, inquires, praeceptum dedit, sibi non dedit? Responsio in promptu
 est. Si queritur praeceptum de utraq; specie: nusquam dedit. Si de Eucha-
 ristia, abstrahendo ab una vel utraq; specie: dedit illis, verbis Job. VI. 5.
 Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sangui-
 nem, non habebitis vitam in vobis. — In his ipsis verbis revera prae-
 ceptum est. Repetiit hæc totidem verbis auctor in Manuali. Frideri- li. I. cap. X.
 cus Balduinus ergo, Theologus Wittebergensis, in Notis in Dispu-
 tationem illam anno 1610. editis, atq; Becano lectis, & in Manuali li. I. cap. X.
 allegatis, sed nunquam refutatis, ad ista responsurus, ait: Hic de- Pag. 270.
 mum prodit asinus auriculas. — Maeste Jesuita, aude aliquid brevibus
 Gyaris & carcere dignum, si vis esse aliquid. Aperite tandem oculos, mi-
 selli Laici, & agnoscite, spiritum novellorum Monachorum, (qui vobis in
 ea nocte, qua traditus fuit, nullum sacramentum a Domino condi-
 tum adserere audet.) Ne tamen absq; praecepto videatur Laicis obtrudere
 sacramenti sumtionem, ablegat eos ad caput VI. Johannis: ubi tamen
 de sacris symbolis ne jom quidem occurrit. Tuas verò, Cornæ, auricu-
 las si vidisset, quas absoluta negatione, quod non detur divinum
 mandatum de Evcharistia a fidelibus sumenda, arrigis modò, quid i-
 dem scripsisset? Certe Moguntino Herbipolita tu peior & rudiores. 59:
 Quid? ipse Gerhardus Loricus Hadamari, Pontificius, sic fulminat: Libro de
 Sunt Pseudocatholici, qui reformationem Ecclesie quodammodo remorari Missa pu-
 videntur. Hi, ne Laicis altera species restituatur, nullis parcunt (NB.) bla- blica pro-
 sphemiis. Dicunt enim, Christum solis Apostolis dixisse: Bibite ex hoc o- paganda ex
 mnes. Atqui verba Canonis habent: Accipite, & manducate ex hoc o- abusib. tol-
 mnes. Hic dicant, oro, num & hoc dictum sit ad solos Apostolos. Ergo Lai- lend. an-
 cis & specie panis abstinendum: quod dicere est hæresis & blasphemia pe- no tricesi-
 stilens & execrabilis. Consequitur igitur, utrumq; verbum dictum esse ad mo præter-
 omnem Ecclesiam. Ohe verò, Lorich! Herbipoli Theologus hodie, lapsi seculi
 alitur, qui ne quidem plureis Apostolis solis vesci sanctificato pane publici ju-
 jussos fuisse a Domino disputat, ne dictum pluribus esse, ut bibant, ris facto, in
 concedat, atq; reformationem Ecclesie & subtractæ populo speciei partē VII.
 restitutionem promoveat, tanto minus catholicus, magis blasphemus. Canonis.
 mus. Dicite enim, Christum non solum solis Apostolis dixisse, Bibite

60.

ex hoc omnes, verum &, quod sancto Canonis tuo contrariatur, ad eosdem solos dixisse, *Manducate ex hoc omnes*, neq; unquam promulgasse mandatum, ut Christiani utantur Eucharistia. Cujus ipsis ne aliquam quidem speciem indulgendam sentit, nisi vellet Roma recentior. Repetimus nos Lorchij nostrumq; argumentum. Christus dixit ad totam Ecclesiam, ut edat. Dixit ergo ad eandem totam quoq;, ut bibat. Verba Canonis, quibus antecedens Lorchius confirmat, sunt: *Qui pridie, quam pateretur, in sanctis manibus suis accepit panem, respexit ad celum ad te, sancte Pater omnipotens, aeternus DEUS, gratias agens benedixit, fregit, fractumq;, Apostolis suis & discipulis suis tradidit, dicens: Accipite, & edite ex hoc omnes.* Et habentur a-

c. Panis est, pud Gratianum quoq;: suntq; desumpta ex Ambrosio, ubi ultima bis *Dist. II. De* occurrunt. Equidem illa particula, *Ex hoc omnes*, a nullo Evangelistarum *Cons. Amb.* reperitur addita premissa particula, scilicet *Accipite & comedite.* Sed *li. IV. de quum sequitur*, Accipiens calicem, gratias egit, & dedit discipulis *sacram. c. suis*, dicitur: *Bibite ex hoc omnes: ut refert Matthaeus.* Creditur autem *IV.* ad hunc appositum locum per Apostolos in principio nascentis Ecclesiae: a quibus ad SS. Patres derivatum de venit in usum Ecclesiae usq; in hodiernum di-

lect. 36. *em.* Apostoli verò ea creduntur a Christo audivisse in coena, dum, consecra-
in Can. lit. to pane, porrexit, & dixit: *Accipite, & manducate ex hoc omnes*, si cre-
Q. R. dendum Gabrieli Bielio, Et hæc ratio mea prior.

61.

II. Ratio posterior. Christus dixit ad eos, ut biberent, pro quibus effusus est sanguis Christi, & qui mortis ipsius meminisse debent. At qui pro fidelibus omnibus sanguis ejus effusus est, & omnes mortis ipsius commemorasse debent. E. ad omnes dixit, ut biberent, mediatè videlicet & implicite, dum idem Apostolos jussit. Quid tu nunc, Cornæ? *Corn.* Distinguo Majorem. Dixit ad eos, qui meminisse mortis debebant, & pro quibus sanguis fundendus erat, omnes omnino; Nego. Ad eos non omnes: Concedo. *Heg.* Majoris universalitatem probo. i. Apostolos ideo ex calice jussit bibere, quod effusus esset pro iisdem sanguinem, utq; suam mortem commemora-
rent: quod ex textus circumstantiis elucescit. Ergo in hoc præcepto respexit dixitq; in genere, ut biberent, ad omnes omnino, pro quibus sanguinem fufusus erat, quiq; ejus grata mente & voce meminisse debent. Ratio connexionis est, quod, quàm latè patet beneficium, redemptio scil. ipsumq; officium, debita nempe mortis Domini commemoratio, tam late pateat etiam modus officii hujus, præstandi per usum scil. Sacramenti etiam in specie vini, uni fidelium adul-

adulorum tam possibilem & convenientem, quàm alteri. 2. Paulus, Christi interpres, mandatum bibendi direxit ad omnes fideles Corinthios, qui se probare poterant. *Αὐθεντία*. Et confirmatur κατ' *αὐθεντία* auctoritate Thomæ Aqu. *Non solum ex præcepto Ecclesie, pa. III. qu. (arrige aures, Herbipolita!) sed etiam mandato Domini homo tenetur sumere hoc sacramentum.* Probat conclusionem hanc suam, ejus loci secundam, ex Domini jussu, *Hoc facite*, & inde: quod spiritualis manducatio, ad quam utiq; omnes tenentur, includat votum, sine quo non potest homo salvari, votum autem (sacramentum sc. sumendi) frustra esset, nisi impleretur, quum opportunitas est. Homo tenetur, inquit, voce Pauli posita ex I. Cor. XI. 28. *Probet seipsum homo*, (i.e. *ἕκαστος*, quisq;,) & sic de pane *ἐσθίτω*, & de poculo *πίντω*, ita ut mortem Domini commemoret. Ergo & Dominus ipse jussit fideles quosvis, sanguine suo redemptos, & hoc memorare valentes, seq; explorare, ut bibant. Aliàs Paulus extendisset jus & officium bibendi latius justo, dum quibusvis injungit illud, teste Vasque in verbis modò appositis. *Corn.* Vide, annon ipsa te Christi verba velut freno injecto cœerceant. *Hic est sanguis*, inquit, *qui pro vobis & pro multis effunditur.* E. quum dicit, *Bibite vos omnes*, pro quibus sanguis iste est fundendus, per *ly omnes vos* non intellexit, nisi Apostolos, exclusis reliquis fidelibus: quos deinceps multorum nomine comprehendit. *Hog.* Obpono Bielem. *lect. LIII.* *Qui, scilicet sanguis, pro vobis, Judeis, quos per Apostolos, quibus loquebatur, intellexit, quoniam genere fuerant Judæi, & pro multis, scil. gentilibus per vos ad fidem convertendis, effundetur.* Hic per τὸ, omnes vos intellectos vult una cum Apostolis conversos quosvis a Judaismo. Obpono Cassandrum. *Qui hoc sacramentum corporis & sanguinis sui duobus hisce panis & vini symbolis discipulis suis, fidelium communicantium personam representantibus, præbuit.* Compellavit igitur tum quidem Apostolos, quiq; forte præter eos aderant, cæteros discipulos, neq; quatenus Apostolorum, neq; quatenus Episcoporum, neq; quatenus prebyterorum, sed quatenus fidelium sanguine ipsius redimendorum, ejusq; mortis memorum convivarum Christianorum personam respræsentabant, mandavitq; ut ederent & biberent omnes, ipsis solis primò & immediatè, exclusis reliquis fidelibus, quos multorum nomine comprehendit, pro quibus etiam sanguinem suum fusurus erat. Hactenus habet adversarius me secum consentientem. Fatemur, inquam, Dominum cum illis solis id temporis loquutum, & iis solis

62

63.

Conf. art. XXII.

64.
li. IV. de
Euch. cap.
XXV. §.
Restat.

65.

1. Cor. XI.
23.

66.

E. IV. Bibl.

immediatō affatu præscripsisse, quid agerent in sacramento. Neq; erat, ut Bellarminus ei, hoc sensu ostendende, ita insudaret. Non autem heic subsistendum: sed quoniam fidelium redimendorum ejusq; memorum communicantium personam gesserunt in coena illa Apostoli, dicendum insuper est, mandatam tūm bibitionem mysticam fuisse in ipsis cæteris fidelibus quoq;, communicaturis mediatē, secundario & implicite, adeoq; totam Ecclesiam, exceptis excipiendis, obligatam ad commemorandam in sacramento usu Christi necem, virtualiter, etsi non formaliter, (ut ita dicamus.) Etenim quod primis communicantibus præceptum fuit, quā fidelibus tantarumq; epularum convivis, ejus sanguine redimendis, hoc ipsum omnibus fidelibus, si convivæ velint esse, implicite præceptum est, omnibus, inquam, ab eo sanguine effuso redemptis, & ad sumtionem Evcharisticam gratamq; ejus memoriam faciendam obligatis. Bibitio verò ex calice sanguinis divini præcepta fuit primis illis communicantibus, non quā primis, sed quā communicantibus fidelibus, jamjam redimendis sanguine ipsius, hujusq; rei in futurum facere memoriam debentibus. Est igitur implicite præcepta omnibus fidelibus ab eo redemptis, & ad commemorandam ipsius mortem in sacramento obstrictis. *Minor* manifesta est inde. Alias enim, si bibitio mandata fuisset primis illis convivis Synacticis, quā primis: reliquorum nullus unquam bibere debuisset ex necessitate præcepti, illa nocte a Christo traditi, sed vel debuisset vi alterius divini mandati, vel non debuisset. Prius dici nequit. Paulus enim Ecclesiam primitivam obligavit in re ista ad mandatum unicū, quod Dominus nocte sua emortuali dederat. Posterius si verum est: fuisset tot sæculis hætenus Evcharistiæ usq; in specie vini prorsus arbitrarius, summūve dependens ex dictamine Prælatorum: quod inauditum. Dictum ergo nullatenus fuit primis convivis, ut primis, ut biberent omnes. *Major* itidem nulla specie negari potest. Fuit namq; Evcharistia prima succedanearum omnium unica ac perfecta mensura, norma atq; indefectum archetypon. Unde recte ac graviter extat scriptum in commentario in 1. Cor. XI. quem Ambrosio tribuit Sixtus Senensis, et a sententiarum pondere commendat: *Indignus est Domino, qui aliter celebrat hæc mysterium, quā ab eo traditum est. Non enim potest devotus esse, qui aliter sumit, quā datum est ab auctore.* Horresco referens, quā acris orreptio hæc conveniat in Monachos; reos enim declarat ipsos corporis & sanguinis Domini, dum indignitatem

ipsis exprobat, severa comminatione ab Apostolo prohibitam. Atq; ita & argumentum meum tertium sufficienter adversus tuas elusiones vindicatum, Cornæ.

CAPUT V.

Probatio criminis Sacrilegii Papistici quarta, a Sacramenti perfectione sumpta.

HOGELIUS. Non satis est. Et QUARTUM sic argumentor. Calicis benedicti usus est totius Eucharistiæ pars quædam adeo essentialis, ut sine eo ipsa non perfecte administretur: quæ tamen est Sacramentum longè fructuosissimum, inq; usum omnium, quicumq; se probare queunt, divina ex bonitate & singulari beneficio destinatum. Ergo quicumq; calicis usum plærisq; fidelibus adimunt, sacrilegi sunt. Pro demonstrando antecedente, (consequentia enim perspicua veritatis est,) vel solum caput XI. prioris ad Corinthios sufficiens fuerit. Præterea in Concilio Trid. inscribitur caput *De excellentia sanctissimæ Eucharistiæ super reliqua sacramenta*. Quam ait cap. II. tanquam, *Symbolum charitatis Christianæ*, a Salvatore relictam, in qua sui amoris erga nos divitias effundere voluerit, sumiq; eam velut spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita Christi, & ut pignus futura gloriæ nostræ. Perbene igitur Thomas. *Traditur hoc Sacramentum sub specie duplici. Primò quidem propter ejus perfectionem: quia, cum sit spiritualis refectio, debet habere cibum & potum spiritualem, nam & corporalis refectio non perficitur sine cibo & potu. — Tertio propter hujus sacramenti effectum salutarem: valet enim ad salutem corporis, & ideo offertur corpus: valet ad salutem animæ, & ideo offertur sanguis.* Ubi nota, Cornæ, ad hoc, ut sacramentum administretur perfectum, requiri etiam potum, qui utiq; non fit de pane. Pertinet ergo & calicis usus ad essentialem sacramenti integritatem: illo ergo denegato, mutilatur nobilissimum sacramentum, ejusq; parte Christiani innumeri quàm detestando & inexcusabili sacrilegio defraudantur. Nunc subsumo. Papistæ Missificuli calicis usum plærisq; adimunt. Sacrilegi ergo sunt.

Recipies re forsan rursus ad *κρησθὺν* de concomitantia, quod detur illis beneficio ejusdem sanguis quoq; Domini, quæ sit res celestis, typo vini signata. Verum enimvero observa sis ista. 1. Ex

E

SACR.

66.

sess. XIII.
cap. III.

in I. Cor.
XI. lect. V.

Vid. thes.
VI. disp.

67

Sacramenti parte convenit, quod utrumq; sumatur (elementum sc. cum carne & sanguine:) quia in utraq; consistit perfectio Sacramenti. —

III. pa. qv. *Quia communio sub utroq; specie est consona institutioni & integritati huius Sacramenti. Sic Thomas. Idem. Ad corporalem refecutionem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum, & potus, qui est alimentum humidum. Et ideo etiam ad integritatem huius sacramenti duo concurrunt, sc. spiritualis cibus, & spiritualis potus. Et Albertus M. Duplex est in hoc Sacramento perfectio, Christi videlicet, & ipsius Sacramenti, secundum art. 13. quod venit in usum fidelium. Priore modo verum est, Christum esse sub utroq; (dicere volebat, utralibet,) specie perfectum. Secundo modo mi-*

hi videtur falsum: quia non perfecte caussatur & signatur usus fidelium. & unitas corporis mystici, nisi sub duplici signo. Clare Durandus. Sol. LIV. nu. 13. lum hostiam recipiens non plenum Sacramentum recipit Sacramentaliter. Etsi enim in hostia consecrata sit Christi sanguis, non immen est ibi Sacramentaliter: eo quod panis corpus, non sanguinem, & vinum sanguinem significet, non corpus. Quia ergo sub altera tantum specie non est completum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

li. IV. Rational. c. & unitas corporis mystici, nisi sub duplici signo. Clare Durandus. Sol. LIV. nu. 13. lum hostiam recipiens non plenum Sacramentum recipit Sacramentaliter. Etsi enim in hostia consecrata sit Christi sanguis, non immen est ibi Sacramentaliter: eo quod panis corpus, non sanguinem, & vinum sanguinem significet, non corpus. Quia ergo sub altera tantum specie non est com-

pletum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

pletum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

pletum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

pletum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

pletum Sacramentum, quoad sacramentum vel signum, Sacramentum XI. qu. 3. debet compleri. Idem quoniam sensit, in consecratione panis formam Bell. li. III. solam abire, materiamq; manere, & informari anima Christi, hinc de Eych. c. Bellarminus, ubi Semitransubstantiationem istam, (ut ita loquamur,) XII. confutaverat, quod compositum illud ex materia panis & anima Christi non esset caro, aut certe non esset illa caro, que de Virgine sumpta est, & in cruce suspensa, mox addit. Dicit aliquis pro Durando: Per concomitantiam erit in sacramento etiam caro illa, que de Virgine sumpta est. Sed hoc non sufficit ad Scripturam veritatem. Scriptura enim testatur, id, quod ex vi sacramenti est in Eucharistia, esse corpus illud, quod pro nobis ad mortem traditum est: debet igitur non per concomitantiam, sed ex vi Sacramenti esse in Eucharistia caro illa Domini. Quod quum sit verum: firmiter colligitur, quamvis detur, in Papistica Coena Laicorum sub panis specie etiam in corpore per concomitantiam esse sanguinem, quia tamen non ex vi sacramenti ibi sanguis adest, eam, quotiescunq; peragitur, sive ad altare, sive apud agrotos, neq; peragi ad Scripturam veritatem, ut testantis, ex vi Sacramenti sub pane tantum esse carnem, sub vino autem dari sanguinem, neq; utrumq; quod habere oportebat ex vi Sacramenti, habere. 3. Concomitantia potest esse sine Sacramento, ut modò in coelo. Vicissim Sacramentum potest esse sine concomitantia, ut in triduo mortis Christi. Tum si quis, quando anima a corpore, corpus a sanguine separata erant, Eucharistiam consecrasset: tum vi verborum institutionis Christi Sacramentum futu-

rum fuisset integrum, etsi propter naturalem separationem corporis & ani- in III. p.
me concomitantia non fuisset, judice Suare. Idcirco recte Vasques q. VI. a. II.
scribit: Quod per concomitantiam totus Christus est sub specie panis, id Diss. LI.
accidentarium omnino videtur, relatum sc. ad Sacramentum. Hujus sect. 3. Cōf.
ergo defectum, si potu careat mystico, illa non supplet. 4. Si datis Thomam
aliis sanguinem in pane: aut edendum datis, aut bibendum. Eden- ipsum pa.
dum non datis: quod Innocentius * & ait, & negat. Nec bibendum III. quest.
datis, quod liquet. Penitus ergo populo harpagatis: atq; ita Sacra- LXXVI.
menti, in usum totius Ecclesiæ instituti, partem materialem & inte- art. I.
gralem, immo & essentialem, (quanquam amore præconceptæ opini-
onis fascinato Cardinali † vox postrema non apta satis esse videtur,) Vasq. III.
recusando ei, Sacramentum ipsum contumaci sacrilegio corrumpi- part. Diss.
tis, Spiritui S. qui vos cupit emendatos, æquè, ac Judæi, reluctantes, CCXVI.
militibusq; Pilati, qui ignari rerum, Christi crucifixi vestes divise- num. 5.
runt, multo deteriores. * l. de myst.
sacr. c. 21.
† li. IV. de
Euch. cap.
XXII. §.

CAPUT VI.

Appenditur probatio quinta, & Actio
concluditur.

HOG. Quatuor jam in medium protuli documenta, quibus ad- Ultrag.
struxi, Pontificiam ποτησιον λεψίαν sacrilegium esse. Tenes? 71.
Corn. Etiam. Paria quid si ego faciam, eademq; cuspide vos transfi-
gam? Hog. Αὐτὰπατήτα! Morare tantum, dum ad tria responderis,
quæ ex te scitabor. Corn. Ecqua & ista? Hog. Licetne sacerdoti, Ev-
charistiam consecrare in solâ specie panis? Corn. Minimè gentium.
Hog. Sacrilegus est sacerdos consecrando panem & non vinum. Sic pas- Cajetan.
sim vestri sentiunt cum Card. Cajetano. Dominicus a Soto: Si sacer- in III. pa.
dos consecraret panem, ubi non est vinum, aut vinum, ubi non est panis: q. XXC. a.
esset hoc immane sacrilegium, atq; adeo nullam ob causam committendum, XII. qu. I.
eo quod sacramentum maneret imperfectum. Unum hoc, ubi inter nos In IV. sent.
convenit. Sequitur alterum. Licetne alicui sumere abs sacerdote, dist. IX. q.
benedictum panem, ita tamen, ut non manducetur, sed asservetur I. art. I.
duntaxat, vel in aliud aliquid adhibeatur? Corn. Neq; istuc licitum. 72.
Hog. Recte. Testis Synodus Toletana. Si quis autem a sacerdote as- Can. IV.
ceptam Eucharistiam non consumserit, velut sacrilegus propellatur. Terti- 73.
um quæro. Siquis indigne manducat in Synaxi, quando semel ac-
cedit in anno ex vestræ Ecclesiæ sanctione, numquid satisfacit præ-

36
 cepto Ecclesiastico? Secundum Suarium, Azorium, Valentiam & alios Sectæ tuæ, certe satisfacit. His tu adsentiris? *Corn.* Quid hoc ad me modò? *Hog.* Narrabo. Prodiit in sæculum annis abhinc quindecim *Theologia moralis Jesuitarum contra bonos Christianorum mores in cap. del genere*, auctore Papista. Ibi de citatis modò sociis tuis scribitur: *Vos Sacramē- lunt satisfieri mandato Ecclesie communicando quotannis semel communica- tis num. tione indigna, ceu sacrilegio quodam, contra sententiam antiquorum The- XV. ologorum, & contra ipsos terminos ordinationis Ecclesiasticæ, quæ cum reverentia jubet communicare.* Jam subit mirari, si istis in casibus admittitur sacrilegium, quando scilicet vel sacerdos nō offert in utraq; specie, vel quispiam de populo acceptum sacrum non edit, vel edit indigno, quare non sacrilegium fiat, si detur eidem una sola species, altera recusata? Tam enim hic, quàm illi casus, deflectunt ab institutione hujus sacramenti. Haftenus in vos actio mea ista. *ἔγκλημα*, fateor, durum est. Parcerem utiq; si infantes foretis.

SECTIO POSTERIOR,

Apologetica, de quinq; sacrilegiis, injuriâ nobis a Cornæo imputatis.

CAPUT I.

Diluuntur priora quatuor ἔγκληματα, contra Pilatorum ejus caput III.

75
CORN. Ego verò vos Lutheristas sacrilegos esse, multò equidem evincam clarius. Audi modo. *Hog.* Aures jam sunt arrecta. *Corn.* Imprimis vos Papam & Papistas sacrilegii reos agitis, eam solummodo ob causam, quod dimidiam sacramenti huius partē, uti vos jactatis, vulgo sustulerit. Atqui vos non modò dimidium sacramenti, sed ipsum totum sacramentum, deprædati estis. *Hog.* Inficior tam de dimidio, quàm de toto. Proba, criminator. *Corn.* Probo. Nam vos sublato 1. sacerdotio & 2. consecratione transubstantiativa, quæ sola hoc mysterium rite & verè conficitur & peragitur, nucleum rei sacræ ac gratiæ Christi abstulistis, & decepto populo putamina tantum externa merumq; merum ac panem reliquistis. *Hog.* Nihil amplius fare? an & parietum perfessores, parricidæ, catabaptistæ dicemur? Ita, *ὦ μέλε*, Siculis gerris scates inter dentes. Observabo, quæ dixi: senties. Progredere, actor. *Corn.* Ad hæc non hoc unum tantum

rummodo mysterium, sed cætera præter baptismum omnia depeculati
 estis. *Hog.* Puerile dictum est in scholis: *Cornua non amittit, qui non ha-*
bet. Neq; ergo est, quod furem cornuum inclamet. Sic, Cornæ,
 quum nulla Ecclesiæ sint mysteria divinitus instituta præter Bapti-
 sma & Evcharistiam, nequicquam arguis nos ablatorum plurium
 mysteriorum. *Corn. 3.* Confirmationem abstulistis. *Hog.* Proh sce-
 lus! *Corn. 4.* Extremam unctionem, quam verenda majorum antiqui-
 tas, ab Apostolis traditam, hætenus est amplexa, abstulistis. *Hog.*
 Hoc verò heu furtum scilicet immane est. Au! quàm jamjam ulmi-
 nabit? *Corn.* Ergo si Papa fur est & sacrilegus dicendus, quod dimi-
 dium sacramenti clepserit: quanti vos fures ac sacrilegi dicendi estis,
 Lutherani Prædicantes, qui ad sex sacramenta populo Christiano
 harpagastis? *Hog.* Joculo hæc dicis, an serio? *Corn.* Ut voles deniq;
 Si tibi jocus est Papam ac Papistas vocare fures ac sacrilegos: & mea
 verba joca sunt. Sin autem: par pari esto. An enim tibi contumeli-
 am jacere licet, nobis redhostire non liceat? *Hog.* totus in fermento
 es, quem tui tamen monachum facetum appellant. Ternarium
 nescis putare rectè præ ulciscendi studio. De tribus sacramentis egi-
 sti, quæ clepserimus: jam colligis, adscendisq; ad sex usq;. Jocari te
 arbitrabar. Ego vero tam serio in vos dixi, quàm serio Rom. Episco-
 pi, Leo & Gelasius, reos sacrilegii egerunt eos, qui solo pane sacra-
 to frui volebant in mysteriis. Inde hausi *sacrilegii* actionem nostram,
 postquam etiam in Aug. Confessione alterius verba allegata vidit
Leonardus Hutterus, inq; *Loci Theol.* memoravit suo loco: in quem
 quum commentabar, etiam in Curtium disserturus inter meos, dicti-
 onem, quæ te ita mordet, non omisi, idq; citra nefariam contumeli-
 am. Qui calicē, qui sanguinē divinum contra, ac Dominū conceptis
 sanxit verbis, infinitos numero Christicolas usurpare vetant, hos non
 nefarios sacrilegos increpet, qui scapham suo nomine indigitare sibi
 proposuit? Illud restitui postulamus, quod sentimus injuria ablatum.
 Restitutio verò salutaris poculi sibi & subditis ut fieret, Magni *πρωτό-*
ves λαών flagitarunt a Papa & Trident. Conciliabulo, quod minimū
 eum pristinae Ecclesiæ exemplo non consentiens sit vestra consuetu-
 do. Restituite ipsis, quod rapuistis, ac jure divino & Ecclesiastico sibi
 competere contendunt: nec sacrilegii reatu obstricti diutius eritis. De
 fictitiis sacramentis, quæ repudiavimus, alibi agi poterit. *Corn.* Plu-
 rima sūt sane, quæ vos Lutheristæ ex fidei ac religionis vestrae præscri-
 ptis patetis, quorū ego causa vos sacrilegissimos appellare jure merito
 possem.

76.

77.

78.

sed non libet modò extra hanc, qua de tractamus, S. synaxios materi-
am exire, quando in ea multiplices vos & manifestarii sacrilegii reos
deprehendo. *Hog.* Sycophanta es in hisce, usq; dum vel uno exem-
plo argumentove probaveris. Tum verò demum hoc fiet, *εἰ μέλλης*
ἀναπίσειν, ὡς δίκαιον καὶ καλὸν τὸν πατέρα τυπῆσαι ὅτιν ὑπὸ τῶν ἡέων.
Interea omni temporis intervallo audies lanista injuriâ in me in-
clemens & crudus, mi Cornæ.

CAPUT II.

*Solvitur ἐγκλημα quartum, quod Pilati sacrilegi simus in
Synaxi sacra: contra caput Cornæ IV.*

79.

CCORN. Scilicet quum ego verum vobis sacrilegii crimen impin-
go, inclemens sum & crudus : vos vero etsi Papam sacrilegum
ac furem & totum nequam appelletis, mites & cocti esse videri vul-
tis. Qui quæ volt, dicit, quæ ne volt, audiat. Si Papa, qui sangui-
nem Christi non aufert, sed auferre vobis putatur, est sacrilegus : er-
go vos Luthericolæ, qui totum Christum a Cœna synactica per The-
ologiam vestram harpagatis, estis sacrilegissimi. *Hog.* Luthericola,
i.e. testis veritatis, quam Lutherus confessus fuit, malim esse, quàm
Antichristicola, Papicola, Lignicola, Lapidicola, Non-enticola (v.g.
in invocatione S. Christophori, S. Barbaræ &c.) Angelolatra, Mari-
olatra, Hagiolatra & Stauiolatra. Pudeat vos rerum : & me citò
tædebit nominum, quibus vos affectos sisto. An & si Curtius tuus
Cornæicola nuncupetur, murmurabis? Cramben de Papa toto ne-
quam quando non recoques? nauseo. De nobis quod boas & de toto
Christo, ex Cœna sacra amoto, proba age, ut oportet. *Corn.* Sic verò pro-
bo argumento Curtii Probi : ad quod adesto probus responfor, si vir
es & probus. Vel in pane sive specie panis totus Christus sumitur, vel
non totus. *Hog.* Adsum & vir & probus. Concedo : perge. *Corn.*
Si totus Christus sub specie panis sumitur : ergo & sanguis sumitur.
Nam Christus totus & corpore & sanguine constat. *H. bene. C.* Si sanguis
in specie panis sumitur : ergo Papa, qui speciem panis in Evcharistia
porgit, non aufert in Evcharistia usu sanguinem. E. non est ex ea
parte sacrilegus. *Hog.* Concedo & illud connexum. Perge. *Corn.* Si
non totus Christus sub specie panis sumitur : ergo vos Domini Lu-
thericolæ & sacrilegi & Christicidæ estis. *Hog.* Hic te expecto. Nego
sequelam. *Corn.* Et ego te vicissim expecto. Ergo ad manus confer-
rum veniamus. Tu adstruis ergo, sub specie panis non sumi a

80.

fidelibus populis totum Christum? *Hog.* Ita, ita. Hoc Dilemmatis Curtiani membrum elegi Thesi IX.

Corn. Scripsisti: Cum pane neq; sanguis manet, neq; anima, sed solum corpus, ab anima & sanguine realiter separatum, licet unio hypostatica interea inviolata persisterit: prorsus sicut in triduo mortis Christi accidit, quando corpus & anima mutuo separata unionem naturalem ad se invicem perdidere, hypostaticam tamen cum Verbo connexionem semper retenta. Bonum factum. Ultro in casses illaberis meos. Hoc exte audire auebam. *Hog.* Tu verò pessima fide agis. Citas verba, ut dæmon Scripturam solet. Ubinam, impostor, scripsi, cum pane manere corpus solum, realiter ab animo & sanguine separatum, prorsus sicut in triduo mortis Christi acciderit? Quæ ista tua impudentia? quæ, inquam licentia mihi in publico, illud imputandi, quod ut negetur, ibi ipse ago? Hæc verba mea sunt de sacramentali Christi perceptione: Secundum quã ipsi anima, caro & sanguis manent in unitate personæ divinæ, etiamsi cum pane neq; sanguis, neq; anima, sed solum corpus ejus sit unum sacramentale, salva interim manente utriusq; natura hypostatica, uti & corporis & animæ physica unione. Quarum neutram distincti modi participationis Eucharistica carnis ipsius solius cum solo pane sanguinisq; solius cum solo vino solvunt aut destruunt. Damusq; instantiam de statu mortis Christi, quando corpus & anima quidem invicem non unita amplius naturali unione fuere, neq; tamen unio eorundem hypostatica cum Verbo per mortem intercidit. Ita neq; separatio usus sacramentalis corporis a sanguinis usu personam Christi divellit. Respondi hisce ad suspicionem Curtii, quod in nos Pseudojohanneum comma, Omnis spiritus, qui solvit Christum, non est ex Deo, competat, si adseramus, Christum non totum esse in specie panis. Separatio, quam inculco, non est corporis ab anima; nego enim, unionem physicam tolli, divelliq; Christum; sed tantum usus sacramentalis corporis ab usu sanguinis. Realiter ea in Christi natura humana conjuncta manent: nec corpus solū, i.e. revera separatum est a sanguine, ubicunq; est modò: licet tantum sumatur cum pane, non item sanguis. Instantiã de triduo declaravi saltem, posse unionem unam illibatam permanere, cessante alterã, atq; ideo & posse panem & corpus unum esse sacramentale, licet non pariter ipse sit cum sanguine unum sacramentale. Stupidus adeo, Cornæ, es, ut non perspicias animi sensum ex perspicuis verbis? an dicam, naris emunctæ quidem te esse, sed malitiosum? Ma-

40.

lum factum, sive ex incogitantia & præcipitantia, sive calumnian-
distudio. Vah! quàm cæcus es venator, qui prædæ capiundæ mo-
dò tendebas casses? Tam feliciter ea tamen elabitur. *Corn.* Sic ar-

82.

gumentor. Is est sacrilegus, qui verum, totum, vivum, viventē spi-
rantemq; Christum aufert e synaxi. Atqui, Lutheristæ, per dogma
vestrum verum, totum, vinum, viventem spirantemq; Christum a
Synaxi aufertis. E. vos Lutheristæ per dogma vestrum estis sacrile-

83.

gi. *Hog.* Nego Minorem. *Corn.* Probo evidenter. Qui dat in Sy-
naxi Christum mortuum, is e synaxi aufert Christum verum, vivum
&c. Nam Christus mortuus non est verus, vivus, totus Christus. At-

84.

qui vos Lutheristæ per dogma vestrum in Synaxi datis Christum
mortuum. Ergo. Hic Rhodus: hic salta. Major est perspicua, & ne-
gari ab homine sano non potest. *Hog.* Minor probetur. *Corn.* Minor

est tua. Ante dixti, sub specie panis sumi corpus absq; anima
& sanguine: atqui corpus absq; anima & sanguine est mortuum, &
non est homo, neq; Christus. Eodem modo sub specie vi-
ni, juxta te ac tuum didagma, sumitur tantum sanguis Christi sine
corpore & anima. Atqui sanguis tantum sine corpore & sine anima

est sanguis mortuus, & non est homo, neq; Christus vivus verusq;.

Ergo sub neutra specie accipitis verum Christum vivumq; , sed
sub utraq; mortuum Christi cadaver. E. vestra Coena est mortici-

na. E. sacrilega. *Hog.* Percelli animum mihi diris dictis tuis, tu ne
puta. Nondum fateri, quod vis, necesse quidem est. Quod si tamen

acciperemus mortuum, & fateremur ultro: quomodo quæso proba-
res, vitiose fieri? Esto, concedatur illud. *Corn.* Scilicet hoc repu-

85.

gnat verbis Salvatoris, dicentis: *Ego sum panis*. Atqui corpus Christi
sine sanguine & anima non est ego. Ergo. *Hog.* Nihil inde concludi

aliud potest, quàm quod corpus Christi exangue & inanimatum non
sit panis. Est verò conclusio hæc directè contra verbum *es*. *Caro mea*

vere est cibus. Ita reciprocè v. 58. *(Vivificus) panis, quem ego dabo, caro*
mea est, quam dabo pro mundi vita. Verumq; hoc est de corpore ejus,

tam exangui & inanimato, quale fuit triduo mortis, quâ ipsa se dedit
pro mundi vitâ, quam de vivente. Minor igitur quum vera sit, Minor

vitio, necesse est, ut laboret aliquo, sinistrè nempe intellecta cum
limitatione ad Christi integram personam & cum exclusione partis,

quasi tantum Christus, non item caro ejus, sit panis spiritualis, uti
arbitraris: quum ipse & se & carnem suam panem vocitet vitæ.

Corn.

Corn. Quia ipsemet addit: *Ego sum panis vivus, &c.* *Jo. 6. 51.* Atqui corpus Christi sine anima & sanguine non est vivum vivensq; Ergo.

Hog. Conclusio erit: E. corpus illius tale non est Christus ipse totus. Hac probatur quidem præcedentis Syllogismi Minor. Verum quicum de ea contendis? Concessi eandem. Aliud enim pars, aliud totum suppositum. Quorsum autem id disputatur? An forte, quia Christi corpus exangue non Christus totus est, non Christus sumitur, si corpus ejus exangue in mysterio sumi dicatur? Falsò itaq; Magdalena de corpore ejus mortuo dixit, *Joh. XX. 13. Tuleram Dominum meum.* Erat enim ei Christi tale corpus ego. Si etiam pridie sumisset Eucharistiam ipsa cum Apostolis, sumisse diceretur Christum, et si tantum corpus accepisset, secundum Vasquem. *Si Cœna in triduo mortis fuisset celebrata ante resurrectionem sub specie panis: tantum præfens fuisset corpus. Synecdochicè itaq; & nos Christum edere dicemur, si qui-*

To. III. pa.

III. Diss.

CCXVI. n.

5.

dem carnem ipsius mortuam sumere dicamur. *Corn.* Repugnat commentum hoc de manducatione corporis mortui communi omnium Christianorum sensui & loquendi usui, qui dicere assolent, se Christum Dominum ac Servatorem nostrum in sacra synaxi sumere.

87.

Hog. Magdalena, si Cœna sacra illo triduo mortis peracta, & corpus Domini in pane absq; concomitantia sanguinis fuisset, dicta tam fuisset Christum sumisse, quam hodie Christicolæ, phrasi synecdochica, quod sumant ejus carnem in panis, & sanguinem in vini specie. Fimbriam saltem vestimenti tetigerat famella, quando Dominus dixit: *Tetigit me aliquis.* Quare nos non credamur sumere

Luc. XX.

46.

eum, quibus semet ipsum corpore & sanguine distincto usu & actu partiali per elementa benedicta communicat, sive mortuum det corpus, sive non mortuum? Magisq; communis sensus de ipso Christo sumto valebit, si phrasis derivetur ex *Joh. VI.* Ubi, etsi nihil occurrat de signis sacramentalibus, de re signata tamen pii veteres solebant verba interpretari, & quia Salvator ait, *Qui me manducat, &c.* sermone hoc uti, maximè in designando esu spirituali: ut Augustinus *serm. II. de verb. Ap. Qui manducant & bibunt Christum, vitam manducant & bibunt.* Præterea observandum, quoniam transiturus de hoc mundo ad Patrem Salvator noster, Dominus Jesus Christus, quam tempore suæ passionis instaret, sumit à cœnâ in memoriam mortis suæ instituit eap. un. tit. summum & magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum, corpore in cibum & sanguinem in potum tribuendo, ut inquit Clemens V. adeoq; Clem. solennitas Eucharistica repræsentat, quod olim factum est, & sic nos fa-

XVI. l. III.

Clem.

in sent.

li. II. de
sacr. c. IX

28.

cit moveri, tanquam videamus presentem Dominum in cruce, August. ideo accipi a fidelibus corpus Christi in sacramento, si non mortuum, saltem tanquam mortuum, & sanguinem, si non extra arterias fusum, minimum ut fusum. Verebere tamen, Cornæ, ipsis insultare, quod fruantur morticino & cadavere, vel ipso, ut morticino. Enimvero, (ut recte differit Algerus,) iste mos inolevit in Ecclesia ab ipso Christo, qui corpus suum & sanguinem divisim consecravit & dedit, non ad divisionem substantie sue, ut illi duos Christos acciperent, quum in utroq; unum Christum acceperint, sed ad discretionem figura, ut panis, dum dentibus teritur, carnem Christi in passione attritam, & dum vinum in ora fidelium funditur, sanguinem de latere Christi fusum signaret. Tametsi verò corpus tanquam in mortem traditum exhibetur & editur, mortuum tamen non accipimus, sed hoc, quod in se vivum est. Algerus ibidem: Ipsa caro Christi, ut dictum est, non exanguis & mortua, sed viva & vivificatrix creditur. Corn. Atqui si tu bene philosopharis, non sumitis Dominum, sed morticinum & cadaver Domini, inanime, exanguis. E. vestra Coena est terrestris, *δέντρον ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ*. Hog. Tu verò, nisi calumniaris, idq; petis, quod erat in principio, proba antecedens. Non sumimus Dn. Jesum Christum totum, verum, viventem, vivum, spirantem, saltem ore fidei? Tum & distincto modo ita, ut mysterium ipse instituit, Sacramentaliter eo fruimur, partim in pane, partim in vino, carne ibi, hic sanguine. Corn. Profecto non sumitis totum. An enim sumitis sub specie panis? Hog. Non. Quia illic non est totus vivensq; ad hoc præsens, ut totus & qua vivens sumatur, etsi vivat: sed corpus tantum sumitur, tanquam pro nobis in mortem traditum, etsi in se mortuum non amplius est. Corn. An sub specie vini? Hog. Non. Eadem est causa: quia ibi est sanguis tantum sacramentali ratione fruibilis, quæ effusus fuit, licet, si spectes naturalem rationem ejus, modò non fundi possit. Corn. An sub utraq; simul sumtâ? Hog. Videntur quidam ita locuti. Nempe uti, qui centum aureos debet, & quinquaginta duabus solutionibus diversis exolvit, non hac vel illa solutione seorsim capta, sed utraq; simulter totum nomen expungit: ita & hic possit censerî, totum Christum verum, vivum, non equidem in unâ alterâve, sed in utraq; conjunctâ a nobis sumi. Algerus d.l. Ut signetur, animas nostras & corpora anima Christi & corpori uniri & conformari debere, simul corpus & sanguis sumitur a fidelibus, ut sumto corpore & (cum sanguine) anima Chri-

fi, toto Christo totus homo in anima & corpore vivificetur. Sanguis enim sedes animæ dicitur. Conferatur locus Lev. XVII. *Corn. Laterem vers. 11.* lavis: neq; hoc simile te quidquam juvare quit. Totum integrale & 89. numericum ad istum equidem modum coalescit, eo quod solo numero constet. At totum physicum non ita se habet. Quia totum physicum non est tantum partes quoquo modo, sive materia tantum & forma, sed materia & forma physice invicem unitæ. Christus non est tantum corpus, anima & sanguis in rerum natura realiter existentes. Aliàs etiam in triduo necis & sepulturæ extitisset in rerum natura Christus, quum ista omnia existerent. Verum Christus, (loquamur nunc de eo ut homine,) est corpus & anima, invicem physice unionem substantiali copulata. Atqui licet sub specie panis & vini simul sumtis detur & corpus & sanguis Christi: non tamen datur anima, neq; unio physica ejusdem ad corpus vel ad sanguinem: quia hæc cum neutro habet necessarium nexum. E. utraq; species simul sumta, licet præbeat corpus & sanguinem, non præbet tamen animam & unionem animæ ad corpus. E. utraq; species simul sumta non præbet Christum totum aut verum ac viventem, sed morticinum Christi tantum. E. vestra Coena Synactica est Coena morticina. *Hog.* Nondum huc ventum est, ut sic inferri queat. Equidem simile istud, quod producebam, meum non est, sed solum, quia adversarius revellendum sibi duxit, ex nescio cujus sensu adlatum. Totum Christum nos potius neq; in una tantum, neq; in utraq; specie nobis communicari fatemur: eo quod verba institutionis nihil amplius cum elementis sacris pollicentur impertienda, quam corpus & sanguinem Christi, jubentq; in memoriam passionis ipsius accipi, integer verò Christus non solis hisce constat. Quamquam verò non negemus, utramq; speciem simul sumtam non totum Christum præbere sacramento tenus fruendam, sed quiddam & quiddam Christi, quantum ipsi liberè placuit: non tamen ideo præbetur nostra in Coena Christus mortuus, vel cadaverosus. Relinquimus enim eum in esse suo personaliatq; physico integrum: & duntaxat quod ad esse sacramentale, dispescimus, sic ab eo edocti, carnem & sanguinem, ut hic cum vino, illa cum pane sit unum sacramentale, salva interim physica unionem animæ ad corpus & sanguinem, horumq; ad se mutuâ. Non discerpimus partes has, ut existunt in Christo, sed distinguimus eas, quatenus nobis per symbolum offeruntur, & a nobis sumuntur.

90.

*Corn. Rom. VI. Christus resurgens ex mortuis jam non moritur. Atqui in sumptione panis vestri synactici moritur. Hog. Nego Minorem. Proba, ita verò, μή φλυαροῦνς, obsecro. Corn. Probo. Mori & mortuum esse aliud est nihil, quàm corpus absq; animæ, reapse tamen in rerum natura degentis, unione ac nexu substantiali poni ac positum esse. Atqui in sumptione panis vestri Synactici ponitur ac positum est corpus Christi absq; unione substantiali. E. in sumptione panis vestri synactici est mortuum corpus Christi, & quidem vere & realiter: quia cum pane ponitur corpus vere ac realiter. Quid tu heic mustitas? Hog. Numquid rogitabam modò, ut non nugareris? Ocyus iterata vice nego Minorem, idq; clara voce. Tantum abest, ut excarnufices mihi synciput verbis tuis. Audi modò. In sumptione panis sumimus quidem unà solum corpus, non etiam animam & sanguinem, sed tamen illud non ponimus extra unionem cū hisce. Manent inter se in Christi naturā conjunctissima: non tamen, quando unum sumitur, sumitur & alterum uno eodemq; in symbolo. Adeone lapides jam loquor, quibus excarnufico tibi troilus loq; Curtio synciput? *Corn. Audi porro Apostolum. Addit: Mors illi ultra non dominabitur. Ast vide, ne erres, Paule Apostole. Aut tu, ita me numen & veritas amassit, graviter hallucinaris: aut Lutheristæ errore falluntur. Nam hi, post Servatoris anastasin tam longe ante peractam, cum pane Synactico corpus Christi internecina morte, sine sanguine & sine anima defectum enectumq;, sumunt aut sumere credunt. E. profecto internecina & dira mors Christo ejusq; corpori dominatur. Hog. Antecedens est purum putum putidissimum sycophantæ sputum. Itaq; æque negatur, ac enunciatio disjunctiva, cui subnectitur. Neq; Paulus errat, neq; nos, sed Cornæus. Corn. Tu insuper jactas: Quod enim mortuus est semel. Cave verò, cave, Apostole, ne quid in dogma novitiorum horum Christianorum tu vetulus populorum antiquorum Magister pecces. Enimverò si hi non delirant, non semel, sed bis, sed ter quaterq;, immo centies & millies & amplius moritur, & mortuus est Christus. Toties sc. verè moritur, quoties ab illis cum pane, sanguinis & animæ prorsus vacuum sumitur. Hog. Paratragœdias, rhetor, horrendum, sine causa tamen. Nunquam mortuus, ubi semel revixit, Christus. Corpus, quod accipimus, in se quidem**

c. Quid sit. vivum est, ut est in Christo: accipitur autem quasi mortuum, ut est Dist. II. de in. Sacramento. Hæc antiqua, hæc Apostolica fides. Pro nobis ite- Cons.

*eum in hoc mysterio moritur: ejus quippe ibi corpus sumitur, ejus caro in populi salutem partitur. Quemadmodum videlicet in festo Nativitatis suæ anniversario dicitur hodie nasci Immanuel, & in festo Paschali resurgere, quod solennis fiat celebratio natiuitatis & resurrectionis ipsius: ita dicitur & in Eucharistiæ sacramento offerri mori q̃, non quod realiter sacrificetur, siue cruento, siue ineruentè, sed quod sumatur ibi in memoriam mortis. Deliros quæris, novitiq̃ Christianismi homines? Romanos Neocatholicos aspice, qui, a se realiter eum immolari milliesmillies mille in delubris, nec calicem Laicis porrigendum esse, volunt. Nos autem nimis falsò cum Paulo committis. *Corn.* Veritas est, quam dico. Quid frustra queritaris? Coena vestra Synactica est polluctum silicerniosum, feria denicalis, coena mortualis, morticina, internecina, cadaverosa, immo Christicida. — Nam per sumtionem vestram constituitur corpus Christi sine anima & sine sanguine. — Ergo per eandem constituitur mortuum. Nam corpus sine anima & sanguine est mortuum. E. occiditur. E. sumtio vestra est Christicidium non minus, quàm crucifixio, quam milites Pilatiani in monte Calvario olim patrarunt. E. vos Lutheristæ, quum panem Synacticum sumitis, estis vere & realiter Christicidæ, non minus ac milites Pilati. *Hog.* Affaniarum & paralogismorum ingens plastrum heic. Proba, siquid calles, a nobis constitui Dominicum corpus sine anima & sanguine. Cæteroquin fenum venditas, *Cornæ.* Hæc mercatura tua, impostor. *Corn.* Hoc interest, quod vos illis incogitantiores estis, & si licet dicere, stupidiores. Nā illi sciebant ac videbant, se Christum, in quem non credebant, occidere. Vos quum juxta præscriptum dogmatis vestri Christum, in quem creditis, internecina morte afficitis, neq; scitis, neq; videtis, vos rem tam infandam facere. — Phariseis aliquanto deteriores estis. Illi dicebant, & non faciebant. Vos autem facitis eadem, & non dicitis, neq; fatemini. *Hog.* Quia non facimus, ὡς κατὰ γέλασε. *Con-* Matthæi XXIII. 3. vince nos, fodes, Christicidii. Ad rem a calumniis te revoco. Proba, aut dicax anus audies. *Corn.* Si ego corpus tuum realiter absq; anima alicubi ponerem: numquid illud mortuum facerem, & te occiderem? *Hog.* Faceres utiq;, & sane occideres. Nunc verò vide, cave nugas. *Corn.* Cur ergo tu non occidas Christum in pane Synactico, illum sumendo, ponis Christi corpus realiter in pane absq; sanguine & anima? Quid hic consilii? *Hog.* Occiderem, id si facerem. Absit*

92

93

verò

verò, ut faciam. Ecce consilium. Inseparabilem agnosco unionem essentialē animæ & corporis, non exanguis, in Christo, (quam vos cōcomitantiam appellare consueistis:) sive cum pane carnem sumam, sive minus: attamen quoties sumo, non, unā sumi & animam ac sanguinem cum pane, ausim dicere. Quia panis esset *κοινωνία* quoq; eorum æquē, ac corporis: id quod nec Dominus, nec Paulus, nec canonicus scriptor alius quisquam me docent. Cornæus verò, aut ejusdem vel Pontifex, vel trosculorum quispiam si doceant, tanti non facio: nugæ enim sunt. *Corn.* Dicam. Satis admitteres cum Catholicis, poni quidem vi verborum tantummodò corpus, reapse tamen propter naturalem concomitantiam poni etiam animam & sanguinem, & unionem hypostaticam, atq; adeo totum Christum. Cur enim, amabo, sub pane cum corpore ponis Verbum & unionem hypostaticam? annon propter naturalem concomitantiam? *Hog.* Ita est prorsus. Admitto omnia hæc cum Pontificiis. *Corn.* Cur non ergo etiam sub pane ponis sanguinē & animam proptereandem concomitantiam? *Hog.* Ita res habet, fateor: & ante indicabam, te nondū consultore, concomitantiam rerum in Christo, vel hypostaticē, vel physicē unitarū omnium, a nobis non negari. Fateor, inquam, non aliud corpus in pane a nobis sumi, quàm hoc, quod est Filii Dei, animatū & sanguine vividum, si spectes, quale sit vi unionis personalis aut naturalis. *Corn.* Ast ea ratione non solveres argumenta Curtii, si concomitantiam concederes nobiscum. Nempe non solveres, quod solvi non potest. Christus solvi nequit. E. Laici accipiunt in panis specie totum Christum, adeoq; & sanguinem: & p. c. qui nolunt eis usum calicis concedere, sanguine Dominico eosdem non sacrilege spoliant. Si verò sanguis non etiam datur in panis specie, sed solum corpus, adeoq; totus Christus non sumitur in ea sola: solvetur Christus. *Omnis verò spiritus, qui solvit eum, non est ex Deo, I. Joh. IV. E.* qui negat, in pane & sanguinem sumi, non est ex Deo. *Hog.* Negatur connexio, quod Christus solvatur, si id negetur. Manent enim caro ipsius, animam, sanguis & divinitas inter se unum quid: licet panis benedictus sit carnis quidem *κοινωνία*, & non etiam sanguinis. A negatione concomitantia & unionis sacramentalis ad negationem unionis concomitantiaq; personalis vel naturalis non licet argumentari. Solveremus tūc Jesum, si cum Simone & Cerintho, Johannis adversariis, Deitatem ejus negaremus, aut aliquid aliud, ad personæ unitatem

tem & naturæ humanæ integritatem requisitum. Hæc verò a se non divulsa invicem esse, fatemur. Saltim urgemus, a positione concomitantia hypostaticæ & physicæ ad positionem concomitantia mysticæ, qua somniant Monachi, sumto uno concomitantium rerum aliqua in specie, sumi reliqua quoque in eadem, invalidam esse consequentiam. *Corn.* Esto, non solvatis Jesum, ut Simon & Cerinthus: solvitis tamen, ut Pontius Pilatus. Quid autem refert, Cerinthos vos non esse, si novi Pilati estis? *Hog.* Apage infandum nomen Pilati. *Corn.* Tu rem infandam apage prius. Non vultis audire Pilati? ne este Pilati. Temperate vos factis; temperabo me dictis. *Hog.* Res Pilati Christicidium est. Hujus reos nos agis, quod separemus corpus Domini a sanguine & anima ipsius, & hac separatione Christum occidamus. Esse verò argumentum hoc æque, ac Curtiana omnia, ἀντιρροβολισμὸν & elumbe, non negabis tuum ipse apud animum, si attendas, mortis causam esse separationem naturalem, non sacramentalem. Illa obstat, quin corpus sit amplius cum anima & sanguine: hæc saltem, quin una cum iisdem in una eademque specie sumatur, quam cum iisdem existat. Removemus, inquam, non unum ab altero, sed functionem unius ab alterius sumatione. At enim, (ut rei illustrandæ gratia & istam hypothesein, quæ πρῶτον ψευδὲς Papistarum hac in causa est, & tantum non omnem paginam facit, enervemus,) instabit fors sive Curtius, sive ipsemet

Corneus. Quæcunque sunt & manent inter se conjuncta realiter, eorum non potest unum sumi sine altero, manente illa conjunctione. Sunt verò Christi corpus, anima, sanguis & divinitas in æternum realiter conjuncta. E. si corpus datur sumiturque a Papistis in Eucharistico pane, simul porrigitur sanguis etiam, atque ita patet, non Laicos spoliari sacrilegè sanguine Christi a Rom. Ecclesia. Sed econtra: Si cum pane a Lutheranis solum corpus datur sumiturque, non etiam anima & sanguis, tollitur solviturque ab iisdem unio ipsa vel concomitantia physica & substantialis corporis & animæ atque sanguinis. Quo posito, tenentur Christicidii. *Hog.* Major non est adeo robusta, li. IV. de Euchar. cap. XXI. ut quidem apparet, i. teste ipso Bellarmino. *Accedit etiam ratio Scholarum.* Nam quandocunque aliqua sunt & manent inter se conjuncta, nisi novum miraculum fiat, non potest unum (unitorum) esse alicubi, ubi non sit etiam alterum, manente illa conjunctione. Fatetur hic, præter ordinem naturæ, DEO liberè ita volente, unum unitorum posse esse absque altero.

li. II. de *Esse verò Evcharistiam miraculum superans humanum captum, idem ex*
Evch. c. ult. SS. Patribus condocet. Miraculum est miraculorum, & memoria o-
 Par. III. *mnium mirabilium, De Moure in Medulla. Esto ergo: aliorum revera*
 cap. V. *conjunctorum unum sumatur necessario cum altero. Hoc tamen*
in mysterio res secus habet. Scivit utiq; Dominus, naturaliter cor-
pus vivum non esse sine sanguine, sed ista esse conjuncta: visum
tamen ei nihilominus fuit, corporis manducationem a sanguinis
bibitione in vino separatam ordinare, consilio prorsus omni pru-
dentia carnis sublimiori, & digniori, quàm quod ratio humana
convellere magisterio suo audere debeat. Quoniam videlicet in
morte sua carnem in necem tradere, effuso sanguine, decreverat, &
fanciebat ~~μνημόσυνον~~ necis instantis in Sacramento: placuit ei insti-
tuere communionem carnis suæ per modum cibi in panis & sangui-
nis per modum potus sub vini typo. Si murmurasset Petrus, quando
panem acceperat, jam se accepisse ejus carnem, viventem utiq;, nec
ex sanguinem, non ergo necessum esse, ut sanguinem Novi Test. pota-
ret sub altera specie, quod caro & sanguis haudquaquam realiter, nisi
*viva illa esse cessaret essent, separabilia: audiisset responsum: *Απάγε**
Μόμε, Σάταν: non sapiς, quæ divina sunt, sed quæ humana. In me apte
assume natura quæ res concurrant, mihi cognitum utiq; est melius, quàm
quæ in te habes, tibi. Hinc, sciote, tene putas cum vino ista mea omnia ban-
sturum, cumq; pane omnia comedisse? Vab temerarium caput! Atqui ego
& Pater unum sumus: mecumq; manet Spiritus S. Totam proinde speras
bibiturum te Triadem diam, meo sanguine poto? Quæ ista ingenii tui stul-
titia? Metiri tam sacrum ejus modulo ac pede verum non est. Quid ibi,
quid hic sumatis in mortis meæ ~~ἀντίμνησιν~~, dependet ex verbis, quæ audis.
Naturam specta. Sunt in vino, quod hic exhibeo, humor, odor, sapor,
color conjuncta. Singula sumis, suo quicq; modo & organo, non omnia
varibus, aut visu, aut manu, aut lingua. Non credis, fonge, me solo pane
carnem, solo vino sanguinem tibi singulari & natura prorsus inusitata ra-
tionem impertiri posse?

97.
 god. cap.

Liceat hic, ut premam vos longius vestris omeis effatis de
 presente materia. Sic Bell. *Evcharistia est representatio mortis Domini:*
& proinde sub specie panis representatur corpus a sanguine separatum, &
sub specie vini sanguis separatus a corpore. Intelligitur autem repræ-
sentatio exhibitiva. Potest ergo unum in usu sacramentali ab altero

separatim exhiberi & accipi. 3. Manichæi & superstitiosi alii quum calicem vini detrectabant usurpare in Evcharistia, dicti sunt *eam sine sanguine sumsisse*, Perefioteſte. Obpoſitūq; iſti errori apophthegma Auguſtini: *Nec caro ſine ſanguine, nec ſanguis ſine carne jure communica-* *Peres. li. de Tradit.* *tur.* Legitq; Caſſander ſummarium hoc canonis, Comperimus: *Quod nulli liceat abſq; ſanguinis perceptione ſolius carnis communionem percipere.* Senſerunt igitur veteres, poſſe unum eorum, quæ in Chriſto realiter cōjuncta, abſq; altero accipi: improbarunt enim, ſi fieret. 4. Algerum docere refert Vaſquez, corpus Chriſti quidem non ex ſanguine contineri ſub ſpeciebus panis, in memoriam tamen paſſionis carnem & ſanguinem per ſe ſeparatim, h. e. in diverſis ſpeciebus conſecrari. Quidni ergo & ita ſumantur? 5. Diſerte Thomas. * *Quia complementum noſtræ ſalutis factum eſt per paſſionem Chriſti & mortem, per quam ejus ſanguis a carne ſeparatus eſt, ſeparatim nobis traditur ſacramentum corporis ejus ſub pane, & ſanguis ejus ſub ſpecie vini.* † Idem: *Eſt enim memoriale Dominice paſſionis, per quam ſanguis Chriſti fuit ſeparatus a corpore: & ideo in hoc ſacramento ſanguis ſeorſim offertur.* Et alibi: *Hoc eſt conveniens uſui hujus ſacramenti, ut ſeorſim exhibeatur fidelibus corpus Chriſti in cibum, ſanguinis in potum.* Equidem concedit Thomas & cætera Scholaſticorum caterva, totum Chriſtum eſſe ſub qualibet ſpecie, adeoq; corpus per concomitantiam trahere ſecum animam, & ſanguinem. Tametsi verò conſentire poſſimus de concomitantia præſentiaq; naturali, qua unā adſint: de ſacramentali tamen, quā communicabilia nobis ſunt & ſumuntur caro ut cibus, & ſanguis ut potus, certum eſt juxta Scholaſticos, ea ſeorſim dari, unum ita & prius, alterum aliter & poſterius. Inſuper 6. notetur Bellarmini diſcurſus. Quærit ſcilicet, an ſub ſpecie panis ſit integer Chriſtus. Et memorat, nonnullos affirmativam probare ex ratione corporis vivi, quod ſit cum anima & ſanguine, & ſubſumere, quod corpus Dominicum ſub pane ſit vivum: id quod probent inde, quod dixerit Dominus adhuc vivens, *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Ubi ſignificari corpus vivum probant, quia Dominus loquitur de corpore, quod habebat, quum illa diceret: tunc autem vivum corpus habebat, non mortuum. Et præterea, quia loquitur de corpore, quod tradendum erat, nimirum ad mortem. Ergo de corpore morituro, & præinde tunc vivo, loquebatur. Ita nempe & tu Cornæ, & cæteri Papicolarum Theologi hodie argumentamini: Chriſtus jam vivit:

101

Peres. li.
de Tradit.

102

lo. cit.

Disputat.

CCXVI. in

III. p. Tho.

* l. IV. cōt.

103.

gent. c.

LXI.

† in 1. Cor.

XI.

p. III. qu.

LXXVI.

art. II. in

IX. ad. 1.

104

li. IV. de

Evch. c.

XXI.

E. corpus illius sub panis speciebus non potest esse sine sanguine & anima, ut cum eo conjunctis. Quid verò de his videtur Bellarmino? Censet, sententiam illam *repugnare Concilio Trid. & mysterio Evcharistie, ubi representetur corpus a sanguine separatum.* Adjicit: *Neg. argumenta illa concludunt. Nam etiamsi Dominus vivus esset, quum dicebat, Hoc est corpus meum, & proinde loqueretur de corpore, quod tunc vivum erat, tamen per vocem, corpus, non significabat, nisi corpus, i. e. illam partem nature humane, quæ cum anima componit hominem: illa enim pars corpus Domini erat, & quando vivebat, & quando mortua erat.*

li. III. de Quem in sensum etiam notat, *carnem seu corpus carneum significari, ut Evch. cap. partes nature humane, nō ut integrā suppositā seu rē totā.* Eadē verò ratio
XV. carnis Christi, ut nunc existit. Vivens nāq; est, uti tunc erat in Coena

modò prima, imo vivendi multo fortiori; diciturq; subinde, porrecto pane sacrato: Hoc est corpus Christi, quod pro te datū fuit: innuitur itaq; non impræsentiarum esse in morte, sed fuisse. Si ergo Christus in illa coena, quum suum corpus cum pane dedit, carnem, ab anima, inquam, distinctam partem solū per vocem, corpus, intellexit, anima non connotata, adeoq; nec animam cum carne edendam dedit: (nihil enim amplius dedit in panis specie, quā quod corpus nominavit): & nihilo secius caro & anima conjuncta erant in vivente Christo: utiq; unum eorum hodieque dari sumiq; potest in sacramento, altero non simul dato atq; sumto, quanquam in Christo simul existant. Et speciatim sequitur, si in Evcharistia mensurante & primigenia Christus non occisus fuit, etsi carnem solam daret, non animam, neq; in Evcharistia mensurata & moderna Christicidas Pilatos nos fieri, quod negemus, animam dari cum carne, aut ipsum Christum solvi. Atq; ita satis manifestò patet, Curtii argumentum stupeum esse & stramineum, nec, nisi injuria, fulmen sacrilegii in nos
101. te, Cornæ, vibraſſe.

*li. III. de
offic. Eccl.
c. de fra-
ctione.

† in Sum-
mula. c. I.
fo. 14.

102.

Pro quo ut non nihil sub coronidē rependam te non indignū, deniq; 7. in vicem dilemmatis de Christo, vel toto, vel non toto, propono aliud. Si mus aliudve brutum tangeret hostiam consecratam, & comederet ipsam: aut voraret etiā corpus Christi, aut non voraret. Si voraret: immensum erravisset Papa Innocentius III.* istud inficiatus, eo quod *animæ brutorū moriantur cum eorū corporibus, ideog. neq; possint ad salvationem, neq; ad damnationem illud recipere,* laudatus eo nomine † a Raimundo. Sin minus: non solum Gregorius XI. Papa

itidem seduxisset Scholas, approbando contrarium, teste Josepho An-
 gle, in Floribus: esset jam exemplum rerum diversarum, quæ, du-
 rante conjunctione ipsarum reali, non simul & semel a sumente al-
 quam earum sumuntur. Post consecrationem namq; panis est præ-
 sto in altari compositum quoddam, juxta Rom. Ecclesiam, ex corpo-
 re Christi & speciebus panis, quæ invicem revera unita sunt, &
 tandiu manent in conjunctione, donec species manent. Ecce sententiã
 Aquinatis. *Si hoc sacrum a bruto sumeretur, non (quidem) diceretur sa-
 cramentaliter sumi ut a peccatore. Neq; (tamen) desineret ibi esse, do-
 nec species manerent, etiamsi esset in luto.* Sequitur Steph. Brulifer. * Ergo
 communis opinio Doctorum est, quod, manentibus speciebus, maneat etiam
 corpus Christi, tam in latrina & cloaca, quàm in luto aut alio loco immu-
 do. Spes autem est, monitum iri Cartiolum a præceptore, ut ne ad-
 stipuletur Gregorio potius, quàm Innocentio, & suggestum ex Do-
 ctore Seraphico, *tuncq; muniatur hæc opinio, (quod corpus Christi
 in maris ventrem aut latrinam descendat,) pias tamen aures eam ab-
 horrere.* Dabit itaq; nobis, species quidem sumi a mure, non tamen
 & Dominicum corpus sumi: atq; ita non amplius negabit, posse
 etiam in Synaxi sacra adesse sub pane benedicto tam sanguinẽ, quàm
 carnem, si concomitantia affirmanda sit, ne hanc sine illo ponere,
 Christumq; mortuum sumere videamur, tametsi cum pane carnem
 accipiamus sine sanguine. Usq; adeo, rumpantur ut ilia tibi, Cornæ,
 salva res est, Pilati Novi non sumus. Diluta criminatio
 tua: depulsa actio. Temperamus nos factis.
 C. Temperabo ego dictis.

In Florib;
 Theolog.

Qu. in li.
 sent. Ant-

verpia e-
 ditis, Q.

de suscip.
 Evch. art.

III. diffi.
 II.

pa. III. qu.
 LXXX.

art. 3. cõcl.
 4.

* IV. Dist.
 XIII. qu.

V.
 † IV. dist.

XIII. qu. I.

103.

CONTROVERSIÆ II.

DE

Purgatorio.

SECTIO PRIOR.

Qua MURUS PAPYRÆUS ejus CORNÆANUS
evertitur.

CAPUT I.

An Paulus I. Cor. III. 15. ex q̄ eo Theodoretus &
Augustinus adseruerint Purgatorium
Papistarum.

OGELIUS. Salve, Monache, salve. CORNÆUS.
Salveo satis. Redis: ad novam scilicet causam? Hog. No-
lime quidem molestiam creare, aut negotium dare in-
vito tibi. Attamen. Corn. Quid attamen? Aude ro-
gare, siquid habes. Hog. Litis caput illud quoque proli-
xum, quod ad placida lentè fluentis Geræ vada agitatū itidem fuit,
tecum luberet exputare. Corn. De Purgatorio? Quid rides? Hog. Quid-
ni rideam? Muri venit in mentem Papyraei, quem ipse præstruxisti,
stultè ratus aheneum, helleboro jam dignus in istius tui scripti, Di-
sputationi meæ objecti, limine. Corn. Mitte amabo joca, & apertius
loquere. Non inspectasti alteram pagellam? Non gravissimam tri-
adem lucidorum satis testimoniorum reperisti inibi positam, ne de-
foret Muro meo τηλαυγές πρὸς ὄψιν? Hog. Quænam illa? Corn.
Unum ex litteris Canonicis: medium ex Ecclesiastica antiquitate
Graja: ultimum e Latini. Hog. Sint hæc antemurale an eminen-
tiora ex Muro vexilla tibi, tute videris. Certò falleris præingente
errore, si tantillum credis Purgatorium vestrum iisdem muniri ex-
ornarive. Ostendam ex ordine: tu recensebis.

2.

I. Cor. III.

15.

Corn. Faxo lubens Primus locus est S. Pauli: Si cujus opus arse-
rit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit, sicut tamen quasi per i-
gnem. Hog. Ego vero, quanquam Apostolum sic loqui fateor, si
myriades effatorum divinarum consimilem in modum adducas,
nebula cyatho non emam in universum omnem tuam operam. Quid
enim? ideo Paulus Purgatorium docet, quia meminit ignis? Quam
ineptis

ineptis, si ita putas? Et Aristoteles ergo, & Cicero, & qui non Apitii? quotiescunq; meminerunt ignis, Purgatorium adserunt? Dixeris fortassean, plus sapientiæ ei quidē nō esse, quā lapidi, qui ex nudo ignis nomine heic disputare velit. Ast ita suevistis ipsi, ut, sicubi *purgationis, inferni, ignive vel flammæ* mentio sit in sacris Paternisq; libris, incessat vos nescio quæ lubido torquendi loca ea nonnulla ad negotium, similes hac in parte lupo, quem in scholam missum, ut litteras disceret quidem, fabulantur, sed eo successu, ut, quacumq; pronunciaret litteram, sonaret Schaaff. Ex Franciscanis monachis *Franc. Feuardentium* novisti, quā feliciter ex dictis Biblicis, ita ridiculè tractatis, Purgatorii mysterium demonstret in *Theomachia*. Enimverò Paulus quidem ait, fore, ut quidam *salvus sit futurus, sic tamen, quasi per ignem*. Veruntamen *fatendum est, omnes Sanctos, Christo excepto, per ignem transire* quasi, divini scil. iudicii: quum tamen non in Purgatorium descendant, nisi impuri. Plurimū ergo interest inter modum salutem consequendi *quasi per ignem, & transitum, quo revera per ignem materialera* aliquis tendit in beatitudinē, quemadmodū purgātes vestros salvari misere fingitis. Evidentissimū est, Apostoli sermonē hunc esse allegoricum de *fundamento, architecto, auro, argento, lapide pretioso, ligno, fano, stipulis, opere, igne, mercede, damno & salute*. Non peribit videlicet in æternum Evangelii doctor, qui pius est, & doctrinam de Christo necessariā retinet & inculcat, etsi aberret forte in quæstionibus aliis aut accommodationibus practicis, & eatenus laude excidat: non secus ac alius, qui ex ardente domo exire non posset barbâ capillis vesteq; illæsus, evaderetq; tamen, servaretur quidem vivus, sed per medios ignes egressus. Hic sensus pauli. Prædicat utriq; doctorum classi, prudentiori & incircūspectæ, *quale quisq; opus inædificaverit fundamento, patefactum iri per diem, non Domini* vel magnum illum & extremum, (ut Latina vulgata translatio habet,) sed quo manifestatur illud. Adagia sunt nulli incognita. *Veritas temporis filia.* ἐξ ἐλέγχων μόνον ἀλάθειαν ἐτήτυμον & χρόνον. *Omnia tempus revelat.* Quo medio autem retegitur, *Pindar. O-* aureus fuerit quispiam theologus, an fœneus? *Ignis probabit.* Qui ille verò? non ignis tribulationis: nec æternus: nec quo mundus conflagrabit, utpote materialis: neque Purgatorii, ut qui similiter materialis esse, non opera, sed operantes probare, nec eos quidem omnes affligere dicitur, disputante ita ipso Bellarmino.

li. XI.

Bellarm. l.

II. de purg.

c. I.

Gel. li. XII.

cap. XII.

Pindar. O-

lymp. od. X.

Tertul. A-

pot. cap.

VII.

li. I. de Purg. li. I. de igne servari & justis iudicii Dei: atq; intelligit quidem iudicium im-
mediatum, quia non aliter possit intelligi, quomodo ignis probet eos, qui
cap. V. aurum & argentum adificarunt: quæ ratio ipsius palmaria est, sed fal-
sissima. Divinæ namq; irradiationis beneficio in publico Ecclesiasti-
co privatoq; iudicio juxta Propheticas & Apostolicas litteras pate-
fcere potest orthodoxorum doctotum bonitas & sapientia, quanta-
fit, ut Athanasii in Synodo Nicæna, & cujuslibet alterius, si candi-
dè pieq; examinetur doctrina ejus. Quod examen est ipse ille quasi
ignis etiam, per quem iste quoq; servandus dicitur, qui opus combu-
stibile struxit. Nulla enim causa est interpretationem variandi, & i-
gnem Purgatorii ibi intelligendi. Fatetur rem ex Pontificiis vir do-
trinae laude primarius, Erasmus. Nec admodum ad rem pertinet, buc
Purgatorii mentionem admittere: quandoquidem diem posuit pro perspi-
In Annot. sua operis inspectione. Nam nocte, & quæ bella sunt, displicent, & quæ
p. 352. fæda, placent: diei certiora sunt iudicia. Deinde ignem posuit pro exacta
exploratione. Tam ne quidem cum Papistis Papistæ in loci Paulini
expositione convenit. Erasmo coævus Ambrosius Catharinus. Nam
li. de veris. & ipse salvabitur quasi per ignem, i.e. ignis probatione: quoniam exami-
Purg. nabitur, quæ id mente egerit, an per ignorantiam, an verò malitiose aut
per affectionem, utpote nimis addictus magistris ac sectis, vel etiam sibi i-
psi studens & gloria sua. Si enim ab iis immunis invenietur, salvus erit, quia
igne probatus evadet. Cui autem dubium, magnos & præclaros Doctores
scripsisse & sensisse pleraq; quæ non stabunt in illo examine, sed detrimentum
aliquod patientur? ipsi tamen absq; dubio salvi, quia propter humanam
in b. l. conditionem lapsi sunt errore humano. Guil. Esthius, quum aliquid in
suorum gratiam scripserat de Purgatorio, quod, quia ignis novissimi
diei purgaturus sit, quicquid purgandum restabit, ideo consequatur,
etiam purgari animas ante illum diem igni, (quæ tamen frivola se-
quela est,) scribit tamen, genuinum sensum esse de igne extremi diei.
li. IV. pro Franc. Turrianus admittit expositionem de igne Gehennæ. Franc.
Epist. De- Alcazar in h. l. In his verbis non aridet eorum applicatio, qui ea ad i-
cremal. cõt. gnem purgatorium applicant. In quibus & tu, Cornæ, es modò. Num
Magdeb. forte, sicut Erasmus Bellarm. d. l. ita tu reliquos etiam, quos tecum
cap. XIII. jam commisi, fautores facies hæreticorum? Hoc ergo primum p̄seu-
dum tuum hîc est: hic ipsius scripturæ abusus. Quis locus tibi alter?

CORN. II. Atqui S. Theodoretus, olim scriptor Græcus, mecum facit. En ejus interpretationem, in loc. præfat. Apost. Τοῦτο τὸ πῦρ πῦρον ἐστὶν τὸ καθαρτικόν, ἐν ᾧ καθαρτίζονται αἱ ψυχαι, καθάπερ χρυσίον ἐν τῷ καυνομένῳ. Hunc ignem credimus esse purgatorium, in quo purgantur animæ, sicut aurum in conflatorio. Hog. Non diam te jam nunc impostorem. Miseret me potius, quam tuus tibi imponat, si non alius, Bellarminus certè. Qui posteaquam similiter ex Paulinæ metaphoriæ fulgore fumum fecerat, ut ex fumo fulgorem contra fecisse videretur, stipatus mox prodiit aliquot Patrum suffragiis: quæ sic finit. *Adducit etiam B. Thomas in opusculo I. cont. Græc. li. I. de Theodoretum, explicantem hunc locum his verbis: Hunc credimus ignem purgatorium, quo purgantur animæ, ut aurum in conflatorio. V. Gagnejus verò eandem Theodoreti sententiam ex scholiis Græcorum Græcis verbis ita citat: Τοῦτο πῦρ, καὶ τὰλλα. Verùm offuciz sunt pudendæ. Et nos sane Theodoreti commentarios hosce Latinè tantum legimus non Græcè, Latinè versos ab heretico aliquo homine. Ibi nihil hisce allatis simile vel secundum. Sic scribit e Britannis Montacutius. Idem quoties adversus Bellarminum responsum à Germaniæ nostris Theologis? Ipsis e Lojolithis Polonis Antonius Possevinus in Apparatu fatetur ingenuè, sese non reperire potuisse, quicquid quæsierit. Notatu digna est observatio & confessio Coryphæi Italorum monachorum, Sixti Senensis. Citat ex his commentariis D. Thomas in opusc. adv. err. Græc. & Armen. testimonium pro igne purgatorio ex I. Cor. III. li. VI. B. super illud, Si cujus opus arserit, his verbis: Dicit Apostolus: Qui salvabitur sic tanquam per conflatorium ignem, purgantem, quicquid intervenit per incautelam præteritæ vitæ ex pulverè saltem pedum terreni sensus, in quo tamen manet, quandiu, quicquid corpulentia & terreni affectus inhæsit, purgetur: pro qua mater Ecclesia hostias & dona pacifica devotè offert. Quæ quidem verba nusquam, nec in Græcis commentariis invenire potui. Suspicio, ea vel a Græculis quibusdam, Purgatorio infensis, subtracta, vel ex alio quodam opere, ubi Theodoretus locum sic exposuit, a D. Thoma desumpta. Animadvertendum autem est, 1. quod foetus, quem Theodoretus Thomas supponere dicitur, aliâ formâ a Dominicano Sixto, aliâ a te, Cornæ, producat. Dic obsecro, utrâ primùm natus fuerit, an biforme monstrum. 2. Siqui Græculi in Oriente depravassent quæpiam Theodoretæ exemplaria: dic, quo pacto corruptela pervaserit reliqua per Occi-*

6.

li. I. de Purg. cap.

V.

in Apparatu, tit. Theodoret.

Biblioth. p.

58.

7.

Occi-

Occidentem exemplaria & Græca & Latina omnia & singula? 3. Quum Sixtus fateatur, Thomam allegasse *ex Theodoretis commentariis in Pauli epistolas omnes, qui ferantur excusi typis*: quid suspicatur igitur de alio opere? 4. Si Græci manum intulissent falsariam: factum esset vel ante Thomæ ætatem, vel illo superstite aut demortuo. Si ante: unde habuit, Theodoretum sic scripsisse? Si postmodum: crimen impegerunt illis utiq; Latini in Concilio Basileensi. Ibi namq; quando concertabant invicem de igne purgatorio, dixerunt Græci: Ignem purgatorium esse, pœnamq; per ignem habituram temporalem finem, a Doctoribus nostris prorsus nihil accepimus, neq; Ecclesiâ Orientalibus. cont. lem, (sicut & alias dictum est,) ita sentire compertum habemus. Abhinc artic. Bav. sæculo Melanchthon scripsit: Vidi archetypum orationis (apologear. XXVI. ticæ, in Bibliotheca Phorcensi scil. ut ipse memorat,) quam Græci Legati exhibuerunt Cardinali Cusano in Synodo Basileensi de Purgatorio: To. III. op. in Roma. in qua narrant, veteres suos scriptores nullam facere mentionem Purgatorii. XIV. Absq; quo esset: non utiq; dixisset Franciscanus Alph. Castrensis. Multum sunt posterioribus nota, quæ vetustis illi scriptores prorsus lib. IIX. ignoraverunt. Nam — mentio de Purgatorio fere nulla, potissimum aadv. bar. pud Græcos scriptores: quæ de causa usq; in hodiernum diem Purgatorium tit. de Indulg. In re, obiecerunt dictum a Thoma proditum. Apologia. infunt: Quæ dicitis, B. Theodoretum dixisse, verum & sapientem & divinum & magnam eloquentiæ laudem consecutum: si quidem etiam apud nos ita se habere deprehenduntur, haberent utiq; aliquam rationem, & nonnulla fortassis defensione egerent. Nunc verò, quum in multis illius, quæ apud nos extant, scriptis nihil tale unquam dixisse comperiatur, ne verbis quidem ad illa opus esse censemus. Tum ergo idoneus locus erat Latinis eos stellionatus arcessendi, si verè sciebant, verba Theodoretis esse, nō alterius. Qui ater an albus fuerit, nescio: a quo eadē tamē Theodoretus assignata alicubi Thomas reperit malā alite. Τοφλός αἷμας τοφλόν. Sequati Latinum ergo illum Thomas, hunc Basileenses, istos alii. In Græcorum nescio quibus scholiis fingit Joh. quoq; Gagnejus se Græca invenisse, ubi vox καυνηγίων extiterit: atq; ita tu etiam ponis cum Bellarmino. Cui autem persvadeas, Theodoretum aliumve Græcorum ullibi dixisse conflatorem καυνηγίων, tute videris, Græcæstè ridicule. Scriberetis cum Græcis χωνευτήριον, quod Latinis fornacē esse novimus: atq; te certe peritiores Cottonus qui-

quidem & Basilii habent, hic in *Catech.* ille in *conc. de Purg.* Insuper esto: scripserit Theodoretus, vel quod Gagnejus Sorbonista protulit, vel quod Sixtus. Neutro vinces. Enimverò neq; illud Protestantium, neq; hoc Græcorum aliquis inficiatur. Hi offerunt pro dimissione culparum venialium: illi credunt, animas igni purgari, (non separatas scil.) sicut aurum in fornace. Igne tamen infernali eas jam separatas purgari a Deo, admittunt neutri: nec id cum istis idem est, aut necessario exinde emergit. Ipsi deniq; Theodoro quæ fuerit sententia de præsentē loco, ut cernamus, ne quidem in medium producam Colonienses operum ejusdem editiones Latinas. Oecumenium, 1555. abhinc annis clarum, evolve: qui recitat ipsa *Oecumen.* ejus verba, in quibus non secus, ac in *comm. in Mal. III.* respectum in *comm.* habet non ad statum animarū, sed ad ignem diei extremi *παντοκρ.* in *I. Cor. πκδ.*, quoad doctores quoslibet Christianos *ἐξ ἐκκλησιῶν*, quod ad impi- *XV.* os autem magistros auditoresq; *κολασιῶν*, qui utrorumq; tamen resurrectionem factam præsupponet. Quantum ergo *πρὸς ἑπὶ* faciat Pater, Cornæ, num tandem perspicis?

Corn. III. Perspicue satis. Sed ad tertium auctorem. *Hog.* Quisnam est? an S. Augustinus? Hunc nimirū præ aliis Purgatorii adfertorem clamandi vobis mos est. *Corn.* Tu verò mihi ne invidetanti nominis doctorem. Audi modo. *Dicitur*, Salvus erit quasi per ignem: & quia dicitur, Salvus erit, contemnitur ille ignis. *Ita plane*, tu in *Psal.* quamvis salvi per ignem, gravior tamen est ille ignis, quàm quicquid potest homo pati in hac vita. *Hog.* Augustini ea esse verba, nullus nego. Dictamen, quid inde concludas. Nihil enim amplius licebit, quàm secundum eadem dari post hanc vitam ignem gravissimum, quem etiam passuri sint salvandorum nonnulli. Ast nec istud negatū unquam ibo. Sincerè largior, Augustinum hoc adfirmavisse. Hoc verò, quod Purgatorium vestræ scholæ ibidem radices teneat, est, quod pernego. Certissimè non quemlibet in partes vocare oportebat, cui visus fuit ignis superesse, aliquando etiam pios expurgaturus in altera vita. Controvertitur enim inter nos, non de quovis igne purgatorio, sed de eo, quo pie defunctorū spiritus mox a decessu ex corporibus torqueri apud inferos somniatis. Huc conquire, huc confer ex orthodoxiæ probatæ doctoribus priscis, siquid potes: ni sophisma *τῆς ἐταρροζητήσεως* admisisse dici velis. Cæterum Augustini id interdum fuit dogma, quod die demum novissimo fidelium quidam

Augustin. igne sint emundandi & puniendi ad tempus. In Psalm. poenitenti-
in exposit. alem I. Domine, ne in ira tua arguas me. Dicit etiam Apostolus iram
Psal. VI. iudicii. Thesaurizas tibi, inquit, iram in die iræ justi iudicii Dei. In
qua se non vult argui, quisquis in hac vita sanari desiderat. — In qua
ira non solum argui se non vult anima, qua nunc orat, sed nec corripit, i. e.
emendari vel erudiri. — Arguuntur n. in die iudicii omnes, qui non
habent fundamentum, quod est Christus. Emundantur autem, i. e. pur-
gantur, qui huic fundamento superadificant lignū, foenum, stipulam. De
eo agit, quod futurum credit die iudicii extremi, quo de Paulus
Rom. II. 5. Eundem in sensum in Psalm. (quem citasti,) poenit. III.
idē in Psalm. Futurum est enim, ut quidam in ira DEI emendantur, & in indignatione
37. arguantur. Et forte non omnes, qui arguuntur, emendabuntur: sed tamen
futuri sunt in emendatione quidam salvi. Futurum est quidem, quia
emendatio neminata est, sic tamen quasi per ignem. Futuri autem, qui
arguentur, non emendabuntur. (Quando? die iudicii ultimi.) Nam
utiq; arguet eos, quibus dicer: Esurivi, & non dedistis mihi manduca-
re &c. — Hec ista graviora formidans, excepta vita ista, &c. Opponit
Li. XX. de mala hujus vitæ, & illius: quæ sustinenda putat die iudicii impiis in
Civ. D. c. æternum, aliis, qui non aurum argentumve ædificant, in emendato-
XXV. rium ignem ducendis. Sic alibi ait, Mal. III. 2. 3. iudicium extre-
mum prædici, & videri ex eo loco evidentius apparere, in illo iudicio
quasdam futuras quorundam pœnas purgatorias, velutq; arcem per ven-
tilationem, ita Ecclesiam purgatum iri per illud iudicium, eis quoq; igne
mundatis, quibus talis mundatio necessaria est. Idem inculcat mox ite-
c. seq. rum. Dixerat nempe suâ ætate Origenes. Ego puto, quod & post resur-
Hom. XIV rectionem ex mortuis indigeamus sacramento eluente nos atq; purgante:
in Luc. nemo enim absq; sordibus resurgere poterit. Qui error, exploratus licet,
13. saltem quoad pios nōnullos, adhæsit istis in locis Augustino. Confi-
Par. I. Mo tetur ex tuo ordine Adr. Mangotius in Monitis sacris, eum certissi-
mito LVII. mū asseruisse, in die resurrectionis post pœnas, quas patiuntur spiritus mor-
tuorum, quibusdam peccata ignoscenda, & in illo die quosdam transitorio
igne a peccatis suis emendandos, ut pro eis amplius orare non debeant.
li. II. de Quam opinionē tamen, agnoscante Bellac laudante, emendavit po-
Purg. c. IX stea. Purgatorias pœnas nullas futuras opinetur, nisi ante ultimum tremen-
li. XXI. de dumq; iudicium. Deniq; tamen ne quidem Augustinus deposuisset
Civ. D. c. Origenicas stipulas istas, & constanter statuisset, igne quodam tran-
XVI. sitorio purgatum iri quosdam altera demum in vita: in Synodo ta-
men

men V. œcumenica, A. C. 1543. Constantinopoli coactâ, interdictum rectè fuit universæ Ecclesiæ ita opinari. Ubi verò vel Augustinus, vel alius veterum humano errore fuit lapsus, inde nihil depromere licebat tibi, Cornæ, quo fidē vestro articulo huic facere posses. Superædificavit videlicet & ipse fundamento aliquandiu stipulam: Diesq; postea eam & ipsi & Ecclesiæ retexit per ignem, exactioris meditationis. Unde innotescit, eundem opinionis huiusce suæ ipsummet jacturam passum fuisse, servatum tamen, quam *quasi per ignem*. Tu ergo & Augustinum in purgatorii flammis per mortem censebis delapsum, in tuum *καυετήριον*?

CAPUT II.

Refellitur Cornei caput I. cum Purgatorii probatione ex superstitie post mortem pœnâ temporaria. De Muro ejus papyraceo, & Papa toto nequam.

CORN. Istihuc equidem non dixerim. Tu verò quid iterum rides? *Hog.* Facit id tuus iste Murus. Fateris palam cap. II., te præfente & inaudiente quempiam ad confertam concionem perorasse nuper, ac dixisse, Orcum inter & purgantes animarum flammis papyreum interjacere parietem. Hunc tu tam tenuem & chartaceum tamen gloriaris aheneum esse Lutheristis Erfurtitis, (ut nos vocitas.) Audax & Titanium facinus. Tantumne autem vestra ex scholares, ut Purgatorium dextre definire scias? *Corn.* Purgatoriū appellamus Catholici locum cælos inter & Orcum, veluti extrema quædam, medium, in quo animi mortalium, a corporibus fato divulsi, pœnas luunt temporarias, quas in vita exhaurire aut neglexere, aut non potuerunt. *Hog.* Male. Nec Catholicis, nec Logicis arridebit descriptio. Nō illis: quippe primis Ecclesiæ sæculis Catholici optimi fuere, fidei tuæ de loco hujusmodi animorum ignari æque, ac ignarissimi. Neq; hisce: quod id, quod non est, exulare jubent a rei bona descriptione. Certe locus earum pœnarum nunquam fuit, nunquā erit. Credi eum verò si exoptas, proba. *Corn.* Probo. Homini vita functo vel nulla pœna incumbit danda, vel aliqua. *Hog.* Bene: perge. *Corn.* Si nulla: illico adscribitur superis. *Hog.* Optime. *Corn.* Si aliqua pœna incumbit: vel ea est perpetua, vel certo temporis spacio terminata. Si est. *Hog.* Nego modò datam disjunctivam. Quoniam pœna, quæcunq; restat post mortem, interminabi-

lis est ac perpetua. Distributio verò non fieri debet in non entia: ut est poena infernalis temporaria. Sane verò perge: pertexe telam.

16.

Corn. Si est perpetua: ad Orcum pertinet. *Hog.* Consentio. *Corn.* Si temporaria solummodo, neq; ad cælos spectat, a quibus omne malum exulat: neq; ad Orcum pertinet, ex quo regressus nemini patet. E. statuendus locus alius, in quo manes iusti expientur a poenis, prius quàm beata visione Dei potiantur. *Hog.* At tu demonstra antecedentis posterius membrum, quod reus poenæ transitoria non pertinere queat soleatve ad Orcum. Nihil enim obstat, quin tam in Gehenna alii alios longius eodem igne a Christo iudice puniantur, quàm (ut vos docetis ipsi) in lustralium flammarum furno, ita ut unus idemq; carcer hujus sit ad tempus tantum, alterius absq; fine. Quare non item purgatorii dispersita coenobia fabricatis, unum ad S. Innocentii III. Papæ, pro ipso & miserrimis Sociis, ad usq; mundi occasum igni ferali atrocissimè excarnificandis, alterum ad S. Alberti M. & fratrum? Hic enim *elegisse legitur sibi, decem dies tantum in purgatorio esse, & postmodum apparuisse cuidam redemptus, dixisseq;: Stulte feci eligendo mihi Purgatorium, (uti est apud Discipulum.)*

To. III. ad

XVI. Junii

Gehennâ & Purgatoriū nō distinguitis, nisi propter dolorū in illa perpetuam, in hoc non perpetuam durationē: quidni etiam Purgatorii effingitis diversa collegia aut balnea pro diversitate durationis cruciatuum? Aut quia mavultis purgantes omnes ablegare in idem Tullianum, ubi unus altero diutius lavet, ardeatq; ipso Gehennæ igni: quare non idem Orcus idoneus sit, ubi & ad tempus ab hisce, & in æternum ab aliis sumantur supplicia? *Corn.* Ratio est, quia ex Orco regressus nemini patet. *Hog.* Nemini? Non Falconilla, non Trajanus ex Orco elapsi, secundum Alph. Ciaconis Apologi-

17.

Cōc. XIX

de præc.

artic. si.

pag. 414.

li. II. de.

Purgat. c.

VIII.

am? *Quantum ad locum damnatorum, (sic in fit Cotonus tuus,) si Eudæ præc. thymio credimus, ab inferis prodiit filius viduæ Nain. Historia Romana* si. *Marcii Rufi Senatoris meminit, qui tempore Imp. Antonini Pii post mortem in senatu cum magistratus sui insignibus apparuit suo confidens ordine, sed ne verbum loquens, idq; biennio. Non apud Cardinalem Contro-* versorem legimus, alios a Petro, Stephano, Agnete & Severo in vitam revocatos, qui damnati decesserant tamen? Non idem ait d. lo. ? *Nec dubitari potest, quin Apostoli aliquos ethnicos excitaverint. Non concludit hisce caput? Igitur dico, eos, qui sunt excitati, quum mererentur poenas æternas, non fuisse damnatos, (ad æternam poenam,) sed*

suspens-

suspensam eorum sententiam, & interim punitos, (non in Purgatorio, ut Sotus censuit, sed in Orco saltim ad tempus,) secundum presentem injustitiam. Idem dixeris de universa animarum purgantium multitudine. Quemadmodum nempe illi reversi scribuntur ex Orco, saltim ex privilegio: ita & istæ, (si non fabulamini, quod regrediantur ab inferis,) regrediuntur ex privilegio, divinâ gratiâ sibi concesso, ex ipsa Gehenna, ubi ut pro peccatis non quidem æternas, (alioqui non exirent,) sed duntaxat aliquandiu durantes pœnas darent, prius fuerunt damnatæ. Vides, Cornæ, quàm labilē glaciē substraveris Muro? Itaq; Caiphas alter videris, qui quum Pontifex erat, contigit, ut verus vates esset. Sic tu quoq; non fallis, quod, *Papyraceum* eundem esse, & Catholicis nobis & A catholicis ipse grandioribus litteris significas.

Repete age: indica clara voce. Estne murus Purgatorii papyraceus? *Corn.* Dicere solemus, tenui ac papyreo muro purgatorium ab Inferno discriminari. *Hog.* Vah! Quid obsecro hac loquendi ratione indicare vultis? *Corn.* Duo. *Primum*, quod sedes expiandis animis constituta communiter saltim ab infelicibus inferorum builtis atq; incendiis non procul distet. *Hog.* Stultè. Quemvis igitur murum collemve, quo proximi sibi invicem hostes dirimi secerunt, dicas ea ratione papyreum. Quod *alterum*? *Corn.* Quod dolorum atrocitas utrobiq; eadem sit, si perpetuitatis diversitatem excipias. *Hog.* Atqui hoc si ita habet: non est, (sicut modò monebam,) quod a Gehenna purgatorium furnum separetis. Idem enim utiq; ignis, compares dolores. Durationis disparitas intermedium murum non postulat, nisi papyreum tantum & Cormeanum, hoc est, nihili, οὐτιδανόν. *Corn.* Hæc, quam dixi, communis Papistarum persuasio est: quamvis aliqui mitius subinde sentiant. *Hog.* Immo *mitissimè*: ut Bellarminus, decernens ex Beda nonnullis purgantibus locum certum, qui erit, (inquit,) *mitissimum purgatorium, & quæ* *scilicet carcer quidam senatorius atq; honoratus.* O te miserum verò, si fors mitius tecum ibi actum iri speres in carcere senatorio vel monastico. Totius potius Purgatorii, etsi uspiam olim Bedæ ævo mitius fuisset, murum jamdudum a nimium vicinis Orco flammis in fumum accinerem redactum, & a robustissimis dæmonibus veluti validis ventis difflatum atq; disiectum credunt Sophi. *Corn.* Vehementer erras. Er aheneus & adamantinus perstat perstabitq; semper. *Hog.* Papyreus iste? perstat τὸ καυετηρίον hodieq;? ne quidem Erfurti

18.

19.

li. II. de
Purg. cap.
VII.

20. a nobis disiectus, quos illaudata ingenii arrogantia *troffulos Erfur-*
titas nuncupasti? *Corn.* Liceret mihi vos *Nebulones* appellare, eo scil-
 jure, quo vos meæ fidei virum *Nequam*, & Rom. Antistitem *totum*
Nequam vocitare estis ausi. Eccure enim non liceat lege talionis uti,
 & contumeliam contumelia pendere? Sed nolo in re tam indigna
 par pari facere. *Hog.* Tuam fidem, Cornæ, tuos oculos. Ubi char-
 21. *Diff. de* tarum unquam uspiam Papam totum nequam vocavi in hisce, quæ
Purg. tb. I. invasisti, meis? *Totum* non Papam, corporis sui vel caput, vel ocu-
Maest. VI. lum, sed *corpus ejus tenebrosum* dixi esse, ea tamen conditione, si qui-
 22. dem ipse ille oculus vester sit nequā: idq; nullo alio sensu, quā, quo
 authentica vobis Latina Bibliorum editio oculum appellavit *ne-*
quam, i. e. malum, ut illico exegefin adieci. Nec aliter tuo, quem
 laudas, idem epitheton indere, unquam subiit mentem. Papæ, tu-
 am, Curtii & universi corporis vestri, quam Catholicam Ecclesiam
 appellatis, malitiam me detestari, jam adhuc fateor. Nihil vel alibi,
 vel hic contumeliæ in vos jacio. Bonos Catholicos vocabo certis-
 sime, quamprimum tales evadetis. Patere dici a me, quod sentio,
 interim, & amove tu vicissim τὸ λαιδωγεῖν. *Corn.* Mirum est verò,
 quod tam inanibus, & futilibus, & jamdudum exculcatis & protrititis
 quisquisquiliis chartas sordidas inquinare, ac contra Purgatorium
 producere sis ausi. Monstrabo tibi, quā vos Geræ accolæ desipia-
 ris, quantaq; cum falsitate in Murum meum Papyraceum infantili-
 ger & sine omni fructu arietetis.

CAPUT III.

Respondetur ad Cornæi caput II. Ignorat monachus, eos quoq; a
 suis adjudicari ignibus expurgatoriis, qui rei moriuntur
 leviorum vitiorum. Argumentum, e Scripturis
 errori huic obpositum, defenditur.

21.

HOGEIUS. Plane arridet animi hoc tui propositum. Executia-
 mus ea, quæ in themate publico prodidi, idq; quantum cupis.
Corn. Brevissimè. Non amo longos logos. Vide ergo initio, quā
 prorsus audacter delires. Dicis, I. nos asserere, esse quasdam in Pur-
 gatorio animas ob reatum peccati venialis, cum quo e vivis excessse-
 re: quod falsum est. Reatus culpæ, quiqui ille sit, nō intrat Purgato-
 rium.

rium. *Hog.* Falsum neutiquam est, quod dixi. Demonstro hoc ex *Joh. Viguerii* Granatensis, monachi Dominicani, Theologi Doctoris & Professoris in Academia Tholosanâ, Institutionibus, A. XLIX. sæculi proximi in Collegio Sorbonæ Parisiensis adprobatis: *Ex prædictis patet, quod ante judicium universale ad Purgatorium ducuntur tria genera animarum*: Primò illi, qui moriuntur sine quacungq; culpa, veniali aut mortali, tamen reatum habent pœnæ alicujus peccati mortalis remissi. Secundo illi, qui moriuntur cum solo peccato veniali, & nullum alium pœnæ reatum habent. Tertio illi, qui habent utrumq;, scilicet culpam venialem & reatum peccatorum mortalium remissorum. Has tres classes purgantium ex hoc ipso Viguerii loco recensui meâ thesi III. Nihil adfinxi vobis. Idem Viguerius ibidem ait, hominem in Purgatorio detineri, donec satisfecerit pro venialibus (culpis, in quibus obierat,) aut reatu (pœnarum) peccatorum mortalium vel venialium remissorum. Bellarmini sententiâ, quam catholicam laudat, Purgatorium tantum est pro iis, qui cum venialibus culpis moriuntur, — & rursum pro illis, qui decedunt cum reatu pœnæ, culpis jam remissis. Ex occasione positæ ab Innocentio III. distinctionis mediocrium in mediocriter bonos & mediocriter malos, ait posse se dicere, illos eos esse, qui habent culpam aliquam, sed venialem tantum. Negabit Troffulus tuus posteriorem hanc classem? Cum Cardinalis verò id faciet ingratis, qui ait. Quod autem cum ejusmodi (venialibus) peccatis aliqui interdum de hac vita migrent, ac proinde in alia vita purgatione temporali egeant, probatur hoc modo, &c. Est certè hypothesis ista de veniali culpâ, quam multi secum deferant, in Purgatorii fulcris, ut constat. Quid hoc te ego multis doceam? tuus me animus apud te defendit, sat scio. Prodis ejus sensa, quæ nunc dissimulas, infra ut sores. Cæteroquin in Muro non sciscitaberis. At si venialis sit (labes, in qua moriatur aliquis, post mortem) quare non possit elui? Clarè iterum Bellarminus: Respon- deo, remitti in Purgatorio etiam culpas saltim veniales. Quas tu aperte vocas irremissas, in l'y Scriptum est. *Vide, quàm lepidè tibi constes. Est amplius aliquid, quod a Vestris nunc adferi dissimulas? *Corn. II.* Addis, nos addere, aliquas animas ibidem detineri, quibus satisfaciendum pro mortali & veniali: quod iterum falsum est. In Purgatorio juxta nostram sententiam nemo facit satis: sed quisquis ibi est, patitur satis, non culpam elidendo, sed culpæ a Deo condonatae supplicia temporalia exhaustiendo. Hæc nostra est sen-

c. XLIX.

§. IV. vers.

32.

d. 5. vers.

29.

li. II. de

Purg. c. I.

c. XLIX.

lib. I. de

Purg.

cap. XI.

IV.

§. 6.

li. I. c. IV.

in Muro

pap. c. IV.

§. 6. Vid.

iap. c. XI.

*cap. II. p.

22.

sententia, cætera fabulæ. Turpe est, impugnare aliquid, quod quale sit, nescias. Id fecistis. *Dono tamen. Pinguior fors Schluntii halitus cerebellis nebulam obduxerat, quum hæc scriberetis. Hog.* Insuper dum Aristarchum! Notum tibi non est, ut unguiculi tui, quotidianum usum loquendi vestrum ita ferre, ut & vos satisfacere dicatis pœnarum passione? Quid adeo negare vestra tibi volupe est? *Bellarminus. Mortem luunt homines iusti, — ut satisfaciant justitiæ divinæ. Et: Ex quo certe illud sequitur, ut post hanc vitam satis facere debeant. Nonne Concilium Trid. adserit, pro peccatorum pœna non tantum o-*
lib. cod. peribus satisfacere hominem posse, a Confessario injunctis aut voluntariis adsumtis, verum etiam ipsis pœnis divinitus immisissis, ut morbis, bonorum jactura, idq; genus aliis tribulationibus? Nonne post Absolutionem confesso dicis, Cornæ? Quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum. Promittit itaq; eundem satis facere posse etiam patiando. Aude sodes negare ulterius, quod præcipue in purgatorio præsumatis facere satis DEO, etsi satis patiando. Non, quid doceatis, nobis cognitum fiet? οὐκ ἂν οἶδας, ὅ, τι λέγεις, fors inter sacra Liberi Franconici. Ego verò nihil fabulor. Purgatorium dixi iterumq; contendo esse merum commentum & fabellarum non minimā. Corn. Fabellarum? Isthuc autem non dono. Ratione id ais? Hog. Omnino. Corn. Ita? Ecquanam per Deum quæso? Hog. Libet e Theſibus eam repetere. Corn. Quod horctum forctum sit. Affer modo. Hog. Ratio est. S. Scriptura primò tantum duos novit animarum status, vitam æternam scil. & Gehennæ miseriam non desituram: deinde tribuit hominum, quos in pios & impios discernit, illis statim a morte conditionem beatam & a poena accruciatu vacuum: e contra tertiò de Purgatorio altum silet. Ergo. Corn. Nego antecedens. Hog. Duo ejus membra, primum & postremum, sunt negativa, tam diu vera, donec non contrarium ostendes. Cedo locum e sacris, ubi tertius locus animarum indicetur, si quem novisti. Cedo dictum, quod aliquas igne subterraneo emaculari dicat innuatve. Medium membrum adductis septem actutum dictis confirmavi, Sap. III. 1. (ubi nota vestrum judiciū de scripti κανονισμῶ,) Luc. XXIII. 43. Job. III. 18. V. 14. II. Cor. V. 1. Phil. I. 23. Apoc. XIV. 13. Vin' afferam verba? Corn. Non est opus. Hog. Totis illis locis Scriptura pie credentium animas a carne sejunctas post mortem constituit extra cruciatus, apud Christum in Paradiso, extra damnationem

mem, in vita æterna, in domo cælesti, in beatitudine & in quiete ab omni labore & æstu: de carcere verò purgatorio altum silet. *Corn.* Esto. Quid inde? concludere aliquid, sed ad rem. Concludis nempe ita. *Scriptura in his locis tantum duos animarum status & duo loca agnoscit: E. tantum duos & duo agnoscit.* Imperita & væcors conclusio. Non aliter ac si ego probare contendam, unicum solummodo esse animarum corpore fundarum & statum & locum, nempe cælum, & sic dicam: *Scriptura tantum unicam agnoscit beatarum mentium felicitatem ac quietem, Apoc. XIV. 13. & de damnatis eorumq; inferno altum silet: E. infernus est commentum & mera fabula.* Quid hic ais? An ad eum modum recte arguero? *Hog.* Absit. *Corn.* Eccur enim non? *Hog.* Dicam perspicue. Etsi enim Scriptura, *Apoc. XIV. 13.* nullam faciat inferorum mentionem: alibi tamen abunde facit. *Corn.* Recte philosopharis equidem. Verum in te metipsum veritas hoc telum oportet. Nam ad istum modum, quem merito nunc culpasti, inepte prorsus concludis. Necdum vides? *Hog.* Occipio quidem persentiscere, quid velis. Sed ineptiam tuam rideo, *Cornæ.* Putas, a parte exigua & pauculis Scripturæ laciniis, quas protuli, ad totum me ita arguisse: *Scriptura ibi loca non nisi bina animarum recenset: Ergo penitus non recenset.* Plane ac si dicerem ego: *Cornæus in calcaneo & tergo oculos non habet: E. oculos non habet: Vel, Curtius N. auribus non comedit haleces, neq; bibit Schluntium: Ergo prorsus neq; halecos comedit, neq; Schluntium bibit.* Sic quidem si agam, insulsa & inficeta imperitia tuas utiq; sannas & sibilos, quos edis sub calcem capitis, merear. Putidum verò falsum est, illome modo collegisse. Putidum, inquam, est, ita agi ab eo, qui non nequam, sed vir bonus audire vult: putidius, ab eo, qui Theologus. Non enim vides, testimonia ea septem nec primo, nec tertio, sed secundo rationis meæ membro adjecta esse, idq; alia fini, quàm ut evincerem, Scripturam nullibi tertium locum, Purgatorium, docere? Docent sane, pias animas esse sine dolore, cum Domino &c. Elifisti igitur cavillo tuo non argumenti mei nervum, sed consequentiam, quam tute, plastes nugivendule, gratis confinxisti, ut esset, quod exhibilares. Larvam Larva Aristotelica prostravit. Sed tamen Purgatorium e sacris litteris argui putas? *Corn.* Dubitas? Cur non inspexi earum libros?

CAPUT IV.

Refellitur Cornæani capituli IV. pars sive §. I. de Tannero, qui fassus, Purgatorium non in scriptura contineri.

25.

HOGEIUS. Aliqui tamen, & quidem primipili Papistæ ultro fateantur, in scriptura non contineri, neq; ex ea argui posse. *Corn.* Aliqui? Nemo unus somniavit quidem. *Hog.* Nominavi thesi eadem IV. *Tannerum & Cottonum*, Lojolitas. *Corn.* Sed more vobis dudum recepto agis. *Hog.* Certe non more nequam. *Corn.* Ex antiquo falsitatum penuario, quale D. *Gerhardus* compilavit, depromisti calumniam. *Hog.* Quicquid nunc dicis, falsitas est, ex calumniarum sterquilinio haustum. Non primum, non, si electes, secundum *Confessionis Catholice Gerbardina* caput convelles cum Curtio trosculisq; tuis ac psittacis, quotcunq; numeras, omnibus vel in campis Gurgustidoniis. Magnus merito suo Gerhardus, ὁ νυνὸν τῶ Κρηγιῶ, allegavit quidem Tanneri locum variis in locis operis istius: sed

Tom. I. li. I.

pa. II. cap.

V. & To. III

pag. 427.

582. 701.

984. 1141.

26.

[off. X.

parte, II.

ca. IV. pa.

27.

aut non integra serie, aut verbis non una omnibus positis: et si nihil eo peccavit. Vel igitur ex ipso Tannero, vel alio penuario falsitatum forte Lojolicarum expromsi egomet. Erit, Cornæ, in quo σοχαстиὴν exerceas tuam. Ubi ubi legerim, certò tamen Tannerus, (ut scripsi,) expresse concedit, Purgatorium nec in sola scriptura contineri, nec ex ea deduci posse, Scripturâ scil. solâ, solideq; & evidenter. *Corn.* Ubinam concedit quæso? *Hog.* Scitur, in *Colloquio Ratisbonensi*, anno primo sæculi huiusce habito, dum disseruit cum Nostratibus de Scripturæ imperfectione, hæc in verba erupisse: *Multa deducuntur ex consequentia, quæ non evidenter deducuntur*: quo nempe obtineret, esse aliqua credenda, quæ ex ea sola, abstrahendo infallibilem, quam deprædicabat, Ecclesiæ auctoritatem & traditionem, non possent probari. Edidit post inde *Colloquii Relati- nem compendiarium*: ubi inquit. *Fateantur ipsi, si lubet, multa fide in-* fallibili & divina esse credenda, quæ in scriptura sola non continentur, nec ex ea sola evidenter deducantur: & tunc nihil cum illis amplius magnopere contendemus. *Fateantur, inquam, Purgatorium: fateantur invoc-* tionem Sanctorum, cultum imaginum, transubstantiationem in Eucha- ristia, communionem sub una tantum specie, peregrinationes Sanctorum,

*adorationem Corporis Christi in Eucharistia, ejusq; honori dicatam solennitatem, & similia multa, qua Catholici credunt & observant. Refert expresse Purgatorium inter ea, quæ nec in Scriptura sola continentur, nec ex ea deduci possunt. Corn. Expresse hoc falsum est. Non intulisti nasum aut oculos tuos in Tannerum in vita tua. Hog. Nunquam in eum? Sane verò esto. Quid tùm, si tamen verba, bona fide citata ab aliis, ego apposui? Corn. Aut certe, si inspexisti librum, præ animi hebitudine non intellexisti. Hog. Siccine? Quare id de me suspicaris? Corn. Neq; enim lubet mihi cogitare, tanta te esse animi malignitate, ut dedita operâ mundum universum fallere, eiq; imponere volueris. Hog. Et hoc absit. Quidni vero non probe scis ceperim, quid Tannerus voluerit? Tanta in caligine sermo est, ut clamandi sit locus ex Pluto Aristophaneâ? *Ἐξδοῖται τις δὲ ὑποδάδαις ἡμῖν.* Corn. Enimvero in primis hoc loco lis est, an Scriptura de Purgatorio Papistico altum fileat, & illud non agnoscat. Numquid ita res habet? Hog. Prorsus. Corn. Hoc tu adstruis. Hog. Ita, ita. Corn. Jam falsitatem hanc fulcire niteris auctoritate Jesuitarum, nempe Tannerî Germani, & Cottoni Galli. Hog. Omnino Lojolarum horum. Corn. Atqui Tannerus non asserit, scripturam Purgatorium non agnoscere, etiam loco a te laudato. Hog. Immo asserit. Nam dicit, in sola Scriptura non contineri, & ex ea non deduci posse, sola scilicet. Utq; intelligerem mysterium, vel Gerhardus poterat monere his verbis, in ipsum Tanneri hunc locum ita *Tom. III. adnotans. Scopus Tanneri est, demonstrare traditionum necessitatem. Conf. Cathol. p. 682* Proinde verba ejus non possunt, nec debent accipi in sensu diviso, quod cum ex Scriptura, tum ex traditionibus invocatio sanctorum probari possit, sed in sensu conjuncto, quod ex Scriptura & traditionibus, non autem ex Scriptura, seclusis traditionibus eadem probari possit. Tu tamen a Tannero scripta esse ea, quæ posui, auden' negare? Corn. Audeo: nisi addas, quod ille addit, *evidenter*. Dicit *evidenter*, in sola non contineri, *evidenter* ex sola nō colligi. Hoc *evidenter* vos *evidenter* male omittis. Ita agitis, infidi mortales. Truncatis auctorum verba, ut vulgo, cui librorum non est copia, imponatis, & os atq; aures offuciis oblinatis. Auden' negare, hic istuca te factum esse? Non fatetur Tannerus, Purgatorium in Scriptura non contineri, aut ex ea deduci non posse. Absit. Sed fatetur, in sola, solitarie & absq; traditionis non scripta adminiculo acceptâ, & quidem prospicue & eviden-*

27.

ter, atq; ad eum quidem modum non contineri, & ex eadē non colligi, ut ea continentia & collectio etiam ab obstipō adversarii capite, quod modō ratione uti velit, repellī & negari non queat. *Hog.* Non est, mi Cornæ, quod ita infidum me clames quasi summa de cathedra. Omisi tō *evidenter* quidem, nō tamen ex inadvertentia, neque etiam, (ut suspiciaris,) ex imponendi studio, quid detestor, si quis usquam, admodum: sed quod brevitatem adhibitam tunc vellem, confusus, laterem loturum, si quis mihi omissionem vitio esset versurus. Enimverō *omnis consequentia legitima necessaria: necessarium autem omne iudicio suo est evidens.* Ita quum sacra Scriptura oracula sint principia immota: quicquid per legitimam consequentiam ex iis deducitur, parem vim & evidentiam habet cum ipsis principiis. Insuper questionēs & problemata, dum adhuc quaruntur, sunt obscura: sed postquam evidente argumento per legitimam dispositionem in Syllogismo, quo concluditur necessario *καὶ δὲ αὐτὸ, deducta, lucem & evidentiam accipiunt juxta naturam & robur argumenti.* Et si velit dicere (Tannerus, quem ita ad iudicium Logicum And. Libavius continuo revocavit,) sequitur tunc, quicquid Syllogismo concluditur, id necessaria veritatis esse, & demonstratam scientiam: atqui multa probabiliter seu ostensive, Aristotelis dialecticē concludi, unde pateat, non omnem consequentiam esse necessariam: responsum sibi sciat, ipsam per se consequentiam omnino esse necessariam, si legitima sit quod autem non semper concludatur necessarium, id ex natura & affectione argumentorum fieri, quia non semper argumenta illa sunt principia immota & necessario affecta. Non potest negare, S. Scripturæ oracula esse principia nullo modo dubia. At ex principio tali quicquid concluditur legitimā consequentiā, necesse est scientiā evidentem esse: etiamsi aliquis vel tam stupidus sit, ut non assequatur, vel tam impius, ut credere nolit. Proin firmum manet principium hoc Logicum: *Quicquid per consequentiam bonam deducitur, id evidenter deducitur.* Itaq; quicquid e S. Scriptura per consequentiam bonam deducitur, id evidenter inde deducitur: & vicissim, quicquid ex eā, secundum se citra Ecclesiæ interpretationem consideratā, non per bonam consequentiam deducitur, evidenter non deducitur. Porro quod non bene, solide & evidenter inde deducitur, habetur in seriā dissertatione pro non deducto: & si pars saltem invalidum dicat & inevidens, pars tamen gradicens eo, tanquā nullo, non commovebitur. Quum itaq; Tannerus concedat, Purgatorium & hujus fufuris compluria

in *Analys.*
Coll. *Ra-*
tiss. *pa. II.*
c. *VI. p. 63.*

29.

nec in sola Scriptura contineri τὸ πῶς, nec ex ea, citra Ecclesiæ Rom., h. e. Pontificis, declarationē scilicet, derivari posse evidenter: non necesse adeo erat, quando expressurus sensum animi ejus eram, ut vocem evidenter adjicerem. Satis erat indicasse, quod neget, ex illa rem deduci posse. Neq; vice versâ tibi, Cornæ, (si a fallacia accidentis abstinere voluisses,) opus erat, ut evidentiam tanti gradus & felicitatis requireres, ut a nullo adversarii obstipo capite, quod modo ratione uti vellet, negari posset. Etenim & illi ratione uti voluer, qui ipsam rationem adtribuere ausi elephantis & aliis brutis, negarunt sequi istuc, quod evidens tamen est: *Davus est rationalis: est ergo homo.* Sufficit itaq; evidentia conclusionis legitimæ, quicquid obstipa capita ratiocinando obtendant. Itane verò Tannerus tecum consentit de negotio? *Corn.* Quid? agnoscit etiam hac ratione in sola Scriptura non contineri, Evangelium Matthæi esse verum Dei verbum: quod tamen credit fide divina teneri & credi debere. *Hog.* Nec istud fero. *Corn.* Nullum tu Antitrinitarium ex solis Scripturæ verbis absq; traditione inscripta, per quā solā de genuino sensu Scripturæ constat, evidenter & perspicue adduces, ut prorsus fateri cogatur, in Deitate esse unam & individuum naturam, & tres tamen personas, quæ sint quidem realissime inter se distinctæ invicem, a natura eademmet indistinctæ. *Hog.* Nunquam apud animum exputavi meum, eructatum iri tam durum concoctu bolum a Theologo, Catholicismum præ se ferente. *Corn.* Attamen verum est. *Hog.* Contradico nunc modò. Suaquamq; hora excutiemus materiam. Ad rem præsentem redi. *Corn.* Quum tu sic arguis: *Tannerus fatetur, Purgatorium in Scriptura sola non contineri, neq; ex ea deduci posse: E. fatetur, id in Scriptura non contineri, neq; ex ea deduci posse:* Sophisma absurdum & ineptum pro argumento obtrudis. *Hog.* Cedo, quodnam? ubi? *Corn.* Præterquam quod in Antecedente crimen falsi patraſti, arguis ad dicto secundum quid ad dictum simpliciter. *Hog.* Abstine, abstine a me utrumq;. *Prius.* Particularum namq;, quarum omissionem adeo urges, *Sola & evidenter,* illam posui, alteram absq; insidiis & dolo prætermisi: quæ quippe neq; mihi officit, si ponas, neq; pro me facit, si non ponas. Tannerus enim, dum concessit, Purgatorium ac cætera. quæ recenset, dogmata non posse evidenter deduci ex sacris, eopse fatetur, ea inde prorsus haudquamquam colligi posse. Unde sunt e vestris Theologis, quibus visum est,

301

31.

p. 109. *trum traditione. Nam facile esset solvere locos Scriptura citatos & rati-*

ones: ideo in Patrum traditione magis standum illis videtur. Ubi quidem agit de Transsubstantiatione. Quia verò Tanneri iudicio illig & Purgatorii est eadem ratio, quod ad probationem ex Scripturâ: ppter de ipso sentiendum, ac, quod res est, candide fatendum erit, illud ex eâ non probari posse, quod facile sit solvere locos ex illa productos pro Purgatorio. *Posterius.* Confitetur namque Tannerus, idem ex sola eadem non evidententer posse colligi. E. confitetur, id non posse ex ea sola vere colligi. Collectio enim per consequentiam non evidentem, non bonam & necessariam, nō solidam, in contro-

32. vertendo nihili æstimatur. Ut quando Purgatoriū a Papicolis proba-
Matt. XII. tur ex loco, *Non remittetur ei, neq; in hoc Sc.* fatentur ipse Maldo-

91. nat9, formam argumentationis illius inter Dialecticos non esse legitimam,

To. II. de &* Bellarminus, non id sequi secundum regulas Dialecticorum. Quo ipso

sacramen- indicant nauci operam esse, quod ita disputant. Quid? quod Con-

radus Clingius. Minorita quondam Erfordienfis, notanter fcripfit:

* li. I. de $\dagger$ Scriptura Catholica (si e Papali sensu.) intellecta virtualiter probat Fur-

Purg. cap. gatorium: est hoc aperte non exprimat. Negat formaliter ibi continere

VI. *g. gatorium*: eisi hoc aperte non exprimat. Negat, formaliter ibi continetur. Fieri per hoc: negat, contineri virtualiter ex hoc confon-

ri expressisq; verbis: negat, contineri virtualiter aut per consequen-

17. IV. Loc tiam, nisi exponas eam ex sensu & traditione Pontificiæ Ecclesiæ:

Idem. cap. I quæ eadem crambe est, quam tu quoq;, Cornæ, apponis, invitâ cer.

tē pia vetustate, cujus monitu sensus ex Scripturæ verbis efferendus

& erueudus est, non inferendus ex humani ingenii arbitrio. Seque.

reris Lutherū in Disp. Lipsiensi inficiarum simpliciter, mentionem

Purgatorii in Scriptura haberi, quæ stare in contentione posset: aut.

Art. XII. si maxis. Lutheri adversarium. Joh. Fischerum Boff. diserte dicen-

sent. Lubb. sem. quod ex Scripturis Purgatorium probari non poss. 8. Familiae

tem, quod ex Scripturis Purgatorium probari non possit, & similiter
confessionem, quod Scripturis, aut antiquioribus edicet ut malis sit.

contentem, quod Scriptura, quae protervientem adigat, ut, velit nolit,

confiteatur, quod Purgatoriu diligentissimos inquisitores habere latuerit.

Sincerius uterq; de re loquitur. Quin etiam eodem modo, quo alii

In Affert. ex Salmerone modò citati scriptores Pontificii, Petrus a Soto in

Catb. f. 84. eo opponit Scripturam & Ecclesiasticam traditionem, quod, Purga-

Instruct. torium una cum aliis credendum quod sit, non ex illa perspicue pos-

facerd. I. sit cognosci, sed ex hac: monet insuper, auctoritatibus scripturae, quae

De Puro. a Doctoribus afferri solcant. utendum non effead probandum Puro.

Възстанови външния видъ, именуемъ поименованъ Руб-

gato-

gatorium, quod sint minus apertæ, minus efficaciæ: quibus quippe (talsò tamen) advertamus saltim hoc indicari, quod ex certa fidei regula, (Rom. Ecclesiæ intelligit itidem traditionem,) credamus. Ex quibus evidenter elucescit, sinistro iudicio mihi a te impingi sophisma improprium. Est namq; argumentatio a negatione, modi proprii ad negationem ipsius rei, si quis infert: *Fatetur, rem e sola Scriptura evidenter non deduci posse: E. fatetur, eam ex sola ipsa non deduci posse*: sicut si quis inferret; *Cornæus fatetur, Muhammedismum ex ea sola evidenter deduci non posse: E. fatetur, eundemmet ex ea sola non colligi posse*. Odi egomet quidem & sophistas & sycophantas. Erfurtitarum tamen nunquis alius ineptierit arguendo, ipse videris.

CAPUT V.

Contra capitis III. Sectionem II. agitur de Thuanò, ac de Cottono, cum Diabolo collocuto, quo pacto Purgatorium ex Scriptura probari posset.

CORN. In Cottonum non minus peccasti. *Hog.* Hoc solum breviter de ipso th. IV. memoravi: *Equidem Pet. Cottonus, ejusdem familia monachus, anno IV. hujusce sæculi, brevi post Colloquium illud, puellam Adrianam Fraxin eam, a Diabolo obsessam, Lutetia præmissis exorcismis, interrogavit, ex quibus dictis Biblicis Purgatorium & invocatio SS. valide demonstrari possent, Thuan.* Nondum verò facti sumus certiores, quid didicerint monachi ex istius Spiritu. Ita ergo Thuanum citavi, qui rem rescivit atq; retulit. *Corn:* Scilicet 1. falsi toties convictum, 2. Catholicis ac Jesuitis præsertim infestum, 3. Pseudotheologum, 4. a *Job. Baptista Gallo* Jcto graphice depictum. Non legisti *Anti-Croci*um Cornæi? Ex eo facile intelligas, quid Thuanò de Cottono scribenti fidi possit aut debeat. *Hog.* Atqui 1. falsum, cujus a quoquam unquã Thuanus in rerum gerendarum narratione convictus fuerit, quodnam est? 2. Si Rom. Pontificum tam studiosos nonnullos, ut pacem publicam turbaverint, divinaq; & humana jura violaverint, non ex animi eorum sententia collaudavit, sed res vitio actas candide recensuit, ab assentandi lue integer cò, commendatiore semper sibi habuerunt, qui nò iniquè rem æstimaverunt Extat Apologia adversò obtrectatores ejus, libris in quos de vita sua vir ipse illustris edicit, *Libertatis ego nimia, verig, quod acer*

33.

li. 12. Hist.

34.

Ac-

15.

cap. V. O. V.

p. 72.

36.

Lib. CXIV.

*Assertor fuerim, vitiorumq; horridus osor, Et Roma & nostrâ passim tradu-
ducor in aula &c.* Ita orditur libro V. Quam si minus sufficit legisse
alicui, partium studio dementato: eat ad Anticyras, per nos licet.
3. Regius fuit in sanctiore Consistorio consiliarius, inq; regni supre-
mo Senatu Præses, non Theologus: Religionem tamen Rom. Ec-
clesiæ amplecti se constanter, semper professus. 4. Tenebrionem
autem, quem laudas, Joh. Baptistam Gallum graphice depinxit Lute-
tia. Extat *Sententia Prætoris Præfectura Parisiensi adversus famosum libel-
lum inscriptum, In Jac. Aug. Thuanii Historiarum libros Notationes, au-
ctore Joh. Bapt. Gallo, anno clcccl XIV. promulgata.* Notum faci-
mus, quod hodie postquam ad nos retulit Regius in hac Curia Procura-
tor, postremis Francofurtensibus nundinis quosdam hujusce urbis biblio-
polas adtulisse famosum libellum, inscriptum, in Jac. A. Thuanii &c. im-
pressum Ingolstadii anno præsentis clcc XIV. apud Elisab. Angermayri-
nam, nos, viso dicto libello & conclusionibus dicti Procuratoris regii, dici-
mus, quod dictus liber, quia perniciosus est & multa continet seditiosa ad-
versus tranquillitatem publicam, pacificatoria edicta, ac deniq; plenus est
imposturarum & calumniarum adversus magistratus regios, suppres-
sione damnabitur, &c. Habetur sub finem librorum de vita ejus, Par-
ti quintæ Historiarum adjectorum, una cū Programmata apologeti-
co, quod ita incipit, Nescio quis fanaticus Joh. Bapt. Galli nomine sese
nuper involvit, æstroq; Satânico percitus calumniarum & mendaciorum
virulentissima rabie paginas aliquot infecit. — Intus autem convitia,
impostura, techna omnes sycophantica ad optimi viri famam, scilicet, la-
befactandam flagitiosissima conjuratione conspimant. Finit. Sciunt
Franco - Galli, quod Baptista Gallus obstinata vesaniam pernegat, Thua-
num Catholica fidei tenacissimum, & Ecclesiæ Rom. quam SS. Apostoli,
Petrus & Paulus scriptis & sanguine suo consignatis fundaverunt, religi-
osissimum esse cultorem, qui, vel tantum ab ea recedere, summum semper
esse nefas existimaverit. Apage gallinæcum istum detestanda protervia
Gallum, de sterquilinio suo margaritam contaminare gestientem. Va illis
rabulis, qui suo patrocinio turpem inficeti Galli cantum excitave-
runt! Cui tuum consonare Anti - Crocium, facile suspicor, tamen si
nondū vidi. Obpono interim ipsi Theodori Thummi Disputationem de
Papa Antich. magno. Corn. Contra Jesuitas Thuanus intestabilis est te-
stis. Hog. Id verò non miretur aliquis citra causam. Equidem Thua-
nus recitat, A. 1565. Torquii in conventu confirmatum fuisse, a Jesuitis

in Gallia profugis plebanos, suae doctrinae addictos, in pagis passim institutos, ut dioecesanos procerum Evangelicorum subditos in dominorum perniciem, promissa impunitate, concitarent, uxores etiam ad maritos necandos ab iisdem sollicitari. Idem vero & vicissim refert Lojolarum li. CXXIX. coram Rege Franciae supplicum verba: Ne memineris, Domine, aut rationem habeas eorum, qui pauci ac privatim minus considerate per zelum dicto vel facto peccaverunt: sed quod membrum privatim peccavit, luere equitas nequaquam patitur &c. Ipsam totius sectae tuae ejectionem ex regno Franciae, a regni Senatu A. c. 1594. imperatam, quod sicarius, Joh. Castellus, id ab eadem edoctus, Regem Henricum IV. cultro petierat, memorat quidem Thuanus itidem. Sed non li. CXI. minus ejusdem restitutionem, regio indultu factam post decennium, recenset. Neque solas invectivas Senatus supremi & Academiae Parisiensis adversus eandem, verum etiam apologeticos illius exhibet suis locis. Omnia candidè, liberè, & historicà fide. Displicet, rejici a te, quod testatum in Socios tuos Thuanus reliquit, admitti verò, (quod spero,) siquid pro iisdem ab uno alterove dictum narrat. Quare intestabilem esse illum contra eos inquis, quibus siquid gratum annotavit, laudas? Siccine inviolabilis & sacrosancta est Societatis tuae majestas, ut viro incomparabili memoriae tradere, quod cum tota Luteria ipse non ignoravit a theologo ejusdem patratum fuisse, aut mihi quiddam ex ipsius libris Vestrae parti obponere, non sit permissum? Quale est Cottoni inquisitio de Purgatorio apud mulierculam obsessam.

Corn. Esto: Cottonus ex spiritu maligno, qui faeminam infederat, rogarit, ex quo potissimum Bibliorum loco Purgatorii fides valide demonstrari queat: quid amabo inde? aut quid demum conficies? Cottonum imprudentem fuisse aut nimium curiosum, aut rei ignarum? Hog. Aut ignarum vel dubium saltim, aut certe turpiter curiosum. Quare alias rem sciscitatus fuisset ex magistro malo genio? Corn. Bene quidem. Sed quid hoc ad caput rei, qua de litigamus? Hog. Ostendo, tanti nominis Papistam ignarum, ubi in confirmanda fabella de Purgatorio potissimum pedem figeret, aut saltim temerarium consuluisse quidè capitalem humani generis hostem astutissimumq; impostorem. Corn. Quid verò, si ego tibi ostendam hoc Cottoni factum, si factum quidem est, stultè prorsus hic & in hac causa a te adduci? Hog. Stultè? stultus sum, si credam, stul-

38.

39.

40.

te, atq; hic & in hac causa, ut in cæteris, nugacule. *Corn.* Atqui ego homo *nibili* siem, nisi ostendam. *Hog.* Prorsus, ut *P. Curtium N.* dixi. *Corn.* Audi sodes. Ad probandum, quod Cottonus senserit, non posse ex Scriptura probari & demonstrari Purgatorium, stulte affertur illud Cottoni ejusdem factum, ex quo rectius colligas, Cottonum sensisse, posse valide demonstrari Purgatorium. Atqui ex facto Cottoni rectius colligas, illum sensisse, Purgatorium ex Scriptura posse valide demonstrari. E. illud stulte a te affertur. *Hog.* Major vera de evidente & bona collectione. *Minorem* nego. *Corn.* Valide demonstro. Qui homo sapiens serio & ex animo quærit, ex quibus Biblicis dictis validè illud demonstrari possit, is sibi certo persuadet, Biblicis dictis valide demonstrari posse. *Hog.* 1. Non est propositio *κατὰ πάντος*. Enimverò probationis rei cujuscumque e sacris indagatione quidem, si ex ipsis sacris, nedum si ex Spiritu mendace fiat, causa necessaria aut unica est certa persuasio, quod res e sacris probari possit. Nam evenit, ut etiam argutus aliquis, si quod *εὐεργετα* apud animum tenet, evolvat litteras sacras, periculum facturus, numquid pro confirmanda opinione aliquid reperire possit, etsi nondum secum statuatur, probari eandem inde posse. Ita Præadamitarum scriptor primùm errori documentum quæsit in Scripturis, non quod certò persuasus, sed quod expertus duntaxat fuit, an aliquid elicere ex illis quiret, eò tantum conjectura aut spe inductus, inani licet. Numquid vides *ὁφίσταται τοῦ οὐκ αἰτίου, ὡς αἰτίου*; *Corn.* Probo Majorem. Nam qui ex animi sententia quærit, quod fieri non posse autumat, is homo palam desipit. *Hog.* Id concedo quidem: nego autem inde sequi *Majorem*, quæ tibi erat probanda. Non valet, inquam: Qui serio quærit rem ibi, ubi tamen putat eandem se non reperturum, desipit: E. Qui serio quærit demonstrationem Purgatorii per dicta sacra, certo persuasus est, nisi desipit, se ibi eam reperire posse. Ad illam enim serio quærendam in sacris scripturis moveri potest, etsi non firma rei persuasionem, incertam tamen conjecturam curiosoq; studio conquirendi, aut exemplis aliorum, quos videt aliqua dicta huc citasse. 2. Præterea ne quidem in ipso codice sacro Cottonus scrutatus tum fuit, unde Purgatorium valide probaret, sed in Fraxinea. Propterea etiamsi Majorem, limitatam ad scrutinium in ipsis Bibliis, concederem, quod, qui sapiens serio in iisdem inquit idem, certo sit persuasus, id inde valide

demonstrari posse: ipso nihilo tamen minus est hoc, quod hic & in hac causa pro Cottono a te inferri poterit. Quid enim subsumis Cornæ? *Corn.* Atqui Cottonus, vir limati iudicii, eoq; ingenio, præditus, ut a sapientissimo Galliarum rege in patrem spiritalem, animiq; moderatorem adlectus fuerit, sedulo ac serio anquisivit, quibus Bibliorum dictis Purgatorium valide non probari tantum, sed adeò demonstrari queat. Vos dicitis. E. Cottonus sibi certo persuasit, ex Biblicis dictis Putgatorium non probari tantum, sed demonstrari posse. Quid nunc? tandem agnoscite delirare, & asciam propriis cruribus illidere? DispuDET? Profecto causam, cur dispudeat, habes. Tam foedè in hoc flagitii genere tui peccant, ut vix intelligam, stupori an pravitati adscribere debeam. *Hog.* Quæsisisse illud Cottonum quidem dicimus, at non in ipsis litteris sacris, sed ex Diabolo: quem adjuraverat, sibiq; certo persuaserat novisse dictum aliquod rei dubiæ suæ probandæ idoneum: Quamquam fors id temporis ipsemet fluctuabat, imaginatus sibi antea solitâ monachorum consuetudine, dari in sacris lignum, ex quo Mercurius confici posset. Certè, eum tunc non certo fuisse hoc persuasum patet inde, quod intermiscuerit quæstionem de probandis Purgatorio & invocatione SS. multis aliis, quas penitus ἀνεξεργαστοὺς humanis ingeniis iudicabat, ideoq; animum sibi sumserat discendi eas viâ præternaturali ex spiritu cacodæmone, quò abstrusiorum rerum talium nova ac singulari notitia ipse evaderet, Theophrasti Paracelsi instar, πολλῶν ἀνταίχιος ἄλλων. Ita quæsit Fraxineam, *quomodo arca Noë animalia capere potuerit: an serpens ante Adæ lapsum incesse rit pedes: quandiu angeli mali fuerint in calo: quantus ipsorum esset numerus: quandiu fuerint Protoplasti in Paradiso: ubinā hic situs modo esset: quando Calvinismus eradicandus foret: quisnam Rex cacodæmonum: quo pacto firma pax inter Hispanos & Francos conciliari quiret, & hujuscemodi complura, quæ norat humana sagacitate nondum perspecta esse. Talis itaq; eidem tum visa quoq; fuit quæstio de Purgatorii probatione Biblica; & apparet sane ex isto ejus facto conscientia cauterium, quo Theologi Pontificii in confirmandis dogmatis suis laborant. Sive enim inspiciantur Cottoni Institutiones theologicæ, sive Conciones de præcipuis fidei articulis: quàm parvus cernitur a testimoniis sacris utriusq; Testamenti etiam solius, distincta ab iis Ecclesiæ auctoritate, in Purgatorio asserendo? In-*

41.

42.

43.

cōc. XLIX.

p. 394.

44.

concionibus A. cōc. XVII. proculis, annisq; XX. ante, & quod excurrit, habitis dixerat. *Doctores Catholici MULTA e sacris litteris deprompta & a SS. Patribus approbata in Purgatorii assertionem producunt loca imprimis notabilia.* Dehinc verò ut ventum est ad dæmonem, non ambiguè indicavit, ne quidē unum testimoniū Biblicum notum sibi met esse, cui fidi posset satis, tentavitq; erudiri a nequissimo impostore, quem in exorcismorum pistrino diris exagitaverat modo modis, ut carnufex. Pone tamen, etiamdum persuasum ei fuisse, extare murum Purgatorii aheneum in scriptura: Thuanus tamen prodidit censuram gravissimam, quam Cottonus Parisiis incurrit eo nomine apud cordatiores, qui, dum pythoniā sedulo ac serio anquisivisset, dixerint, admisisse eundem *scelus expresso DEI verbo prohibitum, & extremo pœnarum genere in Cananæ gentibus vindicandum.* Quantumcunque versatile ergo caput alioquin fuerit, sibiq; & Regi sapere visus, profecto desipuit hic & in hac causa, sive ex ignorantia, sive ex curiositate fecerit. Regem ipsum in occulto rem minime probavisse, & Ronio, ut Cottoni autographum, quod ei exhibuerat, nulli alii daret, enixe imperasse, & evulgatum indoluisse, historicus refert: in qua re filius Patrem suum spiritualem prudentia superavit, quem tamen sui animi moderatorem constituerat. Quid nunc? tandem agnoscis stulte te delirare, Cornæ, & asciam propriis cruribus illidere? DispuDET? profecto causam, cur dispudeat Cottoni calvæq; ejus excusatiunculæ, habes. Quare, Thuani me pudeat, non habeo: ex quo, quod tuus ille patravit, allegavi fide, qua par est. *Corn.* Immo fœdè in hoc flagitii genere tui peccant, ut vix intelligam, stupori an pravitati adscribere debeam. *Hog.* Quod genus obsecro intelligis? calumniam? cedo exemplum nostræ, si stupidus pravusq; non ipse es. *Corn.* Nuper incidi in libellum, a quodam *Job. Dorscheo* concinnatum, hau quā immaniter in hoc genere stolidum! O dedecus ac propudium, dicebam, libri! Ubi sumus? ubi mens? ubi ratio, Prædicantes, vestra? Multa per omnem vitam vidi nugamenta chartis illita. Verū majorem ineptiam & stoliditatem & vācordiam non vidi unquam, quā qua Dorscheus audeat S. Thomam Aquinatem, Doctorem angelicum & Archi — ut sic dicamus — Papistam Confessionis & confusionis Augustanæ testem & probatorem facere. Credo, nec angelos ab hoc homine deinceps securos fore, quin, ubi insa-

fanire occēperit, ad illum modum diabolos illos faxit. Verū expectet paulisper homo ille mirificus. Erit, qui fronti infrunitæ cappa meritum inuret. *Hog.* Ipsus doleo, virum illum, paucis ab hinc mensibus, angelorum coetibus post placidam mortem inferatum, non superesse amplius libro suo ab insultu, quem leoni mortuo minitaris, vindicando, siquis fiet. Vulgo dicuntur *ῥῆμα καὶ πῶς καὶ πῶς*: & ista quidem nunc mihi occurrunt, Kottonus, Kornæus & Kurtius. Quartus si prodierit, idq; in Dorscheum: *καὶ πῶς καὶ πῶς* vicissim qui eum faciat, notatumve nigro theta, fortassean non deerit. Saltim unum adjicio. Thomas si angelicus fuit, si archipapista, si sanctus: Cottonus Diabolicus fuit utiq; Papismi dedecus, impurus, immaniter stolidus, propudium monachi. Illum Sorbonistæ, Thuanō narrante, urserunt docuisse, *non licere adjurare demonem, ut per eum aliquid discamus*: hunc ergo concludere veritatis amore non ductum fuisse, quod eam a patre mendacii fuerit sciscitatus. Redeamus ad nostra. *Corn.* Si ita placet, redeamus. *Hog.* Quod horētum forētum sit.

CAPUT VI.

Capitis Cornæani IV. Vestibulum diruitur, una cum

§. I. de locis S. Augustini super

I. Cor. III. v. 15.

HOGEILIUS, Statuitisne adhuc Papistæ vos Purgatorium e S. Bibliis probatum dare posse? Ecquid rescivisti forsā, ad quæ oracula Cottonus ab Hadrianæ hero remissus fuerit? Cedo. *Corn.* Immo statuimus, & validè illud S. Scripturæ oraculis asserimus. *Hog.* Pape! Quibus? *Corn.* Legisfes Gregoriū de Val. Becani *Manuale*, Jac. Tirini *Indicē*, Bellarminum, qui ex Test. tam vetere, quā novo probat. *Hog.* Quibus ergo ex locis? *Corn.* Ex vetere, *II. Macc. XII. Tob. IV. I. Reg. XXXI. 13. II. Reg. I. 12. Psa. XXXVII. 1. Psal. LXV. 12. Esa. IV. 4. IX. 18. Mich. VII. 8. 9. Zach. IX. 11. Mal. III. 3. & ex N. Test. Matth. XII. 32. I. Cor. III. XV. 25. Matt. V. 26. & Luc. XII. 59. Luc. XVI. 9. XXIII. 42. Act. II. 24. Phil. II. 10.* Atq; hæc omnia e scripturis sacris petita argumenta Cardinalis ita validè contra omnes Heterodoxorum evasiones communivit, ut non intelligam, qua ratione dici queata vobis, Purgatorii nullam prorsus in Bibliis extare mentionem. Etsi enim vox Purgatorii nullibi expressa

reperiatur: res tamen sine dubio apertè satis indicatur. *Hog.* Audio equidem. Sed nos omnia omnium Scriptorum tuorum, & istorum, & quotquot usquam terrarum vel scholæ, vel coenobia alunt, argumenta, cum ex uno, tum ex altero Testamento in speciem depromta, negamus, ne Cardinali quidem tantillum credentes cedentesve: qui quippe tam papyræ, quam tu, τὸ καυχήσιον suum firmavit, ut non intelligam, qua ratione dici queat id adversus evasiones nostras satis communiisse. Negamus, inquam, ex locis illis, quoad vel nomen, vel rem, ipsum verè probatum a vestris unquam fuisse. *Corn.* Nempe per meram animi obstipi lubidinem negatis, nunquam ita acturi, si rectæ rationi apud vos locus foret. Quid enim putas? An S. Augustinus, Christianorum, quot unquam fuerunt, maximus, sacras litteras earumq; verum sensum non percepit? *Hog.* In omnibus textibus? semper? Hæc responsio mea generalis. Neq; tute, *Cornæ* mi, dices. 1. Ecce *petram*, *Ecclesia* *XVI. v. 18. fundamentum.* Hanc Augustinus ait sæpius se dixisse esse Christum, quum tamen prius autumasset Petrum ita dictum. Dormitavit utiq; alterutra interpretatione. 2. Hac in ipsa Purgatorii controversia Cardinalis, quantuscunq; doctor Hipponensis is fuerit, satis illustri tamen exemplo docet, licere in expositione S. Scripturæ quandoq; ab eodem discedere, dum in quinq; difficultatum, quas reperit in loci *I. Cor. III. 15.* enodatione, in singulis Augustini sententiam & proponit, & refellit aut deserit saltim. 3. Quid? quod quinq; expositiones de *fundamento*, quod ibi Paulus commemorat, ex eodem & aliis Patribus adlatas, suæ, ne unius quidem Patris suffragio roboratæ, postponit. 4. Nihil dicam, quàm ægrè cum vestrate theologia Episcopo illi prisco conveniat de *predestinatione*, *peccato originis*, *parvulorum non baptizatorum poena*, *infidelium operibus*, *caussa divortii*, *meritis operum*, *Rom. Episcopi jurisdictione*, aliisq; rebus. 5. Audebis, spero, nunquam sequelam probare hanc: S. Augustinus dictum hoc sic interpretatus est: *E. iudicio ejus standum.* Enimvero prohibet *lib. III. de* illic ipsemet, dicens: *Noli meis litteris, quasi canonicis scripturis, inservire.* Sed tamen rogo: cur Augustinum hic adeo commendas? *ti a. Dislin.* *Corn.* Atqui ille ex sacrarum litterarum lectione & piaculares post mortem poenas, & preces pro vita functis didicit. *Hog.* Magni mihi est Augustinus. Quod si ostendas, eum in scripturis poenas Purgatorii ejus, quod vos Romanenses creditis: agnovisse rem maximam

xumam faxis. *Corn.* Faxo, audi. Edocebo rem quinque ipsius testimoniiis. *Hog.* Respondebo vicissim jam de singulis.

CORN. *Primum* illud. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neq;* 47.
in ira tua corripias me, ita exponit Augustinus, ut prius equidem de *in Psalm.*
 damnatione æterna, posteriùs de punitione post mortem tempora- XXXVII.
 ria capiat. *In hac vita*, inquit, *purges me, & talem me reddas*, cui jam
emendatorio igne non sit opus. *Hog.* Inscriptisti locum istum tuo
 Muro quoq; superius: ubi quid senserim contra, memento. Sup. cap. I.

Corn. En alterum! Idem *Isa. IV. 4.* & *Mal. III. 3.* exponit 48.
 de poena Purgatorii. *Hog.* Verum sane: sed perspicuè loquitur. *li. XX. de*
 de extremi iudicii igne, (ut monebam itidem *cap. I.*) expurgatorio, *civ. D. c.*
 quod ad quosdam justos, (ut ibi autumat,) exploratorio verò, quod XXV.
 ad omnes: quæ & Lactantii, Basilii M. Hilarii, Nazianzeni, Am-
 brosii, Chrysostomi & aliorum veterum opinio erat. Certè eundem
 in modum utrumq; Propheticum oraculum explicat de purgatoriis
 quorundam poenis in illo iudicio: unde *cap. seq.* disertè vocat *Pur-*
gationem in immortali carne. Quid ista verò ad animas? nisi fors
 carneæ fiant in ingressu vestri *καυτερίου*, quemadmodum vituli-
 na caro, si quando Quadragesimæ tempore raptim per aquam duci-
 tur, admirabili transubstantiatione nonnullis Papistis creditur su-
 bitò transire in eximium carpionem, carnis naturâ exuta, ne jeju-
 nii divinam disciplinam violent. Ad tertium flecte. 49.

C. Itē eò intelligit illud *Math. XII. 32.* *Hog.* Sane unio loco ait: *li. XXI. de*
Facta resurrectione mortuorū, nō deerunt, quib; post poenas, quas patiun- C. D. cap.
tur Spiritus mortuorum, impertiatur misericordia, ut in ignem non mit- XXIV. *&*
tantur æternum. Neq; enim de quibusdam veraciter diceretur, quod *li. VI. in*
 non eis remittatur neq; in hoc sæculo, neq; in futuro: nisi essent, *Julia. cap.*
 quibus etsi non isto, tamen remitteretur in futuro. Postquam tamen *V.*
 loco posteriori postea eadem repetens, itidem scripserat: *Et peccata*
quidem nulla remittuntur in regno: sed si nulla remitterentur in iudicio
illo novissimo, puto, quod Dominus non dixisset de quodam peccato:
Non remittetur, neq; in hoc sæculo, neq; in futuro: quando sibi re-
mitti sperabat latro, qui dicebat: Memento mei, quum veneris in re-
gnum tuum: notabis, mox addi: *De qua re quoniam profundissima*
questio est, non est modò precipitanda sententia. Indicat, se modò ita 50.
 opinari incerto animo, nec velle, ut habeatur pro immota sua sen-
 tentia, quod non satis rem perspexerit. Quodq; magis observari
 velim

velim, Augustinus sperat, die novissimo demum remissa iri peccata nonnullis post poenas, quas eousq; passi fuerint. Et quia nullibi piis animabus prædicit post mortem poenas, diem judicii antecessuras, sed solas impias apud inferos torqueri docet: lequitur, veniam eum sperare pro aliquibus malis spiritibus humanis, usq; ad novissimum diem prius in poenis jacituris, quod iisdem peccata eorundem, utiq; mortalia & æterno igne digna, condonanda tandē sint die extremo. Quæ opinio quantum distet a tua fabula, Cornæ, Curtio tute tuo significare poteris ipse. 1. Istorum poenas facit quidem temporales, non tamen purgatorias. 2. Remissum iri eas cum peccatis vaticinatur die judicii demum, non citius. 3. Malis eos accenset, non bonis. 4. Putat, nihil asserit.

51.

li. L. Hom.
hom. XVI.
& in Psal.
XXXVII.

Age ad *quartum*. Corn. Idem illud Pauli I. Cor. III. *Salvus per ignem*, de Purgatorio explicat. Hog. Demonstra prius, homilias illas 50. non esse *ὑποβολικαίων* partum. Lovanienses ajunt. Possevinus in Indiculo Possidii non reperit. De eo, quod disservit exim⁹ Doctor in cit. psal. actum jam fuit plus vice simplici. Intellexit ibi, nec minus & citata homilia, (si scripsit), ignem purgatorium, sed non alium, præter arsurum die demum judicii qui non est, quo de disceptamus. Perge ad aliquid, quod faciat ad rhombum.

52.

lib. de cura
pro mori
ger. ad
Paul. c. I.

Corn. Agnoscit factum judæ Mach. ex li. II. Mach. In Machabæorum, inquit, libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium. Sed et si nunquam in veteribus scripturis omnino legeretur: non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas. Ubi in precibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funditur, locum suum etiam habet commemoratio mortuorum. Quid nunc videtur? Hog. Ergo Augustinus & Purgatorium ignem vestrum & preces vestras piaculares pro mortuis ex Bibliis hausit? Corn. Ita. Hog. Ergo doctrinam vestram pro dogmate fidei habuit? Corn. Certò. Hog. Ergo nos in errorum numero, si viveret, poneret? Corn. Ne dubita. Nam li. de her. ad Qu. her. XXII, inter hæreticos Aërium censet. Hog. an quod Purgatorium vestrum non credidit? & a. Nemo hominū in Ecclesia tota Aërii ætate degit, qui de ipso vel voculam audiverit. Alia causa fontica ergo fuit tantæ dicæ. Corn. Hac causa illum ita abjecit, quod diceret, orare vel offerre pro mortuis non oportere. Annon eadē vestra est animi sententia? Numquid dictis, orare vel offerre pro mortuis non oportere? Hog. Non

53.

opor-

oportere simpliciter: nego. Non oportere modo sineq; Papistico: concedo. Augustiniana itaq; ista ultima nos non feriunt. Calumniam de Aëriana hæresi arcent a nobis verba ipsius tui trosculi, P. Curtii N. ingenue fassi, quod Acatholici, (ita de nobis rudit,) ipse *part. I. quæ*
soleant bene precari suis defunctis, dicentes: Consoletur Deus animas eo- II.
rum, &c. Tanti profecto facit hoc, ut fidem vestram, (ut sominatis,) antequam de Purgatorio inde confirmare nugamentum hominis non pudeat. Contra hæretici tuo iudicio sumus, quod pro defunctis non oremus. Asciam hic illidis, tuis an trosculi tui cruribus, nescio. Lege sis *Thesin meam IIX.* In quam ne quidem mutis. *Corn.* Ergo vos Lutheristæ S. Augustino hæretici non estis? *Hog.* Minime gentium. Vos ipsi essetis hæretici, si viveret, Neoromanenses, Papismi, eidem non unquam probati, incrustatores male feriat. *Corn.* O fulmen atrox! ut animum sanè quatis meum? Responde sis iterum. Quid videtur? Augustinus, Doctorum alpha. *Hog.* Erravit tamen interdum non nihil. *Corn.* Biblia sedulus evolvit. *Hog.* Magis, quàm vel tu, vel Curtius. *Corn.* Et Purgatorium ex iis agnovit. *Hog.* Vestrum sane ex objectis a te dictis locis hisce quinque non agnovit. *Corn.* Hodie verò musteus tu Theologiscus, vix semel inspecto S. litterarum codice, andaciter inclamasti, eum de Purgatorio altum filere, Quid hic agat aliquis? aut cui fidat potissimum? Tibine, an Hipponensi illi antistiti? *Hog.* Mittamus nunc, si placet, comparisonem mei cum illo. Satis est, citatis ex eo locis nihil ignis purgatorii vestri scintillare quidem, ut videantur allata a Bellarmino oracula divina ex ejo sensu sensui tuo favere. Adeamus ipsimet Scripturam, & in ea nostro, si possumus, cortice nare tentemus. *Corn.* Sed vide, ut ne in ejus profundo mergare. Nescin' illud antiquum? *In scriptura agnus natat, elephas mergitur.* *Hog.* Mititudine ac demissione ovilla utemur. Ne time. Fare, mi Monache: quid sentis de argumento primo, quod ex Factis Maccabæis pro asserendo Purgatorio depromisti cum Bellarmino vestro?

54.

CA-

L

CAPUT VII.

*De sacrificio Jude Macc. contra Corn. capit. IV. §. 2. & 3.
agitur. An Pontificii confessionem peccato-
rum asserant, necessariam ad salutē.*

55.
*II. Maccab.
ca. XII. 39.
40. 41. 42.*

CORN. Palmarium prorsus & decumanum esse sentio. Lege tu textum. Quid in rem nostram clarius? Orarunt Judæi pro vita functis. Obtulere sacrificia pro peccatis mortuorum. Ipse sacri etiam libri scriptor, (ne tu dicas, ipsum, quid factum sit, referre solummodo,) factum approbat, ac sanctum & salubre appellat. I nunc, Lutherista Erfurtensis, & dice, S. Scripturam de medio inter cœlum atq; infernum loco altum silere. *Hog.* Nimis triumphas, Cornæ, & ante victoriam quidem. Nam primum quidem nos libros Maccabæorum inter Canonicos non habemus. *Corn.* An hoc fatis, ut canonici non sint? quasi verò Lutheristæ ii sitis, qui libros arbitrato vestro ex albo sacro & canonico delere queatis. *Hog.* Equidem absit a nobis id arrogantix. In albo illo nunquam extiterunt ii: idcirco, deleri inde a nobis ipsos, ne suspicare. Esto verò: (seponamus enim quæsitum hoc jam incidens suum in locū.) Esto.

56.

Corn. Quid? non vis amplius de avthentia canonica gemini Maccabæorum libri contendere amplius? Das, esse canonicos, & genuinum Dei verbum continere? *Hog.* Minime gentium. Id verò non esto. *Corn.* Non cedis auctoritati S. Augustini? Non cedis veteri Ecclesiæ? *Hog.* Satis de utroq;: nec cum illo bellum gero, nec cum ista. *Corn.* Quid est ergo, quod liberalius mecum ages?

19.V.

Hog. Sunt e vestris, qui quærunt, nonne tantum fidei debeamus libris his, quantum damus Livio in historia Romana. *Esto.* (scripsi:) *In historicis fide digni sint aequè, ac Livii historia. Nil tamen contra nos eo proficiunt.* *Corn.* Quippeni proficiam? Certe si liber ille verbum Dei continet, evidens est Purgatorii nostri causa. Et quisquis libros Macc. pro canonicis habet, & de Purgatorio tamen dubitari posse putat, is profecto cerebellum aut nullum aut carie exesum habet. *Hog.* Miseret me tui, Cornæ. Tam non bene audis? Libros eos canonicos esse, nondum concessi. In historicis saltem fide dignos esse posui. Mox distinxī narrationem facti Judæ Macc. & scriptoris epicrisin eo de facto dogmaticam. Illa etiamsi sit vera, quam

quàm vera Romuli historia est: hanc tamen, ex qua argumentum depromisti tuum, non ideo sequitur esse itidem veram. *Corn. Deliras.* Nam si liber canonicus est: ergo & scriptor ejus est canonicus. Atqui tu illud admisisti. Quid ergo hic restitas? *Hog.* Non illud admisisti hucusq; . Quid ergo sic sophisticaris? Retuli tantum, quod Judas, accepta clade copiarum ex hoste post direptionem idolei, petierit sacrificium occasione mortuorum. Esto hoc verum. Petierit, idq; valde bene & honeste faciens, quod de resurrectione cogitaret, ut sacrificium offerretur pro peccato perfecte delendo, ita sc. nequid detrimenti militia sua inde amplius caperet. Quid inde redundavit verò ad mortuos? Quid ad te, ut exadifices *Murum* tuum? Immo jam plus dabo. Esto &, orasse Judam & sacerdotes obtulisse pro mortuis, (quem in sensum auctor libri factum illius interpretatus est, etsi perperam.) Duobus tamen modis econtra excepi. Nam *primum* juxta doctrinam Papalem in Purgatorium nullus eorum descendit, qui in delicti mortalis reatu, ante ejus confessionem ex animo contrito atq; absolutionem sacerdotalem, moriuntur, sed ad Orcum pertinet. Occisi verò milites Judæ mortui erant in noxa capitali tanta, quantam incurrerat Achan, idq; nondum idolorum cimeliis ex detestatione sceleris abjectis. E. descenderunt, (quantum homini censere licet,) in Gehennam. Pro damnatis autem Pontificii orandum esse negant. Ergo si orarunt pro illis Judas & Judæi, non orarunt tamen ex lege fidei Papistica, neq; legitima ratione. Exemplis autem sequioribus non judicandum. Ad hæc quid tricaris? *Corn. 1.* Mutilus & deartuas doctrinam nostram. *Majori* tuæ de morientibus in reatu culpæ lethiferæ adde: *Vel nisi contritione, etiam absq; sacramento, labem abstergant.* Negamus confessionis apud sacerdotem necessitatem ad evitandum Orcum. *Hog.* Negas tu? nunc dissimulas foedum tuorum dogma? opinationi Thomæ vestri, (quæ vestra licentia esse videtur,) modò dicis gratia inhæres, qua putat, *confessionem in voto, existentem cum contritione scil. liberare in suppl. p. a poena eterna?* Quid si, vestrapte de doctrina a me patiaris instrui *III. q. X. ex vestræ Ecclesiæ alias usq; adeo deprædicatis miraculis? Cardina-* *art. III.* *lis Petrus Damiani refert de Basso quodam Burgundione, antequam grave quoddam peccatum confiteretur, de mortuo, ideoq; in manus demonum delapso, singulari autem B. Mariæ favore erepto, vitæq; restituto, XIV. quod confessione peccatum elueret: utpote citra quam alias conde-*

[57.

Tb. VII.

Jof. VII.

II. Macc.

XII. 40.

58.

PAG. 323.

59.

V. 40.

V. 41.

60.

natus fuisset. Mirificentiora sunt, quæ ex Papistarum scriptis aliis h. l. adjici possent, exempla alia. Tridentinus ipse Pii IV. Catechismus ait. *Primum docendum est, confessionis institutionem nobis summo opere utilem atq; adeo necessariam fuisse. Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri: quis ignorat, illam adeo vehementem, ac rem intensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine, æquari conferriq; possit? At quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam, ut a paucissimis hæc vita peccatorum venia speranda esset: quare necesse fuit &c.* Urget nempe confessionis sacerdotalis usum necessarium, concluditq; ex Patribus & Concilio Florentino, aditum in cælum aperiri Ecclesiæ clavibus. Quod si verum est: falsum, contritionem vel sine sacramento (poenitentia, cujus partem dicitis particularem, confessionem,) sufficere ad evitandum Orcum. Sic vindico contra te *Majoram* meam. Quid est amplius, quod mustitas? *Corn. 2.* Incertum est, an prædatorculi illi lethali crimine se obstrinxerint. Quid si, enim, uti militare vulgus sæpe rerum divinarum perquam rude esse solet, legem Deuteronomicam ignorarint? quid, si per tumultum memores non fuerint? *Hog.* Ignorassent aut obliti fuissent ignorantia aut oblivione juris, & inexcusabili. Scire enim legem oportebat, neq; oblivisci. Certe historia ait, inventis apud eos *ισχυρατοι* Jamniansium Deastrorum, manifestum factum esse omnibus, istos propter hanc causam cecidisse, justo Dei judicio, horrendum trucidatos. Id quod non evenisset ex culpa levicula. *Corn. 3.* Tum deinde æque est incertum, an in lethali noxa, quam fors contraxerant, e vita decesserint. Quid, si enim, cum, signo pugnae dato, confligendum sibi esse intelligerent, conscientia stimulo ad poenitudinem internam excitati, culpæ veniam exorarent prius, quam fato fungerentur, atq; ita solo poenæ reatu gravati, ad plures eoq; ad Purgatorias flammæ abierint? Ergo tu totus hic erras. *Hog.* Si poenituisset flagitii: abjecissent, ineuntes jam pugnam, *τα ισχυρατα*. Si exorassent veniam: non propter illud cecidissent. Næ intelligendo facis, ut nihil intelligas, sed omni ex parte erres. *Corn. 4.* Demersi sint inferno infimo: nec hoc tamen prohibere debebat Judam ab officio orandi pro illis. Certe nos Papistæ hodieq; etiam pro iis, quos lethalis culpæ compertos fors habemus, etsi eos noverimus absq; sacramentis subito casu oppressos vitam mortalem finisse, & orare, & hostiam Deo litare consuevimus.

Hog.

Hog. Vanâ hoc, ut plurima alia, & temerariâ consuetudine facitis, quoties ita facitis. *Corn.* Nimirum præsumimus, illos singulari divinæ gratiæ ope atq; auxilio, per contritionem intus in animo elicitam, noxarum veniam vel ante, vel sub ipsum vitæ fugitantis exitum impetrasse. *Hog.* Væ tibi, Cornæ! non meministi, Tridenti excommunicatos fuisse, teste Bellarmino, qui *ausi fuerint disputare contra necessitatem confessionis peccatorum omnium mortalium?* *li. III. de poenit. ca. II. §. 1. ib. §. VII. probatur.* Ejusdem judicio multi pereunt ex eo solum, quod sacerdotem reconcilians non habeant. Adeo statuit Ecclesia Rom. confessionis sacerdoti factæ necessitatem ad salutem, nec concedit, contritionem satis esse posse. Vetus porro gnome est, *de occultis non judicare Ecclesiam.* Quantum igitur nostis, tantum judicandum vobis relinquitur. Quos ergo lethalis culpæ compertos habetis, neq; nostis poenitentia ab ea purgatos, ita ut confessi sint ante obitum scelus: quid præsumitis eos Deo placatos decessisse, & idoneos, qui suffragiis vestris juvari adhuc possint? Facitis tantum ad ostendendum affectum misericordiæ erga eos? In promptu est Bellarmini illud. *Licet quidem flere ad humanum affectum ostendendum: at orare non item.* *li. I. de Purg. c. III.* Quorsum enim oratio pro illis, qui aut non essent, aut juvari non possunt? Tandem quicquid vos præsumatis temere de mortuis in peccato mortali: quid hoc ad rem præsentem? *Corn.* Mihi nullum est dubium, quin heros ille Machabæus ad illum prorsus modum cum suis commilitonibus egerit. *Hog.* Quei verò sit, quod nullus de eo dubites? Mihiq; qui nego, quo pacto persuadebis? Vides, quàm incerta conjecturâ vestra argumentatio hic nitatur? Quid, si (ut & hoc adjiciam ex Thesi mea VII.) Judas omisset quidem pro peccato mortuorum, non tamen ut animæ eorum separatæ poenis exolverentur temporalibus, sed ut ipsi in supremo die rediviui comparerent aliquando, a peccati reatu in morte a Deo absolutionem nacti? *Corn.* O superi! quænam hæc væcordia? adeone stupidum Judam herosa facere lubet? Quæso, an Judas existimavit in morte milites suos a culpa solutos, vel non? Si tûm solutos putavit: certo sibi persuadebat rediuvos in die judicii comparituros. E. hoc non oravit. Nemo, nisi demens, sacrificat & orat pro re, quam novit absq; dubio futuram. *Hog.* Ego verò, Judam existimasse, quod in morte absoluti fuerint, non dixi. Nō nego tamē, potuisse eum & putare, quod conversi fuerint in morte, gratiamq; nacti, etiamsi putasset hoc sine ratione, & orare, ut resurgerent in gratia. Nulla hic dementia: nisi veterem quoq; Ecclesiam

li. I. de
Eccl. Hier.
cap. VII.

6.

clesiam demente impudentia accuses væcordiæ. Eam enim pro iis oravisse publicè etiam, quos esse jam post mortem credebant in cælesti requie, tu si negas: perfrixtæ frontis homuncio es, aut parum gnarus antiquitatis Ecclesiasticæ. Disce ergo, Herbipolita, ab Erfurtita. Sic extat apud Dionysium non Arcopagitam. *Didicit antistes ex divinis scriptis, clarissimam divinamq; vitam iis, qui pie vixerunt, pro dignitate justissimis lancibus retribui, oculos avertente divina bonitate & philanthropia a maculis, quas in eis contraxit humana fragilitas. Hac igitur antistes scit promissa esse ex scriptis divinis, qua vera sunt: petit autem, ut ea eveniant, & dentur iis, qui sanctè vixerunt, sancta præmia. Quale est gloriosa & a peccato pura resurrectio e mortuis.* Ira ergo & Judas & potuit putare, eos forte gratiam in receptos esse in morte, & orare pro eorundem beata resurrectione, ignarus penitus Purgatorii. Ita dixi: Est E. minimum fallacia a non distributo ad distributum: *Orarunt pro defunctis, ut sine peccato tandem resurgant: E. orarunt, ut post mortem ex pænis Purgatorii liberentur, aut prius inde redempti, die novissimo prodeant deniq;.* Corn. Miro hic tuam in arguendo & socordiam & imperitiam. Quæso quid hoc est, quod dicis, nos ita arguere? Estne hæc fallacia tua? an falsitas? an distributi & non distributi supina ignorantia? an hæc simul omnia? Hog. Non hæc vestra argumentatio? *Orarunt hi pro defunctis, ut a peccato liberarentur. E. putarunt, liberari eos posse a peccati pænis purgatorii infernalibus: Ibi erat non distributum: hic distributum.* Nonne ejusdem modi est paralogismus, si Judas oravit, (quod suppono,) ut milites resurgerent beati, & a peccatis liberati, inferaturq; vestra hinc opinio, quod Judas oravit, ut a peccatis, in purgatorio liberati, resurgerent? Tibimet verò ipsi si qua dexterior consequentia ex hoc loco est, exhibe age. Corn. Exhibui §. 2. *Orarunt pro vivis functis. E. S. scriptura de medio inter cælum & inferos loco non altum filet.* Hog. Negavi primùm antecedens, quod liber non sit in Canone. Negavi jam & consequentiam. Si ferram colloqui hoc ex loco reciprocare vis iterum mecum: pattiū tuarum erit utrumq; probare. Perge igitur ultra a *σφισμῷ* isto.

CA-

CAPUT IIX.

*Respondetur ad §. 9. de luctu Israelitico pro Saule. Num ex
intercessione pro defunctis recte arguatur status
Purgantium in inferno.*

HOGEIUS. Quodnam alterum argumentum ex V. Test. vel tu,
vel Curtius urgeis? *Corn.* Quod depromimus ex *I. Reg. XXXI. 13.*
Hog. Imperite ex Israelitarum jejunio pro Saule ejusq; filiis Purga-
torium asserere nititur Curtius. *Corn.* Cur imperite? *Hog.* Purga-
torii fundamentum ponit in precibus pro mortuis: harum porro
usum apud Judæos ostendere ausus est ex jejunio eorum pro Saule
defuncto. Negatum a me primum posterius: quod aliud sit jejuna-
re, aliud orare. *Corn.* Nemo dubitet. Sed quid tum? Aliud etiam
est sacrificare, aliud orare. Numquid? *Hog.* Bene. *Corn.* Nos ex
sacrificio & jejunio & precibus, pro defunctis oblatis, diversis licet
rebus, arguimus rectè Purgatorium. *Hog.* Fateor, inde vos arguere
solere. Curtius autem ex præsentē loco, ubi nihil de precibus oc-
currit, sed jejunii solius fit mentio, orationem pro mortuis demon-
strari posse somniat. Diversa verò hæc esse, tute non dubitas. Fate-
beris itaq; ineptire imperitum caput. Tum licet extaret, pro Saule
occiso oratum fuisse: negavi tamen, inde recte argui Purgatorium.
Corn. Quum jea, quæ dixi, pro animis vel ad Orcum detrusis, vel ad su-
peros jam receptis, præstari non potuerint: reliquum est, ut pro aliis,
in Purgatorio adhuc dum detentis, præstita esse credamus. *Hog.*
Nego antecedens. Enimvero orari posse a superstitibus pro i. pie
de mortuis jam beatis, non modò, (quod Pinellus concedit *li. 1. de*
Missæ c. 5.) Missam offerri pro iisdem, ostendi modò ex Dionysio.
Vetus formula est, qua vestra Ecclesia, (etsi sinistra interpres,) adhuc
utitur in Canone Missæ: *Memento, Domine, famulorum famularumq;
tuarum, quæ nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis.*
Ridiculè Bellarminus ad eam notat. *Ecclesia orat pro animabus Pur-*
gatorii. Non enim ille dormit in pace, qui acutissimis cruciatibus *li. II. de*
excarnificatur in igne infernali, nesciens, quando sit redimendus. *Purg. c. IV*
Unde consequitur, non esse diem, quo non infinitis locis singulis
a Misericordiis enorme impudensq; mendacium ad aram deblatere-
tur ad Deum ipsum, dum, animas tales esse in somno pacis, ajunt
in

63.

64.

cap. XII. in solennibus precibus. Notabile est, quod idem Cardinalis sibi objicit 1. Epiphanium, Cyrillum & Chrysostomum, dicentes, *Sacrificium offerri Deo pro ipsis Apostolis, martyribus, Prophetis &c.* 2. Ecclesiae vestrae lectionem: *Summus, Domine, sancta mysteria, quae sicut Sanctis tuis profunt ad gloriam, ita nobis quaesumus proficiant ad medelam.* 3. antiqua Missalia, in die S. Leonis istud habentia: *Annue quaesumus, Domine, ut anima B. Leonis hac proficiat oblatio:* & rursus 4. Chrysostomum, promittentem eroganti eleemosynas pro defuncto filio, fore, ut, *si decesserit injustitia, praebeatur ipsi ad mercedis & retributionis augmentum.* Ad haec autem quae respondet, tenuia sunt. Celeberrima denique, (ut nihil opponam amplius,) vel *Augustin.* citatione vestra evasit S. Monica: quam filius beatam credit, & *li. IX. con-* nihilominus Dei gratiae orando commendat, S. Ambrosii vestigiis *ses. c. XII.* pressis, qui similem in modum pro Valentiniano I. Theodosio I. *cap. seq.* suoque fratre Satyro, in gloriam jam receptis, ad Deum intercedit. 2. *65.* Praeterea de damnatis, quod pro iis etiam orari possit, opinati fuerunt itidem nonnulli veterum, ut Augustinus, Chrysostomus & Prudentius, a Bellarmino loco eodem allegati. Orarunt, temetipso interprete, Judas & sacerdotes pro occisis militibus, qui sane detrusi censentur jure in Gehennam. Eadem ratio est cum Saule *66.* *αὐτοχθονί.* Itaque neque ex sacrificio, neque ex jejunio, neque ex orationibus, pro defunctis oblati, recte arguis Purgatorium, quantumcunque arguas, argutule: quum (ut probavi) veteres precibus suis juvare voluerint eos etiam, quos in coelo jam aut in inferno morari credebant. Jacet haec Muri Papyracei tui pars ingens. Insuper si suffragia ista pro animo ad Orcum detruso praestari recte non possunt, fas non erat, pro animo Saulis orare: qui quippe certo ad inferos fuit detrusus. Quanto ergo errore ex erroneis precibus pro errore Murum exstruisti cum Curtio? Mali corvi malum ovum. *Corn.* Si detrusus fuit Saul, id Israelitis non constitit. Licebat illis pie opinari, noxam lethalem, siquam suscepisset, poenitudine mentis supremam eluisse, & unis adhuc poenis temporalibus teneri. *Hog.* Fama, malum, quo non aliud velocius ullum, violentas manus, quas Rex sibi intulit, sacra pugna victus, tam subditis, quam hostibus, utique subito monstravit. Qui rescivere, judicarunt, eum, abjecta spe in Deo, periisse, fato omnium infidelium communi, praesertim quibus compertum est, quod & confugerit ad Pythonissam. De poeni-

tentia ejus finali quod aliquid suspicatus quisquam fuerit, tibi probandum adhuc est. Purgari deniq; igni animas aliquas, ne quidem id ævi quisquam mortalium extra Ecclesiam opinatus est, nedum Israëlita. Deplorarunt hi tantum una cum Davide Saulis & filiorum occasum, testati animum etiam jejuniis suo more per dies aliquot. *An verò putant Papicolæ (scripsi) omnium, quorum mors deploratur, animas relegari in carcerem Purgatorii? Moriantur ergo & thesi. II: sepeliantur eo modo, quo Jojakim, (si ita placet,) ne ante visionem beatificam sulphure & igne infernali purgentur post mortem: per nos quidem 18. 19. licebit ipsis Corn.* Nisi sepultura asini, quam Papistis insulse ominaris, dignus videri vis, jam vides, quam parum ingeniose hoc argumentum repuleris. *Hog.* Gileaditas jejunasse in signum tristitiæ pro Saulis morte, (ut qui dextros ipsorum oculos atq; libertatem adversus Ammonitas defenderat,) asserunt ex vestris Cardinalis Hugo, Nicol. Liranus, Abulensis, Emanuel Sa, ipsiq; vos eo repellunt. *in b. l.* Aut enim omnes in Purgatorium veniunt, quorum obitus lugetur: aut non omnes. Si omnes: vos utiq; purgabimini etiam & excoquemini lepidis modis in tuo *Καυvernείω*, nisi asininam sepulturam habebitis. Si non omnes: insulse ex jejunio & luctu propter mortē Saulis argumentatus est Curtius pro furno lustrali.

CAPUT IX.

Repellitur Corneus §. 5. de Jairi prece pro filia.

HOGEIUS. Æque insulse idem sic conclusit hoc modo: Jairus Christus rogavit pro puella mortua, ut eam suscitaret. *E. ex Mattho 58. & nos possumus pro mortuis in Purgatorio degentibus orare, ut a poenis absolvantur. Corn. IX. 18.* Quid vitii fodes in hoc argumento? *Hog.* Petitur principium. *Corn.* Principium? Proba amabo petere principium. *Hog.* Tunc, quum Jairus petebat pro filia, illa adhuc in vivis erat, licet morti proxima. *Corn.* Esto. Quid tūc postea? Ergone Curtius petit principium? Sepulcrum Jojakimi meretur hæc consequentia. Eant trosculi tui ad Rudimenta Dialectices, & discant, quid sit petere principium, prius quam alium petiti principii culpent. Supponit Curtius, quod Jairus, ut certum, recte supposebat, & esse, & Christum scire, nempe filiulam aut animam efflasse, aut efflaturam citius, quam ad ædes accessurus foret. Inde

sic arguit: *Jairus rogavit pro puella, quam mortuam existimabant, ut a Christo resuscitaretur. E. etiam nos rectè oramus pro mortuis, quos in Purgatorio detineri opinamur. Hog.* Viden' ut Curtius supponat, puellam mortuam jam fuisse, quando pater pro ea intercessit. Atqui mortua nondum erat, sed adhuc in agone, Marco & Luca testibus, ex quibus Matthæi aoristum Græcum ἐτελεύτησεν, monui exponendum esse. Falsum ergo ex eo, quod falsum itidem est, Curtius probat. Habes nugacem: habes petentem principium. Deinde 2. negavi sequelam. Fuerit enim filiola jam extra vivos, & rogarit parens, ut Dominus resuscitaret. Quid inde? an, quod licuerit tum pro mortuis Christum orare, ut resuscitaret? aut quod adhuc liceat precari eis beatam resurrectionem? Ajo. An quod liceat orare, ut eximantur ex Purgatorio, & quod Christus probaverit modum hunc orandi? Nego. *Corn.* Curtius eo argumento, a minori ad majus petito, intendit probare, licere pro animabus defunctorum orare. Purgatorium autem esse supponit aliunde. *Hog.* Unde verò? certe neq; ex litteris divinis, neq; ex Ecclesiasticis. Argumentum ergo est a baculo ad angulum.

CAPUT X.

Vindicatur contra Cornæum §. VI. dictum Apoc. XXI. 27. Ostenditur, Purgatorium neq; propter venialia, neq; propter lethalia peccata adseri oportere.

60. *Apoc. XXI.* **H**OGELIUS. Sed quæso te, Sophista, qua arte aut quibus potius præstigiis conatur Curtius ex illio, *Nihil coinquinatum intrabit in Hierusalem caelestem*, exsculpere Purgatorium? Ego hic talpa sum. *Corn.* Attamen non est oculis tam acutis hic opus. Arrige aures, & quod non vides, audi, & crede. *Hog.* Ni fraudas sis. *Corn.* Nihil inquinatum teret cælestia limina, nisi prius expurgerur. Atqui omnes nos inquinati sumus. E. prius quàm cælo potiamur, expurgari oportet. *Hog.* Optime. *Corn.* Atqui in hac vita mortali sæpe expurgari non sumus potes, quum subitis casibus occupati, expiationi operam dare nequimus. E. tunc terram inter & cælum suspensis temporaria poena incumbit luenda. *Hog.* Si istiusmodi casus obruat, & sordidatam animam & corpore extrudat, actum est. Non potest jam expurgari amplius. *Corn.* Ita, si labes est mortifera. At si venialis sit, vel poenæ tantum temporariæ reatus, cur non possit

possit elui? *Hog.* Duos ponis casus, vobis communi more, quo Purgatorium arbitramini ob utrumque statuendum esse. I. *Unus* concernit venialia: quem concedo dari quidem. Potest aliquis pie fidelis, quando subrepfit animo ejus motus pravus & inordinatum desiderium, subitanea opprimi morte. Hæc tamē quia fit in habituali pœnitentia atq; fide in Christum Mediatorem, ideo non minus in articulo mortis, quàm ante in vitâ factum fuerat, *sanguis Jesu Christi Filii DEI emundat ab omni peccato* eundem, etiam eo veniali, quod jamjam moriturus forte commisit ex carnis infirmitate. Baptizati enim sumus in remissionem peccatorum, non modò originalis, quod cum reatu inerat nobis ante baptismum, verùm & actualium venialium, in quocunq; postmodum ex fragilitate naturæ incidimus, dum humiliter confiteamur subinde, ac innovando mentem mortificemus sordes, veniamq; oremus in fide in Redemptorem. Proinde fidelis gaudet quotidiana purificatione & justitia cum imputativâ & plenaria, tùm in hæsi va: cui quantum tamen maculæ vetustas carnis adfricat, tantum eadem divina gratia & condonat, & in ipso animæ regenitæ excessu in solidum tollit, quæ prius, dum erat in corpore, quotidianâ pœnitentiæ inspiratione imminuerat. Non hæc nova opinio, non error. Respice, Cornæ, in tuum ipsius caput II. ubi superius temere audacter me delirasse clamabas, quod scripseram, juxta vos nonnullas animas esse in Purgatorio ob reatum culpæ venialis, cum quo e vivis excesserint. Correctio tua erat: *Reatus culpæ, quicquid ille sit, non intrat Purgatorium. — Quisquis ibi est, patitur satis, non culpam elidendo, sed culpæ a Deo condonata supplicia temporalia exhauriendo.* Quare ergo, tui oblitus, cum plærisq; vestratis scholæ nunc culpæ etiam veniali eluendæ Purgatorium ponis turpi inconstantia? Aut hic nimio opere hallucinaris: aut ibi. Igitur, (ut concludam,) hætenus Murum tuum ex fundamento illo, quo vestri Disputatores plæriq; summi & imi utuntur, a peccato morientium veniali depromto, prorsus demolitus sum.

II. Sequitur *alter* casus, qui spectat ad mortificæ culpæ alicujus, hic remissæ quoad reatum pœnæ æternæ quidem, pœnam temporariam. Cujus reatum satisfactionibus eluendum, cum tuis omnibus statuis, post mortem demum. Error certe acatholicus. Ita enim ex Catholicis antiquis S. Cyprianus: *Hortamur, dum facultas adest, dum adhuc aliquid de sæculo superest, Deo satisfacere, & ad veram religio-*

61.

I. Job. I.

62.

Supra cap.

III.

63.

nis candidam lucem de profundo tenebrosa superstitionis emergere. —

Quando isthinc excessum fuerit, nullus jam locus poenitentiae est, nullus satisfactionis effectus. His vita aut amittitur, aut tenetur. — In isto adhuc mundo manenti poenitentia nulla sera est: patet ad indulgentiam aditus. Tu sub ipso licet exitu & vite temporalis occasu pro delictis roges Deum: — venia confitenti datur, & credenti indulgentia salutaris de divina pietate conceditur, & ad immortalitatem SUB IPSA morte tran-

Thesi IX.
bō. LXXV.
in Matth.

64.

situr. Junxi huic S. Chrysostomum, ubi cohortatus similiter ad poenitentiam, minatur: *Quod si modo non faciemus: quum illuc abierimus, nihil nobis ad satisfaciendum relinquitur.* Negat uterq; in altera vita satisfieri posse. *Corn.* Et nos una negamus. *Hog.* Ruit itaq; & istuc τὸν καυτεργίου vestri fulcrum. *Corn.* In Purgatorio nemo satisfacit, neq; adeo potest facere satis. Quisquis ibi est, *patitur satis, non facit satis.* Tua verò hic argumentatio est sophisma ignorationis elenchi, & ad sepulturam Jojakimi spectat. Ignosce sis. Vestrum vobis telum regero. Nescis, bone vir, quid distent *ara nostra lupinis.* Capis vitrum pro margareto, allia pro cepis, rosam pro anemona, facere pro pati: & tamen audaciter pugnis theologicis te ingeris, & rudi manu tela jacis imbellia, ne Papyraceo quidem parieti vulnus datura. Intoleranda est, crede mihi, tua imperitia, & in arguendo oscitantia, quum de rebus fidei nobiscum contendere satagis. *Hog.* Hic tuæ verò & causæ & animi produs malitiam. Concedis, neminem satisfacere posse in Purgatorio pro peccatis. Quanta veritatis vis est, qua confessio ista tibi extorta? Quàm innumeris libris igitur Monachi hætenus tot sæculis mentiti sunt, promittendo satisfaciendi locum etiam in altera vita, sustinendo poenas? Cape ergo tibi hoc, *Si Purgatorium concedendum esset: fieret vel propter venialia eluenda, vel propter mortalium poenam superstitem luendam.* Atqui propter illa non necessario ponendum est, uti vidimus modò. Neq; etiam satis aliquis facere potest in Purgatorio pro istâ, quod nunc largiris. Ergo omnino non est, quod illud concedamus: ὅτι ἐγὼ εἶδε δειξάτω. Ubi jam Murus tuus aheneus? ohe!

65.

Quiritaris iamē, satis eos pati, qui ibi moerentur, etsi nō satisfaciunt: quæ ego nō distinguere noverim præ imperitia. Et credo equidem, (nisi fabulari consueveris,) divinitus eo loci curarier, ne qui deterius ipsis sit, quàm cui pessimè est. At & patiando vos satisfacere divinae justitiæ, una vestrorum vox est: (uti supra monui.) Concili-

um ipsum Trid. docet, quod non solum pœnis sponte susceptis a nobis pro *Sess. XIV.*
vindicando peccatis susceptis, aut sacerdotis arbitrio impositis, sed etiã tem- *cap. IX.*
poralibus flagellis a DEO inflictis, & a nobis patienter toleratis apud DEUM
satisfaciamus. Non inquit: satis patiamur. De satisfactione in Pur-
gatorio annoto saltem ista, quæ jam occurrunt. Lucas Pinellus, tu-
is e sociennis. Sit aliquis condemnatus in annum sufferre Purgatorii
pœnas. Hic tam multas Missas procurare potuit, ut, si confestim dictæ fuis-
sent, subito eum ex Purgatorio liberare patuissent. Jam vero si post an-
num dicantur, isti defuncto nihil prosunt, qui jam per integrum annum
in Purgatorio pœnas sustinendo pro peccatis suis satisfecit. Et: Respondeo,
pro homine vivente tot Missas legi posse, ut peccatis omnibus, pro quibus in
Purgatorio satisfacere obligatus erat, deletis, & debita satisfactione præ-
stita, ex hac vita excedens, recta ad supernam Beccatorum sedem evolet.
Bellar. Ad secundum dico similiter, si is, qui moritur, summo amore do-
leat de peccatis, posse eum eo modo satisfacere pro omni pœna: si autem, *66.*
non sit tantus dolor, debere satisfacere postea in Purgatorio. — Nam *li. II. de*
in isto invenitur facultas satisfaciendi, si non jejunaudo, certe patiando in *Purg. c. III.*
Purgatorio. Viguerius rationes indagat, cur velit DEUS in peccatore
reatum remanere, & ipsum pro illo satisfacere in hoc vel alio seculo. Sa- *in Rom.*
tisfacere videlicet pro peccato vobis est idem, quod solvere pœnas *IIX. I.*
debitas. Ita idem: Locus satisfactionis sive solvendi & expiandi pœ-
nas pro peccatis &c. Neq; hic loquendi vester modus, neq; sen- *in Instit. c.*
sus tibi incogniti esse queunt, Cornæ. Quanta ergo tibi insit & in *XVI. §. IV*
spe effugii vanitas, & in adversario frustra exagitando petulans su- *ver. 27.*
perbia, agnosce sis tandem. Lates post puerilis logomachia de sa-
tispassione ac satisfactione patula carecta, ac in me stridis aliquid de
ignoratione elenchi, Jojakimo, cepis &c. Mihi vero, tu satispassio-
nem, singularitatis studio, & speciem alicujus ἀνγίστειας adfectans,
voces, an vestra cum tota turba satisfactionem, perinde est. Urge-
tis, restare poenam quandoq; exolvendam ad tempus animæ sepa-
ratæ, antequam veniat in caelestem Hierosolymam. Hoc ergo ἐλέγ-
χον mearum partium erat. Opposui itaq; dicta bina Paterna,
quibus spes omnis post mortem demum Deo sic satisfaciendi, ut
elabatur quispiam pœnis, præciditur. *Sophista* est, non probi dispu-
tatoris, ad rem nihil respondere, inq; alterius contemptū fallacia hu-
jus modò, modo illius nomē exclamare. Ac ita quidem se habet ista
mea iterata responsio ad quatuor dicta, II. Macc. XII. I. Sam. XXXI.

(quorsum & locus affinis II. Sam. I. 12. pertinet) Matth. IX. & Apoc. XXI. De reliquis, quæ ex Cardinale tuo laudabas communita ita, ut nescias, qua evadere possimus, jam nihil agam, ut quæ nec tu urges.

CAPUT XI.

Defenditur responsio ad dicta Patrum contra Cornæanum

§. 2. Augustinus num Papista fuerit.

- 67, **H**OG. Vide deniq; amabo, Cornæ, quàm futiliter pugnes, veterem antiquæ Christianitatis auctoritatem pro Purgatorio stare. *Corn.* Quid? vide tu, quàm futiliter eandem impugnes. *Hog.* Videamus uterq; I. Curtius provocavit ad antiquissimam Ecclesiam. Ego prius, quàm excussi speciatim unum & alterum testimonium, quod perceperam ab eodem collaudatū ore, in antecessum monui monitum Cypriani illud, Pontificio quoq; Juri insertum. *Si solus Christus audiendus est: non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putaverit, sed quid, qui ante omnes est, Christus prior. Neq; enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed DEI veritatem: quum per Esaiam Prophetam Deus loquatur, & dicat: Sine causa autem colunt me, mandata & doctrinas hominum docentes.* Quarum e classe etiam dogma de Purgatorio vestrum quoq; esse, ex dictis abunde constat. Hic quid apponis igitur? asteriscum an obelum? *Corn.* Quasi verò, quum veteres illos antiquai religionis præsides ac Patres audimus, Christum non audiamus. *Hog.* Non semper. *Corn.* Christus revelans ejusq; testimonium unica est & esse debet credendi ratio. *Hog.* Optime. *Corn.* Quid verò ipse revelarit ac testatus sit, unde quæso nobis innotescit, nisi per Apostolos, eorumq; in Ecclesia Catholica successores? Nemini nostrum per semet immediate loquitur Christus. Ergo ipse solus immediate & per semet a nobis audiri etiam non potest. Ergo mediate & per alios est audiendus. Per quos autem sodes potius, quàm per antiquissimos primorum sæculorum doctores, qui tempora Christi atq; Apostolorum prius attingentes, ex primævo Christianitatis fonte puriorem fidei & revelationis divinæ undam biberunt? *Hog.* Fateor equidem. Ingens est antiquitatis illius primæ & Apostolis proximioris pondus: & quis eam flocci facit, aut sibimet posthabet, næ ille arroganter delirat. *Corn.* Præsertim quando ex sacris Scripturæ oraculis subnititur, &
- li. II. ep.
III. ad
Cecil.
Dist. IIX.
- 68.

& plurimum est communis. *Hoc*. Pateretamen auriculam tibi parumper velicari, ut propius adtendas ad canonem a me objectum. Supponit, Christum *solum* audiendum. Quid aut quosnam ergo excludit? Sunt illi homines Christo posteriores, eorundemq; consuetudines a Dei veritate, a Christo propositâ, aberrantes, & doctrinæ ad divinum cultum humanitus adinventæ. Post Christum autem docuere utiq; non Apostoli, qui quippe ab initio cum Domino fuerunt, Joh. XV. ult. sed eorum discipuli & successores in Ecclesia Catholica. *His exclusis*, itaq; ait Cyprianus, ipso rum in et non infimus, *solum Christum audiendum esse*, cum obligatione scil. ad fidem & obedientiam, tanquam magistrum indeclinabilis veritatis. Isti ergo, siquid in religionis causâ protulerunt feceruntve, quod ille non iussit, neq; protulit, audiendi nequaquam sunt, quotcunq; in illud conspiraverint, & quantumcunq; antiquai consuetudinis dogma legantur inculcavisse, sed rejiciendum est in numerum humanarum traditionum, quibus frustra Deo servitur. Exemplo res illustratur ex eadem Cypriani epistola. *Quamquam sciam*, (incipit,) *frater charissime, Episcopos plurimos, Ecclesiis Dominicis in toto mundo divina dignatione prepositos, Evangelicæ veritatis ac Dominicæ traditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Christus Magister & præcepit & gessit, humana & novella institutione decedere: tamen quoniam quidam vel ignoranter, vel simpliciter in calice Dominico sanctificando, & plebi ministrando non hoc faciunt, quod Jesus Christus, Dominus & Deus noster, huius sacrificii auctor & doctor, fecit & docuit: religiosum pariter ac necessarium duxi, de hoc ad te litteras facere, ut, si quis in isto errore adhuc teneatur, veritatis luce perspectâ ad radicem atq; originem traditionis Dominicæ revertatur.* Refert, antiquai etiam illius Ecclesiæ episcopos quosdam decessisse a Christi præcepto Eucharistico humanâ ac novella institutione: revocatq; se & omneis ad Christum solum, in scriptis Evangelicis & Apostolicis infallibiter loquentem, quas etiam Cæcilio hac in epistola proponit. Eadem vita ingrediendum nobis est hodie. Equidem si veteres illos audimus cum divinis litteris loquentes, Christum audimus: non autem, si loquuntur aliquid absq; illis, aut iisdem abutantur. Optime Augustinus: *Neq; quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum & laudatorum hominum, veluti scripturas Canonicas, habere debemus, ut nobis non liceat, salva reverentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum Scripturis improbare* atq;

69.

70.

epist. CXI

71.

atq; respuere, si forte invenerimus, quod aliter senserint, quàm veritas habet, divino adjutorio vel ab aliis intellecta, vel a nobis. Unde verò intellecta? Sane Christus immediatè nemini nostrum loquitur, ut dicebas: ergo mediatè & per alios audiendus. Per quos autem? An per nullos potius, quàm per SS. Patres, quos nominamus primitivæ ecclesiæ doctores? Sic aistu quidem: non ego Substituo in horum locum Evangelistas & Apostolos. Quibuscum qui loquitur, etiam si novellus, etsi solus sit, myriadi vel antiquai Ecclesiæ est antefereendus in causa fidei. Fraudeis itaq; & officia tuæ nunc patulæ sunt, dum videri vis concessisse, quod solus Christus sit audiendus, neq; minus obstrictos alios cupis ad veteres quoq; doctores audiendos: quasi fieri nequeat, quin Christus per eos loquatur, & Apostolis auctoritate non multo sint inferiores. Liquet vel ex Bellarmino, quantum error de Purgatorio ultimi diei veterem Ecclesiam sæculi IV. & V. pervaserit, quem tamen respuitis ipsi etiam Papistæ. Non ergo vox quælibet, quæ Dionysii, Origenis, Tertulliani, Augustini & similibus esse legitur, Christi est. *Ad legem & Testimonium!* Esa. VIII.

libro II. de
Purg. c. I.

72.

Tb. XI.

Veruntamen II- fac, Christum audiamus, si audimus Patres Itane verò res habet hac in quæstione, ut Patres vobis adstipulentur? *Corn.* Ita. Veteres illi, *Dion. Orig. Tertul Euseb. August. Theodoretus* doctrinam de postuma animarum corpore solutarum expiatione ex verbo DEI, tum tradito, tum scripto, hauserunt, haustamq; scriptis suis ad æternam posterorum memoriam consignarunt. *Hog.* Nego, nego utrumq;, & quod hauserint inde, & quod consignarint. *dei & ov. Corn.* Quam, malum, stultum est, nos, heri prognatos homunciones, supra verendos illos in fide majores nostros sapere velle? eorum dicta nimis quam perspicua alio detorquere? frivole eludere? ad damnatos Montanistarum errores revocare? *Hog.* Non fecimus Erfurtitæ nos ullo exemplo. De Montanismo duntaxat id sub finem adscripsi. *Tertullianus & Origenes statuerunt quidem, animas purgari: hic omnes, illa exceptæ Martyribus: sed Montanista erat ille, hic rejectus a Concilio V. œcumenico anno DLIII. Fuit nempe Purgatorii obsetrix Philosophia Platonica, nutrix hæresis Montanica & Origenica, amasia credulitas Monastica, & patrona Rom. Ecclesia. En iterum Novatricem!* Dic sodes, Montanistam illum non fuisse, quando animas scripsit fidelium sequestrari apud inferos ad usq; resurrectionem. Habes Purgatorii patriarcham, hæresiarcham Montanum. *Corn.*

Sati.

Satius esset, antiquas majorum sanctitate illustrium semitas terere, quam devia recentulorum Lutheri & Calvinii vestigia, maximo cum salutis amittendæ discrimine sectari. *Hog.* Satius immo esset, Prophetas atq; Apostolos sectari, quam cum Montano Platoniciisq; delirare. Cedo vel unum e sanctis illis, quicum heic sentias: cedo, inquam, si non es vanissimus nugator. *Corn.* Unus mihi *Augustinus* præ mille sit Lutheris & Calvinis. *Hog.* Num in omnibus, quæcunq; in scriptis reliquit? Minimè, si sapias. Æquè & ipse, achi, hallucinari potuit. Non diffitetur e Cardinalium numero conditor Annalium in anno CCCCXC. ejusdem doctrinam multos vestra-
73.
mill. 36.
tium improbare in quæstione de libero arbitrio: nec tu, qui sint isti, nescis. Quid tamen est, quod jam adeo ejus auctoritate niti ausis? *Corn.* Atqui ille Missas dixit. *Hog.* Dixit, sed nec solitarias, nec transubstantiativas, nec pro Rom. Pontifice, ut universali Monarchâ sacro-profauo bigladiato, nec pro Purgatorii animabus, nec ubi Christum realiter immolaret. *Corn.* Sanctos imploravit. *Hog.* Ubi? dic: dic, quando? dic, quosnam? nisi fumum venditas. *Corn.* Pro mortuis oravit. *Hog.* Quid tum? nisi demonstratur, eum orasse pro mortuis, in Purgatorio ardentibus. *Corn.* Purgatorium credit, atq; ita palam credidit, ut a nemine absq; amentia & stupore negari queat. *Hog.* Tuum illud *καυχήριον*? Absq; amentia & stupore, aut potius pervicace malitia & litigandi libidine non diutius, hæc dices, si attendas, in quam purgationem respiciat beatus ille, ubi de tuo igne agi ab eo credis. *Corn.* Tam mihi certum est, fuisse *Augustinum Papistam*, & purgatorias flammæ agnovisse, quàm mihi certum est, illum fuisse, & hominem fuisse. *Hog.* Fuit equidem: fuit homo, non Papista tamen. Major injuria ei non inferri a te poterat. Quid namq; est obsecro *Papista*? Est homo Catholicè baptizatus quidem in Deum, in Dei verò cultu pendens ex Papæ nutu, tanquam infallibilis & œcumenici Ecclesiæ proregis & capitis. Quod autem ille ex Papa ita unquam pependerit, tu si demonstraveris, mihi una opera convinces, te non esse modò, a hominem quidam, sed archangelum esse, me ne hominem quidem. Meministine causæ Apiarii, circa annum CCCCXX. actæ inter Episcopos Rom. & Africanos, in quibus & erant Aurelius atque Augustinus? *Corn.* Ad Concilium *Florentium* nos conferamus. *Hog.* Ex Conciliis, ad quæ Tridentini sese hac in materia retulerunt, solum Florentinum, quod

demum anno CIOCCCCXXXIX. coit, decrevisse, scripsi, quod Purgatorium sit credendum. Negas? *Corn.* Inde tu concludis: Ergo ante ea tempora creditum non fuit. Falsum 1. autem antecedens est: falsa 2. consequentia. *Hog.* Hanc quidem nusquam duxi: tu commentuses. Falsum estne *antecedens*? *Corn.* Prorsus falsum. Etsi enim in terminis, ut dici solet, formalibus non ita definitum, reperiatur de Purgatorio: reapse tamen est definitum ac sufficienter declaratum in Concil. Carthag. III. c. XXIX. & Carthag. IV. c. LXXIX. ante annos cIccc. Bracar. I. c. XXXIV. ante annos cIcc. Cabilon. ante annos cIo. Aurelian. II. c. XIV. ante annos cIcc. Concil. VI. sub Symmacho Papa ante annos cIcc. Lateran. V. ante annos CCCCXXC. c. LXVI. *Hog.* Nihil hic de expiatoriis flammis credendum proponitur, sed tantummodo mentio fit defunctorum, pro quibus fieri consueverint preces. Consuetudo verò ita publice orandi, (præterquam quod humanitus inuenta fuit, non divinitus mandata,) non idoneum argumentum suppeditat, quo Purgatorium probetur. Et nos enim ipsi, (quod monui *Th. X.*) quandoque commendamus palam spiritum pie mortui divinæ clementiæ. An tu ideo persuasum mihi ibis, a nobis Purgatorium credi? Minus sequitur, Concilia ea decrevisse, quod non liceat Purgatorium inficiari. *Corn.* Quid? quod S. Augustinus non scivit, quid suo tempo-

76. *li. de her.* re credendum foret? ille *Aërium* facit hæreticum, quod pro mortuis, *ad Quod* negaret esse orandum, & offerendum. Patria facit S. Epiphanius *vult here.* ante annos cIccc. Ergo hi duo fidei nostræ pugiles multis ante Conc. *LIII.* Florentinum sæculis Purgatorium crediderunt, & fide divina credendum esse censuerunt, & secus sentientes pro hæreticis habuerunt. *Hæresi* *LXXV.* Ergo Erfurtitæ vos procul a vero abitis. *Hog.* Ah! tædet audire tantas stultitias. *Aërium* Augustinus refert transisse ad Arianos: unde hæreticus jure audit. Cæterum quod ad opiniones cæteras ejus, quas ei tribuit idem, ut quod putaverit, pro defunctis non orandum esse & offerendum, jejuniâ debere sponte suscipi, & eandem presbyteri & episcopi potestatem, si in iis hallucinatus fuit, non hæretici ideo nomine se dignum reddidit, nec earum gratia hæreticis eum accensere videtur Augustinus. Non quilibet error hæresis est. Nec antiquitatis non imperitis est in obscuro, S. Hieronymi etiam iudicio *Epist. ad.* Episcopos potestate presbyteris superiores haut quaquam esse. *Evagr.* Quæ tamen in hæreticis nemo adhuc locavit. Epiphanius quoq; saltim

propugnat adversus eundem morem pro mortuis intercedendi, aitq; memoriam fieri pro iis, ac quidem non modo pro peccatoribus, quibus misericordiam quærant, verum & pro Patriarchis justisq; aliis, ad discernendum ab eorum classe Jesum. Atqui & nos facimus utrumq;. De Purgatorio verò animarum intercedit nobiscum tibi controversia, Cornæ. Vagaris extra lineas. De cæpis quæsitus respondes de alliis, inelegans disputator. Non cernis, lippe, quàm straminea & focnea sit connexio: *Si veteres orari posse aliquatenus pro defunctis, etiam Sanctis, arbitrati sunt, utiq; credidere credendumq; esse voluerunt, quod igni infernali piæ etiam animæ pro peccatis torqueantur.* An tæderet sic ineptè garrere, nisi temet ita ipse fecisses ludos.

2. Videamus nunc *consequentiam*. Corn. Non valet ea vel cassam nucem. Quæso, qui sequitur? *Concilium Florentinum definit credendum. E. ante illud nec creditum, nec credendum fuit. Hog.* Gemino dicis hæc dolo. In Antecedente omittis sciens volens exclusivam à me positam: *Solum Conc. Florent. decrevit &c.* Consequens spurium supponis pro legitimo. Hoc sequitur, aq; me intendebatur: *E. ante illud in Concilio nullo definitum, Purgatorium esse.* Firma certe consequentia est. Corn. Amabo fuitne ante Concilia prima generalia creditum credendumq;, quod de Filio Dei, Spiritu S., Christi persona, naturis & voluntatibus, ac de Maria Θεοτόκῃ in iis definitum est? Quid hic dicis? Hog. Ajo, creditum & credendum antidea fuisse. Revelatio DEI rem credendam facit. Ideo credimus & credere debemus, quia Deus revelavit, Concilii & Ecclesiæ definitio ea in Synodis illis primis revelationem DEI non fecit, sed factam exposuit. Corn. Quam nunc recte & Papistice sapis! Sic porro perge, & tuas calumnias brevi pro pappo ipse habebis. Hog. Si rectè sapio, non desipio Papisticè. Dixi, veteta illa Concilia exposuisse dogmata, quæ prius Deus in verbo suo revelavit, & Ecclesia illa antiqua tenuit. Quid inde fluit tuam in causam? Corn. Et Purgatorium, crede mihi, fides antiqua tenendum docuit. Hog. Non credo. Corn. Ecclesia servavit: usus fidelium hucusq; perduxit. Hog. Consuetudinem Romanensium esse credo, sed solum, eamq; verbo Christi, qui solus audiendus, non consentaneam. Corn. Ni hoc credas, papyraceos Purgatorii muros nunquam subibis: Sed intra aheneas inferni portas domus tua erit. Illic ibi, sed

77. |

78.

erò, disces, Purgatorium minimè fabulosum, ejusq; murum, papyraceum licet, adamante tamen atq; ære triplici esse firmiorem. *Hog.* Fabulas garris, five muros tui *Καυερνίου* papyreosingas, five aheneos, five aureos. Tu si non anilis fabulator es atq; nugigerulorum coryphæus: Purgatorium dato nobis ex Scriptura probatum. Istihuc verò neq; tu poteris, neq; vestrum alius quisquam. *Corn.* Ego verò ita statuo, quod, sicut multæ aliæ res credendæ ex sacris literis probantur, ita & Purgatorium ex iisdem firmiter, & quantum prudenti viro satis esse debet, constabiliri. *Hog.* Ex Scriptura? idq; firmiter, & quantum satis esse debet viro prudenti? *Corn.* Ita prorsus. *Hog.* Hoc ex te audire ipso aveo: cui fors melioris successus spes est ista in re, quàm Bellarmino fuisse vidimus & aliis. *Corn.* Nunc quidem, uti vides, dies hæc tota nobis est mortua. Cras ubi cum sole, ad galli cantum suscitato, revixerit, per otium ex me, quod voles, audibis licet. *Hog.* Adpromittis hanc operam in crastinum? *Corn.* Adpromitto. In tempore ades. *Scriptum esse, quod sit Purgatorium, ostendam tibi. Ostendam pariter, scriptum non esse, quod non sit illud.* Dabis manum, *ἐκόντ' ἀκοντιγες* *Συμφ.* *Hog.* Dabo, si promissum præstiteris.

SECTIO POSTERIOR,

Contra Cornæi alterum de Purgatorio

scriptum, inscriptum, Scriptum est, &c. Scriptum non est, &c. scripta.

CAPUT II.

Denuo de tribus testimoniis Augustini.

MOGELIUS. Vides, Cornæe, quàm memori homini fidem obligaris tuam. Adsum, sed fors temporius, quàm pro commodo tuo. *Corn.* Ne metue: jam te avido animo operiebam. *Hog.* De Purgatorio Papisticeo iterum ex te aveo audire, quid sentias. Scriptum est, esse Purgatorium? *Corn.* Scriptum est. *Hog.* Hoc si scriptum esset: sequeretur, scriptum non esse, non esse Purgatorium. *Corn.* Etiam. Scriptum hoc non est. Quam belle inter nos jam convenit? *Hog.* Melius in horas conveniet, ni pacem turbes illepidis strophis. Cedò, ubinam scriptum

psum extat, esse Purgatorium? *Corn.* Apud S. Augustinum, ex quo tibi speculandos inpraesentiarum sisto tres pericopas. *Hog.* Necdum satis inquisitum autumas, quæ ipsius animi sensa fuerint? Dic tamen nunc denuo ordine, si operæ pretium facturus tibi videris. Quis primus locus est? *Corn.* Sed temporarias pœnas alii in hac vita tantum, alii post mortem, alii nunc & tunc, veruntamen ante iudicium, severissimum novissimumq; patiuntur. Non autem omnes veniunt in sempiternas pœnas, quæ post illud iudicium his sunt futurae, qui post mortem sustinent temporales. Nam quibusdam, quod isto non remittitur, remitti in futuro sæculo, i. e. ne futuri sæculi aeterno supplicio puniantur, jam supra diximus. *Hog.* Quid hic Sanctus velit, si æque attentamente mecum animadvertes, tam a te peregrina verba esse, quam a me, fateberis. Falso (puto) hesterno in congressu fui, & indicavi, quod Augustinus putaverit, quibusdam die extremo demum remissum, iri peccata mortalia, & aeterno igne digna, postquam spiritus eorum a mortis tempore usq; ad diem illum puniti fuerint, adeoq; eorum, pœnas temporarias saltem futuras. Sic h. l. dogmatizat, non omnes, qui post mortem sustinent infernales pœnas, in æternas pœnas venturos: statuit vero, nonnullos, qui ardent igni infernali, quo & cæteri evasuri ardent, venturas in sempiternas pœnas post iudicium. Utriusq; verò infortunii animas supponit eo detrudi propter culpas lethiferas, heic nō remissas. Propter remissas scil. hos sentit puniri tantū (ut Davidē) hoc in sæculo, qui scil. agunt pœnitentiā ante mortem: alios autē non in hoc quidē, sed in altero, post mortem, non in æternum tamen, alios nunc & post mortem, ita tamen, ut tandem non item æternis pœnis a iudice adjudicentur. Præter eos ergo, qui damnandi erunt in perpetuum, credit puniendos quidem quosdam post mortem, sed impios, idq; ad usq; resurrectionis diem, quo remittenda sint ipsis flagitia, quæ hic nondum remissa fuerunt ante mortem. Quæ opinio, ex sinistro intellectu verborum Christi nata, quemadmodum non nobis arridet, ita neq; vestro dogmati congruit. Vos namq; impios destinatis orco æterno omnes: neq; ulli reditum superesse docetis, Purgatorio relicto solum pro plærisq; piis: nec, nisi hoc in sæculo, remitti noxas graveis nobiscum dicitis. Augustini ergo locus hic οὐδὲν πρὸς ἐπ' αὐτό. Quis secundus est? *Corn.* Sicut etiam facta resurrectione mortuorum non deerunt, quibus post pœnas, Ex eodem quas patiuntur spiritus mortuorum, impertiatur misericordia, ut in ignem li. c. XXIV.

80.
Li. XXI. de
Civ. D. cap.
XXIII.

81.

82.

Ex li. VI.
cont. Julia
c. V.

non mittantur æternum. Neq; enim veraciter diceretur de quibusdam, quod non eis remittatur, neq; in hoc sæculo, neq; in futuro: nisi essent, quibus etsi non in isto, tamen remitteretur in futuro. Hog. Tantundem hic vult auctor. Neminem, qui post mortē punitur, vult liberatum iri e pœnis infernalibus ante diem resurrectionis, sed tūc demum nonnullis misericordiam impertitum, & peccatum remissum iri. Nihil hoc ad vos Missificulos, qui pollicemini auxilia & remedia animarum diversimoda, earum sc. quæ igne æterno non dignæ excesserunt ex corporibus. At & quibusdam, qui eo digni æstimantur a justitia divina, cœperuntq; eo ustulari, sperat Augustinus remissum crimen iri die extremo ex misericordia. Quisnam locus tertius? Corn. Et peccata quidem nulla remittuntur in regno. Sed si nulla remitterentur in iudicio illo &c. Hog. Modò dicebā, arbitratū Augustinum, quod sint futuri mali, quos Dei misericordia die extremo demum levatura sit peccatis, jam interim constituti in pœnis. Est autē opinio ista erronea, quod non diffitemini: neq; fundata in Christi dicto, Matth. XII, quo tamen videbatur ei subniti, ac si non constare posset sermo Dominicus, nisi illā admittā. Certe interpretes ipsi vestri huius loci Augustinianum sensum deserunt. Quid? quod ipse Augustinus postremo loco adponit, sibi non satis exploratum esse istud de peccatis die novissimo relaxandis. Si deniq; concedam, ipsi tam constituisse liquidò, quorundam malorum pœnas purgatorias saltim esse post mortem ad diem illum usq;, quā certò constare ipsi visum est, bonos quosdam temporali igne eo die purgatum iri, quā de re suis vicibus ago: in rem tamen præsentem neutrum facit. Etenim vos, etiam si pii & boni sitis, veremini vobis a Purgatorii igne, quo peccatorum vobis ante mortem remissorum reliquæ expientur, ac speratis liberationem ex eo adhuc ante mundi finem. Quoties itaq; citatis Augustini vel hæc, vel illa, ne teruncio quidem emas robur, quod vestro errori inde accedit. Verbo: Augustinus alienus a vobis est æque, ac ego.

CAPUT II.

Adhuc obpositum Corneano capiti I.

83.

HOG. Neq; verò hodie redii ad te quidem, ut ex Augustino contenderem tecum, sed ut experirer, numnā Purgatorium tuum ex facis

sacris scripturæ divinæ paginis, quantum satis est, a vobis proba-
 tū dari posset. Tu pollicitus es, ostensurum te esse pro otio oportuno.
 Nunc ergo, quando hoc nacti sumus, animum ad te pransum para-
 tum affero. *Corn.* Modò nasturtio aut helleboro, & non lolio aut
 faba sis pransus. Odi enim stupiditatem ac vācordiam, ὡς αἰδῶ
 πύλας. Nolim ego me trahere unquam cum homine, cui cerebrum
 sit aut pistillo catapultario obtusum, aut duro chalybe cataphra-
 ctum. *Hog.* Pone metum monache. Doce. Ingeniosus esse præ a-
 liis adeo tibi videris? Ex Solipsis nempe es, in quorum gregem con-
 venit illud ex Comico: Εὐθὺς γέ τοι παιδάριον ὦν τοιοῦτον, ἐ-
 πλαττεν ἔνδον οἰκίας, ναῦς ἔγλυφεν, ἀμαξίδας δὲ σκυλῖνας εἰργά-
 ζετο, καὶ τὰ ἅλα. *Etiam ranas faciebat sibi e punicorum malorum ru-*
tamine, &c. Reliquis cornea fibra est. Adfero verò ego pectus apertū,
 & rationi tam pervium, quàm veritatis sitibundum. Siqua men-
 tem infidet vel meam, vel tuam caligo, Deus Paracletus, Ecclesiæ
 phosphorus, tenebras abigat, precor. *Corn.* Amplector ingenuam
 mentem. *Hog.* Ergo in rem veni tandem ocyus. Omnis mihi lon-
 ga est in hoc negotio mora. *Corn.* Fiat: ac primum. *Hog.* St ex
 Propheta, an Apostolo? *Corn.* Nondum. Nostete ex ante conve-
 nit, quid Purgatorii nomine Catholici, *Hog.* Papistæ, dici malim:
Corn. Intelligamus, ne postidea Andabatarum in mortem cæco in-
 vicem impetu depugnemus. *Hog.* Ast & heri hæc mihi inculcabas
 in exordiis. Tamen experi iterum, ut, quid sit καυνητήριον id ve-
 strum, temetipsum tuis moneam, sicubi usus feret, verbis, ut And-
 abatas desinas imitari. *Corn.* *Purgatorium* appellamus vel locum, in
 quo pœnæ pro peccatis a Deo condonatis impositæ exolvuntur, vel
 ipsas etiā pœnas istas temporarias. *Hog.* Ignis oblitus es, medii illius
 in purificandis vestris spiritibus efficacissimi, a quo vulgus nostrum
 vocare consuevit das Fegfewr. *Corn.* Ita res habet. Communiter
 ignis nomine indigitare solemus, recepto multorum sæculorum
 more, quod existimemus, elemento acerrimo & ad supplicium su-
 mendum aptissimo ejusmodi pœnas infligi solere. *Hog.* Vetus hoc
 vestrum somnium. *Corn.* Et si forte etiam sæpe alio instrumento
 in eam rem divina justitia uti possit & utatur. *Hog.* Ut sunt pix, sul-
 fur, aqua gelidissima & alia, quorum attractu acutissimi dolores sen-
 tiuntur, juxta illud sc. *Transivimus per aquam & ignem.* Deliri λήγῃ.
 Rogo itidem, quare non apposueris descriptioni tempus, autēne
 quā

quàm moriamini etiam? an solum post mortē affliget Deus Papico-
las? An & heic Purgatorium ingredimini alicubi? abscondum for-
san tibi erit in Hiberniam ad *S. Patritii*, (quod appellitarunt) Pur-
gatorium? *Corn.* Observare te velim, hasce poenas, si in hac vita
temporali ante obitum, quod fieri pote, exhauriantur, non vocari
a nobis solere Purgatorium: sed si illæ in futurum ita differantur,
ut postumæ fiant, & ab animabus corpore solutis pendere debeant.

li. XXI. de Hog. Nos verò, (inquit *S. Augustinus*,) etiam *in hac quidem mor-*
C. D. c. 13. tali vita esse quasdam poenas purgatorias confitemur. Quid ita abscē-

85.

ditis quoq; eò a Doctore, quem modò sic jaçitabas? *Corn.* Repre-
hendi non solet, si quis dicat, eos, qui morbis, egestate aliisq; vitæ
mortalis calamitatibus premuntur, easq; æquo animo suscipiunt,
in hoc mundo & ante mortē purgatorio suo defungi. Non possum
non hic tibi referre, quod nuper jocosum mihi in hoc genere accidit.

Hog. Ecquid de *ruris colono* illo? cui scribis te Papismum persuadere
voluisse, cum verò restitasse, quod unum solum Purgatorii didagma
credere noluerit, te itaq; simplicibus pectoribus actutum manife-
stasse, quod, dum diros labores & adversitates suæ vitæ æquo animo
sustinerent, vice Purgatorii hæc forent eis futura, divites verò, si
tandem vitæ actæ poeniteret, Purgatorii ignis post fata maneret so-
los, atque hac demum ratione ipsum a te in parteis Papisticas pertra-
ctum recitas longis logis, ne tuis deessent joci, facetiæ, risus, lusus.

Corn. Ipsum est, quod relaturus eram tibi, prædâ agresti lætus, quâ ar-
tificio isto cepi. *Hog.* Hem, impudens impostor! (ignosce sis verò
miseranti simpliciorum.) Quod si, transiliri caminum feralem,
& immediate volari in superiorum aulam posse a rusticis idq; genus
aliis mortalibus Papistis, varia quotidianarum curarum & calami-
tatum mole exagitatis, & fortis patientibus suæ, verum atq; vestrum
dogma est: quare concionamini & adseritis, perquam paucissimos
fidelium statim a morte recta via, econtra, præter *B. Virginem* &
Martyres atq; *Apostolos*, plærosq; fidelium obliquo itinere, scil. per
Purgatorium, in cœlum adscendere? Maxima sane fidelium pars
non diviteis molleisq;, sed infimæ fortunæ homines sunt, servilium
laborum non inexperti. Negas, plærosq; fideleis, juxta tuorum sen-

In festo As- sa, ruere in flammis temporarias? disce ex socienni tui moderni
si m. B. V. Græciensis Matthæi, Fabri, Opere tripartito Concionum. In cujus Audita-
rio istud, suave scilicet auditu, suis propinat: Nos pleriq; in Purgatoriū

divertero cogimur. Contra de iis, qui continuo a morte sal- *B.V. conc.*
vantur, exclamat: *O quam vari tales!* Adhæc mortis dolor *L. In festo*
omni rusticano labore major est. Dubium verò vobis maxime est, *S. Jac.*
an mortem tolerando satisfecerit plenè aliquis pro peccatis. En Bel- *conc.V.*
larmiini iudicium. *Multi sunt, qui æquo animo mortem tolerant propter Li. II. de*
sua peccata: quorum sapientia sine dubio iuvat ad satisfaciendum: sed u- *Purg. c. IX*
trū æquivalent debita contritiō per peccata, nemo scire certo potest. Qua-
re ergo tu beatitudinem mox a morte rustico polliceri audes propter
tolerantiam agrestium laborum duræq; servitutis: & ac si ea æqui-
valere peccatis ipsorum certò scires, das ei verba? Vel *pia* videlicet *86.*
fraude, (ut loquimini,) qualis tuum illud *Evangelium de Purgatorio*
pauperū, vel violentia adhibitū opus est sectæ tuæ, (qui veterib; con-
vertendimos nō fuit,) si v. idiota rudi hæresin vestrā ut amplectatur,
persuasum cupit. Fallere, calumniari, ne quicquam imaginari certum
vobis consilium est, dum, quam captatis, casibus vestris teneatur
simplicitas inops, apud potentiores interim & lautius degentes de
Purgatorii diris tormentis, post obitum perpetiundis, minaces ad-
modum, nisi tui similibus hierophantis munifica manu manus ve-
stras lavent pro suffragio animabus suis parando. Res nota per or-
bem. At vide, quorsum me rapiat loquacitas tua ridicula, lingula-
ce. Redi tandem, quo res vocat. *Corn.* Bene habet. Statuendum
est, purgatorium includere poenam temporariam, quæ pro pecca-
tis, a Deo condonatis, post hanc vitam sit exigunda, priusquam cæ-
lo ac beatitudine potiamur. *Hog.* Percepi: saltem adde, mox post
mortem. Tu verò, si ea thesis vestra est, considera, quantus sis An-
dabata, quoties iis S. Augustini testimoniis, ubi putat, remissum iri
demum in mundi fine quibusdam peccata, superbis, ut illam incru-
stas. Agit enim thesis de peccatis ante mortem condonatis. Inter-
e' tūq; nunc hæc nos contentio, utrumnam talis poena sit a DEO
constituta; & quidem, an hæc res S. Scripturæ testimonio ita com-
probari queat, ut homo prudens ac salutis suæ amans assensum præ-
bere & possit & debeat. *Corn.* Non poteras hercle sta-
tum quæstionis magis ex vero
explicare.

CA-

CAPUT III.

Respondetur ad Corneanum caput II. §. 1. 2.

87.

CORN. Ego autem nunc contendo pro affirmativa Catholico-
rum parte, & ajo, non minus hanc rem atq; Purgatorium, tum
contra veteres errores, nempe Aërianos, tum vos, recentulos anti-
quarum hæresum mangones & interpolatores ex sacra pagina com-
probari posse, quàm ex eadem pagina contra Arianos probetur.
Consubstantialitas Verbi cum Patre, aut Spiritus S. Deitas contra
Macedonianos, aut personalis unitas Jesu Christi hominis Dei
contra Nestorium, aut sacræ Triados mysterium contra Tritheitas.

Hog. Multum rursus verborum: parum rei. Aërium inficiatum,
fuisse Purgatorium, nullus veterum unquam prodidit. Interpolari
igitur a nobis errorem veterem, qui nec error, nec Aërianus fuit,
frustra nugaris. Cæterorum hæreticorum si vel unum memorares,
sufficiebat. *Quæso te, ubi scriptum, esse Purgatorium?* cedo tandem
verba. *Quid moraris?* *Corn.* Non est equidem ita scriptum, sicuti

88.

scriptum est, Jesum Christum natum in stabulo Bethlehemi, i. e.
expresse, explicite &c. Sed amabo, ubi scriptum est, Deum esse Tri-
unum, Filium Dei Patri *ὁμοούσιον*, Spiritum S. Deum, & eundem qui-
dem numero cum Patre Filioq; Jesum Christum esse substantantia-
liter, physicè intimè conflatum ex humanitate & hypostasi Verbi,
absq; confusione utriusq; naturæ? Si scriptum est: cedo verba ex-
plicata, expressa, signata. *Hog.* Atqui sic nimium a me exigis.
Sufficit, si verba ejusmodi duim, quibus continentur veritates istæ
juxta sensum ipsis ex verbis emergentem, sive vi notoriæ æquipol-
lentia terminorum, sive virtute solidæ & logicæ consequentiæ.
Nullq; nego tamē, sensū eundem & recipi a fidelib; quandoq; rectè,
& mutari cum, a fidelibus quandoq; tum ab hæreticis, impari erro-
re. Hi secus interpretantur, ut virus hæresis suæ pravâ verborum
perversione occultent, aliisq; propinent: illi, orthodoxiæ tenaces,
saltim impingunt diversò ab intentione scriptoris intellectu loci.
Receptio est saltim accidens, non proprium, genuini sensus. *Corn.*
Rogo: an dogmata modò recensita in Bibliis reperiuntur juxta sen-
sum a majoribus traditum? *Hog.* Reperiuntur ita. *Corn.* Satisne
est verò ad illa, eatenus ibi reperiri? *Hog.* Hoc verò nego. Majo-
res tradiderint, an minus, perinde est. Sufficit, inferri dogma rectè
rati-

ratione ex verbis. Exemplo, dogma de Spiritus S. divinitate infertur ex dicto: *Omnia verò hæc agit unus iste & idem Spiritus*: dogma *1. Cor. XII.* de unitate personæ Christi fuit ex hoc, *Unus Dominus*: Dogma de Trinitate ex Matth. XXII. 19. & de Unitate numerica in Deo ex Esa. XLV. *Eph. IV. 5.* Par ratio aliorum fidei articulorum: quæ utiq; quum non humana sit, ideo non nudè in humanam traditionem majorum resolvere theologo eam licet. Insuper satis sit sensus a majoribus traditus. Purgatorium tamen neq; reperitur in verbis explicitis, neq; juxta sensum a majoribus illis primariis teceptum. *Corn.* Immo vero reperitur, & ex iisdem eadem prorsus ratione comprobatur, uti olim contra hæreticos Arianos comprobatur Filii Dei *ὁμοουσία* & substantialis a hypostatica cum humanitate nexio contra Nestorianos, & vera Spiritus S. Deitas contra Macedonianos. *Hog.* Si ostendas, quod dicis, Cornæ, magnus mihi eris Apollo. *Corn.* Ostendo ad oculum. *Hog.* Et quidem contrahe sermonis latè sparsas lacinias. De quo enim inter nos convenit, satis fuerit hoc indicasse. *Corn.* Faxe, si quæ meo inire gratiam possim. Omittam nunc, quibus non adeo est opus. *Fidei nostræ capitalia illa dogmata non continentur expresse in puris putis Bibliorum solummodo verbis. E. nec probata sunt, nec probari potuerunt a SS. Patribus contra hæreticos ex meris putis illis solummodo.* Et tamen probata sunt, ita ut isti nigrum hæresios & condemnationis theta merito acceperint. *Hog.* 1. Antecedens non integrum est. En verba expressa, & pura puta de Spiritu S. Deo, *Dominus (ille, ad quem Israël convertere se debet,) est Spiritus II. Cor. III. ille: de S. Trinitate, Pater, Verbum & Spiritus, hi tres sunt unum: 17. de Filii Dei æterna Deitate, adeoq; ὁμοουσία cum Deo, (Hic est verus I. Joh. V. g. ille Deus, & vita æterna.* Hæc & similia illustrissima oracula sunt. *ib. v. 20.* Potuere ergo obponi hæreticis, & obposita quoq; invenimus ea atque alia a Patribus. Tamen 2. non sit factum. Quid exuges inde, hirundo? *Corn.* Ergo prædicta fidei mysteria ab iis comprobata fugere ex scripturarum sensu a majoribus tradito & accepto. *Hog.* Fateor, id quidem factum esse. A prædecessorum suorum fidei Synodus Nicæna & cæteræ primæ generales in erotematis tunc tractatis non discesserunt: & quidem præter expressa dicta, quæ oggesserunt hæreticis, plurimis dictis usi Patres fuerunt etiam aliis, sensu suo proficuis ad dogmata ea demonstranda: id quod ex S. Athanasii, S. Hilarii, S. Cyrilli aliorumq; eruditis disputationibus constat: quin etiam

adhibuerunt nonnunquam testimonia antiquiorum. Quod tamen pro ratione ultima credendi sensui alicujus divini oraculi proposita fuerit ab ipsis majorum suorum auctoritas, falsum est: neq; tali qui dem argumentandi modo multum profecissent. Quid verò tu amplius ex hoc ligno exsculpes, artifex? Mercurium in *Kau-
verne* fumantem tuo? *Corn.* Itane tibi etiam licet adæquè joculari quandoq; in re seria, atq; mihi? Conclusio inde: *Ergo non continebantur ea mysteria, nisi juxta sensum & intellectum Scripturarum, a majorum traditione acceptum.* *Hog.* Et hoc fateor. Idem enim sensus est, quem ex se porrigunt dicta plæraq; quibus Patres utebantur, cum eo se, quo utebantur: non enim aberrabant a sensu Spiritus S. Quid ergo paris deniq; si mons, siue mulier, postquam tantū parturis hucusq;? Murem ridiculum? *Corn.* Ergo ut aliquid fide divina teneatur, & ut verbo DEI revelari ac contineri dicatur, sufficit contineri juxta sensum, quem veteres Ecclesia Catholica doctores ac præstites nobis reliquere. *Hog.* Nego consequentiam. Nam etsi illa mysteria non *κτὶ τὸ πρῶτον* scripta essent in sacris, de quibus nunc egisti, sed tantū juxta sensum a majoribus sæculi II. & III. in Ecclesiam sæculi IV. & V. usq; derivatum in his & illis dictis: aliorum tamen oraculorum sensus in alia controversia potest esse falsus, quamvis aliquot Patres eum sequuti sint. Infallibiles enim interpretes non fuerunt. Hinc consequitur, ad hoc, ut dogma aliquod credatur, tanquam in sacris occurrens litteris, non satis esse, si ex sensu aliquot Patrum dictum ita expositum fuit, ut ipsi dogmati vel

I. Cor. III. in speciem, vel revera faveat. Nam dictum, *Salvus erit, ita tamen
15. quasi per ignem*, non ab Origene solo, verū etiam a compluribus eum sequutis doctoribus impertinenter & vitiosè expositum fuit de igne, novissima die purgaturus vel omnes, vel aliquos duntaxat homines. Nec tamen, spero, placebit tibi, qui dixerit, sufficienter ad fidem scriptum in sacris esse hunc errorem, utpote juxta sensum a majoribus receptum. Exempla plura non accumulo. Hoc unicum de purgatorio diei extremi & sufficit, & rem, quam premimus, propius tangit. Nemo itaq; titivillitio emerit postremam consequentiam tuam: nec conclusioni tuæ annuet, ego præsertim, quem mirum quantū admonuisti in hodiernæ diatribes primordio, ut acutam adhiberem rationem. Emunctæ naris non is fuerit, cui non subolet, quid insidiosā tot sequelarum anticipatione ac sensus a majoribus

ribus traditi laudibus veneris. Jam scilicet, si veteres illi sacras literas de vestra fornace lustrali alicubi explicassent, inferres, in illis saltem ex sensu majorum fidem tuam contineri. Verum licet proferres doctorum aliquorum suffragia, nego tamen, quod, quicquid opinionum humanarum ab uno vel pluribus doctoribus commendatum ex divinis quasi scripturis legitur, revera inibi sensum sit a scriptoribus canonicis. Nonnunquam enim aliud vult Spiritus S. per hoīce, aliud commentarius in eosdem. Atq; hoc ad istud quidem. Tu vero, quando ad rhombum venis tandem, Monache? *Corn.* Nunc ad rhombum venio: tu aurem utramq; & dexteram & sinistram arrige.

CAPUT IV.

Refellitur Cornaeus §. 3. & 4. capitis II. De XII. locis ex Patribus in dictum Pauli I. Cor. III. 15.

CORN. Atqui Purgatorium etiam in Bibliis juxta sensum & interpretationem veterum Patrum & antiquæ Ecclesiæ continetur. Ergo. *Hog.* Hic nova Rhodus: nec una tantum vice, Cornæ, sed bis saltabis, circa antecedens, & circa consequentiam rursus: **PRIMUM**, quod ad *antecedens*, da vel unum Scripturæ locum. *Corn.* E multis, quos nuper tibi e Bellarmino per summam compendioq; recitavi, unum nunc dabo. *Hog.* Ast noli ex Machabæorum libris depromere, (quod pæne solenne vobis est:) quippe qui apocryphi sunt. *Corn.* Non estis equidem ii, ut nobis, qui libri sint sacri, qui non sint, præscribatis. *Hog.* Non Canonem novum præscribimus, sed antiqui atq; unici canonis librorum veterum, a Judæis & Apostolis Ecclesiæ traditi, vos adulteratores arguimus ex Melitone, Athanasio, Ruffino, Nazianzeno, Hieronymo, Concilio Laodicensi, Gregorio I. aliisque priscis Ecclesiæ luminibus. *Corn.* Nondum ex me audisti, quam injuriâ Machabæose canonis albo eradere moliamini? *Hog.* Operam & oleum disperdis eo, quod S. Hieronymi limâ oblivisceris, de qua alibi. *Corn.* Et tu met fassus es demum, esse hagiographos & authenticos. Quid ergo nunc hic restitas? *Hog.* Mihi ad fingis, petulanti splene sophista. Dixi concessivè modò, licet essent illi fide digni in historicis, nihil tamen exinde evinci posse in rem vestram. *Corn.* Ergo capsis e Novo Test. I. Cor. III. 11. & seqq. cujus loci, certe sumti e canonico scripto sensus

91.

92.

est iste. *Fides in Jesum Christum basis est quadam & fundamentum, cui Christianus vitam & actiones superstruit & superstruere debet suas. Quod si quidem opera patret iusta & sancta, quæ sunt instar auri, argenti gemmarumq; ea examinatorius justitiæ divinæ ignis non exuret, sed illustriora reddet, & dignis pensabit in cælo præmiis: si verò fidei adjungat noxas & peccata quidem venia digna, ut quæ ad instar stipulæ ac straminis in levem ac citam flammam abeant, pœnas dabit temporarias in hac vita mortali, vel in Purgatorio, quibus exhaustis, tum demum salute æterna potietur. Hog.* At Bellarminum, quem dixi te usurpaturum, infido pede sequeris. Qui quidem refert, esse, a quibus *aurum, argentum, &c.* per opera bona, *stipula verò, fœnum &c.* per peccata venialia, *architecti* etiam de omnibus Christianis explicentur, (quæ tibi etiam mense est:) nostram verò interpretationem *architectorum* de Evangelii prædicatoribus, *auri &c.* de doctrina utili & salutari, quam & verbo & exemplo doceant, *stipula autem & similia* de doctrina, non hæretica quidem vel malâ, sed tamen curiosa, inutili & supervacantâ, tanquam textui conformiorem, anteponebat reliquis omnibus. Verba etiam, *Quasi per ignem*, Cardinalis explicat de pœna tantum illâ purgatorii, ad quam post mortem architecti stipulares adjudicantur, communemq; Patrum consensum allegat: tibi verò visum est loqui disjunctivè, de pœnis in hac vita, vel in Purgatorio. *Corn.* Revera illa posteriora Apostoli verba antiquissimi verbi divini hermeneutæ plane ad eum modum una mecum & intelligunt & explanant. *Hog.* Utri jam fides lector Lojolitæ Theologo? tibi, an Patri purpurato? Nō malles solas pœnas temporales in hac vita intelligere, disjunctis verbis de Purgatorio? Quid enim? non satis vindictarum sit adversus levicula vitia filiorum Dei proborum, si in hac vita mortisq; angustiis exolvantur pro iis pœnæ, post mortem autem nullæ? Si autem communiter Patres Purgatorii ignem intelligunt: utiq; mentiris, quando ais, eos exponere vel de eo, vel de hujus vitæ pœnis. *Corn.* Antiquissimos saltim pro me allegavi, quum Bellarminus descendat ad Innocentium III. usq; & omnes recentiores. *Hog.* Adde, Latinos. Græci enim, (ut manifestum est,) ignem Purgatorii negant. Fateor tamen. Si ex primis quinq; ævi Christiani hecatontadibus architectamenta afferres, ea apud me momentum ingens merito haberent. *Corn.* Ergo si primævi illius temporis Patres verba Apostoli de igne Purgatorii & pœnis temporalibus, post

vitam pendundis, acceperunt: ad nos accedes? *Hog.* Prorsus si acceperunt de igne eo, quem vos formidatis statim post mortem. Tu vicissim quid facies? Si non de eodem acceperis. *Tridantinis placitis deficies?* *Corn.* Prorsus. Nam quod primis V. sæculis viri religionis nostræ præstites tenuerunt, ac palam docuerunt, id mihi fixum ratumq; esto. *Hog.* Bene habet. Cave sis modò ab Andabatarum aviis.

Corn. Audi sex Patres. Audi I. Cyrillum Alex. *Possumus ad-* 94.
dere etiam illud, quod natura peccati similis est materie, quæ igni consu- *Cyrl. lib.*
mitur: quam edificari Paulus Apostolus a peccatoribus dicit, qui supra *XIV. in*
fundamentum Christi edificant ligna, fœnum, stipulam. In quo manife- *Levit.*
ste ostenditur, esse quædam peccata ita levia, ut stipula comparentur, cui
utiq; ignis illatus diu non potest immorari: alia verò esse fœno similia,
quæ & ipsa non difficulter ignis absumat, verum aliquanto tardius, quàm
stipulis immoretur: alia verò esse, quæ lignis conferuntur, in quibus pro
qualitate criminum diutinum & grande pabulum ignis inveniat. Ita
ergo unumquodq; peccatum pro qualitate vel quantitate sui pœnarum,
justa persolvit. Audin' opinionem Luthericam ex fundamento revul-
sam extirpatamq;? *Hog.* Ibi a Cyrillo? Quam putas? *Corn.* Au-
din', peccatorum quædam esse levia, quæ temporario ignis tormen-
to, alia citius, alia tardius, demum tamen expientur? *Hog.* Apage,
Andabata. Probas quidem, Patrem loqui ex dicto Pauli de igne &
stipulis &c. quæ confert cum peccatis levioribus. Hoc autem non
probandum erat. Peccata enim imparia inter se esse, quando negi-
tavimus? Ad hoc etsi urgeas, quædam eorum ex Cyrilli sensu non
æterna vindicari pœna, sed ad tempus saltim: non tamen ait, post
mortem demum id futurum. Memento enim notos vobis versiculos.
Confiteor: tundo: conspergor: conteror: oro: Signor: edo: dono: per hæc veni-
alia pono, utiq; nondum inter mortuus. Moriens ipse nonne contritus
esse? nonne orare saltim suspirando potest? Memento, inquam, di-
versorum mediorum, quibus ante obitum talia expiari vestrates
sentiunt ac differunt: & cum Maldonato concludes, propterea demum *Maldon.*
Purgatorium non esse necessario ponendum. Nempe fames, sitis, To. II. de
nuditas, egestas, tu opte solatio, Purgatorium rusticorum sunt. Quid? *sacra. pag.*
quod, quum multe sint nostrorum recreationes, (sic de Lojolitibus vobis 174
Mariana queritur Lojolita ipse,) quæ alicubi multos menses durant, & Mar. in E-
delicie nonnullorum sint nimie, eisq; noceant: utiq; a Purgatorio te- *pil. li. 2. de*
metipsum morb. Soc.

li. XII. in
Job. cap.
XXXVI.

95.

96.

li. IV. ep.
II. ad Ant.

79.

li. II. adv.
Jovin. ca.
XXIX.

metipsum fors sperabis redimere quandoq; furfureo, atro, arido
pant, bellaciorum pertæsus atq; pisciculorum. Cyrillo verò quis
animus fuerit hoc de quæntu, accipe ex perspicuo sermone ipsius.
(θεσις.) Credere namq; debemus, quum a corporibus sanctorum animæ
abierint, tanquam in manus charissimi patris, bonitati divine commen-
dari: (Αντίθεσις,) nec — ut peccatorum animas, ad immensi crucia-
tus locum, i. e. ad inferos, deferri, itinere hoc nobis a Christo primùm
preparato, sed in manus prius Patris evolare. Tradidit enim animam su-
am manibus genitoris, ut ab illa & per illam factio initio, certam hujus
rei spem habeamus, firmiter credentes, in manibus Dei nos post mortem
futuros, vitamq; multo meliorem ac perpetuo cum Christo victuros. Ideo
enim Paulus desideravit resolvi, & esse cum Christo. Tantum abest,
ut hic tecum faciat, ut Purgatorium ignem vestrum extinguat
totum. Corn. Audi II. etiam Theodoretum, S. Cyrilli æqualem, qui in
prefatum locum Apostoli sic scribit: Hunc tamen ignem credimus esse
Purgatorium, in quo purgantur animæ, ut aurum in conflatorio. Hog.
Phy! rursus prorepis cum aureolo scilicet tuo, ubi in Græco fumat
τὸ καυεῖν. Desine tandem partum suppositium exosculari. No-
lim ego me trahere unquam cum homine vafro, falsorum subjectore.
Saltim istuc dico, ut, qui infantili ctedulitate imponi tibi pateris,
circumspectius tandem ex auctoribus disputes ea ætate tuæ, ista sta-
tione. Corn. Audi III, Cyprianum. Aliud est ad veniam stare, aliud
ad gloriam pervenire: aliud missum in carcerem non exire, donec sol-
vat novissimum quadrantem, aliud statim fidei ac virtutis accipere merce-
dem: aliud pro peccatis longo dolore cruciatum emendari, & purgari
diu igne, aliud, peccata omnia passione purgasse. Hog. Nihil heic oc-
currit de Purgatorio: nihil de loco Pauli. Agit martyr de lapso in
adulterium, idololatriam &c. & pœnitentiam publicam agente,
stante ad veniam, dolente, & quasi igni a sordibus se purgante hac
in vita. Staturne etiam in Purgatorio ad veniam, & emendatur?
Minimè gentium, dices: Veniam oportet ante mortem impetrasse:
post nec veniæ locus, nec emendationis. Perge. Corn. Audi IV.
Hieronimum. Si is, cujus opus arsit, & periit, & damnum sustinuit laboris
sui, perdit quidem laboris premium: sed ipse salvabitur, non tamen absq;
probatione ignis. Ergo is, cujus opus manserit, quod superadificavit,
sine ignis probatione salvabitur. Hog. Concedo. Pauli verba exponit:
neq;

DE PURG.

neq; satis feliciter tamen. Apostolus enim igni cujusq; opus probatum iri ait: neq; de incendiis infernalibus expurgatoriis agit. Quorū tertium locum negat idem. *Nec est aliquod lignum, quod aut ad Aquilonem non sit, aut ad Austrum.* Exponit enim de homine moriente. *Corn. in Eccl. XI. Audi V. Hilarium Piēt. Multi secundum Apostolum tanquam per ignem erunt salvi, quum, defecatis & perustis vitiis, ut argentum ignitum probabiles judicentur. Hog.* Quæritur inter nos de animabus mortuorum, non de hominibus salvandis. Quantum Paulus, tantum & Hilarius nihil speciatim habent de illarum purgatoriis pœnis. Hos autem tam ipsi nos, quàm iste, credimus interdum vitiis liberari igni legis divinæ, *Jer. XXIII. 39. & tribulationum hujus vitæ, Dan. XII. 10. Corn.* Adjiciam nunc ultimum, sed cum sacro septenario testimoniorum. Audi nempe VI. *Augustinum.* Hujus

Locus I. est, *Domine, ne in indignatione tua &c.* Locus II. est. *Siquis edificaverit &c.* *Hog.* Siste gradum, bone vir. Suis locis jam commonui, sermonem in utroq; hoc esse de igni, extrema die post mortē & resurrectionem, (judicio illi Semiorigenico,) expurgaturo quosdam fideles redivivos. Quid ita exorbitare ergo amas, Andabata? Quoties vis retrahi ad statum quæstionis, quæ de statu animarum formata fuit? *Corn.* Redeo, redeo intra lineas. Locus III. est hicce. *Post istius sane corporis mortem, donec ad illum veniatur, qui post resurrectionem corporum futurus est damnationis & remunerationis altissimus dies, si hoc temporis intervallo, spiritus defunctorum ejusmodi ignē dicuntur perpeti, quem non sentiant ii, qui non habuerunt tales mores & amores in hujus corporis vita, ut eorum ligna & fœnum & stipula consumantur: alii vero sentiant, qui ejusmodi secum adificia portaverunt, siue ibi tantum, siue & hic & ibi, siue ideo hic, ut non ibi, secularia, quamvis a damnatione venialia, concremantem ignem transitoria tribulationis inveniant, non redarguo: quia forsitan verum est.* Quid tibi videtur? annon Augustinus clare loquitur? *Hog.* Ut pæne clarius non possit. *Corn.* Clariora tamen audies. *Hog.* Siste lectionem, dum unum tibi objecto. *Corn.* Fiat. *Hog.* Annon animum advertisti ad Augustinum, quum disertè diceret: *non redarguo, &, quia forsitan verum est?* Ergo non adeo firmo pede institit huic explicationi Augustinus, nec subdubitasse ipsemet videtur, sed in dubio admodum reliquit, minimè verò adseruit docuitve, isto intervallo temporis quosdam spiritus mortuorum sentire ignem transitoriae

vers. 19.
101.

v. 7.

102.
in serm.
XLI. de
Sanctis.

103.
ex hom.
XVI. libri
I. homil.

tribulationis. Simile est, si quis modò diceret, Regem Polonorum jam esse Warsoviæ, & alter adjiceret: *Non redarguo, forsitan verum est.* Quibus sane verbis non dicit ipse, Regem esse Warsoviæ. *Corn.* Non semper, qui non reprehendit, aut qui *forsan* ait, is dubius est. Ipse Servator, quum certissimò asseveraret, tamen dixit: *Si me cognovissetis, forsitan & patrem meum cognovissetis.* *Hog.* Locus est *Job. IIX.* vitiose verò versus. In Græco quidem est adjectum *av*: verum non hic est nota ambigui. Verti oportebat eundem in modum, uti c. XIV. legimus, non scil. dictione, *forsan*, sed *utiq;*. Gna-
rus enim Filii quod noverit Patrem etiam, certissimum est. Augu-
stini locutioni paria faceret, qui scriberet: *Si dicantur stelle octave
sphaera non esse ultra tria millia, non redarguo, quia forsitan verum est.*
Hunc quis docere inde concludat, quod non sint plureis, nisi infir-
mus fuit mente? ut hic tu videris. *Corn.* Certe Augustinum nihil
dubitasse de illa interpretatione, perspicue ostendit alibi. Locus
hic IV. est. Verba eccilla. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur:
ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Multi sunt, qui lectio-
nem hanc &c. *Hog.* Parce temporis & chartæ. Citabis hic, (novi) prolixos
textus, nullo tamen lucro. 1. Auctor namq; sermonum istorum de
sanctis alius est ab Augustino. Sic arbitrati Erasmus & Lovanien-
ses. Bellarminus ipse ei non imputare audet. Insuper 2. ille nescio
quis, qui confarcinavit, statuit quidem, minuta peccata purgatum
iri igni transitorio & purgatorio, de quo etiam verba Paulina inter-
pretatur: verum non restringit exerte illum ignem ad alterum sa-
culum 3. Quod præterea tametsi itidem largirer, de animabus ta-
men nusquam indicat, quod igne eo post excessum ex carne sint
purgandæ: Sed respicit potius ad ignem die novissimo quosdam
purgaturum ex Augustini & aliorum sententia. Et hic ergo mili-
um terebras, *Cornæ.* Plus ejus habes? *Corn.* Locus V. *Hi verò,
qui temporalibus pœnis digna gesserunt, &c.* *Hog.* Interrumpo: noli suc-
censere. Respondeo ad isthuc, quando alibi de dictis Patrum
adversus Bellarminum tracto, idem omnino: nam & liber iste est
ex suspectis, & agit de igne divini judicii, *Corn.* Neq; ergo hæc
passim in sensum nostrum dicuntur? *Hog.* Haudquaquam.
Quare clude modò librum, lectorcule. Sat habes, ut fateri cogaris,
nec Cyrillum, nec Theodoretum, nec Cyprianum, nec Hilarium,
nec Hieronymum, immo neq; Augustinum, (cujus testimonia

tamen

tamen omnem paginam apud vos faciunt,) verba Apostoli de Purgatorio eo, quod vos creditis, accepisse. *Corn.* Ut non modo sit sat, sed & super, pergo prælegere Doctorem Hipponensem magnum. Locus VI. Tale aliquid post hanc vitam fieri, incredibile non est, & u- ex *Enchir- trum* ita sit, quæri potest, & aut inveniri, aut laterẽ, nonnullos fideles ridio cap. per ignem quendam purgatorium, quanto magis minusve bona pereuntia LXIX. dilexerunt, tanto tardius citiusq; salvari: non tamen tales, de quibus dictum est, quod regnum DEI non possidebunt, nisi convenienter pœnitentibus eadem crimina remittantur. *Hog.* Illustrabis etiam id digno te scholio? *Corn.* Duo noxarum genera quædam ex mente Augustini ad purgantes flammæ pertinent, nempe 1. & leveis sæpe irremissæ, & capitaleis in vita mortali adeo condonatæ. *Hog.* Deliras tu certè hic, si non delirasti in *Muro Pap.* ubi, quod scripseram, cap. II. quosdam esse in Purgatorio secundum didagma vestrum saltim ob culpæ venialis reatum, audaciùs rescripsisti, delirasse me audacter. Fateris jam, etiam irremissas culpas leves quoq; ad Purgatorium pertinere. Ne ergo nega, reatus earum causâ eò ipsas ruere: aut scholii tui genu prius labat. Labat itidem & posterius. Etenim falsum est, 104. destinari ab Augustino in Purgatorium culpas capitales heic condonatas, ut ibi demum expientur. Caducorum saltim bonorum amorem ponit causam, propter quam, ait quæri posse, an quidam purgandi sint post hanc vitam quasi igne stipulam combusturo. Aut ergo, (sunt verba Cardinalis vestri,) ille amor carnalis est bonus, aut lib. I. de malus. Si bonus: quare ardebit more stipula? Si malus: ergo saltim ad purg. c. V. mixtum habent peccatum veniale. Equidem & alios meminit, de S. Tertia. quibus dictum est, quod regnum DEI non possidebunt, quod illum in modum purgandi non sint, nisi convenienter (illis) pœnitentibus eadem crimina remittantur. Atqui non παριστάως hoc intelligit, quod sc. remissione jam iis facta, supersit nihilo minus temporaria pœna luenda in igni post hanc vitam: sed respicit adhuc ad leviora vitia, in quæ pœnitentes iidem prolabi possunt æque, ac cæteri. Et hæc quidem mea antischolia sunt. Ipse Augustini locus non exhibet certam sententiam, quod post hanc vitam futurus sit ignis talis, aut Apostoli classicum oraculum hoc de eo necessario sit intelligendum: sed ille jam senex, postquam nonnunquam quædam de igni purgatorio scripserat prioribus annis, in præsentē enodatione dicti hujusce primū quidem cap. LXIX. docet, ignem, de quo

Paulus loquitur, esse *tribulationis temptationem in vita mortali*. Tum cap. seq. memor, ab aliquibus futuram etiam aliquam purgationem per ignem post hanc vitam, die videlicet extremo, creditam fuisse, dicit, *non quidem incredibile istud esse omnino* : non ait tamen, se adhucdum vulgari isti opinioni adhærere, uti antidea fecisset, sed *quæri posse, an ita sit*. Sic nempe etiam inveteratum illum errorem in dubio nunc relinquit. Tantum abest, ut de purgatione animarum ante diem iudicii aliquid in sensum tuum confirmet. Au! quàm dolet te hoc audire de S. Augustino, quod non Papistisset circa ignem Purgatorium! *Corn.* Immo totus Papistissat. Perge audire eundem. Locus VII. ubi sensum verborum Apostoli vestigat. Et *ex li. de* ait inter alia: *Sive ergo in hac vita tantum ista patiuntur, sive etiam fide & op. post hanc vitam talia quedam judicia subsequuntur: non abhorret, quantum arbitror, a ratione veritatis iste intellectus hujus sententiæ. Hog.* Ita quidem arbitratur ibi: sed præmissa expressâ promissione tali. *Fa-* *teor, hic me malle audire intelligentiores atq; doctiores. — Dis a ta-* *men, quàm brevissime potero, etiam ipse quid sentiam de illa Apostoli sen-* *tentia, ad intelligendum difficili, dummodo illud, quod ad meam promiss-* *sionem attinet, præcipuè teneatur, quod de hac me malle dixi audire me-* *liores.* Indicet, sibi non adeo liquere, quid velit sibi Paulus. Tum ubi exposuit de igne doloris, qui sustineatur ante salutem a nonnullis, subjungit apposita verba. Verùm & hic non est, quod gaudeas adeo. Saltim inquit: *post hanc vitam*. Non dicit: *Post mortem illico*. Respicit videlicet ad opinionem illis sæculis grassatam de igne novissimi diei, multos usturo ad tempus, antequam salventur, & loquitur non de animabus, sed de hominibus.

Specula apud animum quæso tuum, quantus sis subinde Andabata. Pugnandum tibi erat ex Patre pro Purgatorio animarum vestro: at dimicas plærumq; de alio. Mitte demum ista, *Corn.* Non obrui tibi animum ponderosa Augustini auctoritate? Nondum fateris, veteris Ecclesiæ præstitis viros verba S. Pauli de Purgatorio esse interpretatos? *Hog.* Neutrum factum. Nondum itaq; me *Papistificas*, (quæ apostatæ *Nibussi* vox venusta fuit.) Ostendi hucusq; ergo Antecedentis tui, quod Purgatorium vestrū juxta sensum veterum Patrum contineatur in S. scriptura, falsitatem.

Nunc porro, *Secundum*, etiam nego consequentiam; quod illud satis ad fidem divinam inde concipiendam in sacris litteris conti-

neatum. Monui antea, "explicationem Pasernam non esse certum
 signum sensus revera a Deo intenti, & in dictis contenti. *Corn.* Nec-
 dum concedes, non minus scriptum esse, Purgatorium esse, quàm
 scriptum esse, Filium Dei esse Patri consubstantialem, nimirum si
 Scripturam juxta interpretationem a veteribus Patribus acceptam
 sumamus? *Hog.* Nondum annuere huic queo. In hoc equidem do-
 gmate posteriori sumimus eam isto modo: & ratio est, quia in eo fir-
 mando Patres plerumq; sectati sunt germanum sensum. Sed in priori
 alio modo sumimus. Necdum unico exemplo probatum dedisti,
 antiquissi nos Doctores verba Pauli ista aut alia Scripturæ interpre-
 tatos esse de camino lustrali tuo. *Corn.* Ego verò nihilominus ex
 eo, quod modò dicebam, concludo. E. non minus est fidei divinæ
 articulus, Purgatorium esse, quàm Filium in divinis Patri esse con-
 substantialem. *Hog.* Nego consequentiam. Nam etsi in super illud
 æquè, a hoc, in divinis litteris contineretur juxta Patrum exposi-
 tionem: non tamen, quicquid vel eo, vel alio modo aliquo ibi oc-
 currit, est dogma fidei. Exemplo est *Tobia canis cum cauda*. De eo
 quod narratur, ecquid cum Tannero, fraterculo ridiculo, refers in *Tob. XI. 5*
 classem articulorum fidei? *Corn.* At pergo ego. Ergo non minus
 sunt hæretici & in fide erronei ii, qui Purgatorium negant, quàm
 qui consubstantialitatem Verbi abnuunt. *Hog.* Nescis, quid *hæresis*
 sit, insipidum caput: Ad aliud, siquid habes pro Purgatorio vestro,
 ex Scriptura: prome age. Pollicitus es ex eadem rem monstrare. Fac
 tandem: aut digito pressa labelum.

CAPUT V.

*Oppositum capiti III. De Purgatorii probatione ex debito
 pœne temporariae pro delicto.*

CORN. Omnino habeo. Nempe gemina est veritas, cui velut
 basi ac fundamini tota Purgatorii moles superstructa incumbit.
 Atq; hæc utraq; ex imis S. scripturæ penetralibus est deprompta.
 Ex quo conficias licet, ipsum etiam Purgatorium iisdem divini ver-
 bi oraculis fulciri atq; sustentari. *Hog.* Quando tam bonis avibus
 coepisti, (ut tibi quidē videris,) perge explanare. *Corn.* Prior veritas est,
 quod nullum tam atrox sit crimen, cujus veniam Deus non indul-
 geat homini, si vera animi cum poenitudine ad cor rediens, illud
 detestetur. Altera, quod, i. quando Deus peccati commissi veniam

roy.

Num. XX.

12.

Exod.

XXXII.

34. & N.

XIV. 27.

II. Reg.

XII. 14.

XXIV. 13.

108.

indulget, culpam quidem omnem amoliat, ac poenae aeternae reatum clementer remittat, 2. non proinde tamen totum poenae temporalis debitum extinguat, sed pro futuro tempore exsolvendum, justissime reservet. 3. Quum verò saepe accidat, ut, ruente saeculo, homo ex hac vita mortali abripiatur, prius quàm poenas sibi impositas exhauriat, necesse est, ut in vita immortalis locus & tempus debito illo temporario pendendo concedatur, quod Purgatorium appellare consuevimus. Ecquid taces? quid haeres? *Hog.* In secunda veritate tria quaedam Purgatorio fundamenta substruxisti. *Et primum* quidem lubens cū primā admitto. Est illud de remissione aeternae poenae. *Mediū* autē de reservata poena aliqua temporali geminā strigili opus habet. *Corn.* De eo dubitas? ecce, ecce illico tria exempla e sacris, *Moyſis & Aaronis, populi Iſraēlitici, ac Davidis.* His scriptura testatur imposuisse Deum poenam temporalem, illis exclusionem aeternis promissis, isti mortem & eandem exclusionem, huic sive pestem, sive famem, sive bellum: etsi culpam remiserat.

Hog. Strigilis ergo esto haec prior. Disputas, tanquam Aristoteles esses heri ex inferis regressus, hospes novus aut tirunculus in fidei negotiis, jam altero saeculo in Ecclesia decertatis. Infinities responsum fuit a nostris, remanere quidem solere malum aliquod, quod tolerari debeat: Verum verò id non esse poenam proprie dictam, quae, supplicii de reo sumendi ergo, aut eo nomine ac fine exigatur, ut justitiae vindictivae fiat satis. *Corn.* Malum illud temporarium annon ob crimen piandum & castigandum infligitur? Cur ergo? *Hog.* Dantur alii fineis, quorum causa infliguntur reconciliatis calamitates, quas tamen, ob respectum, quem habent ad antegressum peccatum, poenas etiam vulgatim vocamus: utpote ut homo exercitium habeat poenitudinis & patientiae & humilitationis, ut malo illo, freno injecto, petulcitate carnis cohibeat, atq; ita majori facilitate deinceps a nequitia temperet. *Corn.* Ut non diffitear ejusmodi, quos recensuisti, laudabiles fineis, a Deo in suppliciis illis temporariis intendi: attamen certum est, etiam illā castigationis ac punitionis, qui justitiae vindictivae est proprius & peculiaris, potiore & quasi principe loco amari et constitui. *Hog.* Id autem nego. Itaq; tu, qui ais, probes. *Corn.* Probo. Nam impietatis, (ut κατ' ἀνθρώπων loquar,) ubi scriptum est, quod tu dicis, nempe Deum in sumendis ab reo poenis talibus non intendere poenam proprie dictam? ubi scriptum, non facere id ex affectu vere ac ho-

nestæ vindictæ? ubi scriptum, id agere solummodo iis de causis,
 quas dixisti? *Hog.* Id equidem totidem litteris hisce scriptum non
 est. *Corn.* Eccur ergo tam audaci nobis fronte id obtruditis? *Hog.*
 Quia per legitimam consequentiam emergit ex verbis Scripturæ
 aliis. Sed neq; scriptum vel illo, vel hoc saltim modo est, quod tu
 ais. *Corn.* Nimirum: *Hog.* Deum mala ac afflictiones easce tempora-
 rias viudicationis ergo iratū intulisse. *Corn.* Immo vero scriptissimū
 est. Et vos una nobiscum in scriptura legeritis, nisi oculos hæreti-
 ca pravitate ac præjudicio clusos occupatosq; adferretis. *Hog.* U-
 binam verò? Sani mentes, sani oculis sumus. *Corn.* Amabo te, an
 non e Codice sacro audis, Davidi, cædis ac thori alienj violati reo,
 flagitium a Deo donatum? *Hog.* Ita omnino. *Corn.* Mortem tamē
 charæ prolis impositam esse? *Hog.* Etiam. *Corn.* Qua ergo ratio-
 ne, immo qua, rectius dicam, amentia, dubitare potes, istiusmodi
 facto punitum ac castigatum esse? *Hog.* Atqui de hoc nullus, (si ita
 generaliter loquamur,) dubito. *Corn.* An, si audires, Titium ali-
 quem latrocinii & peculatus reum, a iudice malæ crucis veniam im-
 petrasse, per omnia tamen urbis compita ex ejusdem judicis volun-
 tate ac sententia virgidemiam tulisse, aut exilio mulctatum, dubi-
 tares, poena proprie dicta affectum aut punitum esse? An non te,
 mente captum dicerent homines, si tu persuadere velles, Titium fu-
 rem non justitiæ vindicativæ, sed patientiæ tantum aut humiliati-
 onis exercendæ ergo ad plagas ferendas addictum adactumq; esse?
 Eccur ergo in negotio punitionis divinæ ita insanire lubet, ut poenā
 esse neges id mali, quod criminis, ex parte culpæ majorisq; poenæ
 condonati, causa indicitur? *Hog.* Dispar ratio maximè est inter
 Davidis castigationem illam & Titii supplicium. Hoc poenæ rati-
 onem tenet proprie dictæ, etsi levioris, non item illa. *Corn.* Enim-
 verò edic tandem. Quid est *pœna proprie dicta*? aut quid requiri exi-
 stimas, ut calamitas aliqua veram poenæ ac punitionis proprie dictæ
 naturam sortiatur, & ex peculiari justitiæ vindicativæ motivo ac fi-
 ne imponi dici possit ac debeat? Fare, si nosti. Quid est poena pro-
 prie dicta? Respondebis: *Pœna est pœna: Punire est punire*? Non
 satis hoc erit. Cur enim mors infantuli Davidici, ob crimen patris
 illata, non fuit punitio aut poena? cur negas, illā esse poenam proprie
 dictam? Aude aliquid dicere. Non tibi cerebrum ex carnisifico quæ-
 stione hac mea? *Hog.* Vix tangi, crede tu quidem. Proba enim, (sic
 ite-

iterum urgeo,) mortem eam poenam proprie dictam fuisse: id enim ut credam, urges: & credam tibi. Probare meum non nunc est, qui nego. *Corn.* Bene habet. Audi. *Pena & punitio est malum & calamitas, ex fine & motivo justitiae vindicativae ob scelus commissum illata.* Est autem motivum istud terror salutaris, mortalium animis incussus, ut peccare extimescant. *Atqui mors chari illius capitis fuit calamitas, eo ex motivo justitiae vindicantis a DEO ob scelus Davidis eidem illata.*

II. Sam. XII. 14. Ideo ultro addidit Vates: *Quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini.* Ergo erat pena Davidis proprie dicta. *Hog.* Distinguo hic ego inter vindictam peccati misericordiam paternam temperatam, & rigorosam exq; ira divina peccatori inflictam in ipsius interitum. *Major* vera est de vindicta posterioris generis: *Minor* secus. Audi. *Thomae*
Question. Aquin. equidem ista est hac de re philosophatio. *Sunt tria de ratione disp. de pena, quorum unum est, quod habeat respectum ad culpam.* Dicitur *Malo qu. I.* enim proprie aliquis puniri, quando patitur malum pro aliquo, quod *art. IV.* commisit. — Secundum vero, quod pertinet ad rationem poenae, est, quod voluntati repugnet. — Tertium vero esse videtur de ratione poenae, ut in quadam passione consistat. Atq; inde quidem innotescit, I. *li. I. Re-* quoniam culpa & poena relativa sunt, & ut Augustinus ait, *Omnia tract. cap. IX.* poena, si justa est, poena peccati est, & in epist. CV. & alibi, idem Deus ipsam fore injustum adserit, si quenkumque damnaret innoxium, martyrium non esse poenam, sed injuriam a persecutoribus illatam: posse etiam, quicquid occasione peccati infligitur, dici poenam. Sequitur 2. quia poena repugnat voluntati, poenas, ad quas monachi quidam a regulis obligantur, & non ad culpam, per modum scil. conventionis, non esse proprie poenas, sed afflictiones saltem penales, susceptas in auxilium spiritus, censura Bellarmini. Patet 3. quod, quia ea, quae contra voluntatem eveniunt, non sunt a principio intrinseco, quod est voluntas, sed a principio extrinseco, cujus effectus passio dicitur, *av-roxeiglav*, nisi fiat ad vindicandum scelus proprium, aliaq; sponte attracta mala non esse poenas, saltem ex intentione adtrahentium. *III.* Tametsi verò nulla datur poena, nisi in ordine ad praegressum peccatum: & quævis afflictio ex peccato orta, & peccati causa illata, poenae nomen apud vulgus accipit, quod puniri vocat eum, qui occasione delicti praeteriti dolorem sentit sibi inferri: quando tamen accurate de re loquimur, mala ea, quae hanc in vitam irruerunt per lapsum Protoplastarum aut delicta singulorum, alia, una cum ipsa naturali morte,

morte, non nisi in malis & perituris hominibus poenam supplicii vindictamq; judicant, in justis verò & in gratiam receptis, quibus sane itidem non penitus omnia culpa vacuis obveniunt, poenam medicinalem atq; castigationis paternæ esse, ex litteris sacris & pietate esse adserimus. Ubi enim gratia patris, ibi non ira est judicis. Sunt verò fideles atq; resipiscences in statu gratiæ, justitiæ & pacis. Non ergo sub ira Dei jacent, crimina vel errata eorum severe vindicantis cum ipforum opprobrio & perniciæ. Aureola est distinctio Augustini: *Ante remissionem sunt supplicia peccatorum: post remissionem autem certamina exercitationesq; justorum.* Eleganter idem & *remis. cap. XXXIV.* verè. *Tanquam emplastrum mordax urit te, sed sanat te.* Et: *Tota ista miseria generis humani, in qua gemit mundus, noveritis, fratres, quia dolor in medicinalis est, non sententia pœnalis.* Ita* Chrysost. *νοῦθεσίᾳς ὃ μὲν ἄνθρωπος* Psalm. *ἐστὶν, ἢ κατὰ δυνάμειν τὸ γινόμενον, ἰατρική ἢ τιμωρία. διορθώσεως, ἢ κόλασεως.* Admonitionis est magis, quàm condemnationis: hoc, quod fit, In Psalm. *curationis, quàm supplicii: correctionis, quàm punitionis.* Ad hoc ergo, *CXXXIIX* ut afflictio aliqua sit poena strictè dicta, requiritur insuper, ut is, cui *112.* immittitur, sit in statu divinæ iræ, non gratiæ. Unde, (ut ad exemplum proposita revertar,) de Mose Augustinus sic differit. *Nam qui in regnum cœlorum intravit, magna illi pœna erat ad terram illam non venire, quæ ad tempus promissa erat, ut umbram ostenderet, & transiret?* **In I. Cor. bō. XXIIIX. in Psalm. XCIIIX. lit.* — Ergo illud, quod dictum est Moyse, figura erat, non pœna. *Seni mors* *2.* *quæ pœna, non intrare in illam terram? Quæ pœna non intrare, quo in-* *113.* *traverunt indigni? Mox & de Aarone interrogat: Quomodo & in-* *stum vindicavit? Legantur &, quæ hisce præmittit ibi loci, & vindi-* *casse quidem in eisdem ait, non iratum tamen, sed propitium.* Id quod ipsum ponit, ut exemplo ostendat, idem aliis fieri, quibus peccata condonavit, eodem animo. Compari ergo iudicio dicendum est de Israëlitis cæteris pie defunctis in deserto, sustinuisse scilicet eos vindictam peccati, non tamen ab irato, sed propitio Deo petitam, ideoq; eam non habuisse rationem pœnæ propriè dictæ in illis, sed in aliis *114.* in reatu criminum demortuis. De Davide pro nobis idem respondet, *l. II. de pec-* *remissionem illam peccati ei factam, ne homo a percipienda vita im-* *pediretur æterna, subsecutum vero illius comminationis effectum, ut pietas* *meritis &* *boninis in illa humilitate exerceretur atq; probaretur.* Non inquit, ut *remis. cap. XXXIIV.* facinus Davidis vindicaretur. Percepisti ergo, quæ dixi, Cornæ? *115.* *Corn.* Cerebrum tibi excarnificavi quæstione mea. *Hog. Ce-* *rebrum mihi cā? Quid si tuum discruciem mea? Si nescis, cur Da-* *vidis*

vidis illud infortunium fuerit ipsi poena proprie dicta: cur talem fuisse poenam ais? Sin verò: ede, quam nosti, rationem. Proba, inquā, tu talē fuisse, statuis enim ita: & credā tibi. *Corn.* Bene habet. Audi. Poena & punitio est malum & calamitas ex fine & motivo justitiæ vindicativæ ob scelus commissum illata. *Hog.* Ecquodnam verò illud justitiæ ultricis motivum proprium? *Corn.* Nempe terror salutaria mortalium animis incussus, ut peccare extimescant. Qui reum plectit, ut suo dolori litet, non punit, sed furit. Qui affligit, ut terreat, ac legis incolumitati atq; observantiæ consulat, is demum ex virtute ulciscitur. Et quia hæc res commune Reipublicæ est bonum, ideo ad publicum Magistratum & ad superiores solummodo spectat punire ac vindicare: privatis verò, vel suam vel aliorum injuriam ulcisci, neq; jus, neq; fas, inquam, fuit. Sicut enim communitati hominum interest, ut recte facta, laude ac premio per publicam auctoritatem pensentur, ita non minus refert, flagitia ac scelera suppliciis exagitari. Nam pleraq; mortalium ingenia ita sunt constituta, ut, quod impune est, id omne audeant, quantumvis alias probri ac turpitudinis habere videatur. Cum ergo DEUS Opt. Max. leges præscripsisset, quo earum bono prospiceret, poenas ac supplicia iis, qui violare auderent, constituit. Et quia aliunde clementiā insitā ductus iis, qui poenitudine acti, veniam rogaturi essent, eam concessurus erat, ne indulgentia legem observationi incommodaret, aut subditis necessarium timorem adimeret, punitorem flagitiis à se condonatis temporariam injunxit, quæ & miserationi suæ divinæ, & justitiæ ultrici, quoad ejus liceret, faceret satis, & utramq; virtutem, licet invicem adversam, æquo fœdere conciliaret. Subtilia satis sunt hæc cogitata? *Hog.* Atqui non. unde quaq; vera. *Corn.* Quin verissima, & rationi tum creatæ, tum etiam divinæ maxime consentanea. *Hog.* Ergo Deus ad eum modum, quem probat ratio tua, putatq; rationi humanæ & divinæ convenire, nobiscum agit? *Corn.* Omnino decet Deum ex ratione agere, qui rationis est auctor. *Hog.* Immo verò, quanquam rationis auctor est, quoniam tamen ratio nostro in dijudicandis operibus divinæ rationis non est indefecta, sed inepta, ita ut ea, quæ sunt spiritus DEI, non possit cognoscere, sed in stultis ponat: cujus πλημμελῆατ & ipsius quotidiani, nisi erudiat ex divino verbo, ille auctor non est: sequitur, non eundem semper agere ad modum talem, qui rationi tuæ meæve probatur. Clementia eum tanta esse dixi, ut iis, qui poenitudine acti veniam scelerum rogant, concedere velit. Quod

et si verum est: pavefactam tamen ex horribilium judiciorum Dei
adversus improbos ipsiusq; mortis consideratione conscientiam ni-
si erigas ex scriptis in verbo Dei promissionibus de ejus misericordia
& indulgenda venia exemplisq; sacris, laterem lavas, quantum-
cunq; ex ratione speculeris de bonitate Numinis in sui cultores.
Quid enim 1. si cum Ethnico, in patiens intestini, flagelli, in has
voces erumpas? *Potest nemo pollutis animis mederi. Morte piandum est*
scelus. 2. Ne quidem in æterum duraturam pœnam aliquam impi-
orum, ex ratione novit quisquam, nisi probabiliter. Certe finiturum
Deum esse illorum cruciatus, vel ita, ut purgentur iis, salventurq;
tandem, vel ut in nihilum redigantur, suggerit ratio: quorum illud
Origeni & Misericordibus aliis, apud S. Augustinum confutatis, hoc *Li. XXI. de*
Socinianis placet. Quei igitur ratio liquide solideq; satis impri- *civ. Dei*
met tibi notitiam remissæ & culpæ & æternæ damnationis, ita ut *cap. XVII.*
duntaxat super sit ad tempus ferenda pœna? Ipsum 3. immo τῶν *XIIX.*
Φοβεῶν τὰ τῶν Φοβεῶν τὸν, mors, quæ pœnarum ultima canitur esse, *XIX.*
si scrutatus fuisset David ex sapiente hujus sæculi, utrum pœna pro- *KXIV.*
priè dicta adulterii sui in filiolo fuisset: non affirmasse eum, certus
es. Ita potius de Cajo Julio Cæsare Tullius: *Alter intelligit, mortem a* *Orat. IV. in*
diis immortalibus non esse supplicii causa constitutam, sed aut necessitatem *Catil.*
nature, aut laborum aut miseriæ quietem esse. Itaq; eam sapientes
nunquam inviti, forteis etiam saepe libenter appetiverunt. Negaverat,
namq; Cæsar, Catilinarios jam captivos morte mulctandos esse, sed
potius sempiternis vinculis. Cernis rationis lapsum in ipsa, qua de
agimus, quæstione de morte. Quocirca corrige τὸν λόγον, quos
effutiebās, ex divinis litteris. Docent hæc, exerceri a placato jam
Deo peccatores etiam resipiscētes, non modò communibus omni-
um malis & morte, verum & interdum singularibus adversitatibus,
non tamen ad tuam perditionem, sed correctionem, præservatio-
nem, informationem, humiliationem & explorationem. Quia er-
go hosce in fineis, non autem ut divinæ iræ & vindictæ promeritæ
delictis sint argumentum, ipsis infliguntur, ut *flagella paterna*: ideo *Heb. XII*
κυβλῶς ac *formaliter* sic dictæ pœnæ nō sunt, et si *materialiter* sunt, & *6. 8. 10.*
populariter ob respectum ad antegressa peccata ita appellantur. Ita
igitur mecum saepe: aut doce aliud e sacris. *Corn.* Vide, annon *118.*
perspicue hanc rem textus sacer probet. Postquam peccatum a Da-
vide transtulisset Dominus, & mortem, quam utiq; animæ æternam
meru-

meruerat, condonasset, ultro addit Vates: *Quando crimine tuo effecisti, ut gentiles de me meaq; justitia male sentire inceperint, quasi nequias tuas aut probem, aut diffimulem, & ut omnes homines intelligant, neminem aut homicidam, aut adulterum impune apud me unquam laturum, sed ut justo ac necessario vindicta mea terrore percellantur, poena tibi aliqua est subeunda.* E. mors chari capitis fuit Davidi poena proprie dicta, & ex motivo justitiae ultricis peculiari a Deo illi inflictæ. *Hog.* Nondum edomuiſti animum meum, sophista. Constans animi adhuc adverſor tibi, ac nego consequentiam. Eſſi enim David filioli morte propter flagitium commiſſum adſiſtus atq; punitus fuit, (communi ut utar nunc loquendi ſenſu lato conſuetudine, quævis calamitas, non ſine reſpectu ad peccata admiſſa inflictæ, dicitur poena,) inter alias cauſſas etiam ideo, ut hoſteis & cæteri, quicunq; rem periperent, Dei judicium agnoſcerent, & eo cautius agerent, ipſeq; admoneretur, ut apud ſe meditaretur, quantum ſcelus patraſſet: quia tamen immiſſa fuit Davidi jam reconciliato inſtar amaræ ſagittæ e dulci Dei manu, non ex rigore ultricis juſtitiae, atq; ira in eum ſevera, ſed non ſine paterna *ἐπιμελείᾳ* in ipſius ſalutem, non interitum, digna non eſt, quæ proprie poena adpelleretur, quæ ſatiſfiat juſtitiae. Correptio fuit paterna, atq; mitis, & ex amore adſi-

To. I. art. nem ſuperiorem relata, non proprie dicta, (ſatente Tappero veſtro,) VI. p. 159. vindicta, juxta illud: Condonans fuiſti eis, etiam quum ultionem ſumeres de actionibus eorum. Eſt hæc ſtrigilis prima.

Posterior ſequitur. Ut ut concedendum eſſet, rigoroſe & proprie loquendo puniri a Deo peccatores ad tempus poena quapiam, etiā culpis jam remiſſis: nō tamē cum ſingulis perinde agitur, quoties iisdem noxæ condonantur, ut ſingulareis poenæ imponantur ipſis.

119. Hinc Tridentini Patres: Poena temporalis non tota ſemper — dimittitur. Eodem ſtylo utitur Bellarminus quoq; li. I. de Purg. c. XI. §. Secunda, & li. IV. de Pœnit. c. I. Alibi ait, Sape vel interdum ſuperſeſſe reatum temporalis poenæ. Aliquando hoc fieri, inquit Becanus. Eſſet ergo particulare quorundam duntaxat debitum, ut juſtitiae ultrici divinæ exolvenda eſſet poena temporaria, qua ſatis fieret pro peccatum. 22. Et ſane pertinet huc pervulgatum Ambroſii hoc in Lucam: Li. X. Lacrymas Petri lego: ſatisfactionem non lego. Quod verò ad morbos, morbum & alia ex lapſu Adæ illapſa in nos omneis incommoda præſentis vitæ, ea huc non ſpectant præcipue, quia neq; indulgentiis, neq;

neq; operibus satisfactoriis redimi possunt. Controvertitur vetò de pœna ita relaxabili, an reconciliato imponatur a Deo: cuiusmodi dicitis esse purgatorium. Et in isto de infantibus, quibus culpam & omnem pœnam in baptismo dimitti, Tridentini adserunt, neq; tamen ita parcit Deus, quin variis passionibus & morte ipsa adficiat. Ea ergo non obponi hic nobis possunt, nisi *ἀρόπως καὶ ἀπρόπως*. Claudicans ergo est paralogismus: *Teste Scriptura, quidam debuerunt, etiam recepti in gratiam, luere pro peccato ad tempus pœnas: E. necessario quibus vis pœnitentibus luenda est temporalis pœna.* Atq; ista te monitū velim de media hypothese, quam Purgatorio subiecisti.

*Tertium verò, oh quàm pudendum est nugamentum? accidere scilicet, ut pœnitens prius decedat ex hac vita, quàm expleverit istud debitum, quod vel in hac, vel in futura vita exolvendum sit: itaq; in Purgatorio ipsi esse dandum pœnæ reliquum. Quare namq; non satis pœnæ temporariæ in hac vita aut saltim morte Deus sumere possit ex pœnitente, jam filio? quare etiam extendenda sunt supplicia & vindictæ in alteram vitam? Quare non & comminiscimini, post mundi interitum igne adhuc eum exusturo purgandos vos esse aliquandiu? Apage, quod non probare potes. Apage ista *μορμολύχια* & empusas: apage de hisce tam abnormem evagationem extra divinæ scriptæ revelationis lineas. *Corn.* Scriptum ergo non est, Purgatorium esse? Scriptum non est abunde, Deum, condonatis noxarum culpis, pœnas aliquas temporarias, quæ vel in vita mortali, vel post fatum exolvantur, ex vero iustitiæ vindictivæ ac legitimo affectu injungere & irrogare? *Hog.* Minimè, minimè. Non intellexisti, nullius esse ponderis fundamen, cui Purgatorium modò superstruere adeo annitebaris? Feci, quod Poëta canit: *Subrue fulturam: patitur structura ruinam.**

125

CAPUT VI.

Contra blateramenta & maledicas affanias Cornarii capituli 4.

CORN. Quæro: Estne, & esse debet fidei articulus, Purgatorium esse? *Hog.* Nondum vidi, quare affirmem, quod toties abnui. *Corn.* Si est de fide, Purgatorium esse: ergo est hæresis & hæreticum, Purgatorium non esse. *Hog.* Nego antecedens. *Corn.* Saltem fatearis oportet, scriptum non esse, non esse Purgatorium. *Hog.*

126

122.

Si scriptum quidem esset, esse Purgatorium, & hoc fateri me compulisses aliquo idoneo documento: necesse esset, ut nunc faterer, scriptum non esse Purgatorium. Nego verò iterum Antecedens.

Corn. Estne verò certè & perspicue scriptum in Bibliis, non esse Purgatorium? *Hog.* Dogmatistæ affirmanti incumbit probandi sui dogmatis onus. Esse Purgatorium nos negamus. Tu ergo, qui asseris, age, (nisi animarum es deceptor & pseudopropheta de futuro fidelium statu in altero sæculo,) proba ex Bibliis. *Corn.* Hoc amplius rogo. Estne in totis Bibliis locus, qui purgatorium ignem tam videri possit abnuere, quàm ille, *I. Cor. III.*, a me allatus, Purgatorium asserit? *Hog.* Non verò verum est, quod Paulus ibi loci de igne animas purgante & subterraneis cruciatibus quicquam innuat. Quotidianum delirium est vestrum. Apage assanias ab Apostolo tuas.

Corn. Estne vobis ergo de fide, non esse Purgatorium? *Hog.* Quàm tibi de fide est, nullum piorum igne demum diei iudicii iri purgatum, tam nobis est de fide, nullum eorum igne subterraneo inter mortem & resurrectionem cruciari, ut purgetur. *Corn.* Sed si non est clare & perspicue in Bibliis exaratum, non esse purgatorium: ergo vos non potestis, neq; debetis fide divina tenere, non esse Purgatorium. *Hog.* Quum videaris de *πῦρ* loqui, hoc sensu nego, extare, non esse Purgatorium. Nego verò tuam sequelam. *Corn.* Quia non potestis, neq; debetis quicquam credere, nisi quod expresse scriptum in verbo DEI: in quo omnia necessariò credenda ita perspicue explanantur, ut interpretatione opus non habeant. Ita vos docetis. Quid taces? *Hog.* Non digna responso calumina. Dic, indica, si probus vir est, nostræ doctrinæ viros qui *istū gradū sufficientiæ & perspicuitatis Scripturæ* in credendis adseruere, ita ut interpretandi utilitas & necessitas removeatur. Contenti sumus etiam logica deductione dogmatis alicujus ex istisce, quæ legimus, adeoq; si ostendatur, cum eo *τὴν διὰ τοῦ αἵματος* eorum convenire: tametsi non quodvis dogma verum sit de fide. *Corn.* Nimis clarum est, nullibi in Bibliis clare scribi, non esse Purgatorium. *Hog.* Nihil silentium id pro te facit. Non enim omne id credere licet, quod non esse, Scriptura non ait. *Pizlipuzlium*, joculum tuum & puppam, non esse e divum choro, nullibi extat: nec tamen, si contra crederes de eo, ac P. Curtius, fides ista tua de S. Pizlipuzlio non esset nequam. *Magister in Papatu* es, neq; scis, circa fidei dogmata quicquid Scriptura tacet, id tacere.

tacendo eam negare? Tacet verò fumarium illud tuum, quanta-
 quanta est: negat itaq;. Ea verò Codicis sacri effata, quæ attuli con- *Supra sed.*
 tra errorem vestrum, ita perspicua & clara & indubia sunt, unde in- *1. cap. 13.*
 ferri possit, fata expiatoria fideles in igni non manere post obitum,
 ut longe levior sit utraq; tua manus, qua repellas. *Corn.* Sumusne *23.*
 ergo nos Papistæ hæretici, aut erronei appellandi, quando asserimus,
 Purgatorium esse? *Hog.* Per me liceto, ut & tu & Curtius, & quot-
 cunq; simileis rabulæ obtrudunt fabellâ aliis, ut credant eâ, si beari
 velint, *hæreticissimi* scribamini, idq; *formaliter* taleis. *Corn.* Assertio
 hæc, *Non est Purgatorium*, neq; est fides divina: quum nullibi sit a Deo
 revelata, quod jamdudum demonstravi, neq; est scientia. Ergo sum-
 mum est opinio conjecturis quibusdam haud valde probabilibus
 nixa. *Hog.* Nunquam, dum spiritus tuos tibi artus rexit aut reget,
 demonstrare potuisti vel poteris: minus, quod garris, demonstravisti.
Spiritus dixit, eos, qui in Domino moriuntur, beatos esse ex hoc tempo-
re, & requiescere ab omni labore. Hoc ipso revelavit implicitè, nul- *Apoc. XIV.*
 lum eorum ustulari gravissimis suppliciis, quorum plenum clama- *13.*
 tis est Purgatorium. Est itaq; fides divina, qua creditur, Purgato-
 riū nō esse, nō humana. Minus est error, qualis est opinio, quod sit ali-
 quod: minimè omnium est hæresis, uti vestra, qua urgetis, dogma
 de eo esse necessarium fidei caput, quod qui neget, excidat Ecclesiæ
 catholicæ gremio. *Corn.* Dudum tibi demonstravi, ad fidem di- *124.*
 vinam attinere. Attamen nunc dico: Etiam seclusâ Dei revelatio-
 ne, si tantummodo humanam auctoritatem, quæ pro Purgatorio mi-
 litat, attentis animis expendere velimus: certum est, longe proba-
 bilius videri debere, Purgatorium esse, quàm non esse. *Hog.* Osten-
 de, siquid calles, vel hoc saltem. *Corn.* Ostendo. Probabile est, quod
 a viris sapientia præstantibus pro vero habetur. Numquid? *Hog.*
 Esto. *Corn.* Ergo id probabilius est, quod a viris & pluribus, & æ-
 tate, & sapientia, & probitate longe excellentioribus tenetur. *Hog.*
 Utiq;. *Corn.* Atqui viri illi, qui Purgatorium pro vero habent, &
 habuerunt, sunt numero, ætate, & doctrina, cum virtute insigni
 conjuncta, longè majores, quàm ii, qui vel hodie negant, vel olim
 negarunt, Purgatorium esse. *Hog.* Jam hoc proba. *Corn.* Ecquid
 ais? An vos, Prædicatisei, cum priscis illis Ecclesiæ doctoribus ausi-
 ris committere? *Hog.* Quæ verò intemperiarum, Jesuaster, tibi
 suggessit, a nobis hoc fieri? Vos ii estis logodædali, quibus Ro. *125.*
 Pon-

Pontificum ordo non cum priscis illis committitur, sed intantæ auctoritatis fastigium collocatur, ut ejusdem judicio omnia illorum dicta subjiciantur: quum tamen non magis, ac sus ad lyram, ita i-

Li. II. de pfe ad tantum negotium sit commodus. Audi vocem Cardinalis ve-

Ro. Pont. stri Bellarmini: *Pontifex non habet ullos in Ecclesia Patres, sed omnes fi-*

c. 27. *lios. Quid verò mirum est, si non pater filiis, sed filii patri suo subjiciantur? Papa nec Patribus, nec eorum canonibus cogi potest.* Audi Roma-

In concio- num *prædicatiscum*, (ut stolido tuo vocabulo utar,) **Corn. Mussum.**

cione ex *Ego ut ingenue fatear, plus uni summo Pontifici crederem in his, quasi-*

Ro. XIV. dei *mysteria tangunt, quàm mille Augustinis, Hieronymis, Gregoriis: ne-*

Henr. Cā. *dicam Richardis, Scotis, Wilhelmo.* Joh. de Ragusio Dominicanus in

To. II. an- oratione *de commun. sub utr.* in Synodo Basileensi habita: *Ecclesia*

tiq. lect. *(Romana, h. e. Papa) non doctrina doctorum subjicitur, sed e converso*

p. 187. *doctrina ipsorum Ecclesie, tanquam indeficienti regula, quæ errare non*

126. *potest.* **Corn.** Estne nullus e veteribus, etiam antiquorum sæculo-

rum Patribus, Cyrillo, Augustino, Theodoro, Cypriano &c. quos

supra laudavi, doctrina ac vitæ probitate suppar, qui alicubi tam

manifesto & indubie doceat, aut ex Scripturæ oraculis diducat, non

esse Purgatorium, quàm manifestò Cyprianus, Augustinus, Theo-

doretus, Cyrillus docent, & ex Scriptura adstruunt, esse Purgatori-

um? Cedo vel unum, si potes. **Hog.** Cedo tu vel unum Patrum

illorum, si potes, qui tuum tecum *καυετηγιον* crediderit, ne dicam

adstruxerit, idq; e Scripturis. Certe, dum mecum hac super causa

contendisti, nihil a te amplius intelligas factum, sive hunc, sive il-

lum veterum pro te produxeris, quàm quod milium perterebrasti,

& aquam hausisti cribro. **Corn.** Te verò ego non obrui venerandæ

antiquitatis testimoniis, non rationibus, non scripturis? Etiam-

127. *n ù videris esse tibi resistendo? Væ tibi! Si purgatorium quasi ingredi*

recusas, ut defæcatius ex eas: cave, ne nunquam infernum ingeni-

um intret tuum. **Hog.** Apage infernum. Recta, citra Purgatorium,

ad cælum patet mihi via. **Corn.** Ast hoc apud animum statuas tu-

um volo. **Hog.** Ecquid demum? **Corn.** Cælum Catholicum est,

& Hæreticos non admittit. **Hog.** Te itaq; nunquam admittet, qui

hæreticus Papista es, non Catholicus reapse, et si tui te Catholicum

compellitent sexcenties. **Corn.** Quid? Portitor cœli Papista est. **Hog.**

Acheruntem si cælum vocas. **Corn.** Immo cœli superum illius

portitor fuit Paparum primus, apud quem, qui Papista non est, ex-

clusum-

clusissimus est. *Hog.* Abegit itaq; , si ita est, S. Augustinum cum universa Ecclesia Apostolica & primitiva ad inferos. Ne quidem enim umbra aliqua ejusdem Papistica fuit. Immo ipsum Petrum exclusisset tota hierarchia cælestis cœli aditu, si is fuisset, quem tu somnias. Minus primus Papa fuit, qui ne Papa fuit, sed Apostolus, sed Sympresbyter. Qua ipsa de re, si prurit te dissertandi mecum lubido, sed semotis scommatis, aliàs una loquemur. Nunc autem an dicam tandem vale?

Corn. Prius unum te rogo. Ineptias illas puridas, quas pro jure perstrinxi meo hactenus, num præter te aliis Erfurtitis quoq; adscribi a me in Pilatis & Muro papyraceo oportebat? *Hog.* Nullas prorsus, nec mihi, nec Evangelico ulli alii Erfordienfi ineptias tribuere potes circa religionem, nisi falso. Sunt verò etiam Erfurti Romanocatholici sacerdotes & monachi aliquot: quibus siquid ineptiarum putidarum adscripseris, mea nihil refert. *Corn.* Atqui his vehementer displicent, quæ jadis, probra. *Hog.* In Papam? vero est simile. Sed nec mihi, nec meis placet, nos cum Luthero a tuis hæreticorū, Acatholicorum, aliis ingratis nominibus proscindi. *Corn.* Non Catholici modò. *Hog.* Papistas dicere oportebat. *Corn.* Sed & Lutheristarum plurimi honestiore sunt indole atq; animo Erfurti, quàm ut talibus tamq; insanis furiis agi se in Papam atq; Papistas sinant. *Hog.* Quæ illæ, dicamabo, in me? qui tot jam annis cum Romanocatholicis in conjunctione ram civili, quàm Academica æquè versor, atq; complureis consacranei mei, ut fas est. Edic age, si nosti, Erfurti quinam sint, quos honestate antepone mihi audes. Sanumne me isti esse in Vos animo ducunt, an insano? Si sano: quare mihi met meos opponis? Si insano: ipsi mihi met dicant. Quisnam igitur Erfurti agitur intemperis? *Corn.* Unus est rei pessimæ auctor ac princeps, qui audacior multò, quàm doctior, talia in publicum jactat. *Hog.* Ecquisnam ille, amabo? & ecqua jactat? *Corn.* Tu, *Hogeli, es, Prædicans.* *Hog.* Prædicator sū, ajo, pœnitentiæ, catholicæ fidei, orationis, obedientiæ, patientiæ, castitatis optimarumq; id genus rerum aliarū, ex Dei præscripto munerisq; concrediti ratione, pro gratiæ divinæ modulo, quem sum nactus. Nec prædicavi quicquam, nec publici juris feci, tuo dente, Theon, dignum. Furia si me egissent, ut pariter tecum evasissem in Lojolitam, aut saltim in *Missæ mercatorem, Missificantem Missasq; lorantem*, (uti sacerdotes vestri ab ipso

128.

129.

Societatis tuæ rheologo, Celloto, appellitantur: id, quod sum, non
 essem. *Corn.* Ha! novi te hominem elatum, crudum, effrontem, male-
 dicum. *Hog.* Jam istuc non bonum est, ni falsum est, quod loqueris.
 In somnis me hunc videris, puto, vidisse: ita mera mendacia bau-
 bare. Ubi enim alibi me talem vidisses? *Corn.* Libellos nuper
 quosdam in vulgus dedisti, ingenii male feriat rabiem ac furorem
 spirantes, in quibus quot sunt pagellæ, immo quot lineolæ, tot pæne
 reperiuntur calumniæ falsæq; in Papam ac Papistas criminationes.
Hog. *Baccha bacchanti si velim adversariæ, ex insana insaniorem faci-*
am: feriet sepius. Tu paria feceris, si pluribus agam adversus te. U-
 num accipe: Nego, *διαβόλε*. *Corn.* Præsertim in Jesuitas. *Hog.* In
 istosne? Distinguo inter Jesuitas. Alii sunt tales *secundum dici*: alii
secundum esse. Jam indica, utros sentias a me indigne habitos esse,
 utne, si respondeã, impingam: neve præterea in designandis veris Je-
 su sociis aberres, cave. Longa enim controversiæ restis trahenda fuerit
 tibi, ut nobis persuadeas, te verum esse Jesuitam. De cætero ne
 quidem Rom. Pontifex ullam unquam abstulit abs me injuriam:
 etsi, quis sit, nonnullibi adserui. *Corn.* Quid? Ipsum *totum ne-*
quam compellitare es ausus, ipse totus totus, quantus quantus, ca-
 lumniator cavillat totq; *Hog.* Nego, pernego. Nusquam scripsi.
 Tute qualis sis, vel nunc patet.

130.

Corn. Nescin' tu, quid nuper Erfurtitarum Senatus integerri-
 mus in te statuerit, eâ causâ? *Hog.* Narra sodes, sed non in morem
 Cretensium. *Corn.* Theses tuas, licet typo jam expressas, conquiri,
 ac tenebris damnari præcepit. *Hog.* Quas verò, obsecro? Factum
 nec unquam fuit, nec bene, factum si esset. Fefellit te, qui nuncia-
 vit. Tibi ea, quæ de quæstionibus fidei placent, licitum est manife-
 stare aliis & adferere disputando. Paria facere mihi, in *Ecclesia, A-*
cademia & Gymnasio, (tribus societatibus, in quarum tam una, quàm
 alterà, litteras sacras palam & legitime exponi, & errores etiam di-
 sputando castigari, par est,) versanti non liceat? Quid etiam inno-
 centius conscribi potest thesibus, a me propositis, quas in Curtii
 gratiam, quem jure merito redargui, exagitas? nihil falsi, nihil,
 quod cælo terram misceat, inest, iis præsertim, quæ Purgatorium
 extinguunt. Quas equidem quum edideram, apud meum Magi-
 stratum furibunda calumnia invidiose mihi criminata, quod Pa-
 pam nominasse nequam. *Novum crimen, Cai Caesar.* *Corn.* Patres

Geræ conscripti prudentiam in hac re ostenderunt suam. *Hog.* Eo quidem nullam penitus ostendissent, si, quod refers, patrascent. *Corn.* Quid? etiam ostendissent in eo prudentiam, si nuperos tuos libellos, vere famulos, & luce indignos, non tenebris modò, sed ignibus publicis puniri iussissent. *Hog.* Μηδὲν ἄγαν. Ostendissent utiq; si quos adeo indecoros peperissem foetus. Injuria in fonteis adficere noluerunt: tu verò quid censeas, ne quidem tanti faciunt. Neq; ipsos, neq; me eorum, quæ in vos scripti & evulgavi, est, quod pudeat. Pudeat tui te Antonij Sanctarelli, atq; similium ex vestra colluvie auctorum. Famolorum librorum consarcinatores in tua Societate habes. XXIII. Martij, anno clc lcc XXXIII. Lutetiæ Parisiorum fuit *Declaratio data de Jesuitis Dominis Episcopis Gallie in In Theolo-
caussa librorum Angliæ & libellorum famosorum adversus Censuras tam gia moralè
Dn. Archiepiscopi, quàm Theologica Facultatis Lutetiarum, quod non Jesuitarum
fuerint compositi a religiosis Societatis ipsorum. Quorum tamen scri- contra bo-
ptores Lojolitas fuisse, Matthiam videlicet Wilsonum, & Johannem nos Chri-
Floydum, ingenue fatetur Philippus Alegambes, ipse Lojolita, * in Bibli- stianorum
otheca Scriptorum Societatis Jesu. Eccur verò nemo Franconum, ne Lo- mores, cir-
jolitarum quidem, ea, quæ publici juris feci, libros v.g. de immaculata ca fin.
conceptione solius Christi, aut Papatum Diabolicum, refellit hæcenus? *Pag. 99.
Corn. Nescis? non erant refutatione digna scripta, sed silentio æ- 242. 496.
terno: neq; tam hominis ullius ingenui stylum, quàm tetram car-
nificis manum ex lege Cæsarea merebantur, famosi libelli. *Hog.* 131.
Hæ tuæ affaniæ sunt, hæc calumnia, malefane Sycophanta: quas tibi excussit nostri odium, non veri amor & studium. *Corn.* Absit a me odium. *Hog.* Ne Erfurteneses quidem Catholicos odisti, quos *Luthericolas* vocabas? *Corn.* Non eos odi, quibus ingenua mens & ratio constat. *Hog.* Neq; ergo posthac me oderis, virum tam a divi-
na fide, quàm a ratione integrum. Quo vero in istos te animo sis, fac sciam. *Corn.* Hos etsi errore a me aliquo duci videam, non ta-
men odi aut adversor, sed pectore, quàm possum, condolentissimo apud animum meum deploro, rogoq; Numen immortale, ut lucem
deceptis mentibus suam affulgere aliquando jubeat. *Hog.* Hoc ipsum reprecor, ut contingat Tibi quoq; ac *Publ. Curtio*, (quicumq; is
hominum fuit,) *Malo* sane: ita ut sentias, quàm imbellis *cacula*
hyperaspisten infelicè in te sibi paraverit, ex animo, cæteroquin nec tibi, nec eidem pessimè volente. Vale melius, inquam. *Corn.* Et tu
visissim vale.*

CONTROVERSIÆ III.

De Missa.

CAPUT I.

Transitio ad Paralipomena ex Pilatis Novis. Thesis contra Missam Papisticam: in qua nec panis, nec accidens offertur, nec Christus.

I.

HOGELIUS. Legi ego multa sæpe, dicta quæ a monachis fuere, nugamenta. Verum enimverò nullius adæquæ alterius convicia Acheruntica & οφείδω φάρισα, quibus languenti causæ succurrere adtentant, nunc animo adhuc cerno meo, ac ea quæ nuper Herbipolita iste protulit variè, qui rem mihi facessivit, nunquā a me laceffit ipse. Uuum & alterum dissidii ecclesiastici caput disceptavimus quidem: nec, si quis audiat, & Aletheæ amantior est, quàm partium, quicquam dubito, probaturum, quæ dixi. De quo bonæ cuivis menti, quæ negotiū capax est, permitto facile calculum. Nunc in memoriam regredior ex eo se audisse me nonnulla, & præterisse pænissime, non indigna tamen, super quibus hominem denuo conveniam monitum ex instituto, ut virum theologum, (quæ professio ejus est:) qui certe ut Jesuitæ germanus ocyus fiat, utq; non eos potius, qui Ecclesiæ Catholice titulū nequicquam in sese derivant, sectetur, quam Jesum, ad Jesum suspiro: neq; si causam cum causā, semotis amarulentis vocum, mecum amplius æqua ratione componere velit, favere recusem eō & alibi. Impetrabilis erit, spero, si, ut nanciscar sermocinandi de aliquot Paralipomenis copiam, quæ si vero. Ellum vero, ipsissimum profligatorum errorum magistrum. Prodit, ad litē rugis (ni fallor) accinctus. Adibo. Salvum te velim, Dialogista, & aliquando tandem a falso liberiores. Corn. Cuius vox ista? Hogeli, tua, itane ad me revisis tertia vice? Salvus & tu esto, neq; a Catholica fide digreditor.

2.

Controv. I. Corn. Neq; sacrilegia, quorum vos damnates adserui, excusato. num. 75.2. Hog. Ut quod Sacerdotium sustulerimus forte? Corn. Ipsum hoc erat, quod primum omnium exprobrabam. Hog. Commentariolo hic opus est de vocabulo. Sacerdotium quid vocas? illud, quod est fidelium omnium promiscue, hostias spirituales litantium Deo, per

Fi-

Filium acceptas? an alterum, quod presbyterorum esse solet? *Corn. I. Pet. II. 5.* Posterius intelligi velim. *Hog.* Atqui & istuc, duum generum est. *Eph. IV. 11.* Unum, a Christo institutum pro divina fide hominibus instillanda, ejusq; sanctis mysteriis celebrandis rite: Alterum neq; ejusdem originis est, & contrarii usus, sicut Jeroboamo τὸ μωσχολάτρη sui quoq; fuere sacerdotes, & hodieq; Turcis non desunt. Eadem ratio est vestri sacerdotii, Papicolæ. Ad hoc enim inprimis vultis pertinere *sacrificium proprie dictum, pro vivis & defunctis in Purgatorio offerendum*: in quam rem commenti estis, inprimi novello sacrificulo in ordinatione characterem, in Gehennam usq; si ipse veniat deniq;, indelebilem in anima, diciturq; a suffraganeo: *Accipe potestatem sacrificandi pro vivis & defunctis.* Hoc opus, inquam, hic labor sacerdotum apud vos est primarius, & jam sæculis aliquot meritorius valde. *Corn.* Ita est sane. Sacrum hoc igitur a Vobis non abolitum fuit, quâ potuistis? *Hog.* Sic vicissim sane. *Corn.* Sacrilegi ergo estis. *Hog.* Nego sequelam. *Corn.* Quid? sacrificium Missæ non sacrum est? *Hog.* Ne quidem sacrificium, minus sacrum: sed foeda superstitio est, & res penitus nauci. *Corn.* Verò nauci eris, nisi id probes. Proba, inquam, sacrificium in Missa esse rem nuuci. *Hog.* Attende sis, probabo. Nihil sacrificatis. E. est sacrificium nihili. *Corn.* Falsissimum antecedens. *Hog.* Probo sequente trimmate.

Ecquid enim obsecro est, quod tanto religionis affectu immolatis? Verus Aristoteles, non nugaculus tuus, in duo divisit, quicquid in orbe fuit. Tertium adjecisset, siquid de Missa audiisset, quod neq; substantia esset, neq; accidens, sed nescio quid aliud, Deo in illa oblatum. Amplius enim nihil habetis, præter 1. panem atq; vinum, 2. illorumq; speciebus; 3. quasi velatum Christum. Ergo vel illa, vel istas, vel hunc immolatis. Hæc (inquā) vel omnia, vel ex parte sacrificaretis, si vel substantiā, vel accidens sacrificaretis. Quæro I. An panem ipsum & vinum? *Sed hæc sententia habet contra se non levia argumenta:* (utor verbis Bellarmini.) *Nam inprimis* 1. Si ea vera sit, se- libro. I. de
quetur proprie solum panem triticeum sacrificari. Id enim proprie sacri- Miss. c. 27.
ficari dicitur, quod realiter mutatur, ita ut desinat esse. At solus panis (& S. Sed hæc.
vinum) ita mutatur. Id autem absurdissimum esse, nemo negare potest:
quia si ita esset, haberet Ecclesia sacrificium inanimum, & vilius multò,
quàm habuerint olim Hebræi. 2. Deinde non esset idem sacrificium Eccle

§. R. *fit & sacrificium crucis, quoad rem oblatam: 3. neg, esset verum, quod Patres dicunt, in sacrificio Missæ esse eundem sacrificium & sacerdotem: 4. neg, illud, quod Chrysostomus, Ambrosius, Primasius & alii notant in Hebr. X. sacrificia Hebraeorum multa fuisse, quia hodie unum agnum, cras alium offerebant, nostrum autem esse unum, quia semper eundem offerimus Christum. Nam & nos, si de pane agimus, non semper eundem offerimus. 5. Etiam ad objectionem: Quod sit ex profano sacrum, id propriè sacrificatur: si ergo panis sit sacer ex profano, panis propriè sacrificabitur: ad hanc, inquam respondet. Quod ita sit sacrum ex profano, ut maneat, id sine dubio propriè sacrificatur: atq; ideo apud Hebræos ovis sacrabatur, & eadem ovis sacrificatur. — At panis non manet, dum sacratur, sed in aliud vertitur: & ideo non panis — propriè sacrificatur. 6. Panis etiam si immolatur: quid immensum adeo in modum gloriamini de sacrificii vestri utilitatibus & nobili dignitate? 7. Præterea si pane oblato propitius reddi potest Deus, Hebræi etiam minchis huiusmodi eum placassent. Falsissimum ergo, panem Deo propriè sacrificari: etsi impropriè dici possit Deo oblatus, i. e. appositus in usum religiosum, sicut Exo. XXV. & XXXV. offerenda Deo dicuntur aurum & similia, quæ non nisi absurdissimè sacrificari dici possunt, Bellar. 8. De eo nihil addam, quod hoc certè adoretis, quod sacrificatis, & elevatis adorandum. Ergo si panem & vinum sacrificaretis, etiam adoraretis, crassa idololatria. Quod tamen a vobis procul remove soletis. Deniq; 9. quoniam vi verborum quinq; panem ex aris abigitis tremulum, horribiles Transubstantiatores: qua ratione obsecro dicere, Cornæ, poteris, te eum immolare? Offeres Altissimo Sanctum Uti, non sine calidis suspiriis, ut sancta tua Non-Entia acceptet, & propter S. Non-Entia ex flammante Purgatorio miserabileis animas liberet. Panis enim & vinum jam suam naturam abjecerunt, quando Deo offers victimam. Sic somnias. Vides, quid ex hisce concludam? panem videlicet & vinum non esse verā hostiam in Missæ sacrificio. Annuis? Corn. Ita, fateor. Hec non sunt, quod sacrificamus. Progredere ergo. Hog. Porro II. si eligatis species, quas superesse ipsis comminiscimini solitarias, a vobis immolari: miseret me vestri, qui ex novem prædicamentis sequioribus colligitis sacrificium, quod adeo veneramini, adorandum proponitis, asservatis & circumgestatis in Mithræ quasi pompa. Vah Accidenticola, ac Qualiquantumysta, persuasi stolide, Numen vobis propitiū fieri, immolatis speciebus! Atqui non tam stupi-*

di estis, ut ita deliretis? *Corn.* Absit, absit. Sacrosanctum corpus ac sanguis Domini nostri Jesu Christi est, quod offerimus Deo pro peccatis. *Hog.* Jam ergo III. de re cælesti etiam mecum meditari velis, numquid eam immolare possitis, & quotidie soleatis. *Cornelius.* Et possumus & solemus omnino. *Hogelius.* Mihi verò, si istud fucus & error non est, stat sententia, appellitandos vos esse *Pilatos Novos*, *Χεῖρονόμους*, Deicidas, quoscunq; ubicunq; Missam peragitis, vestrumq; sacramentum esse morticinum atq; Christicidarum Pilatorum coenam mortualem. Aut tales estis; aut nihil præter Chimæram, Uropici Hierophantæ, immolatis. *Corn.* Ego ne, summus in Catholica Ecclesia per Germaniam atq; pæne veteranus contra hæreticos lanista hanc accipiā ictū? *Hog.* Non tu scis, quum *Miles glor.* ex alto puteo sursum ad summum adscenderis, Maximum inde periculum esse, a summo ne rursum cadas?

6.

CAPUT II.

De Missificulis, quod vel sint Pilati novi Christicide, vel Christum non proprie sacrificent, nec propitiatorie.

CORN. Quid? *Pilatos novos*, quos vos esse clamitabam antea, nunc in nobis tu conquiris? S. Mariam! quæ ista tua audacia, bone vir? *Hog.* Quanta verò illa sophia, qua Christum sacrificari a vobis in ara opina nini? Immo quàm infanda crudelitas in Filio DEI ita inhumane habendo? Responde sis obsecro. I. Offertisne corpus Christi in Missa proprie loquendo, ut reale sacrificium, immolatione proprie dicta, non metaphoricè? Faciscum Bellarmino? qui dicit: *Catholici scriptores, qui hoc nostro saculo de sacrificio Missæ Li. I. de scripserunt, omnes in eo potissimum laborant, ut ostendant, in Missa offerri Missa c.V. Deo vere ac proprie corpus & sanguinem Domini sub specie visibili panis & vini.* *Corn.* Hec mea, eadem nostra omnium fides. *Hog.* II. Etiam quod Missa sit sacrificium propitiatorium pro peccatis & peccatorum poenis? *Corn.* Maxime. Anathema essem secus, hæreticus essem. De utroq; ita decretum Tridenti. *Siquis dixerit, in Missa sess. XXII. non offerri DEO verum & proprium sacrificium, — anathema sit. Et: can. I. III. Siquis dixerit, Missæ sacrificium tantum esse laudis, — non autem propitiatorium, — anathema sit.* *Hog.* Tum quæro III. annon ratio formalis sacrificii veri & proprii sita sit in essentiali destructione,

7.

6. victimæ. Concedis? Corn. Etiam. Hog. Bonum factum. Ultro
 li. eod. cap. in casses illaberis meos. Hoc ex te audire auebam: præcipue quia
 XXVII. §. & Cardinalis tuus hunc in sensum disputat nervosè valde & perse-
 Aliquit. veranter. Prælegam verba. *Sacrificium verum requirit ejusmodi ve-
 ram & realem mutationem, quæ res definit esse, ad DEI honorem. Itaque
 id proprie sacrificari dicitur, quod realiter mutatur, ita ut desinat esse.*
 §. Sed hac. Idem: *Mutatio ponitur quasi forma sacrificii sensibilis & externi. Et:*
 §. Hac. *In primis verum & reale sacrificium veram & realem mortem aut destru-
 ctionem rei immolata desiderat. Et: Nam immolatio ibi fieri dicitur, ubi a-*
 §. Præte- *nimal vivum occiditur, sive ubi divisio fit corporis ab anima. Et: Per conse-*
 rea. *crationem res, quæ offertur, ad veram, realem & externam mutationem*
 §. Tertio. *& destructionem ordinatur: quod erat necessarium ad rationem sacrificii.*
 Hinc concludit sub calcem ejusdem capituli, Christum ipsum aut con-
 §. Secundo *secrando & consumendo sacrificasse, aut nullo modo sacrificasse. Idem.*
 §. Sed o- lib. eod. c. II. *Sacrificium enim præter oblationem requirit mutationem,*
 missa. *& consumptionem rei, quæ offertur, quam non requirit simplex oblatio.*
 Id verò probatur 1. ex nomine sacrificii. Nam Hebraice מַזְבֵּיחַ dicitur a מָצַח
 quod est mactare: & Græce θυσία vel dicitur a θύω, i. e. mactare,
 unde est illud Matth. XXII. ταῦτοι καὶ σιτίσθαι τεθυμένα, tauri & altilia
 occisa, vel dicitur a nomine θυμιάσις, i. e. exhalatio, ut Porphyrius con-
 tendit apud Euseb. li. I. præp. Ev. cap. VI. Vult enim sacrificia dicta esse ab
 exhalatione & fumo, qui ex combustione sacrificii ascendit. Unde etiam
 Chrysostomus & Theophylactus in c. X. ep. ad Hebr. notant differentiam
 esse inter θυσίαν & προσφοράν, i. e. sacrificium & oblationem, quod
 θυσία dicatur de rebus illis, quæ occiduntur, vel aliter consumuntur.
 Quo etiam pertinet vox τελετή: dicitur enim ea vox a verbo τελέω,
 quod est consumo. — 2. Probatur ex usu Scripturarum. Nam in Scri-
 pturis multa dicuntur Deo offerri, quæ nec secundum usum Scripturæ di-
 vine, nec juxta communem loquendi modum dici possunt sacrificari. —
 Contra verò Isaac verè & propriè sacrificandus dicebatur a patre, quan-
 do occidendus & cremandus Domino ducebatur, Gen. XXII. Et omnia
 omnino, quæ in Scriptura dicuntur sacrificia, necessario destruenda erant:
 si viventia, per occisionem: si inanimata solida, ut simila & sal & ibus, per
 combustionem: si liquida, ut sanguis, vinum & aqua per effusionem, Lev.
 I. & II. — Deniq; 3. accedunt argumenta ducta a sacerdotio & ab
 §. His. altari. Brevi postmodum ponit veram definitionem sacrificii pro-
 priè dicti, inq; eadem requirit rei consecratæ transmutationem. Mox pro-

probat. Quia ad verum sacrificium requiritur, ut id, quod offertur Deo in sacrificium, plane destruat, i. e. ita mutetur, ut desinat esse id, quod ante erat: & in hoc maxime differt a simplici oblatione, quæ interdum ritu mystico elevabatur coram DEO, sed non destruebatur, nisi quando vere sacrificabatur. — Ratio autem huius rei duplex esse videtur. Una ob significationem mortis Christi. Deus enim, qui prius sine dubio inspiravit Abeli & aliis sanctis viris usum sacrificiorum, voluit per ea sacrificia sacrificium omnium sacrificiorum præstantissimum adumbrari: illud autem morte & destructione rei oblata constabat. Altera ratio est, quod sacrificium est summa præstatio subjectionis nostræ ad Deum, & summus cultus externus, qui exhiberi possit. Summa autem ista præstatio requirit, ut non solum usus rei Deo offeratur, sed ipsa etiam substantia, & ideo non solum usus, sed substantia consumatur. Scripsit hæc singula Solis quasi radiis. Etiam amplius rogo IV. Potestne remissio peccatorum sine effusione sanguinis comparari? Corn. Affirmate vereor admodum. Hog. Qua de causa? ne videlicet oraculo contradicas: Sine effusione sanguinis non fit remissio peccatorum? Corn. Nihil expressius posset dici. Hog. Belle. Theologum decet inhærere & fixe immorari divinis dictis. Corn. Quidnam ergo concludis? Quorsum tendis? Hog. Aperio actutum. 1. In omni sacrificio proprio atq; propitiatorio realiter victima destruitur, ut desinat esse. Sequitur inde, vos sacrificulos. Papistas vel Christum non sacrificare in Missa, ac esse magnos impostores in vestris gloriatiunculis de Missæ sacrificio verè dicto ac propitiatorio, vel destruere ipsum Christum quotidiano Pilatismo. Corn. Au! Dure, dire loqueris. Hog. Utar ipsius Cardinalis dilemmate. Vel in Missa fit vera & realis Christi maculatio & occisio: vel non fit. Si non fit: non est verum & reale sacrificium Missa. Sacrificium enim verum & reale veram & realem occisionem exigit, quando in occisione ponitur essentia sacrificii. Si autem fit: ergo verum erit dicere, a sacerdotibus (Papistis Pseudo —) Christianis vere & realiter Christum occidi. 2. Aut Papistæ habent in sacramento Eucharistiæ eum mortuum, aut vivum. Mortuum negabis vos habere. Foret namq; coena vestra Synactica, immo & Missa quælibet privata polluctum filicerniosum, feria denicalis, coena & Missa mortualis, morticina, internecina, cadaverosa, immo Christicida, (ut tua ipsimet tibi verba reponam.) Vivum minus habetis. Jugularunt enim eum jam ipsi sacrificuli, ut hostia

9.

Heb. IX.

22.

10.

li. eod. cap.
XXVII. §.
Deniq.

II.

fieret: quæ nequaquam esset, nisi occidissent, & substantiâ destru-
 xissent. Proinde omnino non habetis, estq; sacramentum Pontifici-
 um Christo omni destitutum, utpote quem abstulerunt Missificuli
 sacrificando. Certe, sequi hoc ex ipsorum dogmate de Missa, osten-
 di modò. Et quia cum fursuris tui cæteris Christum ita harpagas in-
 finities occidendo, sequerisq; eo Ro. Pontificem, Christi Archihar-
 pagem: annon (ut refricem tuum vulnus) Rom. Ecclesiam sacri-
 legissi nã tecum omnibusq; hierophantis Missiculis esse vides, & stu-
 pes attonitus, in primis cum de gentibus in Pilati patria, Franconia?
 Corn. Quæ ea? Hog. In FORCHEIM natus est de natione PILATUS Teuto-
 nica gentis, crucifixor Omnipotentis: uti veteribus versiculis canitur, di-
 gnis oppidò, quibus inscribantur omnium Missificum per Franco-
 niam tuam sacra vestris & aræ. Nec verò ipsi soli, sed & alii attente
 ponderent, quod non desint ex vestrarum partium Theologis, qui-
 bus veritas extorsit hoc connexum: teste Bell. *Quum vi verborum,*
 Missa cap. Hoc est corpus meum, solum Christi corpus sine anima & sanguine in-
 XXVII. §. cipiat esse in altari, & vi aliorum verborum, Hic est sanguis, incipiat
 Alii. sanguis solus & seorsim a corpore esse in altari: & ubi est verum corpus a
 sanguine separatum, ibi sit vera quadam immolatio: certè sequitur, vi
 totius consecrationis vere immolari Christum. At quod verè immolatur,
 destruitur, siq; est ex animatis, mactatur. Christum E. si occiditis: utiq;
 Pilatorum Novorum: sin autem, stultorum aut deceptorum plena sunt tem-
 pla Papistica omnia. Vide denuo, Cornæ, utrum placeat.

CAPUT III.

*Ostenditur, nullibi quicquam sacrificari a Missificulo. Con-
 siliū pro dirimenda lite.*

13. CORN. Afflictas mihi cerebrum, bone vir, si de tam sacro ita
 pergās. Non places Hog. Non tu ita delirares. Parum adhuc
 pergam, non tamen cum ingratis tuis. Permittes? Corn. Indulgens
 ero. Hog. Ergo ad rem. Quid sentis? Sunt Bacchi, quicunq; gestant
 thyrsū? Corn. Minimè gentium. Hog. Sunt sacerdotes, quicunq;
 procedunt in sacra casula? Corn. Requiritur amplius, ut & Deo,
 Missæ sacris operati, offerant sacrificium pro vivis & defunctis. Qui
 nihil sacrificat, non est sacerdos. Hog. Atqui tu nihil sacrificas.
 Ergo. Corn. Nego Minorem. Hog. Dic igitur, quæ tibi sit victima.
 Docet certe. Corn. Certe hercle. Hog. Ubi ergo reperio, quod sa-
 crifices?

erificas? Estne quiddam ex DEI nostri hac, quam colimus, domo?
 an in Epicuri intermundiis? *Corn.* In cælo habitat empyreo. *Hog.*
 Quod immolatis ipse diecraftini, ex beatorum est choris? quando
 immolabis, aruspex mirifice? *Corn.* In Missa. *Hog.* In Missa Ca-
 techumenorum? *Corn.* Ibi sacrificii rationem nihil habet. Lege
 Missam fidelium. *Hog.* Adverte quæso. In ista Missa siquid sacrifi-
 caretis: qua in actione Missæ id faceretis? Ex ordine rogabo. I. Of-
 fers panem & vinum. Hoc opere sacrificas? *Corn.* Non. Etenim
 Israëlitis quoq; oblatio ea fuit. Nostra verò, a Malachia promissa, *cap. I. 11.*
 ab illa diversa penitus est. *Hog.* Quàm ineptis ergo, quoties vestra
 Missæ famelicæ ex Melchisedechi penu de pane ac vino prospicere
 laboratis? Sane etiam offert laicus sacerdoti pecuniam pro Missa
 facienda, deponitq; in altari. an eo sacrificat? Porro II. consecras
 elementa & transmutas. Jam sacrificas? Facies id, vel mutando sta-
 tum eorum profanum in sacrum? *Corn.* Non: alioquin & aqua
 benedicta esset sacrificium verum. *Hog.* Vel transmutando illa
 Christi corpus & sanguinem? *Corn.* Non. *Sacrificium namq; est res lib. I. de*
permanens, Bellarmini doctrinâ. Illa itaq; sacrificari non sunt di- *cap. II. S.*
 cenda. *Hog.* Vel verè, incruentè tamen, immolando Christi corpus *Sexto.*
 ac sanguinem per separationem corporis a sanguine, ita tamen, ut
 non occidatur, beneficio concomitantia? *Corn.* Non. Nam quod
 impedit mortem Christi, impedit etiam ipsius realem oblationem.
 Si igitur concomitantia naturalis impedit mortem, impedit quoq;
 ejus proprie dictam immolationem. *Hog.* Rectè. Faxit cælum, ut
 dissidere desinamus tandem. Vel ergo sacrificas in consecratione,
 quatenus deputas rem terrenam ad destructionem? *Corn.* Ne ita
 quidem. Nam & Abraham revera immolavisse filium esset dicen-
 dus: ut quem erat occisurus in DEI honorem. *Hog.* Optime. An
 jam dabimus invicem manus? Pergo. III. Offers corpus & sangui-
 nem Domini per expressa verba? Sacrificas ibi? *Corn.* Nondum,
 Ea enim verba neq; a Domino, neq; ab Apostolis sunt adhibita: quos
 tamen sacrificasse de fide nobis quidem est. *Hog.* At IV. fors sacrificas,
 dum panem frangis. *Corn.* Immo neq; fractio sacramenti spectat
 ad ejus essentiam. Nam datur casus, quando, ea intermissa, sacrifi-
 cium tamen non fit irritum: ut quum forte signum crucis exprimi-
 tur super calicem cum ipso sacramento, & panis consecratus decidit
 in calicem, ac in eo relinquitur usq; ad sumtionem. *Hog.* Quando

14.

15.

16.

17.

18. ergo sacrificas, mi pontificule? V. an quando tribuis vel tibi, vel alii, ut consumatur res jam divina? *Corn.* Neq; isto sane in actu immolare hostiam mihi videor. *Hog.* Bene: aliàs & Turca sacerdos DEI foret, quum pisciculis escam projicit pro Deo promerendo. Quando verò & qua actione obsecro, Cornæ, sacrificas pro vivis & mortuis, & exerces indelebilem characterem tuum? Ecquid tum.
19. VI. quando ille, cui distribuis præter te, consumit hostiam? *Corn.* Hoc non pertinet ad essentiam sacrificii, ut ab alio præter sacerdotē, qui confecit, consumatur. Alias non liceret Missas celebrare solitarias: quod tamen praxis Ecclesiæ quotidiana comprobatur. *Hog.* Quandiu me enecabis, Missificum alpha & scutum, Franconum inimicis & Curtii? Dic tandem: quando aliquid Deo pro necessitate proximi, v. g. rusticæ de bubus sollicitæ, in Missa sacrificas? Tanti rem facio, ut moræ plus nullus patiar. *Corn.* Nihil amplius ago, quod quidem ad sacrificii rationem propius pertineat, quàm quod in Missa ipsemet victimam consumo. In hac consumptione sacrifico. *Hog.* Certe, præter consumptionem, nihil superest amplius, nisi quod psallis, genua flectis, legis Evangelium, & oras: quæ quidem huc non attinent. At VII. ne quidem edendo ac bibendo sacrificium præstas Deo. *Corn.* Id verò nego. *Hog.* Probo. Numquid enim populus, uti non bibit, ita nec comedit? *Corn.* Neutiquam: comedit certè. *Hog.* Non tamen sacrificat. Edendo ergo nihil sacrificatur.
20. Deinde etiam Israëlitis licebat olim vesci carne sacrificii, iis, qui non sacerdotes erant, quando sacrificium jam peractum erat. Hujus itaq; consumtio est eo quiddam posterius. Tertio rogo: Sene quoq; ipsum Christus manducat, quando Missificulus consumit? *Corn.* Non videtur. *Hog.* Itaq; consumtio non fit in persona Christi, etsi sacerdos vestro judicio non unicus quidem, sed primarius tamen est. *Corn.* Minimè. *Hog.* Nonne autem sacrificium principaliter offertur in ejus persona? *Corn.* Ita sentimus. *Hog.* Hinc ergo sequitur, consumptionem ad essentiam sacrificii non pertinere. Deniq; si consumendo sacrificas, sacrificas utiq; destruendo, & consumendo destruis, quod sacrificas. Jam, finita transubstantione, præter Christi corpus & sanguinem, & residua elementorum accidentia, nihil præsens est sacramentaliter. Utrum ergo destruis consumendo, ut sacerdos tandem actus fias? Destruis accidentia? *Corn.* Hæc ipsa. *Hog.* Suntne autem eadem sacrificium tuum & venerabilis ho-

hostia, angelico in comitatu coram Deo sistenda? *Corn.* Minimè. Christus ipsa est. *Hog.* Sequitur igitur, non te sacrificare, quando consumis species. Superest nunc Christus solus. Audi, & responde. Hunc tu destruis utiq; ergo: aut nihil prorsus destruendo immolas. Si prius: novus Pilatus es & Christicida in singulis Missis, quas dicis. Si posterius: spermologus es cum tui similibus universis & instar agyrtæ, ex pyxide venditantis pro panacea nescio quem pulvisculum, quotiescunq; te Christum offerre & elevare, ut adoretur, blateras. *Corn.* Eligo adhuc in ista disjunctiva tua membrum prius, & nego ei adnexam consequentiam. Destruitur enim Christus, non absolute, ut in se est, sed ut est in specie panis. Neq; vetus igitur, neq; novus evado Pilatus. *Hog.* Ineptis tam, ὡς νόηται, quàm miles, si, interfecto regis hostis equo, jactaret, a se regem occisum ipsum, dum equum interfecisset. Si nudas species absumitis, nec nisi in consumptione sita est sacrificii ratio & sacrificialis destructio: quid garris, sacrificari a te Christum? Odi superbas nugas. Dic, quod res est: ac quia, quantumcunq; lædis species, manet Christus illæsus, fate-re, sacerdotes, quotquot esse de secta Pilati nolunt, eundem vere & proprie nullatenus sacrificare. *Corn.* Quidni? hic animus certe est, hoc sanctum studium devotioribus. *Hog.* Miror equidem. Nam scribitur a vestris *S. Marcus pollicem sibi proscidisse ex sacramenti reverentia & devotione, ne habilis esset ad illud manu accipiendum:* exq; eo judicatis, licere etiam alii alicui sacerdoti per totam vitam eodem animo *De Moure abstinere a sacro faciendo.* Vestrorum vero vos pollicum hodiene ita *in Medul.* miseret, ut, integris illis, nolitis ab eo abstinere? Sane quò quisq; *Casuum p.* vestrum rectè devotior erit, hoc magis a Missa abstinebit. *Corn.* *III. c. V. S.* Hoc Deus avortat. Quare dissuades nobis? *Hog.* Homo stolidior illo *IV. q. XL.* nullus est æque, opinor, qui majus agere, quàm potis fiet, occipit: ut vos in Missa. *Corn.* Explica rem clarius. *Hog.* Christum ibi immolare *23.* quamecunq; intenditis devotè: irritata tamen voluntate magis longe annitimini, quàm Abraham, a quo non impossibile erat filium occidi. Attende Bellarmino. *In tota actione Missæ, ut mox ostendemus, Li. de Missa nulla est alia realis destructio victimæ præter istam (consumptionem, quæ fit c. XXVII. a sacrificante.)* Requiritur autem realem destructionem, supra probatum est, §. *Quod.* quum definitionem constitueremus. Unde Abraham Patriarcha, licet filium colligasset. & super aram constituisset, & manum ad mactandum sustulisset, quia tamen defuisset realis occisio, non dicitur eum, nisi volun-

24.

li. II. cap.
II. num. 6.d. cap. 5.
Tertia.
25.

ate sacrificasse. Deterior tua conditio. Venis quidem vestitu admirabilis ad altare. Ecce mysterium. Casula significat coccineam vestem, qua Christum coopertum populo Pilatus ostendit, dicens: Ecce homo, vociferantibus cunctis, Tolle, tolle, crucifige eum. Altare crucem. Cingulum funem, quo Pilati jussu ad columnam fuit adstrictus. Stola funem, quo ad Calvaria locum ductus. Alba candidam vestem, in qua eum remissum ab Herode Pilatus coram se vidit. Calix sepulchrum, & patena lapidem superimpositum, Pilati milite circumdatum. Sic disco ex Cardinale Tolet. Ita, inquam, adscendis ad altare, Quid patraturus? Missam. Quare, o Missificule? Ut Christum sacrificem. Pape! quid facies? Jam seorsim Christi corpus immolo, mox & sanguinem tantum oblaturus. Quid? Bacchanal te exercuit? Forsan hyperbolice loqueris, Missamq; saltem repraesentativum sacrificium Christi esse intelligis, non reale, ne cum Pilato crucifigas eum. Non, non: proprie loquor: proprie, verè, externè, sensibiliter eum sacrifico pro peccatis. Insanis, nisi insanire te hoc credas. Annon ad sacrificium tale requiritur victimæ realis destructio? Ajo. Igitur vis destruere Christum realiter, fatue? non immortalis ille est? Est quidem: itaq; credo corporis & sanguinis ejus inseparabilem concomitantiam: & fateor, me eundem in humana forma sua neutiquam immolare posse, quod concomitantia impediatur. Facio tamen, quantum possum. Quei facis ergo, mirifice artifex, quod ut facias, fieri haud potest? differe, saltem in aurem, si non in auram. Non offerimus corpus Domini absolute: tunc enim aut cruentum fieri deberet sacrificium, aut sacrificium, revera nullum esset: sed offerimus corpus Domini in specie panis, & ex pane confectum, Bellar. Novum monstrum, corpus Christi ex transmutato essentialiter pane confectum, fictitiæ Transsubstantiationis foetus: quo non salvo, nullo modo dicas te Christi corpus immolare. Nota: Corn. Inimolo tamen, ipso salvo. Hog. Ne quidem ita. Ut enim elendo consumas panem, quem transvertisti, præter quam consumptionem in tota actione Missæ nullam esse aliam realem destructionem victimæ Bellarminus modo dicebat, corpus certò nulla ratione, consumere potes: quod solum tamen victimam tibi tuam esse vel mille sacramentis jures. Sicut ergo Abraham non, nisi voluntate, dicitur sacrificasse Isaacum: ita & quia in Missa tua deest realis occisio Christi, non dicendus es, nisi voluntate, ipsum sacrificare, Tuq; puerq; impus Curtius.

Corn.

Corn. Quid hic consilii ergo? *Hog.* Dicam. Diceret cum Ioh. Groppero, Theologo Colonienſi, designato Cardinale. Si non ſolum eſſe hic neceſſe eſt corpus & ſanguinem Chriſti, ſed etiam — ſanguinem profundi, non jam hic repræſentativum, ſed etiam cruentum eſt ſacrificium: atq; juxta hanc ſententiam Chriſtus crucifigitur. Verum hanc opinionem Deus a nobis procul abeſſe velit. SS. Patres paſſim nos docent, non hic cruentum, ſed repræſentativum & incruentum eſſe ſacrificium. Jam quod dicitur eſſe quidpiam duntaxat per repræſentationem & commemorationem illius, non eſt revera illud & proprie. Diceret cum Auguſtino. Semel Chriſtus mortuus eſt juſtus pro injuſtis: & ſcimus, in *Psalm.* & certum habemus, & ſpe immobili retinemus, quia Chriſtus reſurgens a mortuis, jam non moritur, & mors illi ultra non dominabitur. Verba iſta Apoſtoli ſunt. Tamen, ne oblivifcamini, quod factum eſt ſemel, in memoria noſtra omni anno fit. Quoties Paſcha celebratur, (quo tempotis omnis populus coibat ad S. Synaxin,) numquid toties Chriſtus moritur? Sed tamen anniverſaria recordatio quaſi repræſentat, quod olim factum eſt: & ſic nos facit moveri, tanquam videamus in cruce pendentem Dominum, non tamen irridentes, ſed credentes.

Habes rationem unam, quare repudiandū æſtimemus veſtrum ſacerdotium: ut quod non repræſentativo ſacrificio Chriſti adhuc eſt contentum ad piorum veterum & plærorumq; etiam Pontificiorum ante Tridentinum Concilium mentem, ſed de nescio quo reali, vera, externa, ſenſibili & propitiatoria immolatione ipſius quotidiana ex novo Concilii decreto exceſſivè errat, in aliis etiam variè deforme & mendosum. Nos nihilominus, quocunq; ſacerdotio Eccleſiaſtico deſtinamur, & ex officio nos gerimus, quantum per divi- nam gratiam conceditur, præſtamus illud: tantum abeſt, ut tollamus ſacrilegè.

CONTROVERſIA IV.

De Confirmatione Extrema Uctione.

C*CORN.* Etiam porro de Sacramentis illis, quæ omnino abſtulisti, arridebit tibi me admonere aliquid? *Hog.* Parum valde. *Corn.* Nam & ego vix attingi. Fateberis certè, hic teneri vos ſacrilegiū. *Hog.* Teneri? nondum cepisti. Capis prius, dum poteſtur, ut teneas. Non rete eſt tibi.

Corn.

2.
cap. II. §.
4. num. 25.
cap. eod. §.
III. n. 22.

Corn. Explico jam. Cave tibi. Qui verum Sacramentum, a Christo institutum, Ecclesiae demtum vult, est sacrilegus. *Hog.* Bene, perge. Nondum capior: ergo nec teneor. *Corn.* At vos Lutheristae, amovendo Confirmationem & Extremam Unctionem ab Ecclesia, vera duo Sacramenta, a Christo instituta eidem demistis, demtaque vultis. Ergo. *Hog.* Proba Minorem. Proba, inquam, duos illos ritus vestros esse ex veris Novi Test. mysteriis, a Domino institutis. *Corn.* Et hoc negas? *Hog.* Nego jure. Ac quidem de priori concedit ex Societate tua scriptor, *Daniel a Jesu*, in Apologia, *periculosum*, esse fiduciam habere in sacramento Confirmationis, & Unctionem chrismatis in Baptismo supplere confirmationis effectum. Etiam unctionem chrismatis Jac. Sirmondus Lojolita negat esse de necessitate confirmationis, in Antirrheticis adv. Aurelium. Adeo nec de usu, nec de substantia eorum vobismet ipsis convenit. *Corn.* Atqui, (ut nihil de priori n. odò disputem,) extremam Unctionem verenda Majorum antiquitas, ab Apostolis traditam, haftenus est amplexa. *Hog.* Age cras orna te, monache, & cucullam in collum conjice: itaque assimulato, quasi per urbem totam hominem quaesiveris. Age, siquid agis. Dii immortales! utinam reperiam alicubi Unctionem, per omnem Antiquitatem quam sum defessus quærere, per Justinum, per Cyprianum, per Athanasium, per Nazianzenum, per Epiphanium, & Augustinum, circumque reliquos Patres. Rogitando cave raucus fias. Ipso in cursu concides ante, quam quisquam dixerit, unctionem jamjam moriturorum fuisse Apostolico in usu, & divinae originis. Hoc, inquam, age ostende ex antequis. Tenebimur capti, quamprimum feceris. *Corn.* Placet: recipio conditionem.

CONTROVERSIA V. De Transubstantiatione.

1. *CORN.* Sed de Transubstantiativa consecratione, quā itidem tu laudabam, quid dicis? non harpagastis ex Sacramento? *Hog.* Nunquam. *Corn.* Retinuistis ergo. *Hog.* Neutiquam. *Corn.* Quid ergo de ea statuistis? *Hog.* Idem, quod de Artotyritarum casco, quocum pane in mysteriis utebantur. Harpagastis vos eum? sane non habetis. *Corn.* Liquimus illis, ut alienum a sacramento. *Hog.* Par ratio vestrae istius Helenae. *Corn.* Immo scripsi, illa sola hoc mysterium

Aug. har.
XXIX. ad
Quodv.

rium rite confici ac peragi. *Hog.* Non entis nulli sunt effectus: mi- *In Pil. 6.3.*
 nus solius. *Corn.* Ne quidem perire substantias panis ac vini in be-
 nedictione concedis mihi? *Hog.* Non Apostolus concedet: qui pa- *I. Cor. X. 10*
 nem, non panis colorem, vocat communionem corporis Christi, *XI. 26. 27.*
 aitq; de pane edi. Non Augustinus. * Non Theodoretus: † quem ideo * *t. Hoc est,*
 venia dignum monet Romana editio in præfat. Non Gelasius Papa. *quod, De*
 * Verba horum luce sunt illustriora. Ab hisce me quid tentas abstra- *conf. Dist.*
 here? Tantis non fides habenda? Est tibi, scio, in vicinia monachus *II.*
Scotista. Corn. Scotistas dic & Thomistas. *Hog.* Roga, quæ Scoti, † *Dialogo*
Occami, plurium talium fuerit hac de re sententia: *veritatem sc. I.*
Eucharistia salvari posse sine transubstantiatione. † *Corn.* E cæcis hæc * *li. de dua.*
 afferuntur. *Hog.* Novella vin? accepi gemella. *Corn.* Vah! Cedo *nat. 2.*
 quæso. *Hog.* Primum. Musculum vidi procurrare *πεός τὰ ἀλφίτα.* † *Scorq in*
Corn. Non raro vidi, ut leporem pro carnibus. *Hog.* Ajunt, usq; adeo *IV. sent.*
 inhiare genus id bestiolarum consecrato pani, ut Sophi anxie an- *dist. XI. q.*
 quirant, quidnam hocce sit, si eum vorat, quod vorat: ipsumne *III.*
 Christi corpus, an aliud aliquid. Josephus Angles *ubi supra.* *Dua Vide Con-*
sunt opiniones. Prima negans Magistri, quem sequitur Bonaventura. Con-
traria opinio est communis. Conclusio, Brutum comedens sacramentum, 102.
verum Christi corpus devorat, fuit expresse definita per Gregorium XI.
(anno c15CCCLXXIIX. mortuum,) posteaquam multum diuq; Do-
ctores rem ultro cicroq; discussierant. Testis Biel. Prima (opinio) est, *lect.*
quod post consecrationem, ubicunq; manent species salva earum natura, XXCIV in
i. e. in tali dispositione, in qua possent afficere panem, si non esset conversus, Can. Missa
ibi manet & corpus Christi, siue species intrent in ventrem animalis bruti, B.
siue hominis. Et: Huic opinioni primæ, quæ est Alexandri, concordat
S. THOMAS & Richardus, Durandus, & communiter moderniores
Dd. Inter omnes has opiniones opinio Alexandri, Thomæ, Richardi, vi- *Col. G.*
detur verior & communior. Idem: Quod brutum sumens species sacra-
mentales nonumat corpus Christi, non tenetur a Dd. Sunt verò verba
Alexandri Alensis, Si canis aut porcus deglutiat hostiam consecratam: par. IV.
non video, quare corpus Christi non simul trajiceretur in ventrem canis Sum. qn.
vel porci. Thomæ item ista: Dicendum ergo, quod si canis aut canis bo- *XLV. Mē.*
stiam consecratam manducet, substantia corporis Christi non desinat esse I.
sub speciebus, quandiu species illa manent. Plurimū testimonia con-
geri non opus est. Certè determinationem Gregorii XI. Rom. Eccle-
siæ nunquam hucusq; immutavit, neq; in futurum irritam reddere

poterit, ut contradictionis labecula semetipsa adspargat, & parasitos pudefaciat, qui, hallucinari eam potuisse in fide, garriunt. *Corn.* Quid inde inferis ergo? *Hog.* Per quorum didagma Christus etiam a mure, cane atq; sue voratus fuit, hi Christicidæ Pilati sunt. Nunc subsume, *Cornæ*, de Transubstantiatoribus. Vide verò, quid hinc emergat concludendum. *Corn.* Majorem nego: quoniam aliud sunt mus & sus, aliud Magistri nostri, atq; ideo illorum *Χειρο-Φαγία* non hos reddit *Χειροκτόνους*: præsertim quum statuerint poenam vivicomburii in murem, quem ante omnia capi & comburi, in pa. III. cineremq; juxta altare reponi, consulunt Antoninus Florentinus Ar- de defect. chiep. & Marsilius Inguen. * Petrus tamen Paludanus dicit: † Si Mis. c. VI. mus capi potest, exenterari debet, & cinis in piscinam projici. Antequam sect. 3. verò mus extremo supplicio adficiatur, corpus Christi in muris ventre la- * In IV. titans, quando hic in muscipula circumfertur, adorandum esse, censet sent. 7. VI. Biel * ex S. Bonaventura †: nisi forsitan mus sudaverit æstivo tempore, art. 4. perq; sudorem, aut, (quod etiam hyeme accidere potest,) per feces- sum corpus Domini emiserit. Capis, quid velim? *Hog.* Majorē probo. 4. † in eund. Quod corpus vivum a bruto sumitur ore, dentibus atteritur, voratur, deglutitur, in ventriculum demittitur, rursusq; per sudorem seces- li. Dist. IX. sumve emittitur, id non manet vivum. *ἀναυτίρρητον*. Ergo per quo- qu. I. rum doctrinam corpus Christi a cane, porco vel mure ita tractatur, * cit. lo. † in dist. quotiescunq; panem sacrum hi vorant, horum doctrina reddit Chri- XIII. qu. 2. stum quotidie mortalem. Quotidie enim fieri illud potest, si non in cathedralibus atq; monasticis templis, ubi mures quotidie sibi admodum timere videntur a janitoris prima tonsura & a cantillantium murmure, certè in ruralibus. Si tibi ergo falso licuit conficere, novos Pilatos ex nostro dogmate de utriusq; speciei necessario usu: licebit etiam nobis eosdem recte confabricare ex vestro isto. Istis namq; Pilatorum novorum appellationem injicis, qui statuunt aliquid, ex quo, Dominum nunc mortalem esse, sequi videtur. Tu verò jam nega, sodes, per vestrum didagma de Transubstantiatione corpus Christi a bestiis ore sumi, vorari & descendere in stomachum eorum. *Corn.* Nunquam id docui, nunquam credidi. Absit. *Hog.* Atqui Gregorius XI. Papa ita docuit & credidit. Sic Ecclesia ergo vestra problema hoc determinavit. Aut acquiesces in ea decisione: aut hæreticus tam eris, quàm nobis talem notam inuritis jam diu, quod contradicamus Papæ, certe in adserta transubstantiatione & plus

plusquam Capernaitica bestiali corporis Dominici devoratione Archipilato. *Corn.* Hoc ergo nuncium sit tibi primum de musculo.

Ecquod alterum? Hog. De temetipso, ex Pilatis iterum *No-*
vis. Corn. De his quid mihi sic molestus es? *Hog.* Tua, non mea,
 est *ἡ κερὰ μὲν*, Apici. Qui quæ volt, dicit, ille, quæ ne volt, audiat.
Corn. Enarra ergo. *Hog.* Si ego corpus tuum realiter absq; anima ali-
 cubi ponerem: numquid illud mortuum facerem, & te occiderẽ? *Cur er-*
go tu non occidas Christum in pane synactico, si illum sumendo, ponis Christi
corpus realiter in pane absq; sanguine & anima? Hæc tua agnoscis? Pilat. No.
Corn. Agnosco mea. Quid verò ad te? *Hog.* Ecce rem, ad quam *cap. ult.*
 mihi utilia sunt oppido. Sic n. chorda tua oberro. Si ego & corp⁹
 tuum realiter absq; anima alicubi ponerem: numquid illud mor-
 tuum facerem, & te occiderẽ? *Cur ergo sacerdos Papista non occidat*
Christum in pane synactico, si illum consecrando transubstantivẽ,
ponit Christi corpus realiter in altari absq; sanguine & anima? Corn.
Quisnam autem nostrũ ait, eundem corpus Christi ponere
absq; sanguine & anima? Pro Deũ hominumq; fidem! quid non
nobis affingis? Pilatos novos nos Catholicos in universæ Ecclesiæ
theatro sistis? Hog. Pontificiorum verba adfero ex Bellarm. *Vi ver-*
borum, Hoc est corpus meum, solum Christi corpus sine anima & san- *Li. I. de*
guine incipit esse in altari: & vi aliorum verborum, Hic est sanguis, Missa cap.
incipit sanguis solus & seorsim a corpore esse in altari: & nbi est verum, XXVII. §.
corpus a sanguine separatum, ibi est vera quadam immolatio. Et ubi opi- *Alii.*
 nionem istam aliquorum posuerat, subjungit in examine: *Divisio*
corporis Christi ab anima & sanguine, si qua sit per verba sacramentalia, *6*
non sit in altari, sed in celo. Fieri verò eam non negat. Scripsisti ipse, Pil. No.
Concilium Trid. docere, ex vi verborũ Christi sanguinem tantum esse sub cap. II.
speciebus vini, & corpus tantum sub speciebus panis. Sic ergo ponitis in
altari corpus sine anima & absq; sanguine. Corn. De vi verborum qui-
 dem, concedo, corpus poni sine ipsis. Asserimus tamen, propter na-
 turalem concomitantiam interim unum haud esse absq; altero. Ab-
 sit ergo, nos per consecrationem transubstantiativam mereri con-
 viciũ Pilatorum novorum. *Hog.* Non, non hac te via purgas sa-
 tis. *Nam si naturalis concomitantia impedit mortem, hoc ipso impedit*
sacrificiũ. Ita Bellarminus. Atqui per eam hoc impediri, nun- *ib. §. Hac*
quam concedetis. Ergo neq; credite, per eandem illam impediri. *sentent.*

Adeo sequitur hac etiam causa, stante dogmate de Transsubstantiatione, vos esse de secta Pilati & Christicidas. Plura incommoda, quibus, etiam iudicio Uccani, errorem istum crassum obnoxium esse certum est, inpraesentiarum non indicabo. *Corn.* Tempera tandem amaris dictis. *Hog.* Tempera tu opinionibus: mecumq; si vis agere, te modestius gere. Neopilatus penes me nullus.

CONTROVERSI A VI.

De Traditionibus.

*Digressio ad Paralipomena ex MURO PAP. De Evangelio
Matthaei & S. Trinitate.*

L. **H**OGE LIUS. Egi hucusq; Monache, de iis tecum, quæ reliqueram intacta in *Pilatis* tuis. Superest erotematum par adhuc ex *Muro Pap.* quod non minus in recessu habet. *Corn.* Quid attinent ea? *Hog.* Refero ocyus Ad Locum de Scripturis sacris spectant. *Corn.* Prius ergo quodnam est? *Hog.* De earundem imperfectione tanta, ut quædam, quæ tenenda sunt ad salutem consequendam, ex iisdem haud intelligi concludiq; queant, nisi admittatur traditio Ecclesiæ. Meministi incidere in id rei, quando Tannerum excusabas, quod fassus fuisset, *Purgatorium ex S. Scriptura colligi non posse?* *Corn.* Venit nunc in mentem. I. Ista erant verba mea: *In MURO cap. III. §1. Agnoscit etiam Tannerus, in sola Scriptura non contineri, Evangelium Matthaei esse verum Dei verbum: quod tamen credit fide divina teneri & credi debere.* *Hog.* Non fero. Fidem n., quam Evangelio illi debemus, debilitat maximè: resolvit enim eam ultimo in Ecclesiæ vocem. Male. Sublimiori in fastigio residet auctoritas huiusce Evangelii, quam ut ad sui defensionem ab obstipito capite indigeat humana auctoritate. Equidem primitivæ Ecclesiæ attestationem historicam haud parum facere, ut recipiatur illud, repudiato Evangelio Nicodemi, ipso in Ratispon. Colloquio largitus fuit Tannero Hunnius: verum & urfit, ex internis ipsius *negationibus* ipsaq; Scriptura demonstrari ipsius auctoritatem. Certe *Apostolorum scripta Dei verbum sunt. Matthaei Evangelium est Apostoli scriptum. E. est Dei* *Luc. X. 16. verbum.* Major patet ex dictis. Minor item ex *Matth. X. 2. En solam Eph. II. 20. Scripturam, Cornæ!* en evidenter ex ea sola probatam Evangelii *II. Pet. III. ejus dignitatem!* Negabis, obstipum caput? Ac nescio qua inductus

rationucula, ex eâ non voles pendere, nisi jubeat Romana Ecclesia? 3.
 Sane. Nihil tamen eo derogabitur discursus mei probitati & eviden-
 tiæ. Tannerum audi tuum. *Prudenter de hac rescripsisse mihi vide-* Tom. III.
tur Gregorius de Val. hic qu. I. punct. V. §. 3. arg. 10. experientia constare, Theolog. I
credentes ita animo divinitus affectos esse, ut præcipue quidem propter schol. Diss:
nullum argumentum, quod ad fidem persuadendam exterius proponitur, I. qu. II.
(v. g. ab Ecclesiæ traditione sumtum,) sed propter aliud quiddam, dub. III.
divinum, quod alio quodam modo & longe fortius, quàm ulla argumen- nu. 61.
ta, animum afficiat, ad firmiter credendum moveri se intelligant. Do-
 cet nempe, Scripturæ infallibilitatem fortius longe demonstrari
 alio quodam, quàm exteriori argumento, (puta testimonio huma-
 no.) Est autem Scripturæ Novi Test. prima pars Matthæi Evangeli-
 um. Ad hoc igitur, ut credatur esse Dei verbum, non necessaria est
 Ecclesiæ traditio, ipsorum Valentiani & Tanneri judicio: Sed pro-
 batur id, uti ex Scriptura solâ, (h. e. a traditione ecclesiastica abstra-
 ctâ,) ita & ex ipsius interiori efficacia in humanis animis ad sibi
 credendum movendis.

Habes aliud, quo persuadeas, creditu esse aliquid necessarium, 4.
 nec deduci posse ex Scriptura sola? *Corn.* Immo ipsum II. verendum
 SS. Triados mysterium agnosceret idem Jesuita, si coram adesset &
 rogaretur, in scriptura sola ad istiusmodi modum non contineri.
Hog. Ain' tu SS. Triados? Tannero injuriam facis. Produxerant
 Evangelici in Coll. Ratisp. in Testimoniis Patrum istud S. Hilarii.
Bene habet, ut iis, quæ scripta sunt, contentus sis. Quid ad hoc Tannerus lib. III. de
 cum sociis in responso, etsi post Colloquium demum exhibito? *Trin.*
Quum Scriptura satis clare Trinitatis mysterium declararet: gratulaba-
tur sibi S. Hilarius, quod Arianus esset contentus scriptura. Tantum ab-
 est, ut mysterium id ex illa sola probari posse sit inficiatus. Bellar-
 minus quoq; Trinitatem ex sacris copiose confirmat. Idem testis *De Christo.*
 est, in quæstionibus, de quibus disceptaverunt Catholici & Ariani, cap. VI.
 (ut de Deo Triuno,) *exstare in Scriptura clarissima testimonia.* Costerus; *Ench. cap.*
Mysterium Trinitatis perspicue satis est Apostolis litteris comprehensum. I. S. An-
 Sic isti pudenterius multo atq; proximius ad antiquorum religionem, omnia.
 ut Nicænæ Synodi, a Constantino M. his commonefactæ: *Extant*
libri Evangelici & Apostolici, & priscorum oracula Prophetarum: quæ
nos evidenter docent, quid de re divina statuendum sit. Itaq; ex dictis illis
divinitus inspiratis sumamus quæstionum solutionem. Adhuc unum.

Li. IV. de apponimus Bellarmini: Ad testimonium illud ex Augustini libro de Verb. D. c. Doctr. Chr. II. c. IX. In his, quæ aperte posita sunt in scriptura, inveniuntur illa omnia, quæ continent fidem moresq; vivendi, respondeo: Loquitur de illis dogmatibus, quæ necessaria sunt omnibus simpliciter. Qualia sunt, quæ habentur in Symbolo Apost. & in Decalogo. Spectat autem dogma de Trinitate in Deo præprimis ad Symbolum.

5. Viden', Cornæ, quàm ne quidem cum tuæ tibi factionis Theologis conveniat? Adhuc ais, quod modò ajebas? *Corn. Ajo. Nullum tu Antitrinitarium ex solis Scripturæ verbis, absq; traditione inscripta, per quam solam de genuino sensu scripturæ constat, evidenter & perspicue adduces, ut prorsus fateri cogatur, in Deitate unam esse & individuum naturam, & tres tamen personas, quæ sint inter se quidem realissime distinctæ invicem, a natura eademmet prorsus indistinctæ. Hog. Nunquam hoc apud animum exputavi meum, eructatum iri ab Herbipolitanae Theologiæ Doctore. Corn. Attamen verum est. Hog. Fallacia erit itaq; si quis ita infit: Wir müssen glauben/ das Gott in der Wesenheit und Substantz einig/ in der Person aber und Substantia dreysaltig sey. Welche distinctio nirgends klar in der H. Schrifft vorgestellt wirdt / es sey dann I. Joh. V. 7, Hoc, inquam, fallum est, si tuum adsertum, Cornæ, est verum: & contra. Cujus autem ista verba sint, si quæris: arrige aureis. Fraterculi tui, Viti Erbermanni, sunt, sub finem Confessionis fidei Catholice lingua vernacula editæ. Habes, quicum transigas, domi, hic saltim, si nullibi alibi, te meliorē & in tenendo clypeo Biblico adversus Antitrinitarios circumspectiorem certe. Ex quibus alioquin vestrarum lib. cont. rerum non ignarus Ostorodus scripsit: Pontificii in publicis scriptis in Trad. pa. genue confessi sunt, pluralitatem personarum in Deo ex verbo non posse de II. cap. I. monstrari. Cui Valent. Schmalcius accinit Disp. I. con. Frantz. pag. pag. 86. I. Fassi sunt ipsimet Pontificii, Hosius Cardinalis & Wiekus Jesuita, Trinitatis dogma ex sacris litteris probari non posse. Quæ quum vobis, non nobis, sint probro: duobus tamen hisce impudentia inferior Aristoteles tuus esse noluit, ita ut speret indies, ab hæreticis iis Murum quoq; papyraceum Cornæi ista in re laudatum iri. Rem gnaviter in præfat. curasti. Quæso te, (liceat iisdem te verbis affari, quibus Bellarmi. in Contr. nus Erasmus,) si mercedem ab Arianis accepisses, poterasne diligentius II. genera- causam illorum agere? Finirem ejusdem hoc effato li. II. de Concil. sem. c. XII. In Scripturis diserte continetur, unum esse DEUM, & Patrem esse*

esse Deum, & filium esse Deum. (Adde: & Spiritum S. esse Deum.) Ex quibus sequitur necessario, Patrem & Filium (& Spiritum S.) esse ejusdē substantiæ & divinitatis. Quod validius est omni Ecclesiæ Rom. auctoritate: quam Socinianis nequicquam obpones, si feceris sexcētis vicibus. Aliæ verò technæ obstant: quas struis, quando traditionem inscriptam commemoras, quod per eam solam constet de genuino Scripturæ sensu. Non hoc ajebas modò? *Corn.* Nul-
 lus dissimulo. Repetitum velim potius. *Hog.* Enimvero est ea tua vox insidiosa, qua indicas, Monachisce, nihil oraculorum, cælestium fecus intelligendum esse, atque Ecclesia statuit, eaq; Romana, interprete, (si lis efflagitet aliqua,) Papa, utpote Vicechri-
 sto infallibili. Exemplum. Verbis Pauli, *Qui est Deus benedictus in secula*, Hunnius in Coll. Ratisp. demonstraverat Christi divinitatē. *Ro. IX. 5. sess. XIV.* Quæsit eum Tannerus, quum Arius facillime responsurus esset, referenda ea esse ad Deum Patrem, quid ipsi respondendum esset, si Ecclesiæ auctoritas seponeretur. Regessit Hunnius: *Non congrueret Grammatica.* Quod quamvis verum sit: absq; eo tamen esset, quod Rom. Ecclesiæ expositio ista comprobaretur, solida non foret tuo judicio, *Cornæ.* Sic Papa si cum Samosatēnianis τὸν λόγον Joh. I. r. non exponeret de Unigena Filio Dei, saltandum nobis esset ad Romani fidicinis modos: cantandumq; ex *Bailii Lojolitæ* Catechismo contro-
Sufficit bono Catholico, si intelligat, Traditio est: nec opus est, ut alia de re inquiret. Est verò, ut Magistri nostri dicunt, Ecclesiæ traditio, *Trad. I. qu. IX.* Johannem ibi intellexisse verbum pronunciativum, non substantiale. Standum itaq; huic interpretationi. At monstrosiorem hypothēsē nemo quisquam, quàm Vos habetis, hāc habet: qua de nihil nunc addo.

CONTROVERSIÆ VII.

De Libris Maccabæorum,

An sint in canone.

HOGEIUS. Ad ultimum deniq; descendo. *Corn.* Dehinc me linques? *Hog.* En dextram fidemq; , nisi denuo irritaveris. *Corn.* Quidnam ergo nunc tua e pharetra ejaculaberis? *Hog.* Aculeum in cerebrum tibi. Sic volunt scholæ, si vergas in dicendi fidem. Scip' argumentum alicubi tuum? *Authentia canonica libri II. Machab. Cap. IV. in Muro. §. 2. esse.*

- asseritur. Corn.* Isti huc nunc ut examines quoque, te convertis? *Hog.* Evertam. Nego authenticam libri, quam adseris: nego, esse in Canone librorum Vet. Test. nisi valde *ἀνύγως* loquaris. Proba sis contra-
 2. *lib. XIIIX.* trarium, ni erras. *Corn.* Audi I. magnum *Augustinum. Libris Ma-*
de.C.D.ca. *chabæorum non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet. Hog.* Integre
 XXXVI. recitabo primi loci verba. *Quorum supputatio temporum, (inter*
Ezram & Aristobulum,) non in scripturis sanctis, quæ Canonice appel-
lantur, sed in aliis invenitur, in quibus sunt & Machabæorum libri. Sunt
ergo extra Canonem. Adjicit quidem Pater: Quos non Judæi, sed
Ecclesia pro Canonicis habet. Quare verò? saltem propter quorundam
martyrum passionem vehementes atq; mirabiles, qui ante, quam Christus
venisset in carnem, usq; ad mortem pro Dei lege certaverunt, & mala
gravissima atq; horribilia pertulerunt. Convenit cum hoc locus alius.
 3. *li. II. con.* Et hanc quidem Scripturam, quæ appellatur *Machabæorum*, non habent
Gaud. cap. *Judæi, sicut Legem & Prophetas & Psalmos: — sed recepta est ab Eccle-*
 XXIII. *sia non inutiliter, si sobrie legatur vel audiat, maxime propter illos,*
Macchabæos, qui pro Dei lege, sicut veri martyres, e persecutoribus tam
indigna atq; horrenda perpeffi sunt: ut etiam hinc populus Christianus
adverteret, quoniam non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futu-
ram gloriam &c. Fatetur, libros hos inveniri in aliis scripturis, quæ
Canonicis, non scriptos a Propheta, neq; receptos a Judæis in cano-
nem, ut Mosaicos & similes. Canonicos verò proprie ita nuncupa-
tos ad vetus Testamentum spectantes, a Prophetis, si non scriptos,
certe probatos, atq; Judæis, quos inter Apostoli, reverenter habitos,
liquet. Neq; Ecclesia numerum eorum exaugere potuit, sed quan-
 4. *tum accepit, tantum retinere debuit. Enimvero, (uti ipsius Augu-*
stini nobilis habet sententia,) Veritas divinarum Scripturarum ad
nostram fidem adificandam memoria commendata, non a quolibet, sed
ab ipsis Apostolis, ac per hoc in canonicum auctoritatis culmen recepta,
ex omni parte sacra & indubitata persistit. Et cont. Faustum scribit de
canonica auctoritate Scripturæ, quod Apostolorum confirmata tempo-
ribus per successiones Episcoporum & propagationes Ecclesiarum, tanquam
in sede quadam sublimiter constituta est, cui servit omnis fidelis & pius
intellectus. Quod scriptum itaq; maxime ex veteris testamenti li-
bris, tempore Apostolorum in canone, non fuit, deinceps ab Eccle-
sia in canonem recipi non potuit, si de re curate loquamur. Verum
tamen ea, quæ apocrypha vocantur ab Hieronymo & nobis, in
 cano-

canonem ab Ecclesia recepta dicuntur ab Augustino ἐκ πλατῆς, abusive & inproprie loquendo, quatenus digna habita fuere, quæ publicè legerentur ob unum alterumq; usum, ut libri Maccabaici ob exempla fidei & patientiæ. Κριτῶς loquitur Ruffinus. *Sciendum est, in Expos. quod & alii libri sunt, qui non sunt canonici, sed ecclesiastici a majoribus Symb. appellati sunt: ut — Machabæorum libri. Quæ omnia legi quidem in Ecclesiis voluerunt, non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam.* κατὰ χριστιανὸς contra Augustinus loco, quem adduxisti, *Li. ii. de: secundo. Totus autem canon Scripturarum — his libris continetur. doct. Chr. Quibus immiscet & Maccabaicos. Recenset scilicet canonem Eccle- cap. 8. siasticis & apocryphis auctum. In quarto loco refert eos hoc ipso 6. sensu in numerum veterum scripturarum, utpote publica in lectione Li. i. de: canonicis πρῶτως ita dictis adjunctos. Est verò clumbis paralogism9, cura pro etsi vobis satis consuetus: Patrum hic librum istum vocat canonicum, mort. 6. i. a. Biblicum, & sanctam scripturam: E. vocat eum canonicum, proprio vocis usu, pro libro in dogmaticis infallibili atq; directive. Nosti consequentiam ab indeterminato ad determinatum, quanti momenti sit. Corn. Immo ultimo loco Augustinus ex uno hoc libro 7. Maccab. argumenta promit ad asserendas pro defunctis preces. Hog. Nihil amplius dicit, quàm in Machabæorum libris legi, oblatum pro mortuis sacrificium. Quantum autem argumentorum eo profert? Siq; proferret ibi: alibi tamen monet ipse, minus firma esse, quæ non lib. XVII. sint scripta in Canone Judæorum. Atqui modò dixit, hos libros a Ju- de. C. D. daeis non recipi. Non ergo ignorare potuit, imbelli valdè se uti argu- cap. XX. mento ex iisdem assumpto, si cum eo veniret in contentionem. Corn. Cum Augustino sensit II. Concilium 3. Carthag. Hog. Assenti- 8. ri utriq; possim. Utriq; enim visum est ea tempestate, circa annum cā. XLVII. CCCCXX. Canonem recitare, complexum præter canonicas etiam Ecclesiasticas litteras, & has æque cum illis canonicarum nomine dignari, saltem in usum moralem ex publica lectione. Ita finit Canon Concilii ejus, cui Augustinus interfuit: A Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda. Id quod tamen sobriè ut fieret, voluit ipse loco antecitato. Eatenus verò tantum canonica dici posse generaliori sensu, utut concedamus: hoc tamen error vester non stabilitur, quod ita sint canonica, ut ad corroborandum aliquod fidei caput adversus dissentientem faciant. Sed fucus subest canoni, ut cui nescio quis falsarius nomen librorum Maccabæorum inspersit. Id quod non modo*

pag. 8.

9.

in epist. ad

Exuper.

pag. III.

tripl. con-

vers. Angl.

c. IV. n. 29.

modò ex Cresconii, Africani Episcopi ipsius, Collectione canonum, ubi non occurrit, sed & ex Synodo III. Constantinopolitana, quæ fuit inter oecumenicas sexta, elucescit: in qua quippe a Græcorum Ecclesia recepti fuere Africani canones cum aliis, attamen ita, ut in canone isto Carthaginensi nulla Maccabaicorum mentio facta fuerit. Testes codices Græci nonnulli Canonum manuscripti, nonnulli editi: uti ex *Justelli Observationibus in eosd. can. Afr. pag. 40.* In canonem XXIV. apparet. Retulitq; se, clarissimum Academiæ Juliæ decus, *Conringius*, in evulgatis paucis abhinc annis *Animadversionibus in Mulmanni Assertiones de Purg.* ad duos MSS. Codd. Cresconii, in Bibliothecâ Academiæ ejusdem asservatos, & Græcorum canonum editiones Wittenbergensem atq; Tigurinam. Ad hoc si est canon Concilii Carthaginensis III. (ut numeras, Cornæ, tuo ex Bellarmino,) quod in vestibulo Juris Pontificii ponitur sub Siricio Papa, qui sæculo IV. e vivis excessit: qui sit, ut canon idem innotescere cupiat Bonifacio Papæ, qui sequente sæculo demum præfuit Romanorum Clero? *Corn.* Pergo. Sic sentit III. & *Innocentius I. Hog.* Neq; hic videtur abesse falsum: non modò, quoniam Carthaginenses Patres, (ut dictum,) catalogi sui Biblici confirmationem quærunt, abs Bonifacio aliisq; Occidentalibus; qua expectatione non fuisset opus, si ante Bonifacium Innocentius pronunciavisset eundem probum esse: verum etiam ex aliâ ratione. Epistolam Eleutherii ad Lucium regem Britannia adulterinam esse, Parsonius probat inde, quod loca scripturæ admodum præpostere & imperite usurpet. Idem verò occurrit in Innocentii illa. Paulinum namq; apophthegma, *Qui in carne sunt, DEO placere non possunt*, & sacra alia immane quantum perverse & inepte conjugio clericorum obponit æque, ac prædecessor ipsius Siricius. Factamen, Innocentium epistolæ auctorem fuisse, ubi & de conjugio ista & de canonicis libris illa scripta leguntur: certè erras pariter, nisi utrobiq; errari ab eodem judices, aut benigna saltem interpretatione cura emollias. Sævum potius, quàm eruditum, & instructiorem ad damnandum, quàm ad docendum eum fuisse, censet Erasmus in *argumento epistolæ XCVI.* inter Augustinianas. Quæ ista vel audacia, vel inscitia est, qua primus omnium post quatuor pæne sæcula Maccabaicos libros in canone recensuit, eoque ipso exclusos tam a Christianis, quàm a Judæis, nisi canonicorum vocem laxius usurpes? Id exordium epistolæ est. *Consulenti tibi,*

fr.

frater charissime, quid de proposita specie unaquaq; sentirem, pro captu intelligentiae meae, quae sunt visa, respondi, quid sequendum vel docilis ratio persuaderet, vel auctoritas lectionis ostenderet, vel custodita series temporum demonstraret. — Mibi quoq; ipsi de collatione docilitas accedit, dum, perscrutatis rationibus, ad proposita respondere compeller: eog, fit, ut semper aliquid addiscat, qui postulatur, ut doceat. Simplex caput! De praesente negotio acturus, inquit: *Qui libri recipiantur in canone, brevis adnexio ostendet.* Hieronymus contra, eodem tempore, eruditorum sui saeculi alpha, in praefat. in Prov. Judith & Machabaeorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter *Canonicas Scripturas non recipit.* Utri potius fidem adhiberi ab Exuperio Gallo oportebat? *10.* huic an illi? *Corn.* Quicquid sit, pergo. Sic sentit IV. & *Gelasius, can. San- in decreto de Scriptura S. Hog.* Ita sonant quidem verba apud *Gratiana Rom. tianum, ut nunc editur: Caterum qui libri in Ecclesiasticis officiis per Dist. XV. anni circulum a nonnullis legantur, (quod ritum illum Apostolica non re- probat, sed sequitur Ecclesia,) pro fidelium edificatione annotandum cen- suimus.* Meminit post libri *Machabaeorum.* Sed neq; utriusq;: neq; si utriusq;, amplius, quam quod legantur publicè pro aedificandis fidelibus. Quid? quod notatur in scholiis, verba ea neq; in collectione Isidori, neq; in ullo veteri codice Gratiani inveniri: *Corn.* Sic sentit V. & *Cyprianus. Hog.* Non credo: quia nihil ibi lego. *11* *Corn.* Sic sentit & VI. *Gregorius Naz. in orat. de Machab. VII. Cle- 12. mens Alex. li. i. Strom. IIX. S. Chrysost. orat. de VII. Machab. IX. lib. i. ep. i. Ambrosius li. I. offic. c. XL. & c. X. S. Leo in nativ. Machab. XI. Bern- III. ad bardus ep. CCCXIII. Hog.* Meminerunt isti quidem scripti istius, *Cornel.* aut utriusq;, aut alterius, tanquam pertinentis ad codicem sacrum, ac divinum, ex quo nonnulla testimonia deprompta citant ex libris istis, prorsus quemadmodum in nostris quoq; Ecclesiis titulo tali allegari solent pro concione: canonicos verò eosdem non appellant. *Corn.* Sic sentit & XII. *Isidorus li. VI. Etymo. c. i. Hog.* Scribit ibi sane, libros ab Hebraeis separari inter Apocrypha, ab Ecclesia tamè inter divinos libros & honorari & praedicari, non tamen diverso sensu, quam Augustinus eosdem honoraverat. Quem omnium primum, qui hac in re *ἡ ἀκριβεία* non usus fuit, (si Innocentii epistola non spuria est,) scriptor hic demum saeculo VII. clarus, post Gregorii I. aetatem primus, sequi voluit, ac testari libro prooemico- rum, eosdem Ecclesiam inter canonicas scripturas enumerare, h. e. inter

inter eas, quæ admittuntur in officiis Ecclesiasticis ad lectionem.
 14. *Corn.* Amplius. Sic & sentiunt XIII. B. *Prosser* De prædict. part.
 III. & XIV. *Damasceus* orat. pro defunct. & XV. *Victorinus* To. V.
 Bibl. sacræ. Habes quindecim testes, quos in rem adduxi. *Hog.* At
 trias hæc ultima ne tanti valet quidem: sunt enim libri supposititii.
 De primo id monetur lector a Joh. Olivario in *Præfat. in opera Prosseri.*
 De secundo testis est Bellarminus li. II. de *Purg. e.* IX. ac Suarez in
 III. p. qu. LII. art. IX. disp. LIII. sect. III. De tertio videatur Sixtus
 li. IV. Bibl. Senensis: *Gelasius Papa* dist. XV. *Victorini scripta inter apocrypha* (i.e.
sac. iæ Vi- *vetim*), *rejecit.* Age vide nunc, *Cornæ* & supputa, quantum calles, sol-
Herino. licitis articulis. Ex universa testium turba, qua me obruere voluisti,
 (si eos demas, quos vel solummodo libros jam controversos velut sa-
 croscros & divinos sive Biblicos allegasse, vel falsi nominis esse dixi,) tres
 tantum supersunt, Innocentius I. (nisi & ei fit injuria,) Augustinus
 & Isidorus. Ab his dictos fateor illos canonicos, sed gravi & antea
 nunquam in Ecclesia audita catachresi καὶ ἀνυπολογία.
 15. Eapropter, (audi *Cajetani* Cardinalis vestri monitum,) non tur-
 in fine bari debemus, si alicubi reperiamus, libros istos inter canonicos supputari,
 comment. vel in sacris Conciliis, vel in sacris Dd. nam ad *Nieronymi* linam reducen-
 ad bist. V. da esse tam verba Conciliorum, quam Doctorum, & juxta illius sententiã
 Test. ad *Chrom.* & *Heliod. Epp.* libros istos, & si qui sunt alii in codice Bibliorum
 similes, non esse canonicos, i.e. regulares, ad confirmandum ea, quæ sunt
 fidei: posse tamen canonicos, i.e. regulares, dici ad edificationem fide-
 lium, utpote in canone Bibliorum AD HOC receptos & auctores. Ita
 iste intelligentius Tridentinis Præsulibus de negotio censuit. Verum
 si *Cajetani* consilium adspernare, ego duos ex plurimis antiquis im-
 præsentiarum tibi oppono, quos & *Curtio* objectavi, quos repellere
 non erit fas. *Corn.* Scilicet. *Hog.* Duos summos Ecclesiæ Pontifi-
 ces, *Gelasium* & *Gregorium Magnum* cognomine. *Corn.* Magna no-
 16. *San-* mina, sed nihil te juvant. *Gelasius* equidem sine immani inscitia,
de Roma- a te laudari nō potuit. Nam ille canonē in Concilio Ro. coram LXX.
ma, Dist. episcopis sancivit, in quo diserte inter sacros & in officio Ecclesiasti-
 XV. co legi solitos recenset librum Machabæorum. *Hog.* Bene habet.
 Recenset librū, sed non libros Machabæorū: & (quod respondi modō,)
 ne canonicorum nomine quidem honorat, sed tantummodo com-
 mendat, quod receptus sit ad lectionem: (nisi plane est auctoritas
 ψευδώνυµοι.) *Corn.* Simplex es caput. Per librum Maccabæorum

Octobri legi solitum, primum & secundum intelligit: quorum u-
 terq; illo mense in Horis canonicis percurri a nobis ex ritu antiquo
 solet. Eadem prorsus ratione Gelasius librum Esdræ singulari nu-
 mero recenset, etsi gemini sint libri. Quid ergo in mentem venit ti-
 bi eum laudare, qui tam aperte libros Mach. canonissat? Dicam.
 Canonem ejus oculis nunquam usurpasti tuis, sed ab alio falsitatum
 propola exscripsisti calumniam. *Hog.* Nulli præter Juris Can. editi-
 onem confusus, respexi ad litteram, ubi Papa librum, non libros Ma-
 chabæorum, memorat inter legendos, minus accenset Canoni *πρω-
 τως* sic dicto, & antiquum, in morem olim ab Israëlita Ecclesia
 commendato. Quid modò in Ecclesiis vestris ex illis psallatur lega-
 turve, non est, quod adeo nunc curem. Quid verò ad Gregorii Papæ
 verba? Profecto ad Solis instar clarent. *Non inordinate agimus, si ex lib. XIX.*
libris NON CANONICIS, sed tamen ad edificationem Ecclesie editis te- Moral. ca.
stimonium proferamus. Sic in fit ibi ante, quam producit aliquid ex li- *XII.*
 brorum istorum primo, epistola forsitan, quam Innocentio I. tribu-
 ere soletis, ignarus, etsi non quid Augustinus senserit. In margine
 notatur: Libri non canonici ad ædificationem Ecclesiæ editi sunt. *18.*
Corn. Jamdudum Gretserus objectamentum hoc Witakeri & Hunni *Defens.*
 depulit. *Hog.* Qua clava? *Corn.* nempe loqui Papam, vel de Cano- *Bellar. li. i.*
ne Hebræis & Christianis communi, vel de Canone Christiano, non asser- de V. D. q.
tivè, sed permissivè: atq; si diceret, Esto, non concessio, quod libri Mach. XV.
sint apocryphi, haud tamen abs re erit, &c. Qui modus loquendi senti-
 endiq; authenticæ librorum canonicæ non obest. *Hog.* Non obesses
 sane, si Papa eo uteretur. Disertiusne adserere potuisset, quod asse-
 rimus nos? *Non sunt canonici, ait, sed ad edificationem Ecclesie editi.*
 Posterius ergo Gretseri effugium est manifesta falsitas. Prius autem
 veritas ipsa ei extorsit. Loquitur certe Gregorius de canonico scripto
 Vet. Test. Hujus verò Canon non alius Christianis esse potuit pote-
 ritve, alius Judæis olim: ab his enim, (utpote quibus quondam *cre-*
dita sunt eloquia DEI, quorumq; erat Lex,) nacti hi fuere. Si ergo libri *Ro. VII. 1.*
 non sunt in canone Judaico - Christiano, sunt plane extra canonem, *Rom. IX. 4.*
 nisi laxè & abusive loquaris. Au! quam male defendit Gretserus
 Bellarminum? *Corn.* Quin adeò etsi constaret, Gregorium vobi-
 scum ea in re stare, ecquid denuo foret? Unusne contra tam multos
 alios palmam obtineret? Non equidem existimo, *Hog.* Quid foret,
 rogas? Aut Gregorius cum Innocentio pugnat: aut concordat. Si

pugnat, alter Rom. Episcoporum hallucinatus fuit: quorum ordo, ni fallit tua *Secla infallibiliaria*, ἀναμάρτητος & est tamen in docendo. Adhuc igitur cavendū est, ne Paparum responsis & decretis seducamur. Si concordat: tenenda utiq; *lima Hieronymi* illa, quam adhibendam modò Cajetanus volebat, distinctio sc. τοῦ κανονικοῦ vocabuli, *Canonicus*. Et non tepudet jactare multitudinem, a qua Gregorius dissentiat? Præter *Innocentium*, *Augustinum* & *Isidorum* nullus veterum tecum *Canonicos* libros eos dixit, ne quidem latiore vocis usu, (quantum observare mihi quidem licuit.) Cæteris scriptoribus omnibus, etiam Scholasticis, quantum nobiscum hac in re conveniat, sicubi rei mentionem faciant, a Joh. Rainoldo Anglo, Andr. Riveto Gallo, Joh. Gerhardo, Georgio Calixto, Germanis, ostensum vobis, nihil responsum solide a vobis fuit hætenus. E monachis solum auscultemus *Nic. Liranum*: *N. mandum, quod libri Machabæorum non sint de canone: leguntur tamen in Ecclesiis per constitutionem Rom. Ecclesie.* Sed quid ad Hieronymum regeris, qui libros Macc. tacito pede præterit? Concluditq; eundem ita: *Hic prologus scripturarum, quasi galeatum principium, omnibus libris, quos de Hebræo vertimus in Latinum, convenire potest, ut scire valeamus, quicquid extra hoc est, inter Apocrypha esse ponendum.* Jam verò in prologo Prov. ait: *Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter Scripturas canonicas non recipit.* Corn. Attamen in Prologo II. li. Mach. non præterit, sed diserte scribit: *Machabæorum libri, licet non habeantur in Hebræorum Canone, tamen ab Ecclesia inter divinorum voluminum annotantur historias.* Quid clarius? Hog. Cornæ, non sapis. Aliud Hieronymo est, recipi in Canonem: aliud, annotari inter historias Biblicas. Hasne quaslibet canoni immiscebis, quæcunq; inferi solent codici? Ergo, quæ rua imperitia est (ignosce, quæso,) etiam historia de Susanna, ac fabula de Bel & Dracone, & hymn9 trium perourum spectare ad Canonem a te jubebuntur? quæ tamen Hieronymus, ut auctoritatis tantæ fastigio imparia, quia toto orbe dispersa jam essent, uti Biblica cætera, saltim veru anteposito, eaq; jugulante, subjecisse se ait, *ne videretur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse.* Ejusdem fortunæ sunt libri III. & IV. Ezræ, li. III. & IV. Machabæorum & Oratio Manassis. An & ista tibi in Canone sunt, quod olim relata sint in sacrorum voluminum historias? Quidni ergo Tridentinus Canon ea quoq; inclusit? Quia apud intelligentes, quondam

in prologo
in hos li-
bros.
in Prologo
galeato.

in prol. in
Danielem

nullius fuerunt fidei. *Corn.* Videntur quidem libri quoque Machab. apud quosdam antiquis temporibus dubie fuisse fidei. Non negem. At hoc non officit, quo minus hoc tempore pro indubiis debeant recipi. Alias epistolam S. Pauli ad Hebr. & II. ac III. S. Johannis & S. Jacobi repellere hodie liceret, quia fuit nimirum olim tempus, quum de iis aliqui controverterent. Atqui nemo hominum hac causa hodie hasce epistolas in apocryphis habere audet. E. neque istos libros quisquam, nisi demens, ex albo sacrorum voluminum aufert excludere. *Hog.* Neque nostrum quisquam exclusit eosdem. Non capis, simplex caput, quod differant Bibliorum codex, & Canon proprie dictus. Illius partes heterogeneae sunt: hujus homogeneae. Hujus libri singuli sunt indubii & κατ' ἐξοχήν divini, fideique norma ac vitæ: illius libri nonnulli, quia prodesse putabantur Ecclesiae primitivæ ad morum informationem tantum, cavendumque fors paganismum insuper, societate publicæ lectionis cum cæterorum classe scripturarum nomen sunt adepti. Cæterum epistolæ, quas obponis, felicioris longe conditionis sunt historiis Maccabaicis. Nego ergo, ab his ad *ep. XXIX* illas a te bene procedi. Dirimat litem S. Hieronymus. *Illud nostris ad Dard.* Dicendum est, hanc epistolam, qua ad Hebraeos inscribitur, non solum ab Ecclesiis orientis, sed ab omnibus retrò Ecclesiis & Græci sermonis scriptoribus quasi Pauli suscipi, licet plerique eam vel Barnabæ vel Clementis arbitrantur, & nihil interesse, cujus sit, cum Ecclesiastici viri sit, & quotidie Ecclesiarum lectione celebretur. Quod si eam Latinorum consuetudo non recipit inter scripturas Canonicas, nec Græcorum quidem Ecclesie Apocalypsin Johannis eadem libertate suscipiunt, & tamen nos utrumque suscipimus, nequaquam hujus temporis consuetudinem, sed veterum auctoritatem sequentes, qui plerumque utriusque utuntur testimoniis, non ut interdum de Apocryphis facere solent, quippe & gentium litterarum non raro utuntur exemplis, sed quasi Canonicis Ecclesiasticis. Observabis, a vetustiore ipso Hieronymo Ecclesiæ canonicam auctoritatem Apocalypsis & similium N. Testamenti scriptorum agnitam; quæ contra quod tantundem honoris habuerit Maccabæorum libris, neque ex Hieronymo, neque aliunde, a Pontificiis probatum hucusque fuit. Nulladum verò tibi lingua, Cornæ, est, quæ dicat: *Placet?* non mea tibi ad salivam? *Corn. Au!* *Hog.* Euge, celer fuisti hodie ad audiendam: tardus sis post ad loquendum, & tardus ad fuitiles affanias & inam: nam inam monachi justitiam Dei non facit. Ego met verò, siquid acrimoniar, quod nolles, verbis meis inhære, quia tuo ex ipso anhelitu contraherem, cavere non

omnino quivi. Egisse te modestius mallem, quæ in me occepisti: & tam tuis gratior fores, quam mihi. Qui ex charitate tibi debito exopto serio, ut divina luce Jesu nostri edoctus videas, quid distent nostra æra lupinis. Ita vale, hocq; in manum habeto mei in te studii *μνημόσυλον*. *Corn.* Et tu ergo redi, vir ingenue, ad tuos validus. Quæ ultroc citroq; agitavimus, manebunt alta a me mente reposta.

CONTROVERSIA II X.

De Papæ primatu.

CORN. Discessit tandem Erfurtita: & ita quidem, ut non item crastinū mihi timeam adventorem. Melior, (ni fallor animi,) est, rerumq; intelligentior vel Aristotele meo. Explicabo, quam dedit, chartam: legam illico. *Hog.*

EPILOGUS.

SPargitur modò inter nundinas Septembreis nudus *Partis III. Aristotelis Cornæani sive Primatus Papa, ex primis quinque, (ut verba sunt.) Christianitatis sæculis demonstrat*, titulus, cum dicto, e Gregorii I. Epistola XXXII. de Petro, & cū duobus Appendicibus. Loripes vero ibi, heic monops Cornæus obambulat. I. Gregorii verba sunt: *Cunctis ergo Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum PETRO principi Apostolo totius Ecclesie cura commissæ est. Ipse quippe dicitur: Petre, amas me? Pasce oves meas &c. Et: Tibi dabo claves &c. Ecce claves regni celestis accipit: potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur: cura ei totius Ecclesie & principatus committitur.* Ita is quidem ad Mauritium Imp. Atqui I. attigit sæculum septimum, decessit enim anno IncV. non primis quinque sæculis. 2. Non exclusivam adjicit, soli Petro curam Ecclesie totius commissam. 3. Disertim cit. ep. & ex instituto invehitur in Universalis Episcopi fastuosum nomen. Ita igitur honoratum Petrum vult, ut ipsi non competierit, minus aliis, quantamcunq; prærogativam acceperit. Primatum verò tantum Monachi Romano Episcopo adfricant, ut universalē vocent faciantq;. 4. Principatus in Ecclesia alius est nudi ordinis atq; sed sedis, quam Petro Gregorius concedit cum cura pro tota Ecclesia: quam & Ephesius Paulus & sibi metipso facit. Alius conjunctus cum Monarchia œcumenica, quem Papa afficiat. 5. Fuerit deniq; Petrus a Domino Ecclesie toti, capitis principisq; vice, præfectus.

præfectus: non tamen, quæcunq; ei fuere munera, adsignanda sunt omnia Rom. Episcopis, obtentu successionis in Episcopatu: qui quippe non unum est & idem cum Papatu. Habes in ridiculissimum modum claudicantem in argumento monachum: quem nolis sequi, *ne κατὰ πρόδα* quidem.

II. Oculum etiam si utrumq; obtineret haud nequam, sed simplicem: vidisset utiq; *Tbesi de Purg. meâ IV.* oracula sacra, quæ Purgatorii fabellæ opposui, s. bñxa legi, non numero primo, ubi scripsi, *Scripturâ nosse tantum duos animarû status*, neq; membro tertio, ubi ajo, *eam de Purgatorio altum silere*, sed secundo, ubi definitio ejus judicio, *pie de mortuorum animas esse extra dolores*: id quod & supra re- pag. 65. gessi. At abnormi mendacio atq; pudenda fallaciâ compos. & divis. blatit in *Muro* cap. 2. jamq; iterum in *Appendice alterâ*, (quam *Laridum* vocat,) me sic arguisse: *Sap. III. 1. &c. agnoscit Scriptura duos tantum status: E. tota duos tantum agnoscit.* Monuitq; hominem, *In Balistâ* quam ineptè heic sit lapsus, infestus Muro ejusdem *Balistarius*: sed *th. 2. & 10.* fabulam furdo narravit a fello. Nondum miser se lapsum spicit, vitio, si non *ficulnei & straminei cerebelli*, (quod in *Erfordiensibus* nescio quibus *infamibus romariis* notat suo more,) certè alterius *oculi admodum nequam*. Proinde nisi dexterius rem ipso gerat alter, quem minatur *Matth. VI. dicta, pro purgatorio allata, contra Amesii & Gerhardi objectamenta brevi* 23. *vindicaturum esse*: eundem adæque, ac *Cornæum*,

BOEOTUM CRASSO JURABIMUS AERE NATUM.

F I N I S.

INDEX.

A *Pocryphi lib. N. T. nulli. Controv. Confirmatio. IV. 2.*

II. X. num. marginali 21.

Canonicum. VI.

Christi Divinitas, II. 87. 89. VI. 8.

Communio sub una impugnatur, I. 5. 11. 110, 11. 6. Tannero & Valentiano, VI. 3.

30. 51. 66. 71. frustra defenditur I. 3. 5. 35. Bellarm. 11. 92. peior. Passim monetur.

ad 49. 80. quando cœperit. I. 3.

Cottoni colloquiū cum Diabolo. 11. 33.

Concilia diversa. I. 23. 48. 49. 11. 74. 77. Curtius N. quis ille scriptor. I. 7.

VII. 8.

Disputatio auctoris de Comm. I. 2. 77.

Concomitantia. I. 14. seq. 28. 46. 48. 67. de Purg. 11. 130.

93. seq.

INDEX.

- Dorschei Thomas Aqu.* II. 44.
Erfurtenses. II. 128. *passim.*
Eucharistiae usus an divinitus prae-
ptus Ecclesiae, I. 54.
Gerhardi Confessio Cathol. II. 29.
Gretserus refellitur. VII. 18.
Jesuitae. I. 73. II. 36. 83. 129. 130.
Lutherani an Luthericola. I. 79. A-
eriani, II. 53. 76. 87. *Pilati novi,* I. 82. *Pilati novi quare aliqui dicantur,*
sacrilegi. I. 75. *seq.*
Maccabeorum libri non canonici. VII
Matthaei Evangelium an sit verbum
Dei, VI. 2.
Miracula monachorum, I. 2. 8.
Missificuli Pilati novi, III. 6. *seq.* V. 3. 5. *pro rusticis,* 83. 94. 86. *aliud ab non-*
sacrilegi, I. 10. *quotidie fallaces,* II. nullorum veterum Purgatorio, 12. *Con-*
cap. 7. n. 64. 129. idololatra, I. 79. III. 5. *tra ipsum productum argumentum.*
Missa non est sacrificium, III. 3. *seq.* *sol-* *trimembre defenditur,* II. 23. 24. IX. 3.
vitur argumentum pro Missa, III. 14. *Resp. ad objectiones* II. 55. C. 8. n. 63. 58.
Mus, si hostiam vorat, an Christi cor- 32. 80. 2. 90. 92. *seq.* *cap. 10. n. 60. 15. 16.*
pus vorat, I. 101. V. 2. 3. *107. seqq. cap. 10. n. 61. cap. 7. n. 63. 75.*
Nequam, I. 6. 27. 79. 131. II. 20.
Orat. pro defunctis. II. *cap. 7. n. 53. 60. 21. 85. 127.* *Quandiu ibi uisulentur,* 16.
Papa fallibilis. I. 30. 50. V. 4. VII. 18. *An murus ipsi papyraceus,* 14. 17. 18. *Id*
Papista quid, II. 73. *hereticus.* II. 123. *esse, vel non esse, utrum sit de fide aut*
Montanissans, II. 72. *superstitiosus,* 33. *opinio,* 121. *seq.*
Patrum contemtor, II. 125. *Sacerdotium an a nobis sublatum.* III. 2. 27
Patres, II. c. II. n. 67. 90. 125. *Textus, Satisfactio in Purgatorio.* II. 22. *Et c.*
Ambrosii, VII. 12. *August. (nec infal-* 8. n. 64. 15. 16. 107. *seqq.*
libilis, II. 46. 54. 73. *nec Papista,* II. 73.) *Scriptura canon,* VII. *sensus,* II. 88.
II. II. seq. 47. seq. 73. seq. 86. 99. VII. 2. VI. 5. 7. perfectio. 122. auctoritas unde,
seq. Bernhards, Clementis Al. & Chry- *Traditiones.* VI. (VII. 4.
sofomi, VII. 12. *Cypriani,* II. *cap. XI. n. Transsubstant. refellitur,* II. 31. V. 1. 2. 5.
68. 96. Cyrilli Al. II. 94. *Damasцени, Trinitatis mysterium.* II. 87. VI. 4.
VII. 14. Gelasii, I. 30. V. 1. VII. 10. 16. *Tanneri contextus ex Relat. pa.* II. c.
Gregorii Naz. VII. 11. *Gregorii M.* VII. 6. p. 37. *non perperam citatus,* II. 26.
17. VII. 1. Hieronymi, II. 97. VII. 20. *Ihuanus defenditur.* II. 34.
Unctio extrema. IV.

ח-י-ח

HUIC GLORIA SOLI.

Hogel, Zacharias,

Cornaeus confutatus

Francofurtum 1660

4 Diss. 474#Beibd.5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10654412-9

VD17 39:131319Q